

NICOLAI
PARTHENII

GIANNETTASII NEAPOLIT.
SOC. JESU.

PISCATORIA

ET

NAVICA

EDITIO ALTERA

Aucpior, & Emendatior.

F. Solimene In.

F. De Louvenot sculp.

ILLUSTRISSIMO,
ET EXCELLENTISSIMO DOM.

D. CAROLO
DE CARDENAS
FAMILIAE PRINCIPI,
SACRI ROMANI IMPERII
PRINCIPI MERITISSIMO

*Primo Lini, & Regni Neapol. Marchioni, Co-
miti Acerrarum, Comiti Palatino, Alcay-
do perpetuo urbis Plutia in Regno
Sicilia, Militum gravis ar-
matura Praefecto, &c.*

NIC. PARTHENIUS GIANNETTASIUS SOC. JESU.

Ntiquus ille, EXCELLENTIS-
SIME PRINCEPS, mos fuit,
qui & maximè viget nunc
temporis, ut elaboratae jam
naves, priusquam in mare
deducerentur, uni ex Numi-
nibus, aut Heroibus conse-
crarentur: illius autem imago Numinis, cui
navis solenni ritu jam dedicata erat, in ebore

A . 2 cala.

exlata, vel in auro puppi præfigebatur. Hinc illæ aurato fulgentes Apolline, & Minerva, & Marte puppes conspiciebantur: ex quibus non decus modò, & ornamentum, verùm etiam, & præsidium sibi, & tutamèn promittēbant; quippe quæ præsentēs semper in dubiis, facilesque in preces Divos sperabant. sic & sub illorum tutela per insidum semper mare, per infidos semper ventos tutiùs navigare credebant. Hūc ego morem secutus (ab illo enim ne latum quidem unguem recedere religio est) antè quàm navim hanc meam ex malè dolaris trūcis, nulla arte, nullo ingenio compactam in mare deducere, tibi, VIR IMMORTALITATIS DIGNIS-
SIME, nuncupandam putavi, ut magnum ex te præsidium fortiretur, & decus: tuisque recta auspiciis ad æternitatis portum secura velificaret. Et sanè non aliam profectò metam sibi præscribere fas est, si te Auspice sese mari committat, ac ventis credat. Quæ & felicior illa, cui speciosum nomen Victoria fecit, quicquid Oceani terras ambit, alluitque, fortunata navigatione lustrabit; perque geminos devector Orbes, ad immortalitatis portum victrix perveniet. Et quidem (nec me meus animus fallit) jam mihi tantam prosperitatē licet ominari:

*Hoc duce, perpetuis sulcabitur æquora velis,
Felici intendunt semper qua flamine Cori.*

Et sanè quis hanc sibi ex tanto Principe felicitatem, ex tanto Heroe præsidium, & decus nò spondeat? Summum profectò ex tuo genere decus, summum ex tua virtute præsidium sibi nostra hæc navis pollicetur. Non enim tibi ex Nobili tantum stirpe, sed ex Equestri, sed ex Se-

na-

natoria, sed ex Regia sanguis est . quippè qui à Gothis Hispaniarum Regibus divo Hermenegildo, & Recaredo longa annorum serie in te transfusus est . Qui Sancti Reges, quoniam ab Arianis hæreticis Lupi vocabantur, hinc Lupos in stemmate Majores tui pro gentilitiis insignibus assumpsere .

Quibus verò regius ille sanguis trabeatus fascibus, laureatus victoriis, & per quos, quātosque Heroes in te transmissus sit, mitto dicere ; nam & luce se produnt sua, commendantur & fama: quin & me dies deficeret si singula per-censerem . unum autem, aut alterum omittere non possum . Celeberrimus ille est, cujus nomen, vel occuluit invidia, vel melioribus fastis ascripsit æternitas, qui innumeris victoriis, ac palmis è barbaris sua virtute, summa sibi gloria partis, illam nobilissimam imposuit coronidem, quæ quidem omnibus seculorum laudibus, omni posteritatis memoria digna est: cū enim inter innumeras propemodū barbarorum copias, quæ confertissimus globus erat, & atrocissimum sæviebat prælium, irrupisset, Manusam Maurorum Regem propria manu obtruncavit: quo cesso, deletus omnis barbarorum exercitus est .

Nec minorem celebriratem Nominis comparavit sibi ALPHONSUS DE CARDENAS, ad quem unum tunc temporis cum Lusitanis pugnantem, tanquam ad egregium Militiæ præceptorem Isabella Castellæ Regina Consalvum Aquilariū Cordubensem misit, ut sub tanto duce primæ militiæ rudimenta poneret: & posuit adeò egregiè, ut meritò unī ALPHONSO Consalvum

debeat Hispania: quin & ipse Consalvus ab hoc solertissimo Magistro exactæ militiæ documenta, præceptaque, quibus postea suo cognomine Magnus evasit, accepisse fatebatur. quæ quidē ALPHONSI laus maxima est, ac summum Imperatoriæ virtutis, gloriæque verticē attingit.

Sed quibus laudibus prosequar eos CARDE-
NIÆ Familix Heroes, qui cum Alphonso Re-
ge Aragonio in Italiam ad Palmas venire, &
Titulos? Quibus ALPHONSUM FERDINANDI, &
Annæ Emanuelis è Regibus Castellæ filium, &
ALPHONSI Magni Magistri Ordinis Divi Iaco-
bi, & GUTTIERIS Magni Legionis Commen-
datoris consobrinum laudibus commendem? qui Alphonso I. Regi per quam charus, & à Cō-
siliis fuit, atq; ab eodem Magnus Camerarius,
Plutiæque urbis Alcaydus, mox & Cajetæ Pro-
rex, & summus Militiæ Præfectus renunciatus,
tam Regni partem, quæ Latio finitima est, sū-
ma belli, prudentiæque laude gubernavit. Qui-
bus FERDINANDUM ejus filium Ferdinando Re-
gi Catholico charissimum, Almeriæque Al-
caydum? qui posteris suis egregiæ Fortitudinis
exempla reliquit, æternumque nomen exde-
bellatis toties Mauris, ut meritò à Federico
Rege Laini Marchionatu, atque Acerrarum
Comitatu insignitus fuerit. Quibus FERDI-
NANDUM? qui ob præmium eximix fortitudi-
nis à Carolo V. Austriaco Bononiæ, Neapoli,
& Tuneti inter Magnates adlectus est, quibus
unis Regem alloqui operto capite, qui honor
apud Hispanos summus habetur, fas est. Qui-
bus inquam laudibus sexcentos alios Heroes
celebrem? quibus meritò

. . . . . *monumentum æve perennius*
Regalique situ Pyramidum altius
fixit fama , sacra vit æternitas.

Hactenus hæc , quæ ad nostræ navis decus ,
atque ornamentum plurimum faciunt . Quæ
verò ad præsidium : illæ sunt animi tui virtu-
tes, quibus te totum imbuendum tradidisti . Et
primò quidem amœniori Musarum studio; hinc
acriori diligentia Mathesi operam navasti, il-
lud Poëtæ in animo fixum habens:

Me verò primùm dulces antè omnia Musa,
Quarum sacra fero, ingenti percussus amore ,
Accipiant, cæliq; vias, & sidera monstrant.
Quod porrò studium regium est, & rege dignū.
quantum verò in hisce liberalibus disciplinis
profeceris, novimus omnes , quotquot dexte-
ritatem ingenii tui, felicitatemque sæpius de-
mirati sumus. Novit nostra hæc Academia ,
quæ te primùm literis erudiendum, mox plausi-
bus summis excepit eruditum.

His autem facultatibus egregias Animi do-
tes sociasti, quæ te suprâ reliquos evexere. Can-
didi Mores, ingenitæ nobilitatis Indoles pror-
sus divinx , Comitas ad omnium animos sibi
semper officiis promerendos intenta , Munifi-
centia penè regia, Fortitudo , animique Con-
stantia , ac rectus perpetuò integerrimæ vitæ
Tenor , tui animi regix dotes sunt, quibus invi-
diam superasti . Verùm singula enumerare o-
mitto, ne offendam modestiam tuam, quæ cum
maximè laudanda gerat, à laudatione maximè
abhorret.

Quæ cum ita sint, non frustrabitur votis no-
stra hæc navis si, te Auspice , se ad æternitatis

portum sperat appulsuram : Etsi, ut eleganter
Anacreon,

Τείχος ἀθάνατος ὃ δια

βίος τεύχει κυλιθεῖς.

stabit tamen æternum te duce fama . Patiare
igitur, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, tuam glo-
riolam imaginem, tuum immortale nomē no-
stræ navi præfigi . Et quodcumque hoc munus,
quod tibi lubentissimè nuncupo, dicoque, grati
animi monumentum ne despicias . Vale, Nea-
poli Kal. Aug. MCI OC LXXVI.

LEO-

AD LECTOREM.

P *Luvium ultimis hisce seculis pollere navigandi artem, nemo est qui ambigat, quare si antiquorum navigationes cum nostris conferamus, non dubito, quin vagire infantem apud illos maritima rei peritiam, apud nos vero adultam jam, & ad plenam evectam aetatem dixeris. Vix ausi sunt illi Oceani veluti primam oram lustrare: non quod tantum Oceani est, quod utrumque Orbem alluit, circuitque navigavimus, novosque orbes, novas provincias, nova regna, insulas, promontoria, flumina, populosque alios deteximus, ut nihil jam in vastissimo terrarum Orbe nos lateat, nisi exigua dumtaxat particula, quam nobis una perpetua Borealis poli, Australisque caligines occulunt: hac tamen nec terrarum pericula censenda est, quam ne feris quidem ad habitandum nostra concessit.*

Accedit, quod apud Antiquos ante nautica pyxidis inventionem adeo tenuis erat maris peritia, cursusque regendi, ut vix sine periculo per vigintiquatuor horas longè à terris navigari posuisset, quod si contingeret, statim, ut ait Poeta:

Errabant acti fati maria omnia circum.

Quippe qui ad indagandum meridiani situm, & reliquas plagas, ad quas navigatio instituenda erat, interdum Salis altitudine, noctu verò Stellis Maioris Vrsæ Græci, & Rhodii, Minoris Phœnicis, Sidonisque utebantur, ut meminit Ovidius:

Magna, minorque ferè, quarum regit altera Graias,

Altera Sidonias, utraque sicca, rates.

Hac verò tempestate opo pyxidis, mapparumque Geographicarum, necnon & summa mathematica disciplina peritia, id præstitum est, ut non per Mediterraneum modò, sed longè, latèque per Oceanum tutissima, ac brevissima sit nobis navigatio. Prestitere ad id operam suam quamplurimi eruditi auctores, qui nova, exquisitaque methodo Rem Nauticam aggressi sunt non sine summa ingenii laude, & reipublica commodo. Præcipuam

vero laudem nulli sunt Villæbrordæ Snellius in suo Tiphys Batavo, Bartholomæus Crescentius in Nautica Mediteranea, Morisotus in Orbe Maritimo, Dudlauius in Maris Arcano, Ricciolus in Hydrographia, & novissimè Georgius Farnerus in eruditissimo Hydrographia volumine. At nullus, quod sciam, hactenus Rem Nauticam carmine complexus est; nam cum lapidem omnem evoluerem, ut si quis huius rei auctor aliquis esset, ad manus perveniret, nunquam vel unum nactus sum. Id cum viderem subito animum invasit calor, ut rem hucusque intactam arriperem: atque ille non parum me stimulus pupugit, ut si non ab elegantia carminis, saltem ab argumento, rei quæ novitate aliquam mihi eruditorum benevolentiam conciliaret. Verum ne operi manus admovebam obstabat in primis infirmæ valetudo, & maximè Hypochondriorum inflammatio, qua lues mirum quantum hoc seculo apud nos grassatur: obstabat præterea severioris disciplina provincia, quæque mihi plurima erat opera, victi tamen Musarum ardor, & reluctante ingenio; valetudinoque seu mensium curriculo tot inter tricas opus absolvi, coronidemque qualemcunque imposui, cum jam in dies Viennensis obsidionis ortus expectabatur: ac si divina sem, id quod & futurum erat, & maximè præoptaveram, festinus cecidit; annuitque votis benignus semper Deus.

Sed adeò diminutæ sunt vires, ut sequenti anno in gravem morbum incididerim, ex quo tamen convalesci, perpolitoque utcumque opere, ne longioris limæ studium in pestem valetudinem daret, opus penè rude in lucem dedi, etsi non bonam: eo tamen consilio, ut si eruditus placeret, iterum cultius, auctiusque præferrem. Damna bis fortasse consilium præsertim monente Horatio, opus quodcumque in nonum annum premendum esse. Verùm id prætor valetudinis periculum, feci amicis hortantibus, quæ opus festino calore absolutum bene noverant. Præterea sunt quamplurimi, quorum ingenii supellex adeo tenuis est, ut principio inventis, vix habeant, quod addant & si distinctius rem perpolire velint, turpissimè deformant. Sed ut tuncque se res habeat, pauca sunt in quibus te monitum velim. Longiusculi videbuntur fortasse libri, quam par sit, sed uberior materies breviores non patiobatur. Primo tamen cuius curta erat seges, ut iustus fieret, varia inferenda fuere, quæ fortasse ad rem minus viderentur. Nova nonnulla usurpavimus mutato ex

Gra-

Græcis vocabulo, alia ex barbaris perpalita non nihil vocis sono; sed id necessarium erat; nam ut optime Tullius: novis rebus nova nomina sunt imponenda. Præterea ne abstrusarum vocum crebra usurpatio in locis describendis nimium lectorem fatigaret, apposuimus in calce vernaculas appellationes, quæ licet, ut plurimum Italica sint, tamen inflexo vocabula pro nationis cuiusque usu, ac genio eadem, & Hispana fiunt, & Gallica. At quia difficile, ac plenum alea opus regionum, locorumque portuum, ac fluminum, urbiumque antiquas appellationes hodiernis vocibus apte, & sine errore reddere, cum plerumque ignorentur, & loca multa penitus interierint, veniam facile impetramus, si aliquando a recta appellatione aberravimus; nam etsi diligentiam omnem impenderit, probatque auctores sequuti simus, tamen nunquam a recta sentia deviasse sperare vix possumus in re tam difficili.

Nam tibi mihi videri debet, si præceptis apposuerim etiam exempla, nam cum navigandi ars moralis quadam sit disciplina, congruum mihi usum est, si præcepta exemplis confirmarem; quandoquidem plus ponderis habens ad cavendum evita- pericula, & nos alienis periculis longe melius erudimur, quam rationum vi, præceptorumque momentis.

Plurima, quæ ad navigationem spectant, & mathesin magis sapiunt, prætermisimus, cum ultimum Carminum liberum allatura essent: imo nec illa carminis elegantia patiebatur: neque illi, qui rem aliquam carmine tradendam suscepere, omnia complerent. Omisit multa Virgilius: omiserunt alii, & quidem ex industria. Quod si aliquid, quod elegantius futurum esset, omiserim, fateor id me iuvitum latuisse.

Consebit fortasse aliquis me præter operis maiestatem in quinto libro litoralem navigationem amplexum esse: sed facile veniam impetrabis Campanus homo, quem decebat populares suos, qui illo præcipue navigationis genere utuntur, erudire: nec porro suis placere potuisset, si litoralem cursum penitus omisisset.

Postremo & si sciam esse nonnullos, qui inter Eclogas non censent piscatoria, tamen apud me plus valet Actri nostri auctoritas, qui primus ea laude piscatores introduxit in Eclogis, ut post Virgilium nemo sit, qui illi proponendus videatur. Præterea quid tristius quam piscatores maxime in Olympia nostra

can-

*cantilenis, citharisque indulgere sapissime, non quidem dum
piscantur; nam nec locus ille opportunus est, nec tempus, sed
cum vel feriati ad otium sedent, vel cum dies festos agunt: quin
etiam dum secundis auris velificant, à carmine non obstinent.*

*Introducimus etiam pastores piscatoribus confabulantes,
quod interdum accidit, præcipue in litoralibus, ubi passim pasto-
res degunt. Pausilypus noster, Puteoli, Baia, ac Cuma agresti-
bus hominibus habitantur, qui saepe mutata persona, genioque
iscatoriam exercent. Sed nolo te pluribus tenere. Vale.*

Iterum imprimatur.

F. Verde Vicarius Capitularis.

Iterum imprimatur.

Carrillo Reg.

LEO-

F. Solimene In.

F. De Louvenot sc.

LEOPOLDO I.

CÆSARI, AUGUSTO,

PIO, FELICI, VICTORI,

E C L O G A I,

T I T Y R U S,

A R G V M E N T V M.

*Tityrus piscator, Lycida hortante, CÆSARI epinicium
ob Viennam liberatam canit. per Tityrum poetam, per Lyci-
dam vero Josephum Medicum Octaviani Principem
qui primus Victoria nuncium Vati attulit, intellige.*

LYCIDAS, TITYRUS PISCATORES,

LYC. **T**ityre, quid vitreas recubans Crateris ad undas
Otia lentus agis? tenui cur lætus avena
Non dulcem viridi Musam meditaris in acta?

TIT. Non equidem, Lycida, non hoc fert carmina tēpus;
Improba Sors quando, & Scythia barbarus omnia versat,

LYC. An quæ Parthenopes audivi nuper in urbe,

Cum domino ferrem Synodontas, Tityre, nescis?

TIT. Dic, age, quid, Lycida, Sirenis ab urbe reportas?

LYC. Tityre, læta tibi Sirenis ab urbe reporto.

Urbs secunda meru: perripuit barbara castra:

Augustus CÆSAR LEOPOLDUS, & agmina millo

Threiciū fudit, gelidoque immerfit in Isthro.

TIT. Verane sunt, Lycida hæc, an dulcia somnia amantiū?

LYC. Vera quidem; nam fama volans pernicipibus alijs

Da-

Danubio ex alto Romam pervenit, & omnes

Italix implevit lætis rumoribus, urbes:

Et modò Parthenopen replevit, Tityre, nostram.

Nonne vides, ut crebra sonum tormenta canorum

Dent passim, & tutis plaudant terroribus arces:

Nostraque festivis ardescat 1 Olympia flammis?

TIT. O quantum exilio, Lycida, dum talia narras:

Exsiliunt mihi læti oculi, lætum exsilit & cor.

Munere pro tali pulchra te murice concha

Donabo, Lycida, dono mihi quam dedit olim,

Cùm canerem, Melisæus: aquis non venit ab altis

Pulchrior. Est circum variò depicta colore:

Et mare depictum, & scopuli spectantur, & udum

Litus, & in tremulo fugientes gurgite cymbæ:

Naturæ ludentis opus, quam murice concham

Credo equidem pinxisse manu, ingenioque magistro.

Nanque opus hoc casu minimè eventisse putandū est.

LYC. Accipio pulchram, quam das mihi, Tityre, cōcham.

Tu verò Augusto dignam, tantoque triumpho

Litoream tenui calamo meditare Camœnam.

Nanque acta in nostra jam te dixere poetam,

Et tibi jam nostræ gratantur 2 Olympides; & te

Velarunt musco Nymphæ, tumuloque propinquo

Synceri applaudunt Manes, Manesque Maronis.

TIT. Litoream Musam dicamus, & æquora cantu,

Litora que, scopuli que, omnisque resultet Olympus.

Incipiam, tu, doctè, modos percurrere loquaces.

Currite, Tritones, per cæcula, currite concha,

Vicit, io! CÆSAR. Vos, ò maris aurea proles,

Nereides, formosa Theti, formosaque Dori,

Huc celeres imis à sedibus usque venite;

Et viridi sertum Victori texite myrto.

CÆSARIS & viridi consuecant tempora myrto:

Nam vetus est laurus: nova sint insignia Regum.

Currite, Tritones, per cæcula, currite concha.

Vicit, io! CÆSAR: calcata superbia regis

Eoi, fractæque acies, fusæque manipuli,

Thra-

2 Sic antiquis dicta est ora maritima inter Lucullanum, & Pausilypum, vulgò Chiaja Scip. Mazzella in descriptione Regni Neapolitani 3 Musæ ab ora Olympia sic dictæ

Mira con-
cha descrip-
tio.

Threicique, Arabesque, sagittiferique Geloni,
 Victi omnes; versæque retrò fugere tyranno
 Mille acies, & mille virum data millia letho.
 Centum pro tali nunc dicite digna triumpho
 Carmina, Pausilypique Deæ, pelagique puellæ.

Currite, Tritones, per cæula, currite concha.
 Vicit, io! CÆSAR: Neptunia Numina, Glauci,
 Voce cietè sonum, & conchas inflatè marinas.
 Ite sub Antipodas, celeri vos ite natatu;
 Ac geminos facti famam proferte sub axes:
 Audiat Hesperius, simul audiat Orbis Eous
 Augusti palmam, & Romæ gratetur ovari.

Currite, Tritones, per cæula, currite concha.
 Vicit, io! CÆSAR: per litora spargite muscum
 Naxades, & circum vitreos confidite fontes:
 Pollice virgineo teneros hîc carpite flores:
 Floribus & pictum, divæ, replete canistrum.
 At vos, ò Nymphæ Craterides, ite sub undas;
 Ire, recurvato variata corallia trunco
 Vellite muscosis è rupibus, & mihi conchas
 Ferte Deæ pelagi, & pingui conchyliis succo.
 Hæc ego Victori LEOPOLDO munera mittam:
 Atque hæc cæruleis apponam carmina donis:
 Hæc piscatoris ne temnas munera, CÆSAR;
 Nanque his Neptunum donamus, & his quoq; Dorin;
 Est & Neptunus Deus æquoris, & Dea Doris.

Currite, Tritones, per cæula, currite concha.
 Vicit, io! CÆSAR: per marmora ludite cymbis,
 O juvenes, puppesque novis ornate corollis:
 Et niveos inter delphines ludite cursu.
 Tritonum interea vocali scrupèa concha
 Antra sonent, scopulique, omnisque à vertice pontus.
 Et circum socio responsent litora cantu.
 Omnia lætitiæ concedant: omnia festis
 Vocibus applaudant Victori, & murmure læto
 Augusti nomen LEOPOLDI ad sydera tollant.

Currite, Tritones, per cæula, currite concha.
 O mihi si cælo exoptatus fulserit unquam
 Ille dies (illum Superi concedite Divi)
 Quo te regali in puppi super æquora vectum

An-

Antiquam imperii sedem lustrare sub Ortum,
 Atque per Eol populos dare jura volentes
 Aspicerem: tunc ipse tuas jam dicere laudes
 Aggrederer, nomenque tuum, tua facta per Oxbom,
 Mæonio ferrem cantu, calamoque Sicano.
 Me super assurgens humiles procul ire jubebo
 Pausilypi Musas, & litora: me sacra Pindi
 Accipient nemora, & Parnassi dulcia Tempe.
 Litoream interea, CÆSAR, ne despice Musam,
 Quam tibi cærulei cecinit Crateris ad oram
 Tityrus, è patrio qui primus litore Musas
 Per vitreas vexit velis majoribus undas,
 Primus & audaces duxit per cærulea nautas.
 Tu verò pulsare, puer, frera desine concha:
 En cava solliciti veniunt ad litora nautæ;
 Et 1 Megaræ turres jam longior occultit umbra.

E C L O G A I I.

P A R T H E N I S.

A R G U M E N T U M.

*Iolas piscator Virginem, humani generis delicias, unicâ
 adamabat: qua cum dulcè quæritur, quod se ex oculis sub-
 traxerit. Per Parthenidem, Virgineem, per Iolam, religio-
 sum virum intellige.*

PARTHENIDEM puer ardebat piscator Iolas.
 Delicias divûm, atq; hominum, quàm sæpè solebat
 Ad 2 Mergillinæ vitreos invisere fontes,
 Sacrû ubi PARTHENIDIS stat curvo in litore templû.
 Hic cum jam Zephyri ponebant murmura, & altum
 Purpureus rediens pulsabat Vesper Olympum,
 Hæc dulces inter lacrymas incondita solus

Flu-

1 Insula Lucullano objecta, quæ & castrium [Lucullanum appellata
 est, *Castel dell'ovo* 2 Anticissima ad Pausilypum Villa in extremo
 ora Olympiæ *Mergelline*, olim Actii Syneri Sannazarii, ubi cele-
 berrimum eius sepulchrum in templo ab ipso Virgini, & Divo Naza-
 rio dedicato.

Flu&ibus, & duris ja&abat carmina saxis.

IOL. Quid tantū refugis, bona Virgo? quid & mihi tantū
Divinum avertis vultum, renuisque videri?

Ah miser! ah nostros contemnit **PARTHENIS** ignes?

Præterlimne aliquam tibi forsan, **Dia**, vereris?

At mihi vos, Superi, testes, si corde caducum,

Aut unquam mortale aliquid meditatus: & ipsi

Sint mihi vel scopuli testes, sint litora, & undæ.

Dicite vos, scopuli, vos litora dicite, & undæ,

(Si sensus scopuli, si litora habetis, & undæ)

PARTHENIDEM si semper ego piscator amavi:

Nam voces vos sæpe meas audire soletis,

Atque percussas mea reddere verba per auras.

Ah nostro quoties offensâ murmuræ cadres.

PARTHENIDEM sonuere? meos jam carmine amores

Edo&æ rupes resonare, & concava saxa.

Et vos, quæ nostro frondetis litore, quercus,

Dici&e (nam sensus, & habetis Numina quercus)

Hæc vestro quoties incidi carmina trunco:

Te, Virgo, piscator, amat, & amabit **Iolas**:

Et veluti hæc quercus, crescent sic semper amores.

An me tu forsan, Virgo, aspernaris amantem,

Quod pauper piscator? erat piscator & ipse

Nonne puer, formosa, tuus, quem sæpe beato

Amplexum gremio tenuisti, & dulcia sæpe,

Atque optata sacris libasti basia labris?

Ille nec erubuit calamos, non retia, & hamos,

Nec parvam fociis agitare per æquora cymbam,

Cum Deus ipse, maris regnator, & ætheris alti,

Qui nutu terras, nutu qui sydera torquet.

Fortis amor: nostrum quis vincere possit amorem?

Ille Deum in terras, vel ab æthere traxit amantem;

Atque malis hominum pariter consuescere jusfit.

Et tu, Diva meos nunc aspernaberis ignes?

An mihi dura, quia agresti munuscula cultu

Nulla tibi misi? misi tamen ipse rubentes

Bissenas de more rosas tibi, **Dia**, quotannis:

Et meminisse potes, nanque hoc cum carmine misi:

Virgo, noster amor, tuus hæc tibi mittit **Iolas**.

Quin etiam variis memini misisse corollas

Flø.

Floribus intextam, & calathis quoque lilia plenis;
 Candida (novi equidem) quia sunt tibi lilia cordi.
 Sunt & plura mihi in testis: cras illa videbis
 Ante aras, Regina, tuas emittere odorem,
 Præterea, dura quæ vix de caute revelli
 Nuper oliviferæ piscosa ad saxa 1 Minervæ,
 Bina mihi curvos variata corallia ramos:
 Bis petiit Nisæa soror, bis & mihi furtim
 Sublegere aggressa est: arca sed condita servo.
 Illa tibi multo cum carmine mittet Iolas,
 Natalem cum, Virgo, tuum lux annua reddet
 Sed piscatoris parva hæc an munera spernis,
 O Divum Regina? tibi sed munera digna
 Qui ferat? ipse suis vix dignum texit amicum
 Sol radiis: vix Luna pedes tibi lambere digna est.
 At, quia dulce sibi cor amantes mittier optant:
 Cor tibi, quod tantum restabat, misimus ultro.
 Quicquid idest. certè Deus ipse hoc munere majus
 Nec sperare potest, nec reddere possumus ipsi.
 At tibi quod totum, virgo, jam misimus illud,
 Scis equidem, certisque potes cognoscere signis,
 Mane ego te primo, te Vespere, Diva, saluto:
 Sæpius atque die in medio tibi carmina dico:
 Atque tuum quoties audire, & reddere nomen
 Contingit, tunc ore fero prona oscula terræ
 Cernuus, & cæli venerabile pignus adoro.
 Nil tamen hæc profant, dulcem si cernere vultum
 Dura negas, tantumque meos contemnis amores.
 At mihi te propria vetitum si cernere forma,
 Appida in tabulis saltem simulacra videbo.
 Sic aliqua & nostro dabitur medicina dolori:
 Est sua conspectu vel inani blanda voluptas.
 Ah timeo (de te quoniam mihi credere tantum
 Non equidem, bona Virgo, licet) ne pectore nostro
 Quid lateat, quod, Diva, tuos offendat ocellos.
 Dic mihi quis lateat malus anguis? ut & citus illum
 Conteram, & optato dignus jam reddar amore.
 Sed tempus rutilis percurrere litora flammis;
 Nostra sed occultæ depascent pectora flammæ.

ECLO-

---

 1 Campanix promontorium Cape di Massa, ò la Campanella.

E C L O G A III.

15

ANTIGENES.

ARGUMENTUM.

Milcon, & Dorylas piscatores mutuis inter se primis conviciis, mox,advocato Antigene, carmine certant: sed neuter vincit, Antigene sententia. Per Antigenem intelligit poeta familiarissimum suum Josephum Vallettam Iuriconsultum eximium, & Latinis, Gracisqueliteris florentissimum, Qui regio animo, ac sumptu celeberrimam Neapoli Domi sua bibliothecam ex probatissimis authoribus omnium admiratione, ac plausu comparavit. Per Argilochum innuit Franciscum Solimenem Pictorem sui temporis egregium, antiquis ipsis vel invidendum, Musisque Eshruscis perpolitum.

MILCON, DORYLAS, ANTIGENES,

MIL. **D** Ic mihi cui nassas servas puer? an Polybot?
DOR. Nō illi, ac Lycabæ, Bajæ qui nuper abivit.
MIL. Infelix piscator, ovem qui nescius isti
Commisit servare lupo; nam sæpe revisit
Hic nassam, & partem prædæ sibi subripit udæ.
DOR. Tu fur, tu nassis solitus subducere pisces.
Te modò cum præda fugientem ab litore vidi,
Cum fumosa citus Phrasidami tella petebas,
Plurima sæpè soles ubi, pessime, condere furta.
MIL. Vidisti, Doryla, sed cum te Liber habebat
Numine repletum multo, & dulcedine lætum,
Quippe tibi trullas mos est siccare rubentes,
Atque omnes vili vappa purgare tabernæ,
DOR. Ista viris, perverse? mihi non murice pictam
Clam nuper concham medio furatus ab antro es?
MIL. Nunc etiam inflaris temulento, ut semper, Jacchæ,
Non reddenda mihi pro pignore? protinus hinc te
Ni citò proripias, saxo caput, improbe, frangam.
DOR. Tu Dorylæ? nostris ni te scelerate, Comatas
E manibus toties rapuisset, mortuus esses.

MIL,

MIL. Novit & ille tibi quoties cava tempora fregi.
 DOR. Te, te ego : vicinus prohibet sed plura satelles.
 Dic age, danda tibi quonam pro pignore concha ?
 Post mihi (nec fugies) pœnas tu, perfide, solves.
 MIL. Te quia tunc mecum certantem carmine vici.
 DOR. Tu me cantando ? non tùm mea carmina fluctus
 Mirati, & rigidæ movere cacumina rupes ?
 At te, cùm fracta streperes, indoctæ, cicuta,
 Nereides, pelagique omnes sprevere puellæ.
 Vis ne iterum certare ? novo certamine victus
 Tùm me cantando vicisse fateberis ipse.
 In medio statuam duò pocula, quæ mihi Gallus,
 Cùm procul Armoricis venisset portitor oris,
 Vendidit Eurialus Cumarum in litore quondam.
 Divinè est opus Argilochi, qui pocula fecit.
 (Argilochum memini Eurialum dixisse magistrum)
 Depicta in medio spectantur cærula, & udis
 Stat senior, Barro similis, piscator arenis,
 Cui nudo nimium nitenti educere ponto
 Retia, purpureo turgescunt sanguine venæ,
 Et durî multo tenduntur robore nervi ;
 Omnibus ut credas piscari viribus illum,
 Non longè sedet in scopulo formosa puella,
 Seu vitrei sit Nympha maris, seu litoris una,
 Quæ viridem vario distinguit flore corollam
 Myrto intertextam, nitidisque aspestat arenis
 Piscantem, & risu ludit dea pulchra soluto.
 Parte alia surgens aprico vinea colle
 Uvis luxuriat maturis, parvulus illam
 Custodit puer, & roseo pulcherrimus ore est,
 Qui sepes propè vimineas confidit, & illum
 Stant geminæ circum vulpes, quarum altera vites
 Per medias curfat, quæ dulcior una racemo
 Elæto pendet, folioque intacta virenti
 Clam latet, & dulces morfu depascitur uvas.
 In peram versata dolos struit altera furtim,
 Atque pyra, atque nuces, atque aurea mala rapaci
 Subripit ore. puer capiendis manè cicadis
 Intexit juncos casses, nec mitia poma,
 Nec vitea quisquam curat: sed totus in uno

*Mirabilis
 pœuli de-
 scriptio ex
 Theocrito
 mutuata.*

Est opere: & puero sua sunt puerilia curæ.

Nec labra admovi, quamvis me sæpe rogares
Nisa: sed intacta ex illo servantur in arca.

MIL. At mihi nodoso sunt bina corallia trunco,
Nuper Teleboùm dura de rupe revelli:
Hæc sint victori sua munera: plura neque ausim
Ponere: nanque domi, ò Doryla, mihi dura noverca,
Et durus pater est, arca qui condita servant
Cuncta: nec est quicquam, quod clam subducere possim.
DOR. Jam certare placet: veniam quòcunque vocaris.
Non me iterum effugies: faciam, certamine victus
Ne Dorylam, aut alium posthac tu voce lacescās.
Audiat hæc tantùm, vicino in margine ripæ
Qui sedet, & Zephyros, & dulcia frigora captat,
Antigenes: nunquam sic me vicisse negabis.

MIL. Nec te, nec quenquã fugio. Bonus hunc age nostras,
Antigenes, audire veni, & laudare Camænas.

ANT. Dicite jam, pueri, molli confedimus alga,
Frigus ubi lato præbet curvamine rupes.
Lumine nunc cælum puro nitet: æquora ridet,
Et placidi rident Zephyri, luduntque per undas
Nereides, vitreosque revisunt Najades amnes.
Dic prior, ò Doryla: referet mox carmina Milcon.
Ludite & alternis; nam alternis ludit Apollo.
DOR. Cærulei fluctus, & marmoris ima canori,
Dicite, si Dorylas cantavit amabile carmen:
Dicite, festivas & gurgite tollite voces:
Si secus, immoto torpescat in æquore pontus.

MIL. Muscosæ cautes, & aquis lita saxa marinis,
Aurea si calamo deduxit carmina Milcon,
Ostreæque, & lato conchyliæ gignite succo:
Si contra, vacuas sine succo effundite conchas.

DOR. Cùm lentus canerem sub tegmine rupis opaco,
Quà super incumbit placidissima Mergilline,
Nereides vitreis se tollere protinus undis,
Et placidos miscere choros ad carmina vidi.

MIL. Quà se Pausilypus deducit in æquora clivo,
Dum sedeo, & gracili deductum carmen avena
Sæpe iterò, dulci Sirenes murmure captas.
Aspexi ad litus cœlem properare natatu.

B

DOR.

DOR. Me scopuli, Misene, tui, collesque Dicarchi.
Viderunt suavi mulcentem carmine Phocas.

MIL. Me Prochyte aspexit muscoso in vertice saxi
Cantantem rigidas mollire in fluctibus Orcas.

DOR. Retia si jacio, veniunt ad retia pisces:
Si nassas, pingui gravitant sub pondere nassæ.

MIL. Nunquam cæruleis immergitur hamus in undis,
Qui mihi non molles ferat alto à gurgite prædas.

DOR. Dū viridi è scopulo nudus sub marmore mergor,
Ostrea dura lego, & pingui conchylia succo,

MIL. Cū noctu nitidis perlustro litora flammis
Ostipedes rigida divello è rupe paguros.

DOR. Blanda mihi semper Fortuna, & cæcula ridet:
Et formosa suo ridet mea Nisa marito.

MIL. Aurea decurrunt mihi secula: marmora nunquā
Dura mihi, & nunquam tristes Amaryllidis iræ.

DOR. Dic 1 quibus in terris (& eris mihi Proteus alter)
Subter aquas jacto nascantur semine conchæ?

MIL. Dic 2 Quibus in scopulis felieibus Iride picti
Versentur pisces, & pignora victor habetò?

DOR. Dic 3 ubi squamigeræ veniant ad litora præda
Sponte sua, manibusque udis captentur arenis?

MIL. Dic 4 ubi lacteolos prægnant cæcula pisces,
Os quibus est nullum, dorso nec spina rigescit?

ANT. Haud equidem vestras ausim componere lites:
Tu pateras: hic nigra corallia: dignus uterque.
Ducite jam nassas, pueri, nox humida venit.

LEO.

1 Tarenti, ubi non longè à litore ingentes palos incolæ figunt, qui vertice suprà aquas extant, in hosce è cælo ros decidit, concharumque sufficit semina, corrupto græco vocabulo *Lo Fite* vocant. hæc inde è palis abstrahunt, subterq; aquas ad ostia parvi sinus mittunt, vehemens ubi est maris fluxus, ibique mirum in modum excrescunt. 2 Ad Pausilypum, ubi pisces triplici Iridis colore nascuntur, regios pisces Olympici vocant. 3 In ora Rhegina ad Cænym promontorium, de quo infra sæpè incidet mentio. Hic enim Pelamides à Delphinis agitati, marisque fluxu ferente, in terras incidunt: utque Delphines fugiant, in litus exiliunt, captanturque ab intolis nullo negotio. rem sæpè non finè voluptate admiratus sum. 4 Rhegiæ, & Messanæ: *Cicirelli* vulgus vocat, suavisissimi saporis sunt, ac veluti lac coagulatum: de his plura in Halieuticis.

LEOPOLDO I.

CÆSARI, AVGVSTO,

PIO, FELICI, VICTORI.

E C L O G A IV.

CÆSAR

ARGUMENTUM.

Vienna obsidione liberata, fuso, fugatoque Barbarorum exercitu, Strigonioque recepto, promissa Superum oracula aurea mundo secula iam incipere CÆSARI gratatur poëta, cui, pulsis Europa Scythis, Orbis universi imperium auguratur.

Actiades Musæ, paulò majora canamus:
Non humiles cuncti myrtos sectantur, & algas.
Litora si canimus, sint litora CÆSARE digna.
Tristia nunc tandem cessere oracula Divum,
Nec duros ultrà portender: & pagina casus.
Spes redit, Austriacisque iterum victoriæ castris,
Ac læti redeunt post tristia bella triumphis.
Incipiunt jam fausta: vetus jam vertitur ordo,
Mutatæque vices rerum: nova nascitur ætas.
Et promissâ Diis felicia secula Mundo,
Ac magni fluere incipiunt ex ordine menses.
Casta fave nunc Virgo: tua si Numine CÆSAR
Vicit, & ingenti terras formidine solvit.
Hoc duce, si qua manent prisca vestigia culpæ,
Tollentur, totoque Fides regnabit in Orbe.
Gens sancta ex alto mittetur, & impia passim
Desinet: èque polo veniens Astra redibit

B. 2

IN

1 Martini sive dentis Soc. Ies. qui adversâ primum, mox prospera Cæsari futura prædixit.

In terras iterum, & Saturnia secla reducet;
Pacatumque reget totum sub CÆSARE Mundum.

Non miseros posthac nautas urgebit egestas:
Non labor uda mari committere retia, & imas
Non opus est reflui perquirere gurgitis undas,
Ipsa sinu prædas mittent læta æquora, & udi
Sponte sua venient captivi ad litora pisces.
Ipsi & odorati musco scopuli, & lita saxa
Fluctibus, & duræ fundent conchyliæ rupes,
Ridebunt lenes auræ, Zephyrique salubres,
Et tranquilla levi crispabunt cæcula flabro.
Nam procul horrifoni pacato ex æthere nimbi
Semper erunt; rigidaque silebunt rupe procellæ,
Nec nautis Hyades metuendæ, aut ense minaci
Qui mare, qui terras, quique æra quassat Orion.
Ulla nec assurgent posthac mala sydera Mundo.
Non vacuæ metuent Lunæ dispendia conchæ,
Nec foliis illas unquam lentiscus amaris
Inficiet: pleno turgebunt ubere conchæ,
Ac dulci semper pinguescent ubera succo.
Nullæ prædonum vexabunt cæcula puppes:
Nostra nec infames cursabunt litora lembi,
Non fraudes aderunt, sævæ non amplius iræ:
Non mala furti, dolique, execrandæque rapinæ,
Et nullæ scelerum facies, post terga revinctæ
Aeternum stabunt Furæ, Diræque sorores;
Semper & horrendi claudentur limina Jani;
Sordebitque sua exesum rubigine ferrum.
Non sylvas pastor, non deferet arva colonus
Invitus, rigidique gemit sub pondere Martis:
Et curvæ falces non conflabuntur in enses.
Non vitreas piscator aquas, nec serupea saxa
Linquet, & ærata fulcabit marmora puppi,
Atque insueta gravi tentabit bella tridente.
Rupe sed umbrosa frigus captabit opacum,
Blandaque litoreas revocabit ad oria Musas.
Pax erit: ex alto pacem regnator Olympi
Spondet: & optatam spondent bona sydera pacem.
Pauca tamen peragenda prius sunt bella per Orbem;
Expugnandæ urbes ferro, durique domandi

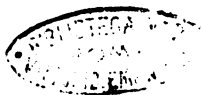
Jazyges 1, immanesque 2 Avares, Hunnique rebelles;
 Inde 3 Scythæ, & dirus 4 Mæumethes, 5 Caspia victus
 Qui jam claustra petit, fugientem 6 Bactra, nequindæ
 Turanitur: longè sylvas: salusque peragrat
 Riphæos 7, latebrisque vagus se condit 8 Ima.
 Te manet hic labor, & nostri decus, & amor Orbis,
 AUSTRIADE CÆSAR: Teque unum Fata repossunt
 Everforem Afrix. rapidum cœq; fulmen, in hostes
 Ibis, & horrenda quaties formidine gentes.
 Mox ubi barbarica pulso cum gente tyranno,
 Imperium Eoi, sedemque tenebis avitam,
 Invades Asiam, spoliis 9 Babylona superbam
 Diripies, & regna Cypti vastabis opima.
 Hinc Syriam evertes totam, fecundaque Nilî
 Regna, & palmiferam submittes victor 10 Idumen.
 Hic (nimium ô felix, hominum pater, atque Deum rex
 Te, te in spem tantam, tantosque reservat honores)
 Sanctam Urbem inerabis, regum stipante corona,
 Numen adoratum, & dulci dabis oscula ligno,
 Unde salus nobis orta est, & gaudia Mundo.
 Auspiciis & jam lætis, felicibus & Divis,
 Talia concordas nunc aureæ sæculæ Pæcæ.

B

3

Ag

1 Jazyges Meranastæ Europæ populi inter Danubium, & Carpathum
 qui nunc Hungariæ montana tenent, quodotum metropolis Cassovia
 vulgò Alta Hungaria dicitur, quæ tota ferè Aſiæ paret ante
 recentes tumultus. 2 Avares, & Hunni populi, qui primum circa
 Mæotidem paludem inhabitantes, mox in Pannoniam migrarunt,
 quæ Hungaria ab ipsis dicta est. 3 Turcæ ex Scythiarum gente, quæ
 anno 615. Heraclio Imperatore, per portas Caspias in minorem Aſiam
 ingressi pro Imperio Romano militarunt: mox in Scythiam reversi,
 irrupserunt anno 958. Constantino Copronimo Imperatore, &
 Persidem primum, hinc Asiam minorem, & totum Orientis Imperium
 occuparunt, capto Byzantio sub Mæumethe II. anno 1453. 4 Quar-
 tus hoc nomine Turcarum rex. 5 Pylæ, seu portæ Caspiæ, per quas
 ex Scythia in Asiam aditus pater, sive ex Media in Parthiam, angustum
 inter montes, vulgò *Le porte di Teflis*. 6 *Terræ* vulgò, non lon-
 gè à Caucaſo, qui *Cocæ*, & *Cochias* dicitur, & per totam Asiam ex-
 tenditur. 7 *Afrix* mons Scythiam secans, Sarmathiamque, vulgò
Oby dicitur, quo nomine fluvius etiam appellatur. 8 Mons Scy-
 thiz, ex quo Scythia intrat, & extrâ Imaum appellatur. longè per
 Asiam extenditur: In Tartaria nunc *Meregar* barbaris indigetatur, in
 Indiavèrè *Dalanguer* 9 *Bagdat* 10 *Idumæa*, quæ in sacris litorij
 Edom dicitur, ab incolis *Biduni*.

Aggredere ò tantos, spondet quos Numen honores,
 Chara Deo soboles, magnum Fidei incrementum.
 Aspice totum imo concussum à cardine Mundum,
 Oppidaque, urbesque, & nutantia regna sub armis:
 Aspice, læta novæ gratentur ut omnia seculo.
 O mihi si tantum concedant Numina vitæ,
 Egregios quantum sat erit celebrare triumphos,
 Et patriam imperio pacem, & rna dicere facta.
 Non me divinus poterit superare canendo
 Actius, aut dignas cecinit qui Consule sylvas;
 Sicelides quanquam adsint huic, Nereides illi.
 Judice si mecum certet Deus ipse Palamon;
 Judice se, victum dicet Deus ipse Palamon.
 Incipe, macte animis, claras decerpere palmas,
 Et tua victrici intertexere tempora lauro.

ALPHONSO PHILAMARINO

TURRIS DUCI CLARISSIMO

ECLOGA V.

THYRSIS

ARGUMENTUM.

Corydon, & Mopsus piscatores Thyrsidis Olympici piscatoris mortem deflent, alterque epitaphium, apotheosin texit alter. sub Thyrsidis persona luget poeta familiarissimum suum Ascanium Philamarinum Ascanii Cardinalis nepotem, Turris Dominum, qui acerbissimo occubuit fato, summo totius Civitatis mœre. Vir, & consilio promptus, & ingenio: moribus verò candidissimis, & ad sibi omnium animos comitate, & officiis promerendos unice factus: Pater Patria meritis appellatus, quippe qui nunquam à patritia gravitate distis, aut factis ne latum quidem unguem delabi visus est, ut ceteris Nobilibus virtutum omnium egregium esset exemplar. Per Corydonem intelligit Alphonsum Philamarinum demortui germanum, cui in acerbissimi funeris solatium Eclogam conscripsit poeta, eique nuncupat, omnemque felicitatem præcatnr.

CORYDON, MOPSUS.

COR. **C**Ur non, Mopse (leves quoniam demissimus undis

Jam nassas, lōgo capturas tempore prædas)

Et tenues calami nobis, & carmina) molli

Hic musco super interea consedimus ambo?

MOP. Tu major, Corydon, faciam quodcunque jubebis.

Authic quā Zephyri strepit aura, & murmurat unda,

Sive tibi gelidum potius placet ire sub antrum.

Aspice, ut ante fores myrtus stipaverit antrum,

Atque leves subter sternantur molliter algæ.

COR. Licoribus nostris unus tibi certat Iolas.

B 4

MOP.

MOP. Quid si idem certet Trisona laceffere cornu,
Et niveos inter delphinias Ariona cantu?

COR. Incipe, Mopse, prior (sunt & mihi carmina) liquas,
Synceri vel habes laudes, vel jurgia Batti.

Incipe: nam pelago nassas servabit Amilcon.

MOP. Imò hæc, quæ vitreas deduxi nuper ad undas,

Jam repeto: mox ipse mihi fac certet Iolas.

COR. Ut mergos dulci superant modulamine cynci:

Judicio nostro, sic carmine vincis Iolam.

MOP. Define plura, puer; vacuo successimus antro,

Nereides Thyrsin crudeli morte peremptum

Flebant: vos testes scopuli, vos litora Nymphis:

Cum conjux amplexa viri miserabile corpus

Perfudit lacrymis, & questibus aëra complet:

Sæpe Deos, sæpe astra vocat crudelia conjux.

Nulli cæruleis illis errare diebus,

Nec resiliere leves visi Delphines in undis:

Non & sueta citi venere ad pabula thynni.

Thyrsi, tuum Phocas etiam ingemuisse per æquor

Interitum, fluctusque maris, cautesque loquuntur.

Thyrsis Olympiacas cursu contendere cymbas

Instituit, lætisque dedit certamina nautis,

Et ludos Theridi, & solennia vota quotannis.

Fluctibus ut piscis decori est, ut & ostrea saxi,

Litoribus myrtus, scopulis ut muscus odoris,

Sic nobis decor omnis eras: sed tristitia postquam

Eripuere tuis te Fata, immitia Fata!

Ipsa Theris fluctus, & Nereus ipse reliquit.

Retia sæpe, leves quæ misimus humida in undas,

Purgamenta maris, quassataque ligna tulere:

Pro pingui Mullo, pro cæruleo Melanuro,

Muscus, & infelix provenit gurgitis alga.

Spargite humum foliis, puppesque ornate corollis,

Opificatores: petit hæc sibi munera Thyrsis.

Erigite hic tumulum, tumuloque inscribite carmen:

Tyrsis ego hac quondam capiebam notus in acta

Formosos calamo pisces, formosior ipse.

COR. Tale mihi, divine puer, tua buccina cantu,

Quale truci pelago jactatis litora, quale

Sole sub ardenti Megara venientibus umbra.

Fo.

Fortunate puer, non amisisse magistrum
Nostra tibi læto gratur Olympia plausu.

At nunc cærulea quæcunque hæc carmina concha
Expediam, tollamque tuum sub sydera Thyrsin;
Thyrsin in astra feram; dilexit nos quoque Thyrsis.
MOP. Nil erit, ò Corydon, nobis hoc munere majus,
Munere & hoc dignus fuit ille; & carmina nobis
Jam pridem ista Mycon laudavit, lentus ad umbram
Cum mecum molli sarciret vimine nassas.

COR. Lucida purpureus summi subit atria cæli,
Et vaga sub pedibus despectat nubila Thyrsis:
Perque alios amnes, tranquillaque marmora Divum
Felices sequitur pisces, felicior ipse.

Ergo alacris fluctus, & litora læta voluptas,
Et lætos pacata tenet per cæcula nautas.
Tempestas jam nullâ mari; non sævus Orion
Æquora turbabit nimbis, læta otia felix
Thyrsis amat, Divosque inter jam gestit ovantes.
Ipsi lætitia cælo sua murmura tollunt
Æquorei fluctus: ipsæ jam carmina rupes,
Ipsa sonant cava saxa; procul responsat & Echo:
O Corydon, Deus ille, altarum & numen aquarum,
Sis felix, faustusque ruis: tibi litore septem,
Quot pater ipse tenet Nereus altaria ponam:
Quæ mihi Pausilypus fert aurea vina quotannis
Spargam lætus humi, viridique altaria musco
Intexam, sociis hilatans convivia læta,
Surget si Caper, ante focum, si Cancer, in umbra,
Tityrus interea, & fulvus cantabit Amyntas;
Nereidum choreas imitabitur alba Lycoris:
Delphinum & saltus imitabitur Artemidorus,
Hæc sacra, Thyrsi, tibi faciam solennia semper,
Seu tumidum remis findam mare, litore noto
Seu mihi subductam firmabunt saxa phaselum.
Dum Nefis pelago stabit, dum litore surget
Pausilypus, fluctusque maris dum piscis amabit,
In terris semper, semperque per æquora notus
Thyrsis eris, laudesque tuæ, tua facta manebunt.
Ut Nereo, Glaucoque vovent in gurgite nautæ,
Ac tibi, Thyrsi, reos damnabis tu quoque votis.

MOP.

MOP. Tali digna tibi quæ reddam carmine dona?
Nam neque me tantùm labentes pumice fontes,
Nec Zephyri tantùm delectant murmura, nec quî
Propter aquas dulci modulantur gutture cychi.

COR. Ipse sed ante mihi hac ibis donatus avena:
Hæc nos, Parthenidem ardebat piscator Iolas,
Hæc eadem docuit, cui nassas? an Polybotæ?

MOP. Accipe tu concham, qua nos donavit Amyntas,
Donatam & mihi tunc doluit pulcherrimus Anehus.

COR. Sed iam surge puer; de litore clamat Amilcon:
Tempus & è pelago plenas educere nassas.

MARCO ANTONIO

JUSTINIANO.

VENETORUM

DUCI SERENISSIMO.

E C L O G A VI.

GLAUCUS.

ARGUMENTUM.

*Venetorum classi in Orientem ex Italia solventi, cum
Auxiliaris copiis, INNOCENTIO XI. Pont. Max. adhor-
tante, poëta sub Glauci persona felicia omnia auspiciatur.*

SI juvat edomito de Thrace, Scythisque superbis,
Te Duce, venturas patriæ prænoscere palmas,
Huc ades, Adriacæ veniens de litore, MARCE
ANTONI, atque animum à curis averte parumper.
Quæ jam fatidicus nautis oracula Glaucus
Obscura sub nocte dedit, nunc accipe; magnæ
Odecus Ausoniz, & Venetæ clarissima gentis
Gloria; litoreas nec dedignare Camænas.
Fors erit, (ò utinam fortunent Numina vota!)
Ut tibi grande meo veniat de carmine nomen,

Cùm

Cùm , duce te, partos cantabo ex hoste triumphos.

Piscatu Stabiiq̃ multa jam nocte redibat

Bajanus Milcon ; sociique per æquora cymbam

Pellebant Lycabas, & Surrentinus Amilcon.

Nulla cavo flabat vicini à flumine 1. Sarni.

Aura mari : at puro splendebat ab æthere Luna,

Et subrùs tremuli splendebant marmora ponti:

Jā veterē in 2. scopulum, qui servat ab Hercule nomē,

Venerat : audiri cœptus cùm litore ab udo

Fatidicus Glaucus, tumidi qui monstra profundi

Innubi sub nocte solet mulcere canendo.

Quin & sæpe canit trepidis oracula nautis

Cæruleus pelagi vates, aperitque futura.

Et tunc vaticinans Deus hæc ex ore profatus .

GLAU. Agxi tumidas percurrere puppibus undas.

Victricem aspicio classē, plena æquora velis,

Et longis video remis freta pulsa sonare.

Aspirant lenes Zephyri : præit agmina prima

Adriacus LEO, quem centum comitantur ovantē

Cum plausu, fremituque rates: juxtaque carinas

Affulcant læti Delphines, & humida ponti

Gens tota, & vario ludunt per marmora cursu.

Ipsæ etiam pelago surgunt Nereides udæ,

Oræ omnes pulchræ, nitidisque in vestibus omnes,

Et niveis omnes, discincta veste, papillis,

Nudæ humeros, nudæque genu, sparsimque solutæ

Cæsariem per colla levem, vitreasque per undas

Solennes ducunt, Nereo plaudente, choreas :

Concertantque vago puppes ambire natatu,

Dum resona Triton cita personat æquora concha,

Scilicet egregios jam nunc spectare triumphos,

Et debellato palmas ex hoste videntur.

Unda fremit plausu : geminant cava litora plausum:

Laudibus & meritis Venetus LEO tollitur astris.

Illius adventu pulsos dare terga Gelonos

Jam video , celerique fuga se trudere in: 3. Hellen.

Ceu timidi fugiunt sylvosa per avia damæ,

Cum propè venator jaculo ferus, & canis instat

La-

2 Fiume di Scafati. Rovigliano aliis est Scoglio d'Orlando inter Stabias, & Vicum Aequensem 3 Stretto degli Dardanelli.

Latratu ; & nemorum cœcis conduntur in umbris.
 Sed nec securos se faucibus Hellesponti
 Stare putant: fugiunt trans 1 Bosphoron, atque per altū
 Euxinum in gelidas contendunt 2 Phasidis oras.
 Exultant lætæ Cyclades, Venetumque salutant
 Victorem, & festas jactant ad sydera voces.
 Auratasque sinu puppes, gentemque togatam
 Accipiunt, sparguntque novos per litora flores.
 Libera servitio 3 Leucas, servataque plaudit
 Nicopolis 4 socio responsat Græcia plausu.
 Ipsa sed ante alias fremitu gratatur ovantē
 Nascenti data Creta Jovi, populoque potenti
 Applaudit servata, jugoque exuta Tyranni
 Gestit ovans, plausuque sonant latè omnia circum,
 Litoraque, scopulique, omnisque remngit Olympus,
 Jam secuta metu sunt omnia : rura colonus
 Exercet sua : gramineas ertare per herbas
 Jam tutæ incipiunt capræ, simæque capellæ.
 Populea pastor recubans securus in umbra,
 Attritos certat calamos compingere cera,
 Dulcia & agrestes revocare ad carmina Musas.
 Securæ ludunt pecudes, saltusque peragrant
 Dictæos ; baculo puer armentarius illas
 Cressus agit, pastuque sua ad præsepia ducit :
 Et lætæ redeunt stabula ad Gortynia vaccæ.
 Tutus & ipse sedet viridi piscator in acta ;
 Atque leves gracili dum texit vimine nassas,
 Nereidas resonare docet cava litora cantu.
 At socii interea celeri vada salsa phaselo
 Solicitant, captantque vagi per marmora pisces.
 Nulla nocens currit mare puppis, & æquora nulli
 Prædantur lembi : securæ cæcula pinus
 Alta secant, Syrioque vehunt de litore merces,
 Et fortunati conveſtant dona Canopi.
 Nam victi fugere Scythæ : jam Caucasus illos
 Rurfus habet : cœcis & saltibus abdit Imaüs :
 Atque Afer pulsus Libyæ in deserta refugit.

Hæc

1 *Canale del Mar negro, è stretto di Costantinopoli.* 2 *Faſſo nirs, & fluvius Colchorum Georgia* 3 *S. Maura* 4 *La Preveſa* ab Auguſto condita contra Adriam, poſt victum M. Antonium, & Cleop atram.

Hæc dedit: & magno plausu erunt murmure Nymphæ,
Et vada Trifones pulsarunt humida cornu.

E C L O G A VII.

E P Æ N E T E R I A

A R G U M E N T U M.

*Cum fortè Tityrus pastor, & Amilcon piscator convenissent,
Sylvestrem alter vitam, litoream laudat alter.*

TITYRUS PASTOR, AMILCON PISCATOR.

FORTè Dicarchæis servabat montibus hædos
Tityrus, argutæ recubans sub tegmine quercus:
Hic & lentus oves tenui mulcebat avena,
Ad sua sylvestres compellens carmina Divas:
Cum longè Baiis veniens piscator Amilcon,
Fasce sub ingenti pressus consedit ad umbram.
Ut piscatorem conspexit Tityrus, inquit:
Non hæc piscator, vobis sunt otia læta
Litoribus, non blanda quies, non vita beata est;
Cui piscator ait: Nobis sunt otia læta
Litoribus, tranquilla quies, & vita beata est,
Versibus hinc ambo incipiunt certare vicissim:
Tityrus & sylvas laudabat, litora Amilcon.
III. Nos hic verè novo in sylvis, cum lumine puro
Purpurei fulgent Soles, & lucidus æther:
Cumque rubere novis jam præta coloribus, & jam
Incipiunt læto turgere in cortice gemmæ,
Et nidum tignis jam garrula figit hirundo,
Per virides latè colles, & florea rura
Erramus læti, & cælo gaudemus aprico,
AM. Tunc nos, blanda mari quoniam pellaciâ ridet,
Et pura sub luce dies micata aureus, & jam
Felici crispant Zephyri placida æquora flabro,
Musciferos inter scopulos, & litora cymba
Eursamus, mollesque citi per cærulea jactis
Retibus, aut longa captamus arundine prædas.

III.

TIT. At verò nimis cum jam fervoribus ætas
 Incipit exardere, nemus tunc inter opacum
 Ac gelidos inter fontes, & flumina circum
 Optatas auras, dulcesque inquirimus umbras.
 Hic & sub patulæ prostrati tegmine fagi,
 Sylvestrem tenui meditamur arundine Musam:
 Et tristes cantu curas solamur amaras.

Nos hic & rauco delectant murmure rivi,
 Dum per saxosâ decurrunt concava vallis.

AM. At nos ætate in media dum litora fervent,
 In vitreas pelagi nudi descendimus undas,
 Hic juvat & celeri Delphina lacescere cursu,
 Et crebrò variis assultibus ire sonantes
 Subter aquas, vitreasque domos lustrare profundis:
 Mox & cæruleis emergere protinus undis.
 At nunc in viridi confidere vertice saxi,
 Muscus ubi suavem de caute exhalat odorem.

Alta dies medio sed cum libratur Olympo,
 Nos antrum in gelidum contendimus: hic ubi mollis
 Mixta hederis myrtus vestit pallentibus antrum,
 Roscidus èque cavis distillat rupibus humor,
 Cærulea longè pulsamus litora conchas,
 Litoream & Musam, & dulces cantamus amores.

TIT. At nos per sylvas, Zephyris motantibus umbras,
 Argutæ mulcent vocali murmure quercus,
 Atque avium cantus inter virgulta canori.
 Hic philomela loquax, & garrula turtur ab ulmo,
 Et rauca ardenti resonans sub sole cicada.

Sæpe levi somnum suadent captare susurro,
AM. Nos in litoribus, Zephyris crispantibus undas,
 Et pelagi murmur, percussa que litora fluctu,
 Ac tenuis rauca delectat sibilus auræ.

Nec vicina silent myrteta, & concava saxa,
 Sæpe ubi pennigeræ volucres modulantur ad auras.
 Hic fessis gratum membris vaga murmura somnum
 Conciliant, fractæque ad litora leniter undæ.

TIT. Hic nemore umbroso cætus spectamus ovantes
 Nympharum, Dryadasque inter, turisque puellas
 Ducimus immixti choreas, & Oreadas inter
 Erramus summis in montibus, atque repostos.

Lu-

Lustramus saltus nemorum, sedesque beatas,
Hic Satyros etiam saltantes cernimus ipsos;
Sæpius & calamos, sylvestria Numina, Panes
Inflare ad cantum, & Divas iterare cachinnum.

AM. Inter Nereides cœtum nos ducimus udum,
Atque leves agimus vitreo sub gurgite lusus,
Doris ubi formosa choros exercet ovantes.
Nos hinc Tritones pulsantes æquora cornu
Audimus, Proteumque senem, Glaucumq; canentem;
Cernimus & vario Delphinas ludere cursu:
Nec pulchræ defunt per litota nota puellæ,
Non & Naiades redimitæ tempora musco,
Quæ dulces nectant choreas, & carmina dicant.

TIT. Cum verò Autumno in pingui vindemia spumat,
Atque sua passim sternuntur in arbore poma,
Sylvestres ludos celebramus, & orgia Bacchi.
Tunc & dona Deum, & lætas decerpimus uvas,
Atque nuces, & poma, & castaneas hirsutas:
Non & oves defunt nobis, nec copia lætis.

AM. At nos Neptuni ludos celebramus in undis:
Et cursu cymbæ, & juvenes certare natatu
Festinant, plausuque sonant cava litora, & æquor,
Phycides haud nobis defunt, rutilæque per undas
Aurata, Rhombique, & amantes saxea Pagri.
Ostrea dant scopuli, & pingui conchyliâ succor;
Undique & armatos radiis venamur echinos;
Et pingues mediis 1 onychas scrutamur arenis.

TIT. Nos, dum Bruma rigens dirumpit frigore saxa,
Et rapidos glacie cursus infrænat aquarum;
Ante focum, succensus ubi non deficit ignis
Plurimus, & pingues stant tædæ, & fissile robur,
Et dulces thara circumstant conjuge nati.
Frigora ridemus, flatusque Aquilonis iniqui.

AM. Nos, quia tristis hyems latè maris asperat undas,
Et patrium tectum, & fumosa revisimus antra,
Hic tantum pelagi curamus murnura, quantum,
Aut Delphin numerum, aut insanos litora fluctus,
Desine sed jam, Pastor: iter mihi restat agendum.

Tu

1 *Cannolicchi* vulgus vocat, ex arenis educunt nautæ ad Sebethum,
& Olympiam oram; 1 dulcissimi saporis sunt. habenturq; in deliciis.

Tu sylvas, & rura colas: ego litora, & undas;
 Nam sive in sylvis, seu curvo in litore, lætam
 Quisque suo vitam contentus munere ducit.

E C L O G A VIII.

G E N E T H L I A C A

A R G U M E N T U M.

*Zephyraus, & Artemidorus cum ad VIRGINIS Templū,
 quod in extrema Olympia ad Pausilypi radices juxta cryptā,
 quā via Puteolos ducit, extructum est, natali die ad pom-
 pam celebrandam, ut moris est, convenissent, illius gene-
 thliacum texunt.*

ZEPHYRÆUS, ARTEMIDORUS.

VIRGINIS Augustę ad templum sub mōte repositū
 (Nanque dies natalis erat) convenerat omnis
 : Pausilypi, Megaręq; manus: Zephyræus aprico
 Pausilypo, Megara descenderat Artemidorus:
 Nare periti ambo, & durare in fluctibus ambo,
 Velocique vagum Delphina lacerare cursus:
 Et versus cantare, & acuta ludere canna.
 Tū prior hæc patula vitis Zephyræus ab umbra.
 ZEP. Natalem, VIRGO alma, tuum lux aurea vexit,
 Lux semper Mundos, & mihi læta. age, Delie, currus.
 Siste rotas properantis: aquas ne tangere tantum
 Festina: pede lento ut eas, similisque moranti,
 VIRGO jubet: laudes celebrandę VIRGINIS hujus.
 O utinam si anno flueret mihi longior hæc lux.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus,
 ○ piscatores, date flores, spargite muscum,
 Sacraque cęruleis altaria cingite vittis.
 Et vos, ò pueri, atque intacto flore, puellę,
 (Vos amat hæc VIRGO) calathis nunc lilia plenis,
 Pubentesque afferte rosas, casiamque nitentem:
 Pulchraque nascenti subtexite ferra Puellę.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus.

Can-

Candida gemma velut concrefcit matris in alvo,
 Etnitida ætherias cœli se prodit in auras:
 Sic matris concepta utero mundiffima VIRGO
 Candidior nive, purpureisq; nitentior ipfis
 Erumpit gemmis: mirantur fydera, & omnes
 Czlicolæ, & rofeis delibant oscula labris.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus,
 O VIRGO formosa, Deo gratiffima VIRGO,
 Jam tibi nascenti se per tua tempora flectunt
 Ingyrum stellæ, & radianti luce coronant:
 Jam tibi Luna vagos submittit frontis honores:
 Atque suis nitidum radiis subtexit amicum
 Purpureus Titan, circumque nitoribus ambit.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus,
 Tum magni regina maris, tu fyduſ, amicum
 Nautis ſemper eris, lætum, & piſcantibus omen.
 Se tibi ſubmittent, ventique, atræque procellæ,
 Et ſeſe prono curvabunt vertice fluctus.
 Teque homines, Diviq; colent, dominamque vocabût:
 Actibi dona ferent hæc ad delubra quotannis.

VIRGINIS est Natalis, age, ede, ò buccina, cantus,
 Hæc Zephyræus: opacæ innixus protinus ulmo,
 Dicite, Nereides, quæ luſerit Artemidorus.
 Nec poſſum meminiffe: canentem audire negabat
 Turba virûm ſtipata: nec omnia poſſumus omnes,
 ART. Omnia lætantur, Tellus, mare, fydera, cœlum,
 Et Superi, atque homines. quid mirum? naſcitur Orbî
 Aurea nunc VIRGO: ut cûm matutina reſurgit
 Aurora, & gremio Solem paritura rubefcit.
 Divinum & Solem noſtra hæc paritura Puella eſt,
 Atque optata dabit felici gaudia Mundo.

Ducite ſolennes, bona pubes, ducite pompas,
 Cernite, ut alma dies innubi effulſit Olympo,
 Et roſeos Phœbi currus, aurumque revexit:
 Cernite, pacatis ut rideat æquor in undis,
 Et Zephyri levîs aura, & ſaxa virentia muſco.
 Omnia nunc rident: gratantur & omnia Divæ
 Naſcenti; Superique ipſi ad cunabula ludunt.

Ducite ſolennes, bona pubes, ducite pompas,
 Non poſthac rauco Triton per cærula cornu

Horrendos pelago nimbos instare monebit ;
 Nec frontem Sol ipse sua ferrugine tinger ;
 Nascitur en VIRGO: placantur VIRGINIS ortu
 Et venti, nimbique, impacataeque procellae:
 Ac sua jam mites deponunt murmura fluctus.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
 O summo dignata Deo, dum despicit omnes,
 Tete unam Pater elegit, divina Puella.
 Incipe jam totum tisu componere Mundum,
 Tellurem, freta lata maris, camposque liquentes,
 Incipe ; lætæ adeunt tua jam cunabula gentes,
 Annua Natalis recolunt dum gaudia lucis.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
 Ire juvat, vitreique matis perquirere fundum :
 Verrere Tritonum læbras, & quicquid in alto
 Doris avara sinu latet abdit, sive rubentes
 Murice sunt conchæ, aut pictis interlita punctis
 Ostrea, seu curvo ramosa corallia trunco,
 Sublegere ; illa feram nascenti dona Puellæ.

Ducite solennes, bona pubes, ducite pompas.
 Hæc illi : & memini venisse ad litora pisces,
 Et rigidas caput erexisse fluctibus Orcas.

E C L O G A IX.

DORYLAS.

A R G U M E N T U M.

*Dorylas piscator Iola pauci, quem delphinus spina casu
 transverberaverat, immaturum obitum deflet: illum autem
 solatur Anthus, Iola apothecosin referens. Per Iolam Poëta
 sub Doryla persona Alumno suo Orontio Montalvo, &
 genere, & indole nobili illacrymat, qui omnium dolore, quo-
 niam febris correpto vena incisa est, interiiit. Per Anthum ve-
 ro intelligit Nic. Cæf. demortui socium.*

DORYLAS, ANTHUS.

Piscofi vitreas i Lucrini nuper ad undas
 Defunctum Dorylas flebat piscator Iolam:

Lu-

*1 Lacus Campaniæ inter Avernum, & sinum Puteolanum maximè
 piscosus; multis est Mars moris, aliis Lago di Licola,*

Lugentem Dorylam consolabatur & Anthus,
 Anthus amor Musarum, atque Antho charus Iolas,
 Et patri nimium Dorylæ dilectus Iolas:
 His autem lacrymis, his questibus ora rigabat.
 DOR. Quis mihi te, pulcher, quis casus, ademit, Iola.
 Et dulcem rapuit risum, & mea gaudia tecum?
 Heu / qui molle latus crudeli vulnere fixit;
 Nate, tibi, & multo turpavit sanguine membra?
 Membra, olim niveus quæ vivida candor habebat:
 Sed nunc pallor habet, sædoque aspersa cruore
 Sordescunt: clausique oculi: nec lumine fulgent,
 Lumine quo nostros tum venabantur amores.
 Non placidus frontis color est, non gratia labris,
 Atque insueta permixti dulcedine risus,
 Risus, quos Nymphæ suspiravere marinæ:
 Quæ nunc discisis nimio mœrore capillis
 Flebilibus passim replent vada falsa querelis.
 Et pisces etiam, & tumidi fera monstra profundæ
 Te, miserande puer, nunc cassum lumine lugent,
 Inscius & qui molle latus Delphinus acuta
 Transfixit spina, & Fato demisit acerbo,
 Attonitus jacet, & sese, stimulante dolore,
 Discruciat, quæritque miser diffundere vitam.
 At mihi quis vitam, & duræ fastidia lucis
 Auferat? immitti nam funere te mihi rapto,
 Dulce mori citius, longum sed vivere durum est,
 Triste mari in medio tempestas horrida nautis,
 Delphin Pelamydi, triste & Delphinibus Orca;
 Puppibus & Syrtes; misero tua funera patri.
 Quis mihi, quis posthac servabit in æquora nassas,
 Retia & ad solem expandet, madidosque rudentes,
 Nate, parentis amor, dulcis mea vita, meum cor?
 Nanque puer mihi nullus erit, dum, pulcher Iola,
 Occidis, & vili pallefcis stratus in alga:
 Ceu niveus medio Delphinus in æquore pallet,
 Quem durus celeri tenuit per marmora cymba
 Piscator fugientem, & acuta cuspide fixit.
 Tu pelagi decor omnis eras, tu litoris hujus
 Risus eras: tu dulcis amor, tu gaudia nostra:

Per te grata mihi quondam freta carula: per te
 Muscosæ cautes, & aquis liza saxa placebant,
 Et dulces Zephyrorum inter myrceta susurri.
 Omnia nunc sordent sine te: simul omnia tristis
 Luctus habet, mæstæque silent Nereides antro.
 Et tristis concham projecit in æquora Triton.
 Crudeles Parcæ, & crudelis tu quoque Delphin:
 Formosam parci quoniam eripuistis Iolam,
 Unus qui vitam longos producere in annos
 Debuerat, seròque pios invisere Manes.
 Non vos oris honore, non frontis amabile lumen,
 Nec faciles pueri potuerunt flectere mores?
 Quid queror? haud species flectit pulcherrima Parcas
 Nec placidis hominum mansuescunt moribus unquam.
 Ah puer! ah malè caute! nimis confidere monstro
 Ausus, & insolito vitam committere ludo.
 Ergo etiam læti crudelia funera lusus,
 Et tristes pariunt luctus, atque inter amantum
 Blanditias mors dura venit, læta omnia turbans.
 Ite procul calami: tenues piscator avenas,
 Nec posthac dulces animabo ad carmina cannas,
 Non me Pausilypi vada læta, sinusque 1 Dicarchi
 Aspicient vitreas deducere ræpia in undas:
 Non viridem celeri visam 2 Nefida phaselo,
 Atque humilem, Euplazam, quondam felicia nautis
 Litora, Pellæa venientibus urbe Dicarchum:
 At mihi semper erunt sævi monumenta doloris.
 Hos virides linquam scopulos, hæc litora, & antra,
 Rætiaque, & calamos, & vimineos labyrinthos:
 Solus & in saxis, & litoribus desertis
 Vitam infelicem per dura, per aspera ducam,
 Quò tandem mites scindant mea stamina Parcæ.
 Interea hæc duro describam carmina saxo,
 Carmina, quæ, molli dum textit vimine nassas,
 Piscator legat, & lacrymans suspiria fundat.
 Delphinum in fudo hic periit formosus Iolas:
 Hic Dorylas illum, & Nymphæ flevère marinæ.

Sed

1 Puteoli. 2 Nifra, Insula Pausilypo objecta ad Occasum vergens.
 3 La Gajola, Insula ad Notum Pausilypo opposita, sic dicta, quod na-
 ves Alexandria venientes cum viderent, bonam egisse navigationem
 lætabantur,

Sed, puerò dilectè, vale, vale pulcher Iola.

Hæc dedit: & calamos jam frangere, & ire parabat,

Cùm flentem cœpit solari talibus Anthus.

ANT. Desine flebilibus cava saxa replere querelis,

Et tristem, Doryla, tandem solare dolorem.

Non dignus lacrymis puer ille: nec impia Fato

Sors illum misero rapuit: sed victor Olympo

Redditus, & Divos inter jam gestit ovantes.

Vidi ego, purpureus dum Sol luceret in Orbe,

Turmatim in terras summo descendere cœlo

Aligerum cœtus: pictisque exercitus alis

Ardebat, citharisque omnes, cantuque fremebant.

Aspexi & tenues inter volitare per auras,

Et choreas agere, & lato proludere cœlo.

Cycnorum veluti niveum volat agmen, ab alta

Nube ruens, placidoque sonans replet æthera cantu:

Et vario circum cursans secut aëra gyro.

Quos inter puerum (nec me sententia fallit)

Ire coronatum lauro, nitidoque coruscum

Lumine, & è terris cerno super astra volantem.

Atque hæc syderias longè resonare per auras

Audita est mihi vox, & reddita vocis imago

Sæpius ex alto: Cœlo jam victor Iolas

Tendit, io! Superi, venienti plaudite, & inter

Felices puerum cœtus, fedesque locate.

Hæc Anthus: læto solatus & omine patrem est.

CHRYSIS.

ARGUMENTUM.

Ladon Urinator, Polydoro adhortante, CHRYSIDIS apothecis anniversaria pompa celebrat. Per CHRYSIDEM D. Saverium intellige: per Ladonē poëtā, per Polydorum Joannem Berardum S.I.D. Saverii cultorem egregium, meditans hanc Eclogam poëta est, cum jam se ad Indicum iter accingeret; hinc Urinatores ad Gangis ostia introduxit.

LADON, POLYDORUS Indi Urinatores:

LAD. **M**Itabar, Polydore, mari dum nuper in alto
Immergor, rutilas piscatum gurgite conchas,

Quid tanta, insolitum, narent conchylia fundol
Vidi etiam è vitreo spumosa Tethyos amne
Huc unā properasse Deas, ubi cœrula Ganges
Lata subit, nitidasque auro devescat arenas.
Cœruleos hinc blanda Deos ad carmina, & ipsos
Auritos etiam pisces, & monstra vocabant.
Ecce dies aderat, victor qua CHRYSIS Olympum
Ascendit, novus æquoreis Deus additus undis,
Quā locus astriferi in medio vacat aureus orbis,
Inter Phillyridæ jaculum, Egocorumque sequentem.
Et nos stamus adhuc, nec reddimus annua magno
Vota Deo, lætique agimus spectacula pompæ?

POL. Scilicet id fuerat, Gangis quod nuper ad ora
Dum sedeo, & rutilas auro perquirere arenas,
Carpere & è fluvio nitidos mihi cura lapillos,
Nescio quæ læti canerent mihi carmina cygni.
Illos (credo equidem) stellato CHRYSIS Olympo
Ad pompam, ô Ladon, atque annua sacra vocabat.
LAD. Sic ipse, ô Polydore, reor, solennia Divo
Æquoris æquoreæ ducunt sub gurgite Nymphæ:
Candentesque sonant ripa in Gangetide cygni.
At tu quæ pepigisse mihi te carmina quondam
Dixisti, vacuo recubans dum frigus in antro
Captabas mecum, tenui meditare cicuta.
Incipe: jam raucus cecidit Notus, atque silentes
Aspice tranquillo sternantur ut æquore fluctus.

POL.

POL. Non eadem est ætas, Ladon, jam prorsus & illa
Sunt oblita mihi tot carmina: quin quoque vires
Defecere: seni mentem & longa abtulit ætas.
Tu puer, & meminisse potes, mihi nuper ad undas
Dic, quæ litoreis cecinisti carmina Musis.

LAD. Immo hæc, quæ nitidas medio de gurgite cõchas
Dum refero in litus, Divo properata parabam,
Jam repetam, & resona complebo cæcula concha.

POL. Incipe: pacatis en jam tibi Doris ab undis,
Est tibi gemmifero applaudit de gurgite Ganges.

LAD. Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
Quæ nunc, ò Divæ, Chryseides, æquora læta
Quæ colitis, roseus surgit qua Phæbus ab undis,
Litora vos mihi, vel fluviorum panditis ora,
CHRYSIDI letus ubi solennes ducere pompas
Incipiam, & musco redimita altaria ponam.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
An sedet hic, Nymphæ, quæ turgidus influit auro
Ganges, & rutillas gremio Thetis accipit undas?
Nosco, Divæ, omen: sacra hîc altaria ponam
Muricibus contexta rubris, albisque lapillis.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
Ostrea da, Polydore, mari quæ duximus alto,
Et miris referunt variata coloribus Irim,
Affer & è duris evulsa corallia saxis.

His ego cæruleis contexam altaria donis.
Tu, **CHRYSI**, in medio, tot quando cæcula conchas
Effudere sinu, tua munera, gemmeuse esto.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
Hûc age, Lyda, veni, fer tecum mascula thura,
Portitor illa mihi quæ quondam vendidit Afer:
His ego thuriferis incendam altaria donis.
Affer & apricis quæ collibus uva ministrat
Vina mihi, totumque cadis servata per annum:
Illa ego diffundam læta hæc altaria circum,
Et Duo, **CHRYSI**, tibi, & Didymo duo pocula patris.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
Jam fortunatus summo confidis Olympo

1 Nymphæ Eoi maris, sic dicte à sinu Magno, qui & Chryse ab antiquis appellatus est: hodie vulgò dicitur Golfo di Sian.

Petque alios erras amnes, & cœrula Divum,
 Cœrula, quæ nunquam perturbant flamine Coris;
 Sed Zephyro semper gaudent, semperque per undas
 Cœlestes ludunt, felicia Numina, Nymphæ.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Cuncta tibi nautæ per litora, quæ vaga Doris
 Alluit, & latè vaga circuit Amphitrite,
 Septem aras ponent, totidemque ex more quotannis
 Oceani vitulos ante aram, Orcamque litabunt.
 Et tibi servati sua vota in litore solvent.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Ite per Eoi vastissima cœrula puppes;
 Nam novus Oceano Deus additus: ite per undas,
 Audaces nautæ, & placidos jam findite fluctus;
 CHRYSIS enim pelagi spumantia marmora placat.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Ite, nec insano quassantes turbine ventros
 Oceanum, rapidas, nec formidate procellas.
 Ille animos mulcet ventorum, & temperat iras;
 Ille nigras pellit nubes, Solemque reducit.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Ite sub æquoreas, nudi vos ite sub undas,
 Divitis, ò pueri, quæsitum abscondita Nerei.
 Jamque novum cœlo proceffit CHRYSIDIS astrum;
 Astrum, quo matres gauderent toribus, & quo
 Lucidus aurata in testa concreveret humor,
 Lætaque purpureis flavesceret unda lapillis.

Da mea vocalis, mecum vaga murmura, concha.
 Hæc levibus properata modis nunc accipe, CHRYSI,
 Carmina: plura tibi mox, & meliora canemus.
 Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 At tu nos cœlo pius aspice: marmora conchas,
 Et rutilas Ganges, te Numine, fundat arenas.

Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 Auspice te, placidum semper mihi rideat æquor;
 Rideat & puto suffusum lumine cœlum.

Desine vocalis, mea desine murmura, concha.
 POL. Dulce mihi, Ladon, cecinit tua buccina carmen
 Non tam suavè sonant hæc per Gangetica cyncis
 Nec quæ sublimes semper summo aëre fidunt,

Ura-

Uranides : modulantur aves, cūm rore beato
 Jam saturæ, dulces effundunt gutture voces.
 Ille tibi Phœbum inspirat: facit ille poetam:
 Et tecum cōcha mare personat. Illius ergo
 Egregias laudes meditare, & grandia facta,
 Digna Deo tua semper erunt, & dulcia nobis
 Carmina: te nostra laudabunt semper in æta,
 Dum juvenes læti repetent tua carmina nostri.
 LAD. Surgamus, Polydore: vagis Sol mergitur undis,
 Et latè maria, & montes umbrantur opaci.

THEODORO

COMITI BARBOVIO

FORTISSIMO MILITIÆ PRÆFECTO.

E C L O G A X I.

Æ G O N

A R G U M E N T U M.

Cum Ægon ad 2. Posidonium felicem nuncium attulisset, excessisse nimirum Messana Gallicam classem, urbemque à Comite Theodoro Barbovio receptam; Melibæus pastor, & Lycabas piscator læti carmen Victori canunt. Per Ægonem poetam intellige, qui Rhetori hanc Eclogam conscripsit, cūm severiori Minerva operam daret.

ÆGON Nauta, LYCABAS Piscator, MELIBŒUS
 Pastor.

Actiadis magnum nostræ decus, & nova Musæ
 Gloria, seu piæ alacer splendescis in armis,
 Aut petis adversos trāta cuspide reges:
 Sive tibi metita præcingunt tempora lauro
 Servatæ gentes, plausuque ad sydera tollunt,
 Huc ades, ò THEODORE, atque has ne despice Musas,
 Si

1 Sic distæ, quia nunquam in terris consistere videantur, undè & Paradisus *Ueni, di Paradise*, 2 Sen Columnæ Regiam, *La Catena*.

(Si quæ tibi nostræ velocis gratia cymbæ)
 Quas pastor Melibœus , oves dum pascit ovantes ,
 Ac tibi piscator Lycabas , dum retia ducit ,
 Alternis referunt certantes versibus ambo :
 Tuque etiam facilis tenues Ægonis avenas
 Accipe , nam nostræ debent tibi carmina Musæ .

Fortè mari ex alto ducebat retia in ætæm
 Piscator Lycabas , tristesque in pectore curas
 Versabat : pelagi sed per vicinia pastor
 Lanigeras Melibœus oves non lætus agebat .
 Ad 1 Cœnym Lycabas habitabat : Pastor ad umbras
 Vicini nemoris , viridique in valle Salicæ .
 Improvisus adest , timidusque supervenit Ægon ,
 (Ægon Euboici quondam maris accola , ponto
 Tunc Siculo errabat , patriis præcul exul ab oris)
 Protinus & læto sic incipit ore profari :
 Cui trepidi juvenes mox respondere vicissim .
 ÆG. Sollicitos vestro depellite corde timores ,
 O pueri ; felix vobis en nuncius adsum .
 LYC. Dic age , quæ nobis Ægon nunc læta reportas ?
 ÆG. In festæ Siculo excessere ab litore puppes :
 Arma procul cessere , minæque , infandaque bella .
 Pax redit , & læti capiunt exordia menses ;
 Vidi ego lunæ surgit quæ pompa theatri
 Magnanimum Heroem , regisque insignia nostri ,
 Agmina mille ducem stipantia litore vidi ,
 Et lætas voces , plaususque his auribus hausi .
 Ceu regi agglomerantur apes , post prælia quando
 Victor regna petit , cæsoque ex hoste superbus
 It lætos inter cœtus , plaususque faventum .
 LYC. Scilicet id fuerat , prima quod luce diei
 Sæpius , insuetum , resiliet ab æquore Delphin ,
 Nereidesque choros agerent , dum murmura longæ
 Cærulea investus concha ciet æquore Triton .
 MEL. Hoc etiam (nec fallor) erat , quod prata capellæ
 Tonderent nimia passim dulcedine lætæ :
 Ac virides inter salices , & flumina circum
 Errarent Dryades festivæ , & Najades udæ :

Quas

1 Promontorium , & fluvius , de quo Lib. 4. Nauticorum . 2 Amet-
 nistima Villa de Salici , de qua eod. libro .

Quas inter mixti, sylvestria Numina, Panes
 Inflarent læti calamos, & læta sub auras
 Murmura jactarent volucres per compita sylva.
 Credo equidem; nam sensus inest divinitus illis.
ÆG. Ergo agite, & vestra possunt quæ carmina Musæ,
 Dicite, & alterno, juvenes, contendite cantu.
 Ipse has interea pulsabo pædine cordas.
MEL. Ite per apricos colles, & rura capellæ,
 Ac læta cytisum, & florem condete salicti;
 Hostis abit: cessere minæ, pax aurea venit.
LIT. Ducite securi choreas Delphines in undis,
 Et vario circum litus cursate natatu;
 Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.
MEL. Vos, ô pastores, inducite fontibus umbras;
 Et finite opratas tenerum pecus ire sub umbras.
 Hostis abit: cessere minæ: pax aurea venit.
LIT. Vos, piscatores, læti deducite cymbas,
 Et piscosa leves jam solvite retia in undas;
 Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.
MEL. Fœcundos proscindat agros festivus arator,
 Et pingues pedibus presset jam vinitor uvas.
 Hostis abit: cessere minæ: pax aurea venit.
LIT. Alta rupe sedens piscator arundine pisces
 Captet ovans, nudusque mari scrutetur echinos.
 Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.
MEL. Hic ego sub patulæ prostratus tegmine fagi,
 Dum teneros carpunt flores, mea cura, capellæ,
 Ac Phyllis formosa comas mihi daphnide cingit,
 Agrestes tenui modulabor arundine Musas.
 Hostis abit: cessere minæ: pax aurea venit.
LIT. Hic inter scopulos, Zephyrique repentis ad auras
 Dum moror, & molles expecto ad retia prædas,
 Ac mihi de myrto nequit Galatea corollam,
 Equoreas resonare Deas cava saxa docebo.
 Pax redit: & placido rediens nitet aurea ponto.
MEL. At vos, Pierides, victori cingite lauro
 Tempora: & Aoniæ, vos dicite carmina, Musæ;
LIT. Vos illi sertum viridi contexite myrto,
 Nereides, plausuque sonans ciat æquora Triton.
MEL. Illi ego per sylvas, septemque altaria circum

Bis.

42 E C L O G A XI.

Bissenos de mōre dīes sacra liba quotannis
 Spargam lætus humi, atque incendam mascula thura.
 Non me cārminibus superabit fuscus Amyntas:
 Nec Pan ipse Deus vincet: nec Thracius Orpheus.
 LYC. Ast ego litoribus, totidemque altaria circum,
 Et sacros latices & vina liquentia fundam,
 Et spargam pelagi muscum festivus ad aram.
 Non niveos inter cantu Delphinæ Arion,
 Nec mihi per scopulos certet Deus ipse Palæmon.
 Sic illi alterno miscebant cārmine Musas:
 Ægon intētea calamos inflabat acutos.
 Cū tandem (alia jugis jam Solem absconderat Ætra)
 Amborum invitæ fecere silentia Musæ:
 Atque hinc muscosi scopuli, rupesque cavatæ,
 Hinc longè colles responsavere beati.

E C L O G A XII.

M O E R I S.

A R G U M E N T U M.

Cum Phrasidamus Marim puerum rosas, & corallia ferentem vidisset, suspicatus ne puella alicujus amore teneretur, conatur illum ab amore revocare. At puer se Virginem amare ingenuè faretur, & quo modo à Virgine vocatus fuisset, exponit. Per Marim intelligit poëta Olympicum piscatorem, qui annos duos, & viginti supra centum habet, virgo semper, & Virgini addictissimus.

PHRASIDAMUS, MOERIS.

PHR. A. C U i tu, Mæti, rosas, & nigra corallia portas?
 Ah timeo tibi, Mæri, furor ne te improbus ille
 Prævertat, præcepsque trahat malè sana cupido.
 MOE. Vera tibi fateor, jam me pulcherrima VIRGO
 Totum habet, & dulces animo mihi ventilat ignes.
 PHR. A. Ah puer infelix, quæ te dementia cepit!
 An nescis quam durus amor? non sævior ille

In

Interis Leo, vel pelago crudelior Orca est.
 Illum sæva mari, canibusque incincta marinis
 Scylla tulit; natumque sinu impacata Charybdis
 Fovit, & immanes admorunt ubera Phocæ.
 MOE. O, nescis, Phrasidame, mihi quæ flamma medullas
 Torreat, & quæ me teneat formosa puella.
 PHR. A. Dic age, quæ flamma, & quæ sit formosa puella?
 MOE. Incendit me dius Amor: me PARTHENIS. ô, quæ
 Non consuevit meum pertentant gaudia pectus!
 Illa meos poscit (si quicquam credis) amores.
 Illa habeat: mentem hic semper bonus occupet error.
 O nimium felix, hanc si, piscator, amares!
 PHR. A. Non humana sonât tuaverba. sed unde repête
 PARTHENIDIS tibi tantus amor? quo Numine dextro
 Mœri, tibi sacræ exarsere in pectore flammæ?
 MOE. Dicâ equidê, Phrasidame: Cavo stat picta sub æro
 Quâ Mergillina illustres via ducit in ædes,
 VIRGO decus cœli, quæ me dum spectat euntem,
 Pubentesque rosas dextra tunc fortè ferentem,
 (Ipsa mihi soror è testa decerpserat Ægle)
 Cui, formose, rosas, puer? inquit. at ipse repente
 Obstupui: captusque nova dulcedine mentem,
 Illi hæc: Dia, rosas vis tu pro munere, VIRGO?
 Accipe: parva quidem; sed si dignabere, majus
 Cor, nostri, Regina, tibi do pignus amoris,
 Tunc dextrâ mihi VIRGO tetendit, &: Has, puer, inquit,
 Accipio, dilecte, rosas, quæ pignus amoris
 Semper erunt: semperque tuos dignabor amores.
 Sed tu, Mœri, alias sectari, & amare puellas
 Mitte, nec infanz incendiant tibi pectora flammæ.
 Cui contrâ, Tibi, Diva, meos piscator amores
 En voveo: immotumque animum tu Numine firma.
 Ac veluti nunquam tot me flexere puellæ,
 Litora quæ mecum pasim per nostra vagantur:
 Sic & nulla mihi poterit prævertere mentem:
 Non Beroë formosa comas, non picta Lycoris,
 Non Hyale, quanquam nobis pro dote superba

Cen-

1 Magnifico sumptu extractæ ad Pausilypilitus à Methymnæ Duce,
 & Anna Carafa conjuge Prolegibus Neapolim, p. 17.

Centum regna daret, rubroque è gurgite gemmas,
 Quot veniunt, quantumque Indis deducitur aurum.
 Tuque, Puerque tuus nostro sub pectore fixi
 Stabitis, æternùmque mei vos semper amores.
 Nec vestra ex oculis unquam labetur imago,
 Diva, meis: nec erit quicquam mihi gratius unquam,
 Ni Deus Puer, & Pueri tu candida Mater;
 Nam dulcis puer est, & dulcis tu quoque Mater.
 Ipsa, Puerque meus te semper amabimus, inquit
 Illa mihi: tu noster amor, tu maxima cura.
 Proque rosas, quas, Mœri, mihi, Pueroque dedisti,
 Jam tibi luciferis sertum subtexitur astris.
 Hæc dedit, & placidis mihi mox subrisit ocellis:
 Subrisit Puer ipse, sinu quem Dia tenebat,
 Et mihi divinos animo inspiravit amores.
PHR. A. Fortunate puer, diæ tu VIRGINIS ergò
 Factus amans, quæ tantùm alias formosa puellas
 Exuperat, quantum reliquas Luna aurea stellas,
 Illam Cœlicolæ, nitidisque exercitus alis
 Aligerùm observare venerans, plausuque coronat.
 Fortunatè puer, nunquam tibi dura negabunt
 Equora captivos piscosa in retia pisces.
 Non posthac vacuas velles de murice conchas;
 Neque tenues inter sabulam venaberis & aulos;
 Nam VIRGO, cui Sol, cui Luna, & sidera parent,
 Et ventis, nimbique, undosi & cærule ponti,
 Placabit maria, & ventos, pulsabit, & imbres:
 Piscibus & nassas, succoque implebit echinos.
 I, felix puer, o! fer nigra corallia Divæ,
 Purpureamque rosam, & flammæ testare pudicæ.
 Sed veniam comes ipse tibi, si fortè benignis
 Aspiciat me VIRGO oculis, nec spernat amantem.
MOE. Corripiam prius ipse viam: tu ponè venito.

CA-

* Idem, ac onyches, qui & Solenes à Græcis, à Latinis digiti,
 etiam appellantur.

CAROLO CARDENIO⁴⁷

Sacri Romani Imperii
PRINCIPI MERITISSIMO

Laini Marchioni, Acerrarum Comiti.

E C L O G A XIII.

CARDENIDES.

ARGUMENTUM.

CARDENIDEN Mecanatem suam Poëta sub ætatem unā cum Phyllide ad Pausilypum invitat; locique amantissimam, ac delicias describens: atque illi & piscatoria munuscula, & versus spondet. Per Phyllidem intellige FRANCISCAM M. SPINELLAM è Scalea Principibus, Marchionis Conjugem, mulierem præstantissimam, omnibusque animi, fortunaque dotibus abundè ornata,

O Prætos jam pande mihi, formosa, recessus,
Mergillina, cavis & amicam in rupibus umbrā;
Quò plenas referam nassas, & frigora captem,
Pauca sed ante meo gracili sunt carmina avena
CARDENIDÆ dicenda: neget quis carmina magno
CARDENIDÆ, me cujus amor facit esse poetam.
Sic tibi, cum vitreas pelagi descendis in undas,
Et blandam cursu sequeris Nesiða sororem,
Non Protei possint, Phorcique nocere petulci.
Incipe: Pausilypi ad litus, sedesque beatas
CARDENIDEN tenui calamo, cantuque vocemus,
CAROLE, dum summis ardet fervoribus æstas,
Incenditque suo rutilans sacra Sirius igne,
Huc, quò Pausilypus scruposæ rupis in antrum,
Et formosa vocat te Mergillina, venito.
Ipsa sed in primis veniat tua Phyllis, & ipsa
Ceruleas inter ludat non ultima Divas;

Fu-

Euboidum Phyllis pulcherrima, quam tibi casti
 Dulcis amor thalami concordie fœdere junxit:
 Et quæ jam pulchra fecit te prole parentem.
 Hic lenes spirant aures, Zephyrique salubres,
 Et placido intendunt felicia marmora flabros:
 Crebròque impulsæ modico clangore jocosæ,
 Per virides scopulos, per litora leniter undæ
 Assultant, vitreique tegunt saxa humida rores.
 Hic & odorifero florentes pumice cautes
 Cæruleum gignunt muscum æquoris, aspice, ut omne
 Litus, & objectos scopulos maris integat herba,
 Qua non purpurei spirant fragrantius horti:
 Gratus & halat odor, qui thure suavior ipso
 Leniter immissa insinuat se paribus aura.
 Atque egros reficit sensus, viresque ministrat,
 Stant rigui fontes, multoque foramine manat,
 Qui nitidas inter fugiens strepit humor arenas.
 Et sincerus aquæ se litora propter amœna
 Fons agit è scopulis, cui non vicina recurrens
 Doris amara suum immiscet perfusa liquorem.
 Inter & optatos subsultant Najades amnes,
 Ore omnes formosæ, adiant frondibus omnes
 Ornatae, & viridi succinctæ crura cœthurno:
 Sunt hic & rupes, tepidæque in rupibus umbræ,
 Quæ nimios relevent æstus, & læta ministrent
 Otia Musarum: gelidis hic sæpe sub antris
 Cantando ingentem poteris lenire laborem,
 Dum choreas tua Phyllis agit, luditque beato
 Nympharum sociata choro, mediasque per undas
 Humida Delphinum ad cantum gens asiluit omnis.
 Eja, age, rumpe moras: tibi jam per litora muscua
 Sternitur, & passim mollis se subiicit alga,
 Aspice, ut undivagi nantes per cærulea pisces
 Te placido invitent lusu, cursentque per æquor
 Festivi, & fruges inter spatientur odoros.
 Ipsa tibi ridens, Zephyrorum animata susurro
 Æquora, vocalique lacessunt murmure cautes.)
 Hic juvat in vitreo ludentes gurgite Divas
 Nereides spectare, & fluctivagas Sirenas;
 Quippe sua nunc mens adest, quo gurgite ludunt.

Cum

Cùm flabro incipiunt Zephyri spirare canoro.
 Interdum picto lustrabis læta phaselo
 Litora Pauflypi, & colles spectabis apricos,
 Et quæ magnifico surgunt palatia luxu:
 Nec non & mixtim pueros, tenerasque puellas
 Innocuos celebrare choros, & ludere in undis.
 Sæpe etiam celeres sublabi gurgite cymbas,
 Et pubem remis certare, & scindere fluctus,
 Ut primi metam teneant, & præmia tollant,
 Aspicias, lætos & ovari murmure plausus
 Attolli, & festas cava litora reddere voces,
 Ac longè scopulos plausu, & freta pulsa sonare.
 Quin etiam, si nostra tibi munuscula cordi,
 Barbatos tibi ego Mullos, Rhombumque trilibrem,
 Auratamque feram, & Turdum, flavosq; 1 Erythinos:
 Addam atq; his 2 Apyrenum, & cæruleū 3 Melanurū.
 Atque leves 4 Synodontas (amat hos nam tua Phyllis:
 Sæpius atque illos, memini, me ferre rogabat.)
 Hos & odorifera contextos desuper alga,
 Vimineosque inter calathos tibi munera ducam.
 Præterea, primis quæ sunt gratisima mensis,
 Dona feram, æquoreo madeant quæ plurima rore,
 Atque vaporifero spirent circumdata musco,
 Et persæpe famem quæ irritavere morantem,
 Ostrea, purpureoque ardentes murice conchas,
 Et saxosa mihi servat quos Nefis Echinos,
 Quosque Dicarchæis nutrit Thetis humida saxis:
 Illos è fundo, rigidaque è rupe revellam,
 Cùm jam Luna suum complevit lumine cornu.
 Insuper & pictum, non ultima dona, quasillum
 Cæruleis plenum digitis, quos litora propter
 Sebethi medias inter scrutamur arenas.
 Hinc cùm læta inter myrteta, & concava saxa,
 Auriguos inter lenta otia ducimus amnes
 Jam vacui, & Zephyrum, & frigus capramus opacum,
 Quam mihi Syncerus moriens donavit, avenam
 Inflabo, & nostro freta carmine pulsa sonabunt.
 Tunc genus antiquum regali è sanguine regum

D

Can.

1 *Frangolino*, & *Pagro* 2 *Lampreda*, sic dicta quia exosus est.
 3 *Ocellista*. 4 *Iidem*, ac *Denticos* latine, *Dentici*.

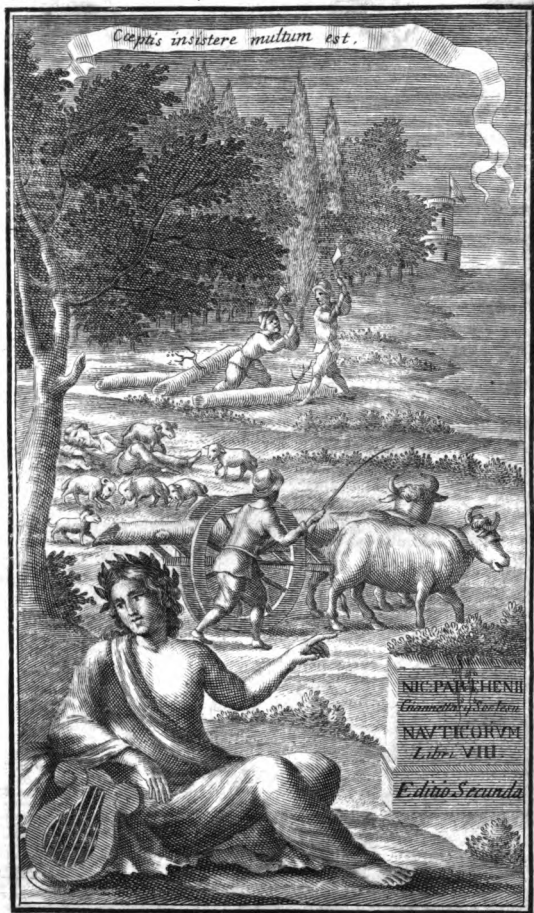
Cantabo, stirpisque tuæ primordia dicam,
 Magnanimos addam Heroas, Regesque superbos,
 Quos Tagus auriferis regnantes vidit arenis,
 Et quos Dives Iber, niveaque incinctus oliva
 Bætis, & umbrosa coluit cervice Pyrene:
 Quos & Parthenope titulis majoribus auxit:
 Noster & in viridi miratus sæpe recessu
 Pausilypus, fovitque suas Euphræ per undas.
 Non taceam tua facta, mihi si pulcher Apollo,
 Et digna Actiades concedent carmina Musæ.

Hæc sat, Nereides, vestrum luisse Poetam,
 Dum sedet, & rarum subtexit arundine linum.
 Hæc vos & Divæ, facietis maxima magno
 CARDENIDÆ, mihi cujus amor sic crescit in horas,
 Orbe velut pleno succus pinguescit Echini:
 Aut matutino ut turgent conchylia rore.

Surgamus; nam prima gravis cantantibus aura
 Vesperis, atque ær gelidi nocet humidus antri.
 Ite domum teneræ, Sol occidit, ite puellæ,

F I N I S.

F. De Louvemont Fecit.

NAUTICORUM

LIBER I.

QUæ veniant nemora apta mari, quo sydere pinus
Cedere, & arte rates qua cæsis ponere truncis
Conveniat: quæ cura omnes prædiscere vêtos,

Et mores, & signa: vagique sonantiâ Nerei
Æquora velivolis larè sulcare carinis;
Litora vel circum pictis freta findere lembis:
Nec non & quæ in Acu, & parvo solertia Mundo,
Et tempestarum quanta experientia Nautis;
Hinc canere, & vasti puppes per cæcula Atlantis
Ducere surgentem in Solem, Solemque cadentem,
Incipiam: vitrei quando me Numina ponti
Nativam in sedem invitant Nereides udæ;
Et tenues Vati calamos compingere cera,
Litoreoque parant sertum subtexere musco.
Nam neque Mæronios ausim sperare corhurnos,
Nostra nec æternam interserpere tempora laurum,

O magnæ clarum Ausoniæ decus, edite cœlo,
CARDENID. E, pulchris seu te per rura virætis
Leucopetere 1 spatiosa tenet, vel carmine dulci
Agrestes inter Divas blanditur Apollo:
Seu te stellati ducit per concava cœli
Uranie, & nitidos orbes, & sydera dicit:
Sive in vectus equo, tua regna, invisis Acerras,
Ac longè ravel perlustras flumina 2 Lai,
(Regna solo pingui, & lætis felicia campis,
Mille & regna annos atavis dominata superbis)
Huc ades, & primum pelagi ne despice munus,

D. 1

Quic-

1. Amœnissima Neapoli villa altero ab urbe lapide Vesuvium ver-
sus Piærabianca 2. Straboni Talaüs Fluvius, & Urbs in finibus Lu-
canorum, Laïne

Quicquid id est: mediis te fluctibus æmula Doris
 Compellat, campusque sonat latè omnis aquarum.
 Parva altis & sæpè damus munuscula Divis.
 Forſitan & tempus veniet (jam retia, & hamos
 Liquimus, & grandi percurrimus æquora puppi)
 Ut, nostris majora ausis molimina Musis,
 Bella canam, & palmas, cum primo Oriente subaſto,
 Cæſar in Euphratem victricia dirigat arma,
 Ut pius inuſto jam Numinis eximat Urnam
 Servitio, & ſacras ſiſtat ſe victor ad aras :
 Tuque operis tanti in partem, partemque triumphĩ
 Dux aderis, magnique comes tu Cæſaris ibis:
 Tunc ego te ſummis Heroibus, & magnis Diis
 Laudibus æquabo, tollamque in ſæcula nomen.
 Sume hoc interea, Martiſque accingere in arma.

At tu, qui Superos inter ſpatiaris Olympo,
 SABERIDE, mihi dexter ades: tu dius Apollo
 Magnam Vati animam, & divini carminis æſtrum
 Inſpiras; noſtriſque volens allabere cœptis.
 Nam te, nec fallor, magnarum Numen aquarum,
 Reſtoremque maris, tempeſtatumque potentem
 Gangaridæ ⁊ quondam dixere, & creditus Indis
 Oceani immenſi magnus Deus, humida parent
 Neptuni cui regna, vagique per aëra nimbi,
 Et ſe pacato ſubmittunt murmure venti.
 Sed quamvis (tibi mentitum non fingimus ultrò
 Numen, & immeritos aris adolemus honores)
 Non deus Oceani, verùm tibi gurgitis alti
 Imperium Pater Omnipotens dedit, ut tua nautæ
 Numina ritè colant: placidos tu tollere nutu,
 Turbatosque potes nutu componere fluctus.
 Ergo age, & innubi quoniam lux aurea cœlo
 Jam nitet, & Zephyris criſpantur molliter undæ,
 Audaces tu pande ſinus, dextraque potenti
 Tu dubio curſum pelago, clavumque gubernas.

Principiò nautis ſylvæ delectus habendus,
 Undè abies viduata comis, nudataque fagus,
 Ulmiſque, & cæſæ veniant ad litora pinus.

Pri-

⁊ Indiæ populi circà Gangem fluvium incolentes, Regno dē
Bengala.

Primus & hic illis labor impendendus, & omnes
 Sacrorum saltus nemorum lustrare necesse est.
 Hic & sylvarum sobolem legisse potentem,
 Et Martis sortem, & casus sufferre marinos:
 Nec labor incassum tantus cadet, ire sonantis
 Aut opus Ægæi per cæcula, perque tumentem
 Euxinum, aut in clausum sulcandum navibus æquor:
 Sive per externas oras, audacibus ausis,
 Oceano errandum, latè qui panditur ingens
 Herculeas ultrà metas, seseque per omnes
 Insinuat torrente plagas, quà surgit Eoo
 Phœbus, & Hesperio rediens lavat amne quadrigas.
 Nam si materiem texendis navibus aptam
 Legeris, atque data fabricaveris arte carinas,
 Deduces celerem securus in æquora puppim,
 Ac lætus Zephyro committes vela vocanti.
 Non te nimifero terre bunt turbine venti,
 Nec tumidum veniens glomeratis fluctibus æquor
 Vertice ab undoso, rapidas animosa procellas,
 Nimbosque, pelagique minas pulsabit, & Euri
 Illa, coronatas opponens pulsibus alnos,
 Idæas soboles, Alpinaque pignora. Ceu arx
 Duro imposta iugo, duraque è rupe reciso,
 Plurima quadrato surgunt cui mœnia saxo,
 Quam crebris aries ærata cuspide pulsar
 Ictibus, alatoque petunt tormenta metallo;
 Verberat invictos iteratò machina muros,
 Atque explosa cavo pila ferrea sibilat ære.
 Stat contrà hæc: duris eludit rupibus ictus;
 Nec timet horrificis tormenta sonantia bombis.
 Sic & robustode robore texta carina,
 Non nisi spumofum multis post cursibus æquor
 Emenfa, & pelagi varios experta labores,
 Et seros obitus, longævaque Fata videbit.

Quid tibi si sylvæ nullus delectus, & omnes
 Imbelles nemorum populos admoveris undis,
 Accipe: non multis (juvat hæc meminisse) docebo.
 Cùm tibi cæruleus suprâ caput æthere ab alto

*Arborum
 delectus
 quam nido
 lis.*

*Negleto
 vero quod
 moxius.*

D 3

In-

1. Sic Cæsar vocat Mediterraneum mare, quod & conclusum, & inclusam nos etiam vocamus.

Inciderit nimbus, missique à carcere venti
 Compactam fragili feriant de robore navim,
 Dilacerent velum, quatiant latus impete multo,
 Et validis obverrant flaminibus antennas:

Hæc primò vitium faciet, sensimque patentes
 Incipiet laxare sinus, rimisque fatiscet.

In latus hinc prona incumbet: concussa que ponto

Scindentur transtra, & laterum compage soluta,

Fluctibus infelix ibit data præda marinis.

Non secus, incocta tenui quas arte bubulci

Argilla fecere, casæ, cum plurimus imber

Decidit, & plenis undarunt æquora rivis,

Accipiunt tectis imbrem, subterque ruentura

Vix fragili cursus fluviorum pariete sistunt,

Paulatim incocti lateres laxantur, & undis

Dant aditum: sensim moles ruitura fatiscit.

Cum tandem è summo labentia culmine tecta

Naufragio jactantur humi: de vertice pastor

Dejectas videt ire casas, sua regna, per undas.

Sed jam tempus equum pulsu stimulare ferocem,

Implicitasque errore vias superare ferendo.

Ergo age, tantisper pelago, portuque relicto,

Ne pigeat sacros nemorum penetrare recessus;

Quæque sit apra rati, vel quæ sit inutilis arbor,

Et quo conveniat cæli sub sydere trancos

Frondifera nudare coma, & radicibus altis

Noscere, quo rigidas valeas inferre secures.

Est mons Ausonia in magna, quæ Martia Tellus

Hybernum ad Solem, & mollem se fundit ad Austrum:

Hinc quæ purpureo Solem primo excipit ortu,

Ionio disclusa mari stat Græcia Tellus;

Hinc quæ Tyrrenum Siculi per claustra Pelori

Ionis miscetur aquis, Vulcania regna,

Æoliasque domos, & totam à vertice spectat

Trinacriam, antiquo montem cognomine Silam

Romani, & Græci patiter dixere vocantes.

Hic nemus umbrosum, atq; ingens, sylva horrida mœre

Occupat, & nigra dorso latè incubat umbra.

Hic mille in cælum tollunt capita ardua pini;

Et toridem ramis circum frondentibus alni

*Sila descriptio,
 ex Sylva,
 estq; ea A-
 pluvini pars,
 qua Consen-
 sia Orien-
 tem versus
 extenditur,
 descriptio.*

AC-

Affurgunt turtitæ, & nubila vertice lambunt
 Quæ sitæque nuces saxorum grandine multa
 Ingratam præbent pecori, & pastoribus umbram,
 Hic mille expansis pandunt sese undique ramis
 Castaneæ, & magnæ laxant sua brachia quercus,
 Plurima & argutis agitatur frondibus ulmus,
 Et fagus, cæthposque abies cursura marinos:
 Cætrique, platani,que, altæque in montibus orni:
 Atque aliæ: neque enim verbis percurrere refert
 Quorquor Sila ferat truncos, latissima sylva.

Nunc ego (sub montes quoniam penetravimus altos,
 Provida ubi sylvas longè Natura locavit,
 Ut pelagi casus averteret: attamen ipsa
 Semper avara fames hominum, & solertia major
 Evicere, & itum in montes, in nubila & usque est)
 Quæ meliora probes, quorum est communior usus:
 Quæque mari sint apta magis, ventisque ferendis,
 Et robusta solo veniant, non carmine multo
 Edoceam, nec te per longa exordia ducam.

Est autem varius, cultusque, habitusque locorum,
 Atque usus: Non omnis enim fert omnia sylva;
 Non studium cunctis, nec amor mortalibus unus
 Inditus. Ignotis qui primi fluctibus Argo
 (Magnum opus) & parvo vitam committere ligno
 Sunt ausi, sacro Dodonæ è vertice fagum
 Accisam vexere mari: fagoque volanti
 Egæum sequere fretum; & medium Hellespontum
 Transvecti, externas tetigerunt Phasidis oras.
 Umbrosi nemora Assyrii populantur Amanic
 Hic & odoratam cadunt de rupe cupressum.
 Phœnices Libani rapiunt à culmine cedrum,
 Et Syrus, & quicumque colunt plana æquora Idumæ:
 Atque Terapnæi gens fortunata Canopi
 Vela cedro imposuere, marique dedere patenti.
 Callus amat fagos, & puppes inserit ulmis:
 Et proram, & dura geminas facit abiete costas.
 Arduennam, & gelida nudat nemora alta sub Arcto
 Belgæ ferox, & qui dispersa mapalia quondam
 Incoluere humiles Batavi, vicinaque circum
 Litora piscatu victum de more petebant:

*Apollonius
 A. Argo*

*Plin. lib. 16
 cap. 4*

Nunc re, nunc opibus multis, luxuque superbi
 Regna tenent, & jam magni crevere sub ipsis
 Principis, clari bello, & victricibus armis:
 Nam quicquid pelagi veniens Sol lustrat Eous,
 Quicquid & Hesperius, curru fugiente, relinquit,
 Clasibus & pariter lustrant ingentibus ipsi.
 (Sic fluxas Fortuna hominum res undique versat
 Nunc surgunt humiles in regna, ruuntque potentes
 Verticibus rerum ex altis: nunc ordine verso
 Præcipites summo labuntur culmine primi:
 Rursus & alta illi rerum fastigia tangunt)
 Verum lecta manus, quæ prima è litore Ibero
 Solvit, & Oceanum magnis percurrere velis
 Ausa fuit, fatisque novum monstrantibus Orbem
 Detexit, vicitque armis victricibus omnem,
 Alta Pyrenæos ducit per cærulea saltus.
 Divisi rapiunt Caledonia lustra Britanni,
 Idam Bithyni, Græci felicia Tempe.
 Mænalium scandunt nemus Arcades, aut Erimanthi,
 Argutæque petunt pinus. populantur Athenæ
 Fatidicam Cyrrham, & colles sectantur Hymetti.
 Annosam Venetus fagum venatur, & alnum
 Rupibus Alpinis. canentem fronte nivali
 Cædit & Afer inops operosa Atlanta securi.
 Romani rerum domini, qui clasibus olim
 Conclusam domuere Thetin, Pontumque sonantem,
 Agæumque furens, spumosaque cornua vinctum
 Oceanum traxere altæ ad Capitolia Romæ,
 E Sila pinum, & fagum petiere comantem:
 Velleruntque omnem è radicibus Apenninum,
 Ergo age, terrarum dominos imitare potentes:
 Et quò te mecum prærupta per avia montis
 Cornipides hausti cursu duxere virentem
 In Silam, truncos ponendis navibus aptos
 Findito (materiam tibi plurima sylva ministrat)
 Quique apti ratibus, paucis, adverte, docebo.
 Prima tibi pinus rigida gemit iuncta securi,
 Arque umbrosa ruat scissis radicibus alnus:
 Adde ulmos, cæsoque cadat de cespite cerrus.
 Nigras cæde nuces: nucibusque aplustria funco.

Quæ arbo-
 reses ca-
 dæda.

Ip.

Ipſa ſed in primis abies; annosaque fagus

In partem veniant operis; neu cedere molles
Cures caſtaneas, multum aut querceta fatiges;
Caſtaneæ fragiles, quercus nodosa lacertos:
Umbroſis aptæ frondeſcere montibus ambe,
Paſcere & autumnopinguipecus ubere bacca;
At non Oceanum ſulcare, in fontibus alta
Non te frondosa delectet populus umbra;
Nam levis eſt arboſ, & abundat plurima ſucco.
Una tamen longis cadenda eſt optima malis,
Quæ: Lupias ſe propter Aquas agit æmula pinis,
Phœnices cedrum, & Syriæ laudato cupreſſum:
E noſtris fructus petito. Parnassia laurus
Semper fronde ſacra tollat ſe læta ſub auras,
Ut ſua divini præcingant tempora vates,
Et clari quoque victores ſua mitte feracem
Sectari ceraſum, & mitem ſine creſcere malum,
Non obliqua petas: quæ recta in luminis auras
Tolluntur, legito, truncoque impone bipennem.
Parce manu teneram ab radice evellere ſylvam,
Navita; venturos expectat ſera nepotes
Illa, coronato cum vertice ſurget in auras.
Quæ multos ſenſere æſtus, quæ frigora multa,
Succidas. Quid plura canam? Te multa docebit
Longa dies: variuſque tibi nova ſuggeret uſus.
Verum age, delectas cœli quo ſydere plantas,
Et quo conveniat ſub Lunæ accidere vultu,
Accipe: tu Lunæ vultus numerare memento.
Illa regit ſylvas: illi nemora horrida parent;
Illa & luce vaga plantarum temperat ævum,
Atque illis ſuccum, & vitales ſufficit auras.
Ac velut æquorea pingueſcunt ubera conchæ
Lactenovo, rutilos cum Luna impleverit orbes:
Tunc plenis turgent radiis, & lumine læto
Luxuriant: verum rediens ſi proxima Phœbo
Occuluit vultum, & totos contraxerit ignes,
Sufficiunt tenues ſuccos: vix lucidus humor
In matris gremio, Luna fugiente, reſulget.
Non aliter plantis humorem ſubripit orbe

*Planta Lu-
na imperio
ſubieſta.*

Lu-

r Aquæ lupiæ, vicus Hiſpaniæ *Quadalupe*, & annis ejuſdem neminiſ, quem proceræ populi inſumbrant, ma liſque inſerviant.

Luna novo, rursusque illum jam plena remittit.
Nanque etiam sylvarum norunt dispendia Lunæ.

*Quo ex parte
cadenda ar-
bores.* Sed tibi Signiferi quamam sub sede rubentis,
E qua Lunæ ætate nemus populeris opacum,
Dicam equidem; nec te dubium, Palinure, tenebo.

*Ianua-
rio in luna
plenissimæ op-
tima cadi-
tur mate-
ries.* Extremum Ægoceri rediens cum liquerit orbem
Phœbus, & adverso surgens Canis emicat astro.
Tertia si raris per cælum cornibus ibit
Syderis comitata choro Latonia Virgo,
Tunc tibi nubifero nutare à vertice fagus

*In plenila-
nio non ita.* Incipiat, latè ferro pineta laborent.
Nulla quies operi: cædendis optimus altis
Arboribus est ille dies, qui deinde sequuntur
Dividuum ad mensem, quo toto effulserit orbe,
Felicem sylvis sobolem, sed navibus aptam
Non tibi materiem præstabant; ubere pleno
Humorem nimium plantis, succumque ministrant.
Agricolæ tunc jure sinant pubescere truncos,
Queis præstat baccas, lapidosæque carpere cornas.
Tu ne cede operi, aut nimio frangere labore,
Donec lecta ruat frondoso à vertice sylva.

Verum si gelidas hyemes præverterit annus,
Et cani montes magna sub mole pruina
Depressa cervice gemant, atque obruta passim
Semitæ, & oppletæ stipentur ab aggerè valles,
Ac, lymphæ torpente gelu, stet faxeus humor,
Tunc Boreæ furiis spatiis disclusus iniquis,
Pone animo cutam sylvarum, Palinure, nec altos
Perque nives gelidas, perque horrida culmina truncos
Secitare, infestæ prohibent dum frigora brumæ.
Et differre moras opus est, & cedere Fato.

Ast ubi jam Virgo os terris ostendit honestum
Erigone, cum lance pari Sol dividit orbem
Signorum, tantumque polo latet abditus imo,
Arctoo quantum rediens micat aureus axis,
Litore deserto summos pete, navita, montes,
Nubiferi quæ Sila jugum tegit Apennini
Arboribus densis. Sublimi in vertice montis
Planities extensa jacet, latè que sub ortum
Excursit, fecunda solo, nemorosaque sylvis,
Lætæ situ aprico, & vitreis lætissima rivis,

*Altera Si-
la descrip-
ta.*

Cum

Cùm cœli metas ardenti Scorpius astro
 Jam tenet, & vacua descendit Aquarius urna,
 Ut diræ cessere hyemes, ceciditque nivosa
 Canities, tunc terra novo pubescere fætu
 Incipit, & tenero vestit se germine campus:
 Seque aperit sylva, & læto de cortice gemmas
 Fundit odoratas, sequitur citò deciduus flos:
 Excipiunt flores citò poma, & præcoce partu
 Compensat Pomona moras. Jam vertice pleno
 Flavescit matura Ceres: jam serus Iacchus
 Rore novo gestit. Calabris in saltibus alter
 Non locus est pingui fecundior ubere glebæ,
 Aut mons assurgit nemorosa ditior umbra,
 Vel magis irriguus: centum de vertice montis
 Præcipientes rauco labuntur murmure fontes:
 Et circum satâ læta rigant, & amœna vireta.
 Hic ubi te fessum recreavit Sila sub umbris,
 Et fontes, geniusque loci, cùm Luna revertens
 Incipiet primùm radio falcata bicorni
 In longum proferre diem, Palinure, comantes
 Exde trabes: nam sicca sinum tunc arida Tellus
 Parcior è gremio plantis alimenta ministrat.

At si nimbosus Mauris de sinibus Auster
 Irruerit, subitisque nemus concusserit alis,
 Parce trahi, & trunco rigidas averte secures.
 Ar verò cecidit rauca cùm sibilus auræ,
 Cynthia frâternas & jam fugit æmula bigas,
 Velle solo plantas, ramosque recide feraces.
 Tandem (me doctum multa experientia fecit)
 Illa abies nautæ votis responderet avari,
 Quæ, cùm nodosis tenuis radicibus humor
 Sufficitur, nec jugis aqua illam, afflantibus Austris,
 Humectat, matris gremio concisa bipenni
 Congemuit, magnumque dedit convulsa fragorem:
 Illius æratæ multum vixere carinæ.

Sed neque materiam subitus denudet, & ulmos
 Ire novam in formam jubeat fabricator: at illas
 Torreat ignito geminus Sol sydere Cancri.
 Sic omne excoquitur vitium: sic cortice multus
 Succus abit pinguiusque exudat inutilis humor.
 Nam sæcûs ille labor formatis puppibus instat:

*Autumno
 tempestiva
 etiam ve-
 nis mate-
 riet.*

*Non cadem
 da arboris,
 Austro per
 flante.*

*Aut quæ
 eas trun-
 ci in navem
 aptentur &
 ad Solis ex-
 pœndi, ut
 superflui
 humor ex-
 det.*

Cùm

Cum jam materia incostis arefcere truncis
Incipit, & sensum pinus se contrahit in se,
Pandit aquis tunc illa vias, & cœca relaxat
Spiramenta sinu; ruptis hinc nexibus alni
Neptunum accipiunt gremio, rimisque dehiscunt.

Altus ubi cœlo tollit se fronte nivosa
Ismarus, & rauci labuntur Strymonis undæ.
Barbara gens habitat cultu, quæ Caspia quondam
Claustra pharetratis irrupit curribus, & se
Per latos Afrix campos, perque arva sonantis
Intulit Euphratis victrix, populosque feroces
Contundens, tristi complevit funere regna.
Hinc Afrix postquam domitrix, atque effera bellis
Hellepontiaci fauces pervenit Abydi,
Nostris, ô pudor! & vili mercede paratis
(Non res Romanæ, non tot labentia regna,
Non & religio gentes permovit avaras)
Navibus Europam transvecta, potentibus armis.
Discordes animis populos, & regna subegit:
Finitque imperii sedes, ubi mille per annos
Victrices Aquilæ spectatæ, atque arma Quirini.
Hi, quæ frondosi vertex assurgit Olympi,
Non certo Lunæ vultu, non sydere certo
(Mira quidem; nam risè colit gens barbara Lunam)
Antiquam invadunt sylvam, nigra regna ferarum.
Exemplò vitidi vellunt de cespite truncos,
Cæsariemque citi tondent, rapimque repentes
Dilacerant artus ferro: ferit ille bipenni
Annosam fagum: succisam hic cortice nudat:
Hic pinus in frustra secat: vix lævigat ille
Scabritiem primam tabulæ: cavat ille carinam
Præceps; ærara munit hic cuspe rostrum.
Ocyus appingunt costas, & transtra reponunt.
Haud mora, præcipitat sese labor: æquora puppes
Accipiunt: medio spectat se gurgite sylva,
Miraturque novas formas, & non sua vela.
Quales Niliaci circum per stagna Canopi
Flumineas habitare casas, & vivere raptò
Sueti prædones, si quando gurgite ab alto
Spectare procul specula properare carinam,
Præcipientes in stagna volant, rapiuntque cavatam

*Turcarum
vitium in
formandis
navibus.*

*Hellodorus
in Æthio-
picis, &
Achilles
Tatius in
Lenciæpe.*

Vim

Vim sylvæ, rapiuntque arma, & se viribus aptant:
 Impelluntque leves cymbas, atque ostia complent,
 Hic postquam taciti latuere crepidine ripæ,
 Ut fluvio spectant vicinam appellere puppim,
 Erumpunt latebris: segnem, & nil tale timentem
 Invadunt navim, & stridoribus aëra complent.
 Confertique ruunt, rapiunt, perduntque vicissim
 Omnia, & aggestas vestant ad litora prædas.

Non sic, ignotum qui sulcavere carinis
 Oceanum, & longè terras petiere repostas;
 Quippè altis primùm venati in montibus alnos,
 Pinusque, & patulas annoso robore fagos:
 Inde & sub gemino domuerunt sydere Cancri;
 Multus ut ex illis, crassusque excederet humor,
 Hinc & solerti fecerunt arte carinas,
 Victores quibus Oceani spumantia regna
 Sub juga, & indomitos potuerunt mittere fluctus.
 Quin etiam ratis una (quod & ventura nepotum
 Atto llet semper, semper mirabitur ætas)
 Immenso potuit gyro circumdare mundum,
 Ac totum Oceani transmittere cursibus æquor.
 Litore ab occiduo primùm ratis æmula Solis
 Solvit, & ingentem velis percurrit Atlantem;
 Inque novum devescã, Notis spirantibus, Orbem,
 Ausa fretum ignotum tentare, & consita saxis
 Æquora navifragis. hinc, & felicibus ausis,
 Per mare 1 Pacificum victrix pervenit Eoum;
 Hic Seres latè, nigros lustravit & Indos,
 Et Persas, Arabesque: Erythræaque cærule præter
 In Libyam venit, vacuumque invecã per axem,
 Horrendum ventis, & fluctibus, atque procellis
 Acronoton 2 superavit: & inde reducã sub Arcton
 Clausura triumphatrix subiit felicia portus.
 Laudibus æternis, & cælo digna carina,
 Cui magnum meritò fecit Victoria nomen.
 Non illa Oceani fluctus, ventosque sonantes,
 Nec tempestates timuit, rapidasque procellas.
 Sed lecto sylvæ de robore, & arte magistra

*Circuitus
 Navis Vi-
 ctoria Fer-
 dinandi
 Magellani,
 qua Hispa-
 ni solvit
 anno 1579.
 & trienna-
 li naviga-
 tione totum
 Orbem cir-
 cumnustra-
 vit.*

Tex-

1 *Mar del Sud*, Oceani pars inter Americam, & Orientem.

2 Sic appellavimus ultimum Africæ promontorium, *Bona Spei*, an-
 tiquis incognitum, quod in Austrum tendat.

Texta ratis montes victrix superavit aquarum,
Et ventos. Adèò cœptis insistere multum est.

*Arbores:
non imbri-
bus expant-
et.*

Præterea sectam nodoso è cespice sylvam
Non gelidæ videant hyemes, non humidus Auster
Aëre sub rigido, aut campis sternatur apertis.
Nam cùm cæruleas collegerit æthere nubes
Juppiter, & plenos alto demiserit imbres,
Humorem tunc illa bibit, rursusque subactas
Vi Cancrī multa non sanas accipit undas.
Arboribus gravis unda nocet: nocet humidus Auster.
Ille etenim, pluvio qui fluxit plurimus imbre,
Nativum humorem deperdit noxius humor:
Quippè poris actus perfunditur undique venis;
Atque agit insinuans sese, plantæque vigorem
Paulatim attenuat: nodos, robustaque mollic
Ossa lues: sic illa & aquis pinguescere primum
Incipit, & sensim putris se facta resolvit.
Qualis hydrops malesanus, aquis cùm plurimus udīs
Indulset, tabemque intus concepit aquosam,
Pinguior acorescit membra, & flaccida nervi
Vis venit: elanguet vigor, & sese ossa relaxant.
In venis stat cana lues: furit intus aquæ vis.
Corporis infelix cùm jam compage soluta,
Deserit invisas auras, lucemque diei.

*Arbores in
mari dure-
scunt.*

Est sed amica tibi maris unda: porisque subactis
Humor aquæ multa saturus salsedine truncos.
Indurat: medio lapidescit gurgite sylva:
Desuper impostas moles, & mœnia, & arces
Sustinet, æternūque manet durata sub undis.
Sic magno claram imperio, & victricibus armis
Miramur Venetam spumosi in fluctibus urbem
Adriaci instructam, sumptusque, & mole superbam,
Ergo ornos, pinusque Alpino è vertice cælas,
Concisasque simul mittunt sub cærulea fagos:
Hinc ubi jam duræ longo post tempore in undis
Concreverē, trahunt alto de gurgite: & inde
Longævas solido ponunt de robore puppes.

Nunc age, (cæruleas quoniam properamus ad oras)
Qua demum è lucis ingenti corpore moles
Arte trahas, casusque feras spectare marinos,
Expeditam: proluxa juvat dispendia sylvæ,

Sum

Sumptusque, & multos famulū vitare labores.

Est lucus Clavii fontes, & flumina circum
Monte super viridi, quā se pater Apenninus
Attollens læto felices ubere campos

Ambit circuitu longo: propè mœnia Abellæ
Assurgunt: subjecta jugis lætissima Baccho

Planities extensa jacet: procul invia Pœno
Nola coronatis ostentat mœnia campis.

Lucus, Hamadryadum sedes gratissima, Cancer
Igneus è cœlo dum perfurit, & fata propter

Vix torrente strepens tardo pede labitur amnis.
Hic gelidi fontes crebrò de rupe cavata

Distillant, sonitusque ciet per saxa canoros;
Dulcè repersa in sylvis sonat aura susurro,

Dum molles vario perflant spiramine venti;
Ludit & in tremulis allisus frondibus ær.

Qui Capreas, & sacra colunt delubra Minervæ,
Ænariam, Prochytenque, & Surrentina Lyæ,

Delicias varum, juga læta, sinusque Dicarchi,
Hæc sacra Næsadam nemora, & juga celsa frequentant,

Ut sibi materiam lembis, parvisque phaelis
Delectis quærant truncis; nam plurima sylvæ,

Nec soboles ingrata mari: stant vertice pini,
Stant orni, mediisque virent in vallibus alni.

Dum mihi vernabant prima lanugine malæ,
Cum jam Pierides græcæ, & formosus Apollo

Gratus erat, nemora alta Jovis, sedesque beatas
Lustrabam, rurisque Deas venerabar agrestes:

Meque sinu Musæ stringebant: blanda neque ipsa
Pieris indignata meos spernebat amores.

Hic ego præcipientes vidi de vertice montis
Subiectam in vallem cæsos demittere truncos

Agricolæ: vastas cervici imponere moles,
Aut latis parcunt humeris: incommoda sylvæ,

Implicitæque viæ, sumptusque impendia vitant;
Non tamen obliquos, sed rectos rupibus altis,

Nudatosque coma mittunt, cæsosque lacertos.
Inde boves gemini submitunt fortia sueto

Colla jugo; geminique alii, si corpore præstet
Ingenti moles, subeunt, atque ipsa rudenti

Viminco secto religatur vertice pinus,

*Sylva ad
Clavium
descriptio.*

*Quomodo
trunci in
litus deve-
hendi.*

Per-

Perque jugum funis ductorius orbe plicatur,
 Inde per æquor iter capiunt, lentèque trahentes
 Paulatim ad litus magno pineta labore
 Convectant. loris instant, & verbere multo
 Agricolæ, pigrosque altis clamoribus urgent.
 Quos ipse arguta fagi dum stratus in umbra
 Aspicerem de colle, boves miseratus inertes,
 Increpito Agricolas dictis, & sistere currum
 Præcipio: timidi faciunt mandata bubulci.
 Hinc geminas afferre rotas, quarum ultimus orbis
 Ingens circuitu, cuneumque, axemque rotundum,
 Temonem oblongum, tabulasque, & cætera currus
 Armamenta, citi agricolæ data iussa facessunt.
 Tunc geminas hinc, inde rotas axi infero, & altè
 Mox lignum terebro, cuneumque foramine figo.
 Nectuntur tabulæ, medioque imponitur axi
 Oblongus temo, temoni adnectere curvo
 Cum bobus juga præcipio, truncosque recisos
 Imponi in medio, librato pondere, curru.
 Hinc bobus dare lora rudes, & verbere torto
 Instare agricolas jubeo. mora nulla, juvenis
 Vix data lora: citus fertur per compita currus.
 Ceu cum vela Notæ crepitanti è puppe magister
 Laxavit, commota ratis volat ilicer alis,
 Prona petens maria, & rostro tumida æquora findit.
 Hæc quondam ad Clanii fontes: nunc addere pauca
 Est animus; (nam nota vocant ad litora Nymphæ
 Nereides, longèque sonant navalia plausu)
 Faginus oblongus temo: sit cærinus axis:
 Ut mea sit rota: sint radii: sed ferrea summa
 Curvatura rotæ, medium librata bicorni
 Arbor in axe locum teneat: bobusque relictis,
 Temoni jungas poscentes fræna jugales
 Aptior ad cursum sonipes, volat æquore aperto
 Promptior, & facilis laxatas audit habenas.

LIBRI PRIMII.

FINIS.

*Quæ nō miracula rerum,
Ingeniū facit acre, manusq; operosa Magistris.*

F. Solimene In.

F. De Louuemont sculp.

NAUTICORUM

LIBER II.

JAM celeri nimium cursu per opaca locorum
Fræna reluctantem morsu, stimulisque negantem
Egimus alipedem : tempus nunc flectere habenas,
Atque iterum in pontum, jam saltibus ire relictis.
Sat Faunis, sylvisque datum. Vos ò ubi nymphæ
Nereides? properate citæ, & pernicibus alis
Reddite me pelago : sinite ut deserta revisam
Litora, & annosa compingam ex abierte puppes,
Vos & qui ratibus primi freta cæca profundi
Ausu homines fulcare, vagique errare per undas,
Pandite : namque illos, Divæ, meminisse potestis:
Et vatem egregias artes, usumque docete.

Principio cum rari homines ab origine Mundi
Incolerent terram, felix gens illa beatum
Assyriæ nemus, & florentia rura colebat
Euphratem circa, & Tigris felicia Tempe.
Fortunata, procul bello, & discordibus armis,
Sponte sua Tellus mortalibus una ferebat
Sufficiens cunctis alimentum, & sordere pacto
Pauci exercebant terram, & læta arva tenebant.
Sed postquam primi soboles numerosa parentis
Paulatim antiqua crevit de stirpe feraci:
Non satis Assyriæ felicia rura viretis,
Nec simul hospitium sat erat tot millibus unum.

Hinc cunctis mens una fuit trans flumina terras
Quærere, & ignotos Mundi penetrare sub axes:
Eoas alii terras, ditissima regna,
Caucasum, & argentes alii venerunt sub Urfas
Pars Tauro insedit: pars Thermodoontis ad undas;
Pars & odoriferas felici macere sylvas

*Quæ acca-
sione inven-
it iniquos.*

E

Ata.

Arabiz, & tepidum latè se fudit ad Austrum.
 At, quibus audaces animi, generosaque corda,
 Ausi cæruleum Thetidos regnum, & vada cæca
 Rumpere, & infido primum se credere ponto:
 Quæsitæ magnæ terras mercede laboris
 Excolere, & pretio charos habitare Penates.
 Nanque ea, quæ multo nobis sunt parva labore,
 Sunt & grata magis: magis est ex omnibus una
 Nobilis, immensis venit quæ palma periclis.
 Non secus, angusto cum jam dimisit ovili
 Pastor oves, tenerasque dedit pecus ire per herbas,
 Exemplò celeres stricto de carcere paulæ
 Erumpunt, sparsimque locis funduntur apertis.
 Hæ vitreos fontes, & odori marginis undas,
 Et flores, & culta petunt lætissima cursu:
 Stellatos aliæ campos, & dulcia quærunt
 Pascua: præa aliæ, spatiosaque rura viretis,
 Mollis ubi cytisus, nitidusque virefcit acanthus.
 Sed, quibus est animus major, temnuntque pericla;
 (Nanque etiam teneris animis sua blanda cupido
 Laudis inest) colles animosæ, & culmina scandunt:
 Quæsitosque fuga multa, multoque labore,
 Delectos celsæ flores de vertice carpunt.

Tunc primum terris ratis usus; & æquora primum
 Spectare rudes truncos nulla arte dolatos
 Intactis innare fretis. Procul ire per altum
 Ausi homines ligno exiguo: committitur undis
 Vita rate in parva, quis crederet? At fuit illa
 Magna equidem virtus, quamvis temeraria virtus.
 Audax inventum: sed tanti audacia facti
 Profuit æternis celebrandi laudibus illi,
 Qui pelago avulsas sociarunt puppibus oras,
 Et super alta levem straverunt cæcula pontem.

Non tamen ignoti (felici audacia casu
 Paulatim ex primo crevit, majorque secundo
 Venit, & exhaustis animi crevere periclis)
 Itur in abruptum pelagi: secutere propinqua
 Litoribus vada tuta, brevi quæ Nereus æstu
 Fluat undosus. patriis discedere longè
 E terris primum, & medium tentare profundum

(Sen.

*Ter litora
 primam in-
 senta
 navigatio.*

(Sentit & ipsa suos audacia, cæca timores)
 Non ausi : molles radebat palmula ripas,
 Non secus aërii , cum jam pubescere pulli
 Incipiunt, teneræque alis succrescere plumæ,
 Per nidos volitant circum, ramisque recurrant:
 Non audent pavidî nativas relinquere sedes:
 Credere se cœlo, & primo petere astra volatu.

Hæc rudis ignoto primùm se machinâ ponto
 Credidit: hac undis insultavere marinis
 Audax Iapetus, genitricque à stirpe nepotes.
 Vix firma compage trabes, & fœdere certo
 Fluxibus innabant; verùm non tempore longo,
 Ut cultæ venerent artes, ut crevit & usus,
 Instar montis aquis deducta tumentibus Argo
 Litore Thermaico, & rigida sub montibus Ossæ,
 Hinc sensim crevere rates: Inventæque prima
 Ad majora viam fecerunt: crevit & usu
 Ingenium artificis : conjunctæ nexibus alni ;
 Distinctæque loco tunc sunt, & nomine partes .
 Extensa est prora, & sensim defecit acutum
 In rostrum: rostroque fuit ferri addita cuspis.
 Incurvum latus, & pandæ data forma carinæ:
 Et gemina in longum sunt transtra, forumque repostum
 In medio, & morsu retinacula missa tenaci:
 Et puppis proceræ, auroque insignis, & ostro.
 Sic olim rudis, indigestæque corpore moles,
 Ingenio artificis, & multo sudara labore,
 Pulchrior it pelago: & spumantes fortior undas
 Sustinet, Ægæasque hyemes, ventosque sonantes.
 Alpinis velut ursæ jugis, (si verâ feruntur)
 Quam prius informem connixa in luminis auras
 Produxit mater, sit pulchrior, & sua membris
 Paulatim nova forma venit, speciesque decora .
 Nam fortum complexa parens (mirabile dictu)
 Sensim lambendo distinguit mollia membra,
 In latum ventrem compingit docta, manusque
 Dividit in digitos, atque unguibus armat aduncis;
 Educit de mole caput, collumque rotundat;
 Hirsutæque genas pingit: sua naribus addit
 Spiramenta, quibus subducatur spiritus auras;

*Iapetus pri-
 mus navi-
 gationis pa-
 tens, unde
 & Neptu-
 nus dignus.*

*Argo ad
 Thermaicâ
 litus fabri-
 cata av lafo-
 re, & Argo-
 panis.*

Atque ori decus, & rutilos inducit honores:
Naturam compensat amor. (quis nescit amoris
Ingenium? hoc sensum sortum formante magistro,
Exurgit soboles, patrioque simillima vultu)

Tunc verò alipedes dorso sensere carinas
Æquora, turritas mirata in gurgite moles.
Centaurus tunc visa mari, rostrataque Pistris
Scyllaque, Delphinusque, ingenti & mole Chimæra.
Alta, metu procul, & patria tellure relicta,
Tunc primùm celeres violarunt marmora puppes.
Aligeræ veluti volucres super aëra lapsæ
Sydera summa petunt, nido, ramisque relictis,
Cum celeres pennæ, & fiducia crevit adultis.
Sed te ritè modum fabricandæ puppis, & artes
Egregias, ac mira hominum comperta docebo.

*Navalis
quomodo,
& quo in
loco extru-
da.*

In primis sit cura tibi spectare locandis
Qui sinus, aut statio fuerit navalibus apta.
Optimus ille locus censendus, valle reposita
Qui jacet, & monti, & nemorosis proximus umbris:
Ne labor annosas deducere montibus ornos
Improbis agricolis nimium premat: ille propinquum
Secura statione sinum, portumve tenebit,
Qui primùm nuda venientem mole carinam
Accipiat, firmoque ratem tegat obliice saxi.
Sint circum fontes, cœli sit grata salubris
Temperies: sit terra simul pinguißima cultu,
Ut facilis victus, sint & sitientibus undæ,
Nec famulos lædat malefana Juppiter aura.
Accessu facili pateat locus: ipsa reducto
Opportuna situ statio: campoque patenti
Alta tibi mole s saxo fabricanda quadrato
Porticibus longis, ingentes mole carinas
Lata quibus secundo compingat robore pubes.
Sint pariter centum extructæ longo ordine cellæ,
Queis sua solliciti fungantur munera fabri.
At domus interior majori condita sumptu
Prætozem accipiat, turbæ qui præsidet omni.
Hic leges dicat: reliqui mandata facessant.
Non temerè incumbant operi, sed legibus æquis
Quisque suum conetur opus, rectore sub uno.

Est

Est opus, ut reges etiam cum mœnibus arcem
 Edificent; summis, atque æra tonantia bombis
 Mœnibus imponant: hostiles fulmine pellent
 Illa rates, ne fortè ferant navalibus ignem.

Quin cave, nè furtim jactis tecta arida flammis
 Accendantur: iners vel custos molibus ignem
 Excitet. Arcendus siccis navalibus ignis.

Illam alii in mediis magno visenda theatro
 Urbibus ædificant: saxo constructa vetusto.
 Talia Parthenope jactat navalia Siren.

Est locus in media fama notissimus urbe,
 Quem navale vocant, vitrei Crateris ad undas.
 Amplis porticibus, domibusque amplissima centum
 Assurgit Cœlo moles. stat proxima colle
 Magnifico sumptu, & regali splendida luxu
 Regia: stant niveo circum de marmore fontes,
 Artis mirum opus, & monumentum nobile seclis
 Spectandum: placido lymphas jaculantur ad astra
 Ore fetæ, pictosque premit delphinas Arion,
 Et fluctu saliente, ciet vaga murmura, & ipsi
 Marmorei rugiant, unda fugiente, leones.
 Est & sylva manu navalia confita propter,
 Optatam factura comis frondentibus umbram,
 Sirius ardenti cœlo dum perfurit æstu.
 Eoum ad Solem statio benè fida carinis
 Angusto conclusa sinu jacet: altera longè
 Stat moles iniecta mari, sumptuque superba.
 Fluctibus immissi montes, rupesque resectæ
 Alatum accipiunt Libycum, franguntque ruentem.
 Intus tuta silet placidè Thetis: altaque cœlo
 In medio assurgit cum mœnibus aëriis arx.
 Mille fabri, & famuli totidem navalibus adsunt
 Solicii, & celetes componunt abiecte currus:
 Quisque Ducis dicto parens data munera fortè
 Impiger exercet. Serra pars dividit alnos:
 Pars dolat ignavos truncos, primamque retondes
 Scabritiem ligni: sectas pars lævigat ulmos.
 Compingunt alii costas, alii que carinam
 Incurvant: alii proram cum cuspidē nectunt.
 Pars studet & variis puppes animare figuris:

*Navalia
 arce mu-
 nienda.*

*Navalis
 Neapolita-
 ni descrip-
 tio.*

Arte laboratas puppes pars cælat in auro:
 Pars acuit clavos, & ferrum forcipe versat.
 Hic commissuras lino replet, & pice molli
 Vulnura concludit: tabulas pars jungit hiantes.
 Illi onera accipiunt venientum, & sedibus altis
 Imponunt: hic vela suit, torrosque rudentes
 Implicat: antennas illi, malosque laborant.
 Fervet opus: pictæque micant in litore puppes.
 Quales Cecropiæ volucres æstate laborem
 Exercent (si magna licet componere parvis)
 Purpureis aliæ fragrant floribus hortos
 Invadunt, camposque aliæ populantur odoros,
 Et pinguem tondent tiliam, casiamque rubentem,
 Cæruleumque crocum, & ferrugineos hyacinthos:
 Mella legunt aliæ, teneroque è cortice ceram,
 Et lentum rapiunt gluten, queis cerea fungunt
 Regna: favis aliæ constipant dulcia mella:
 Fasce levant aliæ venientes, furtaque Veris
 Accipiunt, rectisque locant: sic fœdere pacto,
 Experiuntur opus, fabricantque è nectare cellas.
 Prætereà quicumque ratem meditaris, oportet,
 Ut primum sicco describas cortice puppim.
 Ac veluti turres, & celsa palatia fabri,

*Navium
 graphis, seu
 forma
 prius in
 papyro ex-
 hibenda.*

Atque novum molitur opus cum sedulus ipse
 Parthenius, primum inscribunt facienda papyro:
 Exemplumque operis digito, ingenioque magistro
 Ante oculos plumbo ponunt, præbentque videndum;
 Artificem nè fortè operis pars ulla futuri
 Prætereat, sic ante ratem describere plumbo
 Est opus in tenui membrana, operisque futuri
 Exemplum, cui rectè operis mox singula quadrene.
 Nunc age, præcipuas artes tibi carmine dicam.

*Varia na-
 vium spe-
 cies.*

Sunt autem variæ fabricandis navibus artes,
 Et varium quoque pro cultu, ingenioque locorum
 Illarum genus est, variosque aptantur ad usus.
 Nam fluviiis aliæ sternuntur, & inter inertes
 Sollicitant, vada pigra, lacus, turpesque paludes:
 Curva errant aliæ per litora: cæcula at illæ
 Alta petunt, rostroque maris tumida æquora findunt.
 Hæ tonsis vada lenta secant: hæ carbasa ventis

Co.

Committunt: aliæ velo, remoque volantes
 Corripiunt maria, & campis spatiantur apertis.
 Transvectant aliæ pretiosas gurgite gazas:
 Sed rigidos aliæ belli formantur ad usus.

Linter amat fluvios, & inertes Cymba paludes:
 Alveus in stagnis, per litora curva Phaselus:
 Undosique lacus alnos portare cavatas
 Consuevere, Ratesque fretum arripuere volentes:
 Rostratas conclusa Thesis petit æquore puppes,
 Pontus, & Ægæum, & Siculi maris unda Triremes,
 Illas trans Gades, pelagique in gurgite vasto
 Respuit Oceanus, turritaque fluctibus altis
 Navigia, & magno patitur vix corpore 1 Gaulos.

Diversis locis, diverse naves apie

Est varium & gentis studium, ingeniumque vicissim.
 Gaudent Campani celeres agitare Phaselos:
 His alacres Tyrrena secant vada, lætaque circum
 Litora, & apricos colles, & rura pererrant.
 Velocem Nereo Lembum dedit ulla Cyrene,
 Celocemque Rhodus: Phœnices in æquora Cymbam
 Misere, & Canna pelagus fregere Micipsæ:
 Assuta veteres sulcatunt Pelle Britannî:
 Pelle etiam, quotquot rigidis tenet Urfa sub oris,
 Marmora cana legunt: & sutilis orbe rotundo
 Euphratem irrumpit venientem gurgite Linter.
 Fertur & Ægypti regnatix barbara Memphis
 Argilla fecisse ratem, testamque cavatam
 Suscepit medio miratus flumine Nilus,
 Flumine ambiblum, & niveam junxere papyrum
 Prædones, qui stagna colunt torpentia Nili.
 Quique Erythræa tenent vada læta, rubentibus undis,
 Artibus inventam patriis misere Biremem.
 Insignes auro, ut perhibent, ostroque Triremes
 Cæruleis admovit aquis generosa Corynthus.
 Constratas verò Thasii fecere carinas,
 Magnum opus, & duro fortissima machina bello.
 Illyris Adriaco celeres agit ora Liburnas:
 Ionium, Siculumque rapit. gens Itala pictas
 Penteres 2 in bella trahit per cærulea puppes:

Varia in fabricandis navibus hominum studia, & inventa.

Sutilis expelle navis Ex argilla in Ægypto, Et ex Papyro.

Constratas, sive testas naves.

E 4

Illas

1 Esti Gaulus ab antiquis pro naviloneraria accipitur, nos pro Gaulis eas naves accipimus, quas Hispani Galeones appellant.

2 Quinq; remes, in quibus quinq; remiges singulis remis insunt.

Illas Hispani pariter, Gallique togati
 Ædificant: illos imitata est barbara Thrace.
 Trans Calpen, extrema colunt quæ litora gentes
 Oceani ad fontes, alato flamine currus
 Ingentes agitant: his dorso turribus altum
 Impositis Atlanta domant, franguntque ruentem.

His animadversis, certas præscribere leges

*Navis fa-
bricanda
modus.*

Aggredior. Postquam plumbo, miniove rubenti,
 Exiguam in sicco pinxisti cortice puppim,
 Et partes omnes, atque intervalla notasti,
 Ingentem in primis opus est, Palinure quadratam
 Sternere humi 1 fagum, aut pinum, pedibusque duobus
 Sexaginta super quæ sit tibi longa; sed alta
 Bis septem assurgat digitis, densisque patefcat,
 Penterem si fortè velis fabricare, vel ingens
 Navigium: quæ prora venit, pandam inferre, 2 fagum,
 Adde 2, aliam quæ puppis erit: sed & utraque fagus
 Viginti sit longa pedes, si cura triremem
 Moliri: magnæ verùm fundamina puppis
 Si jacias, obliqua cadat rectissima fagus
 Postera, quæ puppis faciat primordia quadræ.

*Navium
longitudo
quanta esse
debeat.*

At si majores pelago deducere naves,
 Fortè cupis, majora solo tunc prima locato
 Fundamenta; (Operis fundamina prima futuri
 Qui majora jacet, majus consurgere in altum
 Cernit opus: Sequitur moles exordia prima)
 Sic centum super inflexam iussere carinam
 Ire pedes alii: bis senos insuper olli
 Addere consueverunt illi, qui corpore gaulos
 Ingenti fabricant, vastum quibus æquor arandum
 Oceani: at terris conclusum qui mare sulcant,
 Non tam magna locant fundamina prima carinæ.
 Sexaginta, quibus vectoria ponitur: at qui
 Celoces agitant velis, celeresque liburnas,
 Quadraginta trabem sternunt de more repandam.

Hinc, & digressus, 3 costas adnecte carinæ.

Et

1 Pro Carina. Itali *Carona*. Gallis *Quille*. 2 Dyochi, carinæ partes, quæ in proram, & puppim curvantur, quæ ad proram Italiæ *Rota di prora*: Gallis *Estable*: altera, *Rota di poppa*. *Estambord*
 3 Italus *Stamenali*: Gallis *Coffee*

Et costas curvo facies de robore cerri,
 Aut fagi : in medio sed curvatura repositis
 Major erit : magnum verò si texere cures
 Navigium, latè costas laxabis in orbem.
 Transversum ascendant, pedibusq; à cespite surgant
 Bis septem pro navi, altæ pro mole carinæ
 Adde unum: gaulique duos sibi jure reposcunt.
 Bis senos aliæ exoptant, denosque minores,
 Ut celox, 1 lembusque 2 celer, ratis, atque 3 liburna,
 Illas, dùm spinæ radiis nectuntur acutis,
 Subiecti teneant firmo munimine pali.
 At verò, ut pandæ sociare 4 statumina spinæ
 Firmius, & totum valeas compingere corpus.
 Cerrina per longum conjunges 5 ligna carinæ:
 Quæ tamen extremo tenuem fleantur in orbem:
 Deinde quibus rigida figendæ cuspide costæ.
 Hinc geminum compinge latus: sylvisque resectis.
 Ardua velivolæ confurgent mœnia turtis.
 Quæ si terribiles belli formentur ad usus,
 E solidis veniant trabibus: sic fortiùs ictus
 Excipient, Martemque ferent: non ære canoro
 Evibrata leves disrumpent fulmina truncos,
 Diffricietque latus glans ferrea: mœnibus altia
 Exiguum faciet, trunco oblucente, foramen.
 Quantum autem in medio puppes laxare cavatas
 Conveniat, quantum sensim decrescere utrinque,
 Edoceam. Pentera pedes bis tende novenos.
 At Galli, Rhodique duces, qui salfa tritemes
 Per vada veloces agitant, tres demere ab illis
 Consuevere: leves at si fabricare biremes
 Exoptas, septem pedibus tunc detrahe primis.
 Verùm si naves, quæ merces gurgite vedant,
 Aggrediare, duos illis super adde, magister.
 At quæ terribili veniunt pro munere belli,
 Bis senos addunt; sed maxima corpora gauli
 Quadraginta pedes laxari pectora poscunt.
 E medio incipiant spatiis decrescere costæ
 Imparibus, paribusque, petant seu tramite recto

Costarum
 Symmetria.

Naves bel-
 lica à so-
 lidis tra-
 hibus, &
 ent.

Quantum
 navium le-
 gitudo.

Au-

1 Tartana. 2 Fragata, & Fusla. 3 Marfiliana.

4 Eadem, ac costæ. 5 Sunt hæc costarum initia, quæ in Oceano,
 Italia, & Gallis Varangæ appellantur, in Mediterraneo Madere,

*Naves, quæ
in acutam
exerunt pro-
ram agilio-
res sunt.*

Auroram puppim, aut proram aggrediantur acutam.

Tandem (me toties acti per cœrula cursus,

Et casus docuere, exantlatique labores)

Illas laudato nimium, Palinure, carinas,

Angusta quæ fronte patent, seseque relaxant

Non multum in medio, & rostro attenuantur acutos

Sic faciles vento, longisque per æquora remis

Tendere iter possunt, dextramque audire magistri,

Accelerare fugam, & venientes gurgite ab alto

Transversum abruptos montes diffindere aquarum.

Non secus ac volucres, gracili quæ corpore præstant.

Aëra diffidunt lapsu, celerique volatu

Obiectam irrumpunt, nubem, ventosque laceffunt.

Post ubi compactum steterit latus abiete multa,

Tende trabes: magnumque trabes super iniice 1 tectum:

Et 2 spondas circum succingat zona supremas.

Intus prima locum putris sentina tenebit:

Hanc supra coniecta cavo tabulata recessu

Proxima succedant: stabitque his sedibus imis,

Libratura ratem; fluctu jactante, saburra.

At superannoso facies de robore cellas,

Conclusis annona quibus servanda fenestris,

Atque oleæ, laticesque sacri, quadræque tenaces,

Atque nitrum, atque pilæ, atque horrendi copia Martis.

Ast alibi somno concedant mollia membra

Delecti proceres, defessaque corpora curent.

Puppe sub extrema stabit domus ampla, supremi

Illa Ducis, circum pictis ornanda tapetis.

His actis, properè insequitur formanda magistro

Altera pars navis, quæ primo à limine spondæ

Altior assurgit: Varius fabricantibus offert

Se modus hic primum, validas si cura triremes

Moliri, è fago, aut cerro, Palinure, resceta

Viginti quatuor nectantur in ordine 3 transtra

Ad latus hinc, illinc, geminoque sedilia versu.

At si, quam tæxis, fuerit prætoria puppis,

Adde duo: quatuor superaddere barbara Thrace

Consuevit: sed mole gravis non apta per undas

Ocyus

1 La Coverta, Gallis Tillac. 2 Orlo della Nave. Galli, le Bord da nuvio. 3 Banchi. Gallis Banc.

Ocyus ire ratis, nec cœrula frangere gyro.

Infames pelagi prædones, Africa nutrit

Barbara quos Tellus, & moribus imbuat atris,
 Quique nigras animas nigranti in corpore versant,
 Euripedes agitant per cœrula falsa biremes:
 Ac gemino versu bini per transtra sedentes
 Viginti insurgunt remis, celeresque per undas
 Aufugiunt, latè & terras prædantur, & æquor.
 Dii superi, infames longè detrudite ab oris
 Italiæ, & pelago prædones mergite: Diris
 Quos ego: sed cœptas præstat compingere puppes,

In medio protende foros, tabulataq; junge

Asseribus nexis, binos & agearia longa
 Accipiant homines: intus sub fornice cellas
 In longum extende, & tabulis compone politis,
 Vela quibus, funesque, & candida lina repones.
 Ultima zona latus currat longissima circum
 Pineæ: perque latus pateant sub margine summo
 Spiramenta, quibus venientem à gurgite pontum
 Accipiat, reddatque, freto jactante, carina.
 Margine & in summo per cuncta sedilia lignum
 Fige teres, qui scalmus erit: religandus & illi
 Impulsurus, erit, spumantia marmora remus.
 At remum pini facies de robore recto,
 Vel fagi, qui tonsus erit, circumque rotundus:
 Sed qua parte ferit maris æquor, palmula ligno
 Infit acuta, leves quæ diffecet ocyus undas.
 Quadraginta pedes & sit tibi longus: at ille
 Longior, ingentem pellit qui mole Chimæram
 Prætoris: brevior sed, si citet ille biremem.

Sed proæ labor ærata subit: ergo age, binas
 Mole pari rures, quæ Martia tela retundant,
 Æraque terrificis sustentent horrida nimbis,
 Arboribus sectis, medioque in vertice fige.
 Adde ori rostrum, & rostro ferrum insere acutum,
 Ardescant auro, atque è murice rostra rubescant.

Hinc procera venit docto ponenda magistro
 Puppis, & in puppi varianda aplustria signis.
 Dædala puppis erit, puppi cælentur in auro

*Astrum
biremes,
vulgè Ga-
leotte.*

Scalmi.

Remi.

*Proæ for-
manda va-
rie,*

For-

1 Sunt loca in navi per quæ hortator adre'miges accedit. *Corsia.*

Tortia facta ducum, & patriæ decora incluta gentis.
 Parthenopæus Hylas Sirenes cælat in auro,
 AUSTRIACOS animat Reges, domitosque tyrannos
 Sub pedibus stratos inscribit, & insuper addit
 Arma virum, galeasque, & capra insignia regum.
 E nuce sublustri facies subsellia longa
 Hinc, inde: & circum variis intexta figuris
 Cælatura humeros exornet, & aurea signa
 Sint super: Attalique tegant convexa tapetes.

Cheniscus. Quin & barbarico luxu 1 Cheniscus in alta
 Cælendus puppi, & minio tingendus, & auro.

Forum. Ante forum protende: Thronumque cacumine fige:
Thronus. Prætor ubi det jussa, ratemque per alta gubernet.
 Inde coronato confurgat vertice, opacam

Pharos Quæ nitidis noctem vincat 2 pharos aurea flammis.
 At medio regis cælata insignia fulvo
 Sint auro, atque auro prætoris signa nitecant.

Gemina in Qui semota colunt felicitis regna Cyambes,
Navi pup- Turrito geminam fecerunt vertice puppim:
pis. Ac nautis gemini pariter dant jussa magistri,

Ponsis firmura. Prætereà geminus formandus puppe sub ipsa
 Pons 3 erit, & lateri ferro versatilis unco
 Adnectendus, aquis demitti, & tollier alto
 Qui possit, fune extento, rursusque reducto.
 At si navigium ponis, celeremque liburnam,
 Ad latus in medio firmos imponere pontes
 Præcipio: pandumque supra protendere 4 cinctum,
 Equibus accipiat venientem 5 Pergula pubem.

Insuper his, curva surgit quæ mole carinæ
 In medio clavus duplex figatur: aduncus
 Alter erit, qui salsa petat, circoque rotundo
 Alter, & incurvum temonem, utrique tenebunt
 Mole pari: tantum descendat clavus in undas,
 Cæruleis quantum tollit se fluctibus. At me
 Nunc majora vocant altæ molimina puppis.

Est

1 Anserculus, qui puppi præfigitur, ornatus gratia. 2 *Panels*, & *Lanterna*, quarum prætoria tres gerat, legati verò duas, Vicelegati unam. 3 Scala per quam in navim ascendimus.

4 Idem, ac Zona, dicitur & subligaculum, quo navis cingitur, ut firmius tabulæ consistant Galli *chaines* vocant, nostri *cordone*.

5 Eadem, ac Agear, *Corfa*.

*Veneria-
rū elegiū.*

Est in secessu Adriaci maris, æquore in ipso
Urbs augusta, potens armis, regniq̃ue superba,
Et latè imperio multos dominata per annos.,
Cui placidis famulatur aquis Neptunus, & altus
Adria, & Ionium cum fluctivago Agæo.
Et quæ (vera fides: dix cecinere Sybillæ)
Felix æternū terris durabit, & omnis
Adriaci maris imperium sinè fine tenebit,
Italix decus ælūm, & libertatis avitæ
Reliquiæ, & prisci quicquid jam restat honoris.
Illa etenim afflictis melius confidere rebus
Dat fractam Ausoniam: Superū pietate relicta
Præsidio miseræ: nam sæpè potentibus armis,
Instantes jugulo Mauros avertit iniquos,
Immites pepulit Thraces: fregitque tyrannum
Auroræ, & victum retrò dare terga coëgit.
Illa & iusta animo rursus nunc concipit arma,
Pontificis Magni jussu, monituque Deorum:
Scilicet Europa, totoque Oriente tyrannum,
Atque Scythas fuget immanes, & fortibus armis,
Conetur fluxas Asiæ res vertere fundo.

Hanc urbem Veneti augustam coluere per annos
Mille, tot & populis leges, & jura dedere,
Qui magnas ingenti 1 Hepteres corpore longè
Adriaci præter fines duxere sub Ortum
Primi, & Neptuni domuere tumentia regna.

Has ubi turrata compingere mole triremes
Aggrediere, solo primordia prima carinæ
Latius extende, & lato sit corpore pinus.
Et costas laxabis, & altius abiète secta
Attolle, & medio major sit mole triremis.
Adde etiam nova transtra, quibus generosa juvenūs
Septeni remum impellunt; & longior ille est.
Sitque urbi lorica, & proræ in vertice turres
Sint geminæ: turrata tibi sit & ardua puppis.
Mœnia sed circum plures sint curva fenestræ,
Æra quibus sub Marte tonent, & fulmina vibrent.
Tertius è puppi surgens se malus in auras

*Hepteri,
sexenda
modus.*

Re-

1 Sic appellavimus eas naves, quas Veneti *Galeæ* vocant; nam septeno remige impelluntur.

*Navis Ve-
meta imp-
gnis orna-
tus.*

Rectus agat . Sed Major erit tibi cura, magister,
Ornandæ minio puppis, nitidisque figuris.
Ludentes tremulo delphinis in æquore sculpes,
Tritonesque cavo pulsantes cærule cornu,
Et Glaucum, & Proteum cum semifero comitatu.
Ipse vel in medio fulvo cælendus in auro
Sylvarum regnator erit, dominusque ferarum
Magnanimus LEO, quem latus diffusa per armos
Exornet juba, cæsariem mentita comantem:
Et geminas armis, erectasque insere pennas.
Verùm olli in primis fronti generosa superba
Majestas insit, vivoque in lumine vultus,
Ut credant spirare: manuque impone rapaci
E chalybe, at gemmis textum fulgentibus ensem,
Et subter Fidei, Passique volumina Divi,
Quæ servet, Thracique necem, stragemque minetur.
At capiti ex auro effinges splendente coronam
Eois rutilam baccis, ostroque nitentem.
Inde coronatæ depicta in vertice puppis
Æquatas Astræa gerat justissima lances.
Sint & divinæ pulcherrima virginis ora,
Atque comæ, flavoque comæ nodentur in auro.
Plurima cæruleo vestis fucata colore,
Et nitidas sparsim referens argentea stellas,
Circumdet, niveique incingant crura corhurni.

*Navis
structura.*

Sed jam veloces pelagi compingere currus,
Vela quibus multo surgentes flamine venti
Impellunt: fortes & sunt pro remige ver ti,
Aggredior. Primæ surgat de limine spondæ
Majori cum mole latus. superiniice testum
Tecta super: circumque latus succingat utrumque.
Zona alia ex fago: sit tertia margine summo.
Hinc fabricanda tibi magnæ sunt mœnia turris,
Quæ Martem accipiant venientem, atq; obiice naucas,
Armatosque tegant. circum spiramina muro
Tot facies, tormenta velis quot Martia turri
Addere, flammivomo turbant quæ sydera nimbo.
Viginti gestare solet vectoria: sed quæ
In belli casus veniunt, agilesque per undas
Mole levi fugiunt, prædasque ad litora vectant,

Qua-

Quadräginta ferunt : magni sed corporis alni
 Sexaginta sinu comprehendunt : maxima gauli
 Mœnia centum etiam crepitantibus æra sub auras
 Accipiunt bombis , trifidæ Jovis æmula flammæ.
 In puppi tormenta duo retinacula circum;
 Æra locant alij quatuor longissima, curvo
 Jlla ministrantem clavo, clavumque tueritur .
 At quæ terribilem bellij texuntur ad usum
 Terna tenent tabulata; pedes quæ diffusa denos
 Semper erunt: geminus sit mœnibus æreus ordo.
 Alter & in puppi superadditur : ænea binis
 Mobilibus tormenta rotis, teretique cylindro
 Impones: sic ore cavo dum fulmina torquent,
 Retrò referre pedem facilis via, neve resistat
 Navigii pars ulla; ruant ne scissa per undas
 Roboraque, tabulæque, intretq, patentibus æquor
 Scissuris; puppisque, freto refluyente, fatiscat.
 Mobile quin etiam lignum compinge fenestris
 Cardinibus super, ut concludier omnia possint
 Spiramenta; mari turbo cum venit ab alto,
 Ingeminatque vadis tempestas atra refusus,

Sunt etiam, curvo surgunt quæ corpore, naves,
 Quas olim dixere 1 Dromos cognomine Graii;
 Nam velis, remoque volant. Maurusia tales
 Gens facit, & Libyci cursat per litora regni,
 Hæc texenda tibi fuerit si fortè carina,
 Tot cava fagineo molire 2 foramina muro,
 Quot longos utrinque velis super addere remos.

Hæc sunt præcipuæ fabricandis puppibus artes,
 Pangere celocem facilis labor: adde, magister,
 Testa super latus, atque humero tenus intege nautas,
 Accipiat puppis rectum: stet vertice 2 cellas
 Lora reget currus confidens claviger illa.

Cura levem cymbam, & pictos formare phaselos

Haud

*Dromi faci-
brica.*

*Celocis faci-
brica.*

Cymbæ

1 Celerrimæ naves à currendo sic dictæ, *Caravelle*.
 2 Columbaria scilicet, per quæ remi extenduntur: in antiquis na-
 vibus maxime in usu: in quibus qui in primo ordine erant remiges
 dicebantur *Thranitz*, in 2. *Zygitz*, in 3. verò *Thalamitz*: et si alij
 velint *Thranitas* esse, qui ad puppim navigant, *Zygitas*, qui in me-
 dio, *Thalamitas* verum, qui versus proram. 2 *La Camera della poppa*.

Haud equidem tibi multa: laborque facillimus illas
 Tenuibus truncis compingere: transtra neque illas
 Accipiunt, sed firma tenent latera alta tenaci
 Annexæ clavo tabulæ, quibus assidet æquor
 Eversura levi remo generosa Juventus.
 Qui cymbas agitant, tonsis maria alta sedentes
 Semper arant: celeres pubes Campana phaselos
 Per fluctus præcæta vagos impellit; & omnes
 Ad numerum remis feriant mare, & æquora verrunt.
 Sint costæ terno; digito vix latior uno
 Sit tabula; & multo non surgat pondere linter,
 Ocyus ut pelago fugiat, dextramque magistri
 Audiat: è prora surgat tibi malus ad auras
 Mobilis, & quadrum sustentet pertica velum,
 Ad laus hinc, illinc sint bina sedilia puppi,
 Et variata super protensa tapetia, & altus
 Sit tectus velo fornix, villosaque circum
 Zona fluat, rapidos Solis quæ temperet æstus.

*Naves: mo-
noxyla.*

*Paruerunt
Hydrog.
lib. 1. c.
27.*

Semoti qui regna colunt vastissima Congi,
 Innocui Æthiopes 1 Zairea flumina circum.
 Ingentesque lacus, per quos fluit amne canoro
 E 2 Lunæ rapidus descendens vertice Nilus,
 Immenso soliti truncos agitare cavatos
 Arboris unius (licendum nomine dicunt)
 Bis centum trunco insidunt, remisque laceffunt
 Cæcula: lethiferas etiam vibrantia glandes
 Æra cavo imponunt trunco, & fera prælia tentant.

*Quomodo
rima, &
commissu-
ra conclusio-
danda.*

Cura dehiscere superest occludere rimas.
 Ante mari puppes quam miseris; imber apertis
 Ne commissuris ruat intus, & æquora puppes
 Accipiant: contusa rudis pars ultima lini
 Proxima corticibus rimas opplere patentes
 Optima: quæ rimis ferro trudatur acuto.
 Fluminei crinem calami contundere quondam
 Consuevere humiles Batavi, rimasque patentes
 Opplere. Eo dispersa in gurgite, gentes,
 Quæ tot regna tenent, truncorum cortice neant
 Vulnera; sed valido primum sub pondere tundunt.

Sic

1 Flavius, & Lacus in interiore Æthiopia, Regno di Congo qui ab urbe Zaire nomen accipit. 2 Lunæ montes, ex quibus defluit Nilus.

Sic lino stipata rudi, linienda liquenti
 Puppis erit cera, tædisque ungenda refusis.
 Alta-picem Phrygiis mittet de montibus Ida,
 Aut vicina dabit tibi Sila; in rupibus altis
 Ingentes alit hæc pinus, quibus atra liquatis
 Pix coquitur, centumque fluit fornacibus humor
 Densus, opacus, iners, viscoque tenacior ipso.
 Verùm alba, ut perhibent, instructas calce carinas
 Illiniunt primogenes Oriente repostæ.
 Est opus accensæ tabulas & inungere cera,
 Et pice nigranti, clavisque adnectere ætuis.
 Succenduntque trabes multi: picibusque liquatis,
 Accensisque linunt alii: sic atra tenaci
 Pix jungit nexu tabulas, & firmius hæret,
 Pellit & æratis inimicum puppibus imbrem.
 Alta etiam tabulata linunt, tædisque præustis
 Incendunt, nè fortè graves cùm miserit undas
 Juppiter, accipiant imbrem, rimisque fatiscant.

*Naves pice
 linienda.*

*Calce liniunt
 apud
 Indos.*

His actis, cave continuò navalibus alnum
 Instructam pelago deducas: tempore certo
 Compacta in siccis opus est insistat arenis,
 Ut nexæ partes coalescant: fluctibus at si
 Committras, casusque trahas spectare marinos,
 Concussa compage trabes, tabulæque dehiscunt,
 Fissaque diductis solventur vulnera rimis.
 Ceu currente rota si cùm cavus urceus exit,
 Nec coctus fornace prius, vel Sole sub alto,
 Accipiat lymphas, paulatim frigidus humor
 Laxabit rimas: sensum compage soluta,
 Urna dehiscenti, recludet vulnera, creta.

*Compacta
 naves ad
 certum te-
 pus stare de-
 bent, ut mu-
 tui tabula
 coalescant.*

Interea famuli antennis, malosque laborent,
 Corticibus nudata suis longissima pinus
 Malus erit, superis qui se rectissimus auris
 Inferat: & nodo careat: non fissilis ille,
 Non obliquus erit: veniatque à cespite major:
 Inde minor sensum tenuatus acumine surgat.
 Par ille incurvæ tollat se mole carinæ,
 In medio qui rectus erit: verùm alter in ipsa

*Antenna-
 rum, & ma-
 los struere
 va.*

F

Cur-

Albero maestro Italis appellatur, Gallis Le gran Mass, & Le Trinchetto, Italis, Gallis Le Brecon.

Curvatura insit spinæ minor. utraque pinus
 Vnus erit truncus. cuneis firmetur acutis
 Pterna foraminibus, 1 Medioque immota quiescat
 Ponderibus librata suis longissima sylva.
 Navigii malos soliti formare magistri
 Arboribus geminis, ut cùm furit Æolus antro,
 Altior à summo demitti vertice possit.
 Quin & celoce in media non rectus ad auras
 Ascendit: caput obliquum sed flectit in undas.

Antennas gemini annofo de robore trunci,
 Connexique dabunt: illos tu vimine torto
 Firmiter adstringe, & picibus perfunde liquatis,
 Ne pluvix noceant: quia & Palinure, memento
 Arboribus formare pares: sed pondere major
 In medio tibi truncus erit, partesque per ambas
 Attenuatus eat, cornuque nitabit acuto.
 Antennam è medio suspendes corpore malo;
 Nam librata suo sic stat cum corpore moles.

Celoces alium attollunt à vertice 2 malum.

Turritæ geminos alios portare carinæ
 Consuevere: 3 minor puppi præfigitur altæ:
 Rostra per obliquus major descendit & alter:

Quot in
 navigis ex
 parte.

Recta sed extremi pars tollitur ultima mali.
 Maximus è medio qui sese nubibus infert,
 Tres habet antennas, alatis cornibus: 4 ima
 Longior & prima est 5 pterna super: 6 altera 7 collo
 Addita mole minor: tandem 8 carchesia circum
 Tertia 9 contractis tendit se cornibus arbos.
 Antennas ipsidem speculari vertice malus
 Sustentat: geminas proræ superadditus alter
 Obliquus: major rectum premit una trachelum.
 Ille unam è media surgit qui puppe tenebit,
 Auritumque dabit velum venientibus Euris.

Quot

-
- 1 Foramen, cui malus imponitur, cuneisque firmatur.
 2 Italia, l'Albero di poppa, vel di Mezanina. Gallis: A timon. 3 l'Albero della Zevadera, vel Bompresso. Gallis: Le Mast de Beauprè.
 4 Antenna maestra, Gall: La grande Vergue. 5 Ima pars mali.
 6 Antenna della gran Gabbia. Gallis: La vergue de Hune. 7 Et è trachelum, mali medium. 8 Suprema mali pars, ubi specula, Italus, il Calcese: Gallis Hune. 9 l'Antenna del Porrochello. Gallis, La Vergue de perroquet.

Quot tenet antennas, totidem redimire coronis
Cura tibi malum, speculamque imponere summis
Verticibus, qua cuncta maris lata æquora custos
Inspiciat, referatque duci quas gurgite ab alto
Adventare videt puppes, quæ puppibus undent
Vexilla, hostilesne illæ, sociæne carinæ.
At verò in summo teneat vectoria corbem
Vertice, 1 corbitam hanc olim dixere Latini.
Sed Marti quæ sacra marina, tærea 2 puppis,
Aut Galeam referat, pictumve cacumine scutum,
Et super undanti regis cum stemmate signum.
Vimineas etiam summis pendere coronis,
Atque imo scalas opus est firmarier unco.
In malum pubes contendet, & ultima mali
His animosa petet carthesia. Candida sed me
Poscunt vela: operis quæ pars non ultima nostri est.
Ergo age, pernices aptemus navibus alas.

Æolus, ut fama est, primus Neptunia regna
Audax velivola fugiens cum puppe cucurrit,
Conclussitque sinu ventos, & fœdera certa
Æria pepigit cum gente, & viribus usus
Molliit audaces animos, fregitque tumentes.
Cana reluctantes tunc primum carbasa ventos
Excepere sinu: molles audire rudentes,
Et parere manu, & nutu didicere magistri.
Dedalus hinc fugiens Diæxi regna tyranni
Carbasa Chalcidicas Cumarum invexit ad oras;
Ex quo artem egregiam nostri accepere parentes.

Principiò tortum lini de cortice filum,
Velocique dabit contextum pectine velum.
Vela etiam duplici subtexere stupea filo
Est opus, ut valido venientes flamine ventos
Accipiant, tolerantque. intorta cannabe velum
Subrexunt alii, geminataque stamina torquent;
Vimque addunt filis, ut sint fortissima vela,

Corona Ga
biz | malis
imponenda

Corbita
qua

Æolus pri
mus velo
rum in
venit.

Dedalus in
Italiam in
vexit.

Quomodo
texenda.

F 2

Ar-

1 *Navis da carico.* 2 *Navis da guerra*, cui olim aut galea, aut scutum in summo malo apponebatur: nunc vexillum tantum, hoc tamen discrimine, ut *Prætoris* & *Admiraglii* vexillum habeat in maximo malo, legativero navis *Viceadmiraglii* in malo anteriori, sive Dolenis. *Vicelegati* *Contradmiraglii* navis in malo posteriori.

Ardentesque ferant spumosa per æquora rimbos.

*Vela Serica
Cleopatra.*

Vela Terapnæ, ut perhibent, regina Canopi
Serica contexto pretioso vellere fecit.

Verùm hos barbaricos luxus, quos formina vexit,
Non ego laudarim; nam serica texere vela
Barbara luxuries regum est, & sumptus inanis.

Ex pelle

At nigri Æthiopes nudati pelle draconis
Epuppi accipiunt surgentia flamina venti.
Arctois sed regna tenent qui cana pruinis,
Nervis vela suunt, direptaque piscibus extra
Suspendunt malo: durisdant pellibus Austros,
Diverfa à nobis habitant quæ litora, gentes
Axe alio, quæ rara polo circumnitet Arctos.
Qui Magellani verrunt freta confita saxis,
Concludunt rapido venientes murmure ventos

*Ex cortice
arborum*

Cortice in arboreo, qui regna rubentis Eoi
Gangaridæ, Seresque colunt, & durus Iapon
Vimineam Zephyris tegetem spirantibus alto

Viminea.

Expandunt malo; storeisque canentibus aura
Obstrepi: inflatæ tegetes spumantia currunt
Æquora, tu foliis contexere vela caveto,
Nauta; sed Eoi si sit maris æquor arandum
Trans freta, trans Gades, gemina compingere tela
Carbasa præcipio, ut dirum Typhona procellis,
Ac Prætera sinu possint tolerare furem.

*Velorum
species.*

Est autem duplex veli genus, alta triremis
Per fluctus 1 aurita Notis dat 1 vela secundis,
Antennæ geminas suspendunt cornibus aures:
Cannabe 2 pes imus duro religatur ab unco.
Celoces etiam, lembique, liburna que velum
Auritum ventis committunt, cætera 3 quadra
Navigia expandunt sua; vela, ruentibus Euris:
Demittuntque pedes geminos, longoque rudente
Unco nauta ligat, 4 circoque rotante, revolvit,
Contrahere ut facilis labor, & laxare rudentes. Præ-

1 Velum triangulare. *Velalatina.* 2 Est acutior pars veli, quæ ad
navis latus religatur, modoque contrahitur, modo relaxatur. *Angolo del-
la vela,* & *Porecchio.* Gallis *Coir.* Sunt & pedes funes, quibus huius-
modi veli partes ligantur. *Scotte,* Gallis, *Escontes* 3 Quadrangula. *Ve-
le quadre.* Gallis *voile quarrée.* 4 Lignum illud rotundum ad modum
trochleæ, quod nostri *Girella*, & *Rupola,* Galli *Pontis* appellant

Præterea tibi velorum sit copia multa :

Nanque usus pariter varius. cum murmure leni
Felices surgunt auræ, tunc maxima vela,
(Artemones 1 nostri Graio cognomine dicunt)
Dant levibus nautæ Zephyris, & cærule currunt,
At cum sylvis fragis agitat Notus aëra flabris,
Aut Euri ruit, aut Boreæ intractabilis ira,
Contrahit Artemonem, parvoque 2 Dolone magister
Parcius ardentes gremio venti accipit auras.
Dat 3 Medium in ventum, justo cum murmure Corus
Obstrepat. Aptandum velum spirantibus auris.

Suppara

Sunt etiam texenda tibi de cannabe vela,
Suppara 4 Romani appellant, quæ plurima ventum
Accipiunt gremio moriturum, atque ocyus alnos
Pontigradas per salsa citant, cursusque secundant.
Hæc aliis alto jungenda in vertice mali,
Et firmandus erit curvo pes unicus unco.

Rudentes]
Sarte.

Cannabe cura etiam longos torquere rudentes
Et facies varios, vario pro muneris usu.
Majores 5 illi, jaciunt quibus anchora fundo,
Et quibus æratæ religantur ab aggere puppes,
Semper erunt: 6 alii verum qui vela minores
Sustentant: tenuique alii de stamine scalas
Facturi veniant. sint stupea vincula veli.

Præterea annoso fagi de robore 7 clavus
Formandus, Palinure: uno vix latior ala
Sit pedes: & in gyrum sensim curvarier illa
Incipiat radice; hinc & tenuetur acutum
In collum, ut pandæ respondeat ille carinæ,
Verum 8 lax capulo formetur acutior, 9 asser
Quæ patet, imponi ut valeat versorius illi:
Et denis erit hic pedibus tibi longior asser.
Mox alæ in latere oblongum cum cuspidе ferrum,

Clavi sive
Pars, 6
partes,

F 4

Cœ

1 *Vela mæstra*. Gallis *Voile du grand Mast* 2 *Tinchetto*. 3 Sic vocamus Epidromon velum, quod nostri dicunt *la mexana*, vel, *vela di Mexania*. 4 Sunt veluti velorum supplementa, quibus utuntur nautæ, cum languet vis venti, nostri appellant *contraugle*: est & velum, quod in superiori mali parte apponitur *Bonasso*. 5 *Gomenæ*, Gallis *Cables*. 6 *Sorte*, Gallis *Manœuvre*. 7 *Timone*. Gallis *Gouvernail*. 8 Superior clavi pars, ita Morisotus, & alii. 9 Scilicet manubrium, quo clavus hæc, illac vertitur. Italice, *Aggiaccio*. Gallis *Barre*.

Conjuncturæ aliud circo desige rotundo:

His clavum accipiet puppis, quæ torquet habenas

Ipse gubernator, tenditque per æquora cursus.

Sint geminæ hinc, illinc trochleæ, versare magister

*Anchora
cudenda.*

Queis clavum possit, quæ venti, & sydera ducunt.]

Hæc præter, ferro superest cudenda Britanno

Anchora: & hæc binis armatur dentibus una,

Altera sed quatuor: capulo simul annulus insit,

Quo religanda, mari dum mittitur axis & illi

Subter acernus erit: sine bina foramina proræ

*Species va-
ria.*

Per quæ funis eat, dum protinus anchora in undas |

Proicitur: transfenna cavo religatur in unco.

At non una tibi duro formanda metallo!

Anchora, sed plures, quarum quæ maxima, nautis

Dicta est sacra: Noti cum perfurit ira, sub æquor

Descendit, navimque immenso corpore fundat.

Sed jam læta vocant instructas cæcula naves, |

Aspirantque levi in velum cita flamina cantu:

Nec non & vitreis ludunt Nereides undis.

Ergo age, purpureo textam de flore corollam

Puppihus impone: & ferto redimita juvenus

Frondenti niteat lauroque aplustre virenti

Floreat, & lauro carchesia summa nitebunt:

Et molles sternantur humi violæque, rosæque.

Tempora dein sacra præcinctus fronde sacerdos,

Accensamque ferens tædam divina facessat.

Solennesque preces præfatus ab ore, carinas

Depictas veteri patrum de more sacrabit:

Nuncupet & Superis felicibus, altaque puppis

Præferat ex auro cælatum in vertice signum

Numinis, auratæ cui sit tutela carinæ.

*Naves pri-
usquam in
mare mis-
santur, Su-
peris dedi-
ganda.*

*Navis in-
sola.*

*Parafermæ,
sive Navis
oculus in-
cidendus,
ex quo na-
vis nomen-
clatura, &
ornamentum*

Qui verò ingentes turrato corpore puppes

Ædificant, rostro in medio sub vertice proræ

Imponunt Oculum, cujus de nomine naves

Appellant, auroque Ptychen, & murice pingunt,

Delphinos multi cælant, Scyllasque bifformes,

Centauros alii armatos, alii que volentem

Pegasum, & armigeras Aquilas, fulvosque Leones,

Et Tigré horribilē, & Pistrim, indomitamq; Chimæram:

Quin etiam proræ pictis variare figuris

Consuevere genas, ornare & floribus illas:

Et

Et simul auratis navim redimire corymbis,
Effingunt alii Mauros, victosque Gelonos,
Quemagnis geminas sustentent viribus alas.

Sed deducendis quæ sint nunc navibus arma,
Expediam. Tibi multus erit pulvinus, & ingens
Ergata 1, pergrandes trochleæ, magnique 2 cameli;
Plurima, & in gyrum versetur vectibus acta
Sucula 3, perque illam æquato se corpore vectes.
Transiecti extendant curvæ suppone carinæ,
Navita, sagineos axes, solidasque phalangas;
Et cera uagendi, pinguique bitumine trunci.

*Deducenda
navis mo-
dus.*

Principio tonsilla solo figatur acuta,
Atque alii ad litus pali figantur arenis,
Quò versus magnæ mittendæ in cæcula naves,
Tonsillis fortè trochleas vincire rudentè
Est opus, & duris firmanda est machina palis.
Hinc axes circum teretes, trochleasque camelus
Multiplici spirâ ducendus, & insuper ille
Non semel est circum navim volvendus in orbem,
Mox bini incipiant vectes versare ministri:
Nec cessent donec vitreas se puppis in undas
Mittat, & emergens suprâ nâcet æquora moles.

At si quem fortè ars prorsus defecerit omnis,
Nec, quo sylva, modum, pelago mittatur, habebit:
Tempus & Orygii memoranda inventa magistri
Paudere, quoque modo turritam mole carinam
In mare deduxit pueri manus, altius omnem
Expediam, antiqua revocans ab origine, famam,
Clara Syracosii qui regni sceptrâ tenebat
Magnanimus Hiero, & Siculos ditione premebat,
Ingentem lecto sylvæ de robore puppiam
Jusserat artifices moliri, & murice, & ostro
Pingere, & auratis passum calare figuris.
Quam factò, infestoque auro, gemmisque coruscis,
Calatisque gravem signis, pictisque tapetis,
Atque ebore insignem multo, & nitido argento,
Jam Relusaco regi donare parabat.
Continuò artifices datum opus navalibus altis

*Mirabile
Archimæ-
dis inventio
pro nave
Hieronis
deducenda.*

*Ingens Hie-
ronis Syra-
cusani na-
vis.*

F 4.

Ex-

1 Argano. Gallis Fanconneau. 2 Est & machina, & funis tra-
horis. 3 Torno. Gallis Tourne.

Experiuntur, & assidui compingere navim
 Concerrant. fabricata brevi post tempore puppis
 Assurgit calata auro, atque in murice fulgens.
 Ast ubi constructam pelago deducere fabri
 Aggrediuntur, & ingentes supponere vestes,
 Atque axes motu faciles, teretesque cylindros
 Festinant alacres: circumque revolvitur ingens
 Ergata, stridentesque rotæ versantur in orbem,
 Aspiciunt vitreas turrim demittere in undas
 Difficile esse, adeò surgebat machina mole
 Immensa: nanque illa caput super altior urbem
 Extulerat, latèque suos laxaverat artus.
 Ergò alios poscunt socios, axesque rotundos,
 Et vestes addunt alios, ac viribus urgent:
 Attamen incassum cecidit labor omnis: & illam
 Non axes, longique valent impellere vestes:
 Et frustra juvenes subnixi viribus urgent.
 Ac velut in medio rupes immota quiescit
 Æquore, quam contrà Boreæ insuperabilis ira
 Infremuit, densisque ferox diverberat undis:
 Aut, Euro bacchante, ruunt stridore procellæ,
 Et commota ferunt spumantia cæcula nimbis.
 Allisæ franguntur aquæ, franguntur & Euris
 Stat rupes immota, & cedere nescia ventis.
 Sic & firma manet, nec vestibus ardua cedit
 Machina, vimque omnem superat, nisusque potentes.
 Hæc ubi cognovit miratus ab arce tyrannus,
 Ortygium sub tecta senem jubet aurea duci:
 Magnarum cui summa datum molimina rerum
 Ingenio tentare, manuque attollere quicquid
 Magnum mole foret, cunctasque exquirere causas
 Occultas rerum, & numerum subducere arenæ,
 Fama per Ausoniæ, & Siculas vulgaverat urbes.
 Accivere senem famuli: pictæque repente
 Aulai in medio senior stetit. excipit illum
 Rex Siculus, dextramque viro dat pignus amoris.
 Divinum rogat inde senem, stimulatque precando,
 Fluctibus ut navim deducat, & aurea poscat
 Præmia: donandum magno se munere speret.
 Sic factus rex est: placido cui talia contrà

Ore

Ore refert senior: Faciam, rex magne, quod optas.
 Verùm nulla mihi donari præmia posco;
 Tangere nam dextram satis est potuisse tyranni:
 Et satis ipsa sibi quovis pro munere facta
 Egregia, æternùmque manet laus, & decus ortum
 Ex illis. Mora nulla, rotas formare metallo
 E solido jubet artifices, & dentibus illas
 Armari obliquis, numero sex: æraque cudi
 Hac lege, ut spatiis semper majoribus orbes
 Se superent, primusque minor, majorque secundus,
 Imperat & totidem pariter fabricare minores.
 Interea quatuor præstanti robore truncos
 Litore sustollit: totidem mox desuper addit
 Ad latera, & clavis capita ultima nectit acutis:
 Subter & hinc, inde, & medio sub corpore, molis
 Ingentes nectit tabulas, & multus in illis
 Ferreus utrinque, & versatilis additur axis,
 Quo rota versari possint: trabibusque locatur
 Ordine quique suo: innectitque volubile ferrum
 Extremit capulo, quo circumvolvitur, axis.
 Axibus inde rotas disponit in ordine curvas,
 Atque illas spatiis omnes determinat æquis,
 Dentibus ut cunctæ sese per mutua nexis
 Exciperent; vertique simul, volvique vicissim
 Unâ omnes possint: mox circumvolvitur in axes
 Ingentem funem, quo à fronte ligayerat alnum.

His actis, pueri manibus versatile ferrum
 Imperat in gyrum verti, sensimque rotari:
 Ut primùm cœpere rotæ super axe revolvi
 Orbibus adversis, subito (mirabile dictu)
 Ingens paulatim deduci machina cœpit.
 Attoniti stupere omnes: stupuitque tyrannus;
 Dum nova tantarum spectat miracula rerum,
 Quæ facili nisu nunquam facienda putasset:
 Ni leve confieri paucis res ipsa doceret.
 Et tandem exclamans: Quæ non miracula rerum
 Ingenium facit acre, manusque operosa magistri!
 Cui senior. Majora oculis spectacula rerum
 Aspiceres, mihi si fursùm subducere plantas;
 Et fas in tenui vestigia figere nube,

*Machina
 glosacomii
 dicta mira
 figura*

Nan-

Nanque ima mundum traherem de sede supernâ,
 Magna quidem: sed vera: neq; his deducere multum est.
 Tum rex: Credo equidem: nihil est molimine magnum,
 Difficile & nihil est, docti quod dextera tandem
 Non queat artificis superare, & vincere nisu
 Ingenii . Sed lata subit ratis æquora : retrò
 Subsequitur plausus populorum, & murmure festo
 It cœlo clamor : discursat læta per auras
 Vox : reboat mare longè, & litora curva resultant :
 Assurgunt plausu scopuli, & vaga murmurat unda.
 Hæc igitur Siculi memoranda inventa magistræ,
 Et simul egregias artes, Palinure, secutus,
 In mare velivolas deducere litore puppes.

L I B R I S E C U N D I

F I N I S.

F. De Louvemont. Fecit.

NAUTICORUM

LIBER III.

HAætus æratas puppes, & candida vela;
Nunc te, Phœbe, canam: nec non cœlestia tecum
Sydera: te niveis etiam, Latonia, bigis

Undosi regnata feram per cœrula ponti.

Tuquæ vel in primis venies pars maxima cœpti,

Æole, inaccessosque petam, tua regna, recessus,

Ac nōw pacatos revocabo ad carmina ventos,

Et gēnus, & mores, numerumque, & nomina dicam:

Divinumq; canam inventum, & data munera Divūm,

Principiō, Palinure, priusquā scindimus æquor

Ignotum per iter, varios prædiscere ventos

Est opus, & quo quisque suo de cardine perflat:

Quique polum nimbis contristant, quique serenant,

Nubibus expulsis: & cœli tempore certo

Dent faciles in vela auras: qui cœrula contrā

Occludant, tristesque hyemes, & nubila portent:

Et tibi quo ventos prædicat Delia cornu,

Aut Sol, aut Helice, aut ardenti Sirius astro.

Atque hæc in primis solerti cura magistro

Semper erit, longè instantes prænoscere ventos,

Ire procellosas si vult impunè per undas,

Atque iterum patriæ portus spectare relictos.

Ipsi etiam tutis si currere classibus æquor,

Et pugnare velint, clarosque referre triumphos,

Nosse duces ventos opus est, variantia cœli

Sydera, & Eoos ortus, Solemque cadentem.

Nanque olim Zancle memini me turribus altis,

Quæ Thetis angustî veniens à sede Pelori

Objectas modico terras secat ardua fluctu,

Evandron vidiſſe ſenem, cui multa ſenectus;

*Ventorum
cognitio
quam neces-
ſaria na-
varchis ſit.*

*Et classis
diſtributio.*

Lu.

*Maurolyci
elogium; &
Ephemeridi-
der ab ipso
Austriaco
data. Hoc
poeta des-
fana à vi-
vis fide di-
gnis acce-
pit.*

Lustra decem bis jam robusta expleverat ætas.
Hic mihi cærulei cùm jam confedimus ambo
Ad molles pelagi ripas, ubi splendida luxu
Alta theatri surgunt palatia circo,
Maurolycum novisse senem narrabat, & illum
(Multa viro virtus, multo sudata labore
Ars erat, & varii varia experientia cæli,
Noscere seu vellet ventos, seu dicere cursus
Astrorum, & longè venientia pandere Fata)
Austriaco donasse duci (qui victor ad altum
Ionium, Eoi concussit regna tyranni,
Avertitque hostem Italix, clademque futuram)
Depictas minio tabulas, queis longa per omnes
Scripta dies rerum series erat. ille futuras
Hic tempestates, ventosque, & nubila, & imbres :
Hic & purpureos Soles, cælumque serenum
Fatidicus niveo signarat cortice vates.
Cùmque has ille duci properanti ad bella dedisset,
Hæc olli dixisse ferunt : I, chara Tonanti
Progenies, Fidei, & regni spes maxima nostri
Cùmque manus conferre paras, has, inclyte, primùm
Consule, nanque illæ quæ sint ventura docebunt.
Et sic Threïicii contundes arma tyranni:
Et venies victor, spoliisque Orientis onustus.
Tu vatem ne sperne ; Fidem observata merentur.
Mox totam Evander reperens (audire videbat
Me cupidum senior) memoravit origine pugnam.

*Pagura
Naupactiæ
descriptio.*

*Loci hypo-
thesis.*

Tempus erat, quo celsa domus stellantis Olympi
Panditur, Oceano tenebris, Lunaque fugatis,
Purpureis variata notis Aurora rubescit:
Cùm geminas fors una tulit propè litora classes
Naupacti, 2 junxitque freti discrimine parvo.
Est locus Aëtiacis Ætolùm proximus oris,
Flumina quâ nitidis Achelœia miscet arenis
Ipse suis Neptunus aquis : hic Græcia Tellus
Hesperium ad Solem, & lævas se flectit ad undas,
Quâ mollem Zephyrum, & felices accipit auras:
Contrâ elata mârî stat Neritos ardua saxis.

Hic

1 Lepanto, hinc victoria Naupactica : non longè ad Aëtiæ promon-
torium Augusti victoria ex M. Antonio, & Cleopatra.

Hic geminas æstu terras secat unda revulsas
 Exiguâ, sensimque patens fluit usque Corinthum,
 Ætolûm hinc regio est; illinc Pelopësa regna
 Respondent: geminæ curvo stant litore 1 turrets,
 Quæque Rhion Grajo quondam cognomine dicta:
 Barbara gens nomen nunc invertere vocantes.
 Hinc verò Ætolûm quâ se cava litora fleant
 Cyrrhæum in pelagus, fundata virentibus arvis
 Naupactus, statioque jacet benè fida carinis.
 Trans Rhion objectas Achelous 2 Echinadas undis
 Verberat. Hæ quondam (ni mendax fabula Graiûm)
 Najades errabant fluviis, quæ numine verso,
 Nunc scopuli riguere mari, quibus alta trophæa
 Contigit Austriadûm, & Venetûm spectare triumphos.
 Hos inter scopulos certatum Marte cruento
 De maris imperio. ò utinam non læva fuisset
 Mens hominum? tota fractus cum classe tyrannus
 Eoa nunc urbe foret, regnoque repulsus.
 (Et concessa sequi, & Fatis felicibus uti
 Nescia mens hominum) Hos scopulos tenuere carinæ
 Austriadûm, Venerûmque rates, cùm Barbara classis
 Naupacti statione sedens dare carbasa cœpit
 Trans Rhion, & sensim pelago se mittere aperto,
 Mille rates mare prætexunt, atque aëra mille
 Vela, & mille leves fluitant vexilla per auras.
 Ipse ubi jam properare hostem audiit Austriacus dux,
 Constitit, atque oculis plena æquora circumspexit.
 Mox celsa in puppi circumvectatus in altum
 Agmen agit, tenditque acies, & cornua flecit.
 Austriadûm dextram clasdis, Venerûmque sinistram
 Occupat: in medio puppes prætoris, & ipsæ
 Bis septem, horrendi facturæ exordia belli,
 Turritæ steterunt primo agmine 3 Bucentauri.
 Jamque rubescebant radiis ardentibus undæ,
 Eoa de sede ruens cùm sibilus Euri
 Labitur Oceano: crepitanti flamine vela Odry-

*Christianorum
 classis
 disposita.*

1 *Dardanelli di Lepanto* vulgus vocat, per quos in Corinthiacum finem *Golfo di Lepanto* intramus. 2 *Iusulæ* ad ostia Acheloi *Cruze-lari* appellant. 3 Sic non incongruè *Hepterea*, seu *Galeæ* vocamus à mole, qua reliquas superant, et si non eadem sit apud Venetos *Galeæ*, & *Bucintoro*.

Odrysium temuere sinu; flatuque secundo,
 Janque propinquabat primæ ad tentamina pugnx
 Barbara Tbreiciùm sinuata in cornua clasfis,
 Undantesque dabant vexilla argentea Lunas.
 Ast ubi Christiadx in proram descendere ventos,
 Atque hostes ruere adversos videre, repente
 Perculsi cecidere animis, trepidoque tumultu:
 Iamque referre pedem, & retrò dare terga parabant.
 Ipse sed Austriacus spem magnam in pectore versaus.
 Ingentesque animos, altæ ad subsellia puppis
 Imperat acciri proceres. Utque ære canoro
 Increpuere tubæ, celeres ad iussa vocati
 Convenere, replentque duces subsellia primi,
 Tunc ille afferri tabulas, quas arte peritus
 Maurolycus dederat, famulos jubet: inde repandit
 Quæ vates ventura die signaverat illo.
 Hæc autem ventura die signaverat illo:
 Cum Sol Oceano surget, simul Eurus Eoo
 Assurget: si fortè mari sese obuius hostis
 Intrulerit, Martemque velit tentare secundum,
 Ne dubites conferre manus; cadet Eurus, & undas
 Afflabit Zephyrus, nubesque immitet in hostes.
 Vix hæc Austriacus, procerum stipante senatu,
 Legerat, & classes dederat vulganda per omnes.
 Cum subiti rediere animi, strepituque canoro,
 Arma petunt. Dictis tanta est fiducia vatis.
 Ipsa sed in primis læto clamore vocatur
 Divorum Regina, maris cui cæcula parent,
 Et cui deposito famulantur murmure venti.
 Nec mora, continuò paribus concurritur armis:
 Clasibus adversæ classes, rostra obvia rostris
 Ivere, ut belli signum prætoria puppis
 Fecit, & horrendo strepuerunt cornua cantu.
 Hinc celeres sicca servatam in reſte favillam
 Admovere nitro, conceptoque ocyus igne,
 Emicuerè tubi, sonitumque dedere metalla.
 Nec mora, millenz fugiunt, rupto obiice, glandes,
 Vulcano peltente: pluit lætè horridus imber
 Ferreus, & nigræ tolluntur in æra nubes,
 Et medias inter nubes micat ignibus æther

*Christiano-
rum metus
ex adverso
vento.*

*Resumptio
animi.*

*Astrix pu-
gna.*

Cum

Cum tonitru. cæcis exhorruit unda tenebris,
 Et pulsata imo fremuerunt æquora fundo.
 Ac veluti ruptis, gremio fervente, caminis,
 Ingentes scopulos, & grandia saxa sub auras
 Vesbius agglomerat, disiectaque viscera montis
 Erigit eructans, & sydera verberat imbre
 Saxorum: totus radicibus egeritur mons.
 Flammarum erumpunt cunei sub nubila, & ingens
 It cælo fumus, cælique obnubilat astra.
 Præcipitesque ruunt pice nigra, & sulphure mixto,
 Ardentes fluvii, rapida flammante favilla:
 Subiectas replent valles: latè omnia circum
 Arvaque, litora que, & villæ vastantur, & urbes,
 Non aliter gremio, suscepto protinus igne,
 Horrendum concussa cavo crepuere metalla:
 Disiectæ tonitru glomerantur in ætra puppes.
 Mille trabes, & mille volant disructa per auras
 Rostra, carinæque, quassataque fulmine vela:
 Corpora mille virum, medias dispersa per undas
 Arma fluunt, galeæque, atque altæ roboræ sylvæ.
 Odrysi, velis Euro spirante secundo,
 Audaces animos, atque irrita vota fovebant,
 Attamen incassum gavisum Marte secundo:
 Alternat Fortuna vices: Felicia cæpta
 Flebilis eventus, lacrymandaque Fata sequuntur.
 Jam Sol altus erat, confestim murmure fracto,
 Eurusbabit. siluere vada: & stetit utraque classis.
 Sed concessa quies brevis est, perniciousis alis
 Allapsi Zephyri rupere silentia: festo
 Austriaci Zephyros venientes murmure læti
 Accipiunt: tumuere sinus: tumuere secundis
 Auspiciis animi: læto clamore lacessunt
 Sydera: bella iterum, & victricia signa reposcunt.
 Magnanimus dux audentem in certamina pubem
 Tum sic aggreditur: Promissi numine venti
 En adsunt, reliquum: in manibus victoria vestris
 Tota est, ite: præit quoniam Fortuna, sequendum est.
 Nec plura. Austriaci invadunt, & rostra feroces
 Vi superant, ruptoque velut ruit obice ripæ
 Immissis cum flumen aquis, & murmure rauco,

Secundi
 Austriaci
 veni.

De-

Dejectat latè segetes, populatur & arva:
 Christiadz in classem irrumpunt, atque obvia diro
 Ense metunt, cædesque, & passim funera miscent.
 Ipse ubi præcella in puppi conspexit Alymum,
 Irruit Austriades contrâ, & præcordia multo
 Barbara transigit ferro: ceciditque superbus
 Mole gigas, strepituque iit indignatus ad umbras.
 Quâs ubi in sylvis contorto fulmine pinus
 Idæ cadit, gemituque replet nemora alta supremo.
 Tunc cæsi caput Austriades obtruncat, & hasta
 Præfigit, tollique jubet de vertice puppis.
 Ut cæsi de puppe caput, lacrymabile signum,
 Threicii ducis aspiciunt, trepidi ocyûs omnes
 Prona fugæ dant terga, ratesque ad litora vertunt,
 Insequitur victor: ferro debellat & igne,
 Quid plura? ardent rostra: viri sternuntur, & omnes
 Æquore dispersi vento jactantur, & armis.
 Christiadz læti exultant, Superùmque salutant
 Reginam, tanti fuerat quæ caussa triumphis:
 Atque ipsos læto Zephyros clamore salutant
 Præsentem. Aded ventos prædiscere magnum est.

Tantum
 cades, &
 Christiano-
 rum victo-
 ria.

Hæc quondam Evandrum memini cecinisse sub altis
 Turribus, angusti quâ fluctuat unda Pelori.
 Sed jam me Zephyri, & felicior evocat aura:
 Ire animus: faciles concedite carminis æstrum,
 O Musæ, & celeres properate per ardua mecum;
 Nanque iter in nubes intendimus. Est locus ingens
 Ætheris in medio, rigidis ubi plurimus horret
 Aër frigoribus, volucrique impervius omni est.
 Proximus huic alto flammis ardentibus instat
 Juppiter: ima tenet dulcis mortalibus ægris
 Temperies, magno Superùm data munere Divùm:
 Pendula se circum regio diffundit in omnes
 Tetrarum, pelagique plagas; sed major in axe
 Arctoo, gelidisque riget stipata pruinis:
 At Sol Æthiopas quâ ferventissimus urit,
 Strictior illa, nimis vicino pressa calore:
 Sed geminæ in medio quâ zonæ habitabilis Orbis
 Temperiem, & mixtam faciunt cum frigore flammam,
 Stat iustis extensa locis, Næc æthere regna

Æris re-
 gionum des-
 scriptio.

Æq-

Æolus alta tenet: veniunt his sedibus Eurii,
 Et Zephyri, Corique, & nimbiferi Aquilones.
 Hic nubes etiam concrescunt, tenuibus alto
 Halitibus gremio misis Telluris ab imo:
 Cæruleique cadunt, submotis nubibus, imbre.
 Ergo age, nunc causas necum tentare latentes
 Aggredere, & prima revocemus origine ventos.
 Tantisper, Palinure, licet divertere clivum:
 Haud equidem labor incassum, nec inutilis error.
 At tu, quo nostræ lætantur Apolline Musæ,
 CARDENIDE generose, præi, tenuisque per auras
 Sterne viam vati facilem, incœptumque secunda.

Sol maria, & terras, flammis vitalibus, omnes,
 Aëraque irradians, animantia cuncta calore,
 Cunctarumque fovet causarum exordia prima:
 Semina compingit rerum, concretaque vertit,
 Atque novas cogit paulatim fumere formas;
 Rerum quippè parens Sol est. Sic humidæ Tellus
 Phœbeis sensim radiis tepescit relaxat,
 Recluditque sinum: tenui volat halitus aura
 Nimborum in fedes. hic frigore pressus iniquo
 Stripatur: ceu parva phalanx, cum fortior instat
 Hostis ab adverso, cuneis densatur acutis;
 Colligit & vires, atque arma, globosque ruentes
 Obiectis contra scutis, hastisque repellit.
 Sed gravis ille venit concretus, & aëre ab alto
 Labitur, & patrias iterum descendit ad oras:
 Hic rursus tepescit abit resolutus in auras,
 Et sensim major, majorque accrescit eundo:
 Ac tandem spatiis nimium conclusus iniquis,
 Quà via per medias nubes, perque aëra latè
 Sese aperit, citus irrupit, velut acta sagitta,
 Stridulus, & circum rapidus se trudit in auras:
 Atque auras premit obstantes, premiturque vicissim:
 Stare loco nescit: celeri secat aëra lapsu,
 Dum fugit, & miscet maria, & nemus omne tumultu,
 Non secus admotum rapidis si fortè favillis
 Vas fuerit, cui stricta manent, oblongaque colla,
 Aeneus & venter magnum turgescit in orbem;
 Intus paulatim ferverescens humor ab igne

*Ventorum
 generatio,
 & causa,*

G

Sol.

Solvitur, & tenues rarus se verrit in auras:
 Ac majora petens latè loca, ite halitus alto
 Colla per oblonga erumpens, tra&imque volando
 Attenuatus abit, sonituque effertur acuto
 Stridulus, & multo fugiens nifu premis auras
 Obiectas, raucoque imitatur murmure Coros.
 Non intermissi flantes sic aëra venti
 Continuis agitant flabris, & cœrula vertunt
 Quippè sinu terræ semper vapor exit ab imo.

*Venti olim
 sine nomina*

Incerti quondam perflabant marmora ventis
 Nec numeros norat, nec nomina fecerat illis
 Navitæ, nec medio spectarat ab æquore stellas.

*Ventorum
 multiplex
 numerus,
 & nomen-
 clatura.*

Ast ubi cula Theris, celeresque immisit in undas
 Audax nauta rates, sua tùm 1 cognomina ventis,
 Omnibus & sua tùm pariter data nomina stellis.
 Primus purpureo cœli de cardine præceps

Cardinales

Eois ruit 2 Eurus equis, contrà æquore ab alto
 Quà Sol flammiferos rubro lavat amne jugales,
 Assurgit 3 Zephyrus. Mundi de sede nivali
 Descendit 4 Boreas nivibus stipatus, & horrens
 Frigoribus multis: contrà venit humidus 5 Austex
 E Libya, & pluvio contristat turbine cœlum.

Medii.

Hos inter quatuor totidem generantur, & illis
 Nomina nauta dedit. Boream strepit inter, & Eurum
 Ventus, ab egelidis mittit quem rupibus Æmî
 Græcia: 6 Græcum Itali jam nunc cognomine dicunt.
 Contrà hunc nimborum densum citus explicat agmen
 Africus, 7 & Mauris descendit ab usque præstis.
 Hybernum propè solstitium tonat 8 Euroauster

Den-

---

1 Non omnibus una est ventorum nomenclatura, neque omnium ventorum, juxta recentiorum divisionem apud Latinos nomina fuere, nos probatos Auctores secuti sumus, & alijs Græca nomina accommodavimus, alijs verò ventis nova ex Italia nomina depromisimus.

2 Ital. *Zevante*. Hispanis, *l'Este*. Gallis, *Est*. Belgis. *Oest*. Anglis *East*. 3 Ita. *Ponente*, Hisp. *Oest*, vel *Oer*. Gall. *Ouest*. Bel. *Unest*. Angl. item *Unest*. 4 Ital. *Tramontana*. Hisp. *Nort*, vel *Norte*. Gal. *Nord*. Bel. *Noort*. Angl. *Noorth*. 5 Ital. *Ostro*, vel *Mozzodi*. Hisp. *Sur*. Ga. *Sud*. Bel. *Zuyd*. Angl. *South*. 6 Ita. *Greco*, vel *Grecale*. Hi. *NordEste*. Gal. *Nordest*. Bel. *Noort Oost*. Angl. *Noorth East*. 7 Ita. *Libeccio*, vel *Garbino*. Hisp. *Sud Oest*. Ga. *Sud Ovest*. Bel. *Zuydvest*. An. *Somsh vest*. 8 Ita. *Scirocco*. Hi. *Sueste*, Ga. *Sudest*. Bel. *Zuydoest*. Angl. *South east*.

Densis stipatus pluviis: contrarius Urſa

Alta 1 Arctozephyrus descendit, & horridus undas
Asperat: illum Itali ventum dixere Magistrum.

Quisque horum dextra, lævaque armatus ab alto
Irruit, & gemino Tethyn lictore flagellar.

Durus Hyperboreis 2 Aquilo se rupibus infert:

Alter ab Eois furit 3 Helleſpontius oris.

Ultra Eurum immiſſus roſeo 4 Vulturnus ab Orus

At mitis venit è tepido 5 Gangeticus Austro.

Hesperia ſub ſede tenet dextra Africus udum

Libonorum: 6 è læva ſurgit 7 Subveſperus undis.

Addit ſe comitem occiduo ſub ſole Magiſtro

Corus, 8 ab Auſoniis cognomine dictus Iapyx:

Circius 9 Arctoa ſequitur de ſede nivali.

Hos præter, totidem mediis è ſedibus auræ,

Turbaminor, certoque mari ſine nomine ſurgunt:

Quas etiam, Palinure, animas prædiſcere cura;

Ut certum teneas infida per æquora curſum.

Hanc & rectores, uno cognomine, plebem

Quartas 10 ventorum noſtri dixere vocantes:

Appellare Nothos alii valere magiſtri.

His animadverſis, qua nunc ratione per undas,

Navita, tot varios poſſis cognoscere ventos,

Expediam, Superùmque canam data munera Divùm.

At mihi vos alti Nymphæ maris, hæc vada læta

G 2

Quæ

1 It. Maefiro, vel Maeftrale. Hi. Norveſt Ga. Nordoveſt. Be. Noorſ
vveſt. An. Noorth vveſt. 2 It. Greco Framontana. Hi. Nor Nordeſte .
Ga. Nord nordeſte. Be. Noort noort oefft. An. Noorth noorth oefft. 3 Ital.
Greco Levante. Hi. Leſnor deſt. Gal. Eſt nordeſt. Bel. Oefft noort oefft. An.
Eſt north eaſt. 4 It. Scirocco Levante. Hi. L'Eſt ſueſte. Ga. Eſt ſud eſt.
Be. Oefft xuyd oefft. An. Eaſt ſouth eaſt. 5 It. Scirocco Mezzodi, vel Oſtro
Scirocco. Hi. Sur ſueſte. Gal. Sud ſud eſt. Be. Zuyd xuyd oefft. An. South
ſouth eaſt. 6 It. Libeccio Mezzodi, vel Oſtro Libeccio. Hi. Sur ſud oeffte .
Ga. Sud ſudoveſt. Be. Zuyd xuyd vveſt. An. South ſouth vveſt. 7 It. Po-
nente Libeccio. Hi. Oefft ſudoveſte. Ga. Oveſt ſudoveſt. Be. Vveſt xuyd
vveſt. An. Vveſt ſouth vveſt. 9 Ital. Ponente Maefiro. Hiſp. Oefft no
roefft. Ga. Oveſt nordoveſt. Be. Vveſt noort vveſt. An. Vveſt noorth vveſt.
9 It. Maefiro Framontana. Hi. Nor nor oefft. Ga. Nord nord oefft. Be.
Noort noort vveſt. An. Noorth noorth vveſt. 10 Quartæ de venti, à venti
baſſardi. . . Itali dicunt ventos medios, ſeu laterales.

Laterales .

Norbi, ſeu
Quarta.

Quæ colitis Bajas, felicia litora, circum,
 Vos, quæ Sirenum sedes habitatis odoras,
 Regnaque Teleboùm, litusque tepentis Amalphis,
 Pandite, Nereides; (nam vos spectastis & illum,
 Divinique in partem operis venistis ab alto)
 Quis Deus hanc nobis divinis extudit artem
 Inventis. Deus ille equidem, Deus ille magister,
 Qui primus rerum causas penetrare latentes
 Ausus, & obscuræ novit connubia gemmæ.
 Magnetem quibus ipsa sibi Cynosura mariret
 Ardescens flammis: (Norunt jam sydera flammæ)
 Primus & errantes duxit, duce cuspide, nautas.

Ante mari in magno, dubia sub nocte, pererrans
 Arcadias Urfas trepidantes æquore tingi,
 Arcturum, pluviasque Hyadas spectare solebat
 Navita, & ardentem stellis Orionis ensẽ,
 Tendebatque freto in medio, duce sydere, cursus.
 Sed nigra cum latè texebant nubila cœlum,
 Ac Lunam obtectam nimbo nox cœca tenebat,
 Tunc, duce sublato, dubiis errabat in undis,
 Carbasa quò venti per ærula vasta trahebant.

Verùm regna tenent qui ditia Persidis, & qui
 Æquora Niliacis fulcant Erythræa papyris,
 Olim 1 Taprobanen, & Gangis litus adibant,
 Aëra per vacuum cursus signante columba.
 Chaoniam ex alta mittebant puppe volucrem:
 (Nam Telisuris aves, verrentes æthera pennis,
 Natura monstrante, petunt vicinia semper)
 Hinc quâ missa fugam capiebat in aëre, & ipsa
 Tendebant iter Oceano: mox illa volatu
 Cum sese ex oculis subtraxerat, illicet illi
 Laxabant aliam: sic & ductoribus istis,
 Taprobanen cursu tandem, 2 Sindasque petebant.

Aufonia in magna, biferique ad marmora Pæsti,
 In medium conversa diem quâ surgit Amalphis,
 Nauta fuit, magnis ausis generosus, & acer

In-

Arabæ na-
 vigatio du-
 ce columba.
 Morisotus
 in orbe ma-
 ritimo.

Inventa Py-
 xidis histo-
 ria, fabula
 adumbrata.

1 Est hæc Ceylanum, quæ quidem insula Cory (Capo di Comerin)
 promontorio obiecta est. 2 Tres maximæ insulæ Eoi Oceani, Suma-
 tra, Bornæo, Java, vulgò *Isole della Sonda*.

Ingenio, & reliquos inter solertior omnes,
 Flavius 1 (hoc illum dixerunt nomine nautæ)
 Cui nitidis formosa comis Beronia mater,
 Inter Nereidas forma non ultima Nymphas.
 Hic quondam æstate in media, dum cardine summo
 Jam rapidus Titan medios accenderat æstus,
 Dum sitiunt segetes, silet aura, & marmoris unda
 Assultans scopulis vix rorem aspergit amarum,
 Defessus vacuam secreti ad marginis oram
 Venerat ex alto, gremio quæ scrupæa rupes
 Dat placidas somno sedes: hinc ille sub antro
 Sternitur egelido, musco super: & sua somno
 Lumina concedit, primos laxaverat artus
 Vix optata quies, & lumina somnus habebat,
 Cum, tremulas Zephyris lenè impellentibus undas,
 Scinditur Oceanus, vitreisque sedilibus omnes
 Nereides, Nymphæque assurrexere marinæ:
 Flava comas Ephyræ, Lepyræque, & candida Clio,
 Pulchragenas Panopæa soror, quæque ubere lato
 Tunc geminos primùm pueros enixa fovebat
 Leucothoë, & vultu venit placidissima Micle,
 Euphræe, Prochyreque, Cleoque, & cærule Nefis:
 Purpureum quibus os, placidum decus oris: & illis
 Versicolor niveas cingebat tænia mammas,
 Et tandem formosa mari Beronia mater
 Astitit, & diu natq̃ diffudit odorem.
 Ut multo præsentem afflatus numine sensit
 Nauta deam, & vultus genitricis novit amatos,
 Currit in amplexus: teneros per colla lacertos

G 3

Init-

1 Flavius natione Italus, patria Amalphitanus, qui anno MCCC. mirabile sanè, ac navigationi opportunum inventum nauticæ pyxidis (*La Bussola*, Gallis *Boussole*) adinvenit, atque illius usum posteris tradidit; undè merito illum Snellius in Epistola ad Lectorem Tiphys Batavi, & ex eo Morisotus in orbe maritimo lib. 2. cap. 41. vocant *Sagacissimum Naturæ Mythen*, cuius industria à secretioribus eius adytis id evntum fit. Huius enim fiducia Itali primùm, inde etiam Hispani æterna maria tentare insisterunt. Huic sententiæ se subscribunt Ortelius, Blondus, Crescentius, Ferrarius, Philander, alique quam plurimi, ut citrà invidiam non sit hæc laus Italis deneganda. Panormitanus autem sic cecinit.

Prima dedit nobis usum Magnetis Amalphie.

Initiis& charæ delibat dulcia matri
 Oscula: (Nereides plausu infremuere marino)
 Terque, quaterque iterat: matri mox talia fatur :
 O mater dea, Nereidum pulcherrima Nympha,
 Sirenum quæ regna colis, & gurgitis hujus
 Ima tenes, ubi tecta tibi pellucida vitro,
 Cæruleasque inter Divas spatiaris in undis,
 Qui te nunc pelago, tectisque accivir ab imis
 Teque dedit gnato divina in luce videndam?
 O Genitrix, magno natum dignaris honore.

Flavius hæc: illi contrà placidissima Nympha
 Hæc dedit, & roseo placidè simul ore locuta est:

Magna tui semper dilectæ cura parenti,
 Nate, fuit, matrisque animum timor anxius urget,
 Ne quando, rapido deprensus turbine venti
 Jacteris pelago in medio, quò tendere cursus
 Inscius, ardenti cùm se subduxit Orion
 Sydere, & Arcadium texit nox atra Bootem .
 Quare age, quæ mihi nunc lacrymis dedit, & prece multa
 Fatidicus Proteus, nitidam cape pyxida, nate.
 Hac duce, cæruleum carpes iter, & vada falsa
 Tutiùs hac dubia cœli sub nocte secabis.
 Ipsa polum nimbo obtectum tibi ferrea cuspis
 Ostendet, Mundique plagas, & sydera dicet:
 Et tibi per fluctus, quæ sit, monstrabit, eundemque
 Qui spirent venti, rigidæ qua rupe procellæ
 Descendant. Quid plura? tibi pro sydere ferrum
 Dux erit, & reducem patrias te sistet ad oras.
 Hæc illa; & læto portexit pyxida nato.
 Tornatæ quæ cura hinc sit, qui pydixis usus,
 Illa docet: cupidus genitricem Flavius audit
 Dicentem, & memori sub mente audita recondit.

*Pyxidis de-
 scriptio, &
 illam ser-
 vandi me-
 dus.*

Argento insignem multo, niveoque elephanto,
 Ipse suis manibus tornavit pyxida ferro
 Cæruleus Proteus, medio stat circulus aureus.
 Nomina ventorum multo cælavit in auro
 Hoc circo Proteus; nam æqualibus intervallis
 In totidem partes secuit, quos flamine venti
 Spirant; cælavitque suis in sedibus omnes.
 Lilia, quæ rutilo præfulgent plurima in auro ,

Ar-

Arctoo Boream venientem ab sydere monstrans,
 At reliquos alii ventos dant vertice ab uno
 Extensi in gyrum radii, minioque rubentes.
 Inde stylum è chalybe in medio præfixit acutum:
 E chalybe huic etiam super addidit ille sagittam,
 Quam nigro admovit lapidi, (1 Magnesia fertur
 Gemma) è contactu multo malè sana veneno
 Cuspis abit, calidasque hausit de marmore flammæ.
 Mira quidem sunt, nate, meæ pars altera vitæ,
 Quæ mihi narravit Proteus commercia gemmæ.
 Marmor amat ferrum, dulcesque in pectore flammæ
 Nutrit dura silex: chalybis durissima corda
 Allicit illecebris: mollis sua viscera ferrum
 Illecebra, & rigidum quamvis respondet amori,
 Atque agitur flammis. Quid non cedamus amori?
 Mollis amor ferrum, & durissima marmora mollit.
 Mobilis illa stylo superadditur: irrequieta
 Vertitur hæc, illæ: donec præfulgida cælo
 Quæ Cynosura micat, se sistat, & æthere ab alto
 Hauriat obtutu flammæ acus acta veneno.
 (Nam velut ipsa poli sectatur sydera gemmæ,
 Sic nigræ dulcè gemmæ correptus amore,
 Astra chalybs amat, atque obtutu fallit amorem)
 Hinc ille ex nivea crystallo pyxida texit:
 Bracteola & circum clausit stricte illam;
 Ne maris unda nocens, aut ætris aura marini
 Inficiat, nigraque terat rubigine ferrum.
 Cepe timendum etiam, graveolentiaque allia vases,
 Vimque adamantis: acumi visu nam fascinat ipso,
 Admonuit. Tu, nate, maris cùm gurgite vasto
 Errabis, dubiusque viæ sinè sydere cæli,
 Hanc fidam media comitem sub puppe locabis
 Libratam lævi in tabula, quò ferrea cuspis
 Volvere in gyrum possit: sed pyxida tantum
 Verte manu hæc, illæ, donec se concita cuspis
 Sistat, & inscriptæ respondeat illa sagittæ,

Aut

1 A Magnesia Macedoniæ regione Magnetis feraci: qui & Hera-
 clius ab Heracleia urbe etiam appellatur. Alii sideritem vocant; scili-
 cet ferreum; nam in eadem fodina cum ferro nascitur. Hinc ferunt
 excoctum ferrum habere partes Boreales, & Australes, vigorem magn-
 eticum, veritatem, & vertices, seu polos designatos.

Cepe, & al-
 lia, adamasq;
 Magnetica
 acus vim in-
 fringunt.
 Quomodo
 locanda in
 navis pyxidē
 ad ventos,
 & mundi
 partes di-
 gnoscendas.

Aut medium feriat tornata pyxidis orbem
Axis ad Arctoi partem. mox inspicere & illam:
Illa tibi ventos, cursusque & sydera dicet.

Hæc dedit, & circum Nymphis stipata marinis,
Oceano caput immergit, natoque relicto,
Humida spumosa venit sub Doridos antra.

Ille autem charæ genitricis munere lætus,
Pyxida cælata signis miratur eburnam,
Miraturque orbem argento, & murice pictos,
Liliaque Arcadii monstrantia sydera Plaustris,
Ac minio inscriptum ventorum nomina circum.
Hinc stupet in gyrum hæc, illæc trepidare sagittam,
Et sensum arcana ferri virtute sub Urfas.
Nec non & prima perquirat origine causas
Occultas rerum, & tacitus præcepta revolvit,
Quæ dederat mater; ventosque, & sydera discit.

*Pyxide dante primum
in Oceanum,
& externa
maria navigatum.*

Pyxidis hinc primum fuit usus: & æquora primum
Audaces ausu, duce cuspide, currere nautæ.
Nec solum conclusa Thetis sulcata carinis
Omnis, & Ægæi spumantia marmora ponti:
Ipse sed Oceanus noti trans litora Mundi
Tentatus magnis ausis, fatisque secundis.
Hæc duce jam noti Æthiopes, atque ultima Castris
Regna pharetrati, Mundique impervius axis.
Quin & inaccessi tot jam per secula ijs Seres,
Ac penitus toti terrarum incognitus Orbi
Nunc tandem Auroræ sub sede est visus Iapon:
Ac novus Ammericæ lustratus navibus Orbis.

*Vfus pyxidæ
dis apud Se-
ras per actum
in vasculo
innatantibus.
Furnerius
Hydr. lib.
21. c. 1.*

Sic & divinum inventum, pyxisque per omnes
Delata est populos, quos decolor inficit Eos,
Aut rapido Sol torret equo, aut premit Vrsa pruina:
Quos & in Occasum Atlanteum submovet æquor.
Sed qui 2 Cathygaren, extremaque litora Mundi
Soli habitant Seres, diverso pyxidis usu,
Terrarumque plagas, ventosque, & sydera norunt.
Circuitu effingunt curvum cratera capaci,
Et fluvio undantem multo sub puppe reponunt.
Subere suffultus parvo natat ære, tricuspide

IN

2. Idæ, ac Sinæ, serico lanificio nobiles, 2. Sinarum emporium, Canton,

In medio Rhombus versatilis, altaque signat
 Astra, polumque: regitq; vagos per marmor & Ioncos,
 Non secus Arctoi faciunt, qui Balthica nautæ
 Cærule, Hyperboreumque cava trabe Nerea currunt.

*Item apud
 Septentrione-
 nales.
 Ricciolus
 Geogr. lib.
 10. c. 8.*

At quia Nautarum posita est spes omnis in una
 Pyxide, mira quidem, atque usu comperta docebo,
 Egregiam tibi quò valeas compingere buxum.
 Stat geminus Magnete polus. quorum alter in Arcton,
 Alter in adversum Mundi se dirigit axem.

*Duplex in
 Magnete
 polus.*

Hos autem quo ritè modo perquirere possis,
 Expediam. Illicea in media net cymbula pelui,
 Quæ gremio inclusam sustentet flumine gemmam;
 Hæc circum incipiet sensim irrequieta moveri:
 Non tamen integrum describet motibus orbem,
 At septem versus se conciet illa Triones,

Quò tandem directus eat polus alter in Urfas,
 Inque diem vergat medium polus alter. at illos
 Sedulus advertes, radioque notabis acuto.

Hinc & acus si forte tibi fucanda veneno,
 Cuspis Hyperboreum tendet quæ mora sub axem,
 Austrinum complexa polum, lapidi oscula libet;
 Nam secus Arctoum si contigit, illicet Austro
 Se vertet, ventosque alios monstrabit, & oras.

*Quomodo
 acus vim ma-
 gnetica im-
 munda.*

Admiranda quidem, quorum cognoscere causas
 Nobis in parvo ludens Natura negavit.

Si Magnes generosus erit, sat cuspis in uno
 Contactu bibit arcani malesana veneni.

At cum languescit gemmæ vis, sæpe fricandus
 Est illi Rhombus, certa sed lege, modoque.

E medio super incipias deducere saxum
 Leniter alternum in punctum, ferroq; fricabisi
 Huc ubi jam ventum, sustolles desuper illud
 Astutum, propè nec redeat vis nigra metallo:

Ni facias, reditu immutabitur indita virtus
 Jam chalybi. in medio fuerit cum gemma reposta;
 Duc illam rursus ferrum super, ut calor intus
 Plurimus ardescat venas diffusus in omnes.

Præterea, quoniam languescit tempore longo

Her-

---

1 Navigiorum genus apud Sinas, quibus plurimum utuntur.

Herculeus vigor, ære tibi stipandus acuto,
Plurima sive inter chalybis ramenta locandus:

*Ferre arma
sunt Magnæ
vim suam
servat.*

Vivida sic vis, amplexuque fovetur amico.
Scilicet armari quæcunque potentia ferro
Indiget, ut longos possit durare per annos.

*Zephyrina
aura, & mo-
ves.*

Sed jam naturas, ventis quas Juppiter ipse
Addidit, edoceam. Zephyri felicibus auris
Aspirant, placidoque intendunt carbasa flatu.
Rarò manè ruunt: sed Vespere sæpius efflant.
Interdum Zephyris cursus spirabilis auræ
Est brevis: interdum nitido sub lumine plures
Duravere dies, Phœboque cadente, silescunt:
Incipiunt æstate nova, placidissima quando
Tempestas pelago: rarò brumalibus afflant
Temporibus. Palinure, sinus inflare secundos
Da Zephyros, Zephyrosque leves in vela vocatos
Tutiùs infidum lento pede currimus æquor.

Euri.

Eoo cum Sole citi de fluctibus Euri
Attolluntur, aquas majori & flamine verrunt,
Quàm Zephyri, tepidûq; colunt ver: bruma nec illos
Respuit, aut nimis ardens fervoribus æstas.
Crebrescunt multi in noctem: sed cardine cùm jam
Adverso Manes lustrat Sol, murmura ponunt.
Bis quinos per sæpe dies vasti æquora Nerei
Lata cient: ad mensem etiam protendere cursum
Sæpe solent. tu carpe iter adventantibus Euris.

Boreas.

Dum nostrum Titan devexior aspicit Orbem,
Exoritur Boreas, gelidisque è rupibus ardens
Labitur, ac rigido Neptunia regna flagello
Quassat: & annosas sub montibus atterit alnos,
Ac strepitû latè miscet nemora alta canoro:
Pulsatq; plangunt valles, & magnus Olympus.
Paulatim murmur ponit, molliorque feroces
Sensim animos: longo languescunt tempore vires.
Vix agitat tandem tenui maria uda flabello.
Donec & halitibus cùm jam sua pabula defunt,
Attenuatus abit. Veluti fornacibus altis
Cùm subitò siccis è truncis arida messis
Suggeritur, concepta statim de fomite flamma
Murmure consurgit multo, rapidosque repentè)

Altius attollit cuneos, & sydera lambit.
 Mox ut materies sensim consumpta recessit,
 Flamma cadit, circumque levi vix sibilat aura.
 Dissolvit nubes Boreas, cœlumque serenat
 Luce nova: interdum densatis nubibus astra
 Obtegit, & dextro dimittit ab axe pruinas.
 In terras si nocte vaga descendit ab Ursa,
 Tertia lux illum nunquam perflare videbit:
 Sin minùs, ad senos Aquilo, denosque rigebit
 Sæpe dies: viginti etiam pulsabit Olympi
 Sacra Jovi nemora, & maria alta agurgite miscet.
 Tu cave, ne primis Aquilonibus in mare puppim
 Deducas: statione sedens sine flamina prima
 Paulatim contusa cadant: tunc strata per alta
 Tende iter, & fessis Aquilonibus utere tandem.

Humidus ex imo, pluviisque, nigerrimus Austro
 Axe ruit, creberque, hyeme adventante, procaci
 Imbre tonat, nimboque, & plurimus obruit arva.
 Verùm pleni amnes cùm cessavere, serena
 Luce aperit cœlum, & simul æquora lenius urget.
 Non & certa illi vitæ data tempora; sæpè
 Vita brevis, totusque leves se vertit in imbres:
 Sæpe sed alatis in vectus in æthere bigis
 Murmurat, & multo latè ciet aëra flabro.

Principiò levis hyberno de Sole sub undas
 Labitur Euroauster, & æquora molliter afflat:
 Mox densat cœlo nubes, atque oculis astra;
 Sensimque assumit vires, & crescit eundo;
 Donec se totum campo commisit aperto.
 Tunc cœlo tollit spumantia marmora, & altis
 Fluctibus insultat ratibus: ceu nubibus imbres
 Cùm ruptis veniunt; primùm de montibus undæ
 Exiguo torrente cadunt, crescuntque fluendo:
 Cùm tandem fluvii, multis jam fluctibus autæ,
 Insultant magno venientes gurgite campis,
 Ingentesque imis vellunt radicibus alnos.
 Æquor agit fundo, rapidosque per aëra nimbos
 Agglomerat; pluviisque cadit venientibus aura.
 Sæpius autumnò ruit imo à cardine Mundi
 Horridus, ac bruma magis horridus asperat undas,

Lon-

Longiùs extendit cursum suam sæpè reflectit
 Exactum ad mensem pluvios temone jugales.
 Principiò dum crispas aquas, da fluctibus alnum,
 Nec sine, paulatim vires acquirat eundo.
 Nam si post quartum vento rua vela furenti
 Laxabis, non tutus erit per cœrula cursus:
 Tempestas te dira manet, durique labores.
 Principiò dum blanda vocat Fortuna, vocantem
 I, sequere: è manibus sors labitur aurea pigris.

*Supernatis
 (Greco)
 qui sic di-
 ctus est ,
 quia à Su-
 pero mari
 perflat.*

Præceps Arctoa veniens à sede Supernas
 Frigidus hyberno crebrescit tempore, & æquor
 Altius attollit, scopulosque superjacet undas:
 Discludit nubes, nivibusque incandet, & alma
 Cœlum luce aperit, lenique adfibilat aura,
 Et longè pulsus sequitur lux aurea nimbis .
 Mollior æstate in media felicia mulcet .
 Æquora: nec Zephyris tunc lenior invidet aura,
 Tu sine, surgentis languescant murmura venti,
 Ut celeri tutus percurras Nerea puppi .

Africi.

Densus turbinibus Libya de sede feroces
 Africus urget equos, crebrisque per aëra nimbis
 Invehitur, flatuque ciet strepitante tumultus:
 Asperat Oceanum, fluctusque ad sydera tollit.
 Laxat aquis nunc lora : mari nunc murmure rauco
 Stridulus incumbit: subitis modò nubibus astra
 Obteggit, & noctem terris inducit, & umbras:
 Mox pulsus aperit nimbis, Solemque reducit.
 Totus & interdum cadit, & filat æquor, & aer .
 Sed brevis illa quies ; nam finibus usque præustis
 Mox redit è Libycis inopinus, & acrior instat :
 Frangit aquas, tollitque vadum, miscetque tumultus,
 Qualis ubi vacuum spectavit Persa pharetram,
 Ora, fugam simulans, avertit, & æquore cedit.
 Hinc ubi jam vacuum telis complevit acutis,
 Impavida cum fronte redit, Martemque laceffit.
 Acrior instat equis: rapidas vibrare sagittas
 Non cessat: transfigit equos, transfigit equorum
 Sessores unà, & crudeli funere mergit:
 Per cædes, stragesque ruit. Fuge caurus iniqui,
 Nauta, dolos venti: cœlo ne crede sereno;

Nan-

Nanque dolos etiam norunt, & fallere venti.
 Principiò tres ille dies fœdare procellis
 Aſſolet; at ſenos ſi tres tranſcenderit ultrà:
 Sæpe novem: quos ſi ſuperaverit, ille profundum
 Viginti torquere dies ſolet imbris attris.
 Tu Libyco ne crede ratem, Palinure, furenti.

Durus Hyperboreis, Boreæque ſimillimus ori
 Circius incumbit, glaciesque indurat acutas,
 Et curſu in medio fugientia flumina ſiſtit:
 Nec non & ſummas pelagi diverberat undas,
 Et nemora alta jugis horrendo murmure quaſſat,
 Hinc ut ſylvifragi cecidit gravis ira flagelli,
 Vela vocat: velum vento committe vocanti.

Orca,]

Hos mores, ſibi quiſque ſuos, diſcrimine certo,
 Majores ventorum animæ coluere volentes,
 At quæ conſurgunt dextra, lævaque minores
 Majorum leges etiam, moreſque ſequuntur.
 Sunt & multa, dies quæ longa, & plurimus uſus,
 Atque acti pelago curſus te, nauta, docebunt:

Post hinc digreſſus, jubeo ſpectare locorum
 Naturam: pelagi qui nobis æquora venti
 Ardentes claudunt, aliis felicia pandunt.
 Certa tenent & regna ſuiſque in ſedibus illi
 Exercent iras vehementius, arbiter undæ
 Adriacæ Boreas, & proximus urit Iapex:
 Sæpè & ab Odryſiis flat lenior Orithyja,
 Ionio in magno fluctus regit Euroauster:
 Et quoque Tyrrenum mare concutit, atque patentes
 Sardoï campos, & Galli cærulea ponti.
 Sed nullus Libyco furit acrior: ille ſub aſtra
 Ionium, ſiculumque rapit. Subveſperus at ſe
 Creber Tyrreno nimboſis explicat alis,
 Et paſſim freta naufragiis infamia reddit.
 Sæpe & Barbaricis crebreſcit fluctibus Auſter,
 Et Nothus, è roſeo qui turbidus inſtat Eoo.
 Virginio 1 in pelago ſpirat felicior Eurys,
 Ac ſimul, hyberno ſurgit qui proximur Ortu,

*Varia di-
 verſis in lo-
 cis ventorū
 natura. Et
 certi in cer-
 tis regioni-
 bus regnāt.*

At

1 Sic appellata eſt ea pars Mediterranei, quæ inter Aſiam minorē,
 Syriam, & Ægyptum interfluit: vulgo *Mare di Levante*. quod per eam
 Europam Cretā deſecta eſt, Brietius in *Parallelis Geog.* 10. 1. lib. 6, c. 7

*Cur in Me-
diterraneo,
& Aegeo
varietas tā-
ta ventorū.*

At venti Aegæis varii dominantur in undis;
Tot propter medio dispersas gurgite terras.
Sic conclusa ruunt multi per cœrula venti,
Et varii è variis terræ regionibus afflant.

*In Oceano
sub torrida
zona flant
Eurus, &
Zephyrus.*

At verò Oceano in magno, quā torrida cœli
Zona rubet, paribus semper sese explicat alis
Eurus, 1 & Eoa surgunt qui sede canori.
Hi Solem cursu secantur; & aura volantes
Fert æquata rates: totoque extenditur anno.
Contrà ex Occasu 2 Zephyri in contraria flantes
Æquor agunt: illis sed vis non fortior Euris;

*Ultra Tre-
plem Ca-
pricorni Li-
bycus.*

Hinc & sæpè silent, victique fugantur ab Euris,
Trans verò Agocercum violento à Vespere flabro
Assurgunt Zephyri, Libycique, & cœrula turbant.

Hinc facilis via, Atlantei trans æquora ponti
Cum longè alterius lustrant ditissima Mundi
Litora ab Europa, aut semoti è finibus Euri
In Libyam veniunt, Solisque cubilia gaulis;
Sive 3 Philippinas lævo de litore terras
Ammerices adeunt, & odoriferas Moluccas.
Longa sed Eoum cum quærimus, atque remotam
Taprobanam, atq; Indum, & Gangetidis ostia ripæ.
Idcirco Autoræ inquirent cum regna magistri,
Ægocerci in circum, transversa ruentibus Euris,
Obliqua se puppe ferunt: hinc inde sub Ortum
Percurrunt lævum spumanti in gurgite Rhombum:
Atque Eurum evitant, Libycoque afflante feruntur.

*In Oceano
Indico, ubi
tot Insulae
varietas mi-
ra ventorū.*

Magnus ubi terris tot latè confusus undat
Oceanus, non semper aquas, nec tempore eodem
Eurus habet: multi circum per litora venti
Temporibus spirant certis: & sæpius undas
Nocte regunt quidam, quos inde Aurora resurgens
Non videt, & secum diversos invehit ortu:

Hos

1 Hos Generales, seu fixos nautæ vocant. Indi verò *Bryas*, qui ab Ortum in Occasum sequuntur motum Primi Mobilis. 2 Hos Indi *Vendavales* nuncupant, qui contrà motum Primi Mobilis feruntur intra Tropicos. 3 Hæ à Philippo Secundo Hispaniarum rege sic appellatæ, illius enim auspiciis detectæ à Ferdinando Magellano, anno 1520. sunt numero plussquam 120. ac precipua est *Manilla*. olim *Batavia* dicta.

Hos & quarta sicim cum jam collegerit hora,
 Fervidus in tenues dissolvit Cynthia auras:
 Ac media cœli zona, quæ vergit ad Arcton,
 Græcus Atlanteo spirat felicibus auris
 Tempore sub certo, & quinis se mensibus alnis
 Dat facilem: Notus adverso crebrescit in Orbe.
 Circius Eoo sex flabro linea menses
 Vela implet læto, totidemque impervius ille est.
 Sunt & Etesia, æstivo qui tempore surgunt,
 Solstitio torrente Indos, veniuntque nivosa
 Ex Arcto, atque auris mulcent maria alta diurnis.
 Sed cum bruma rigens distrumpit frigore saxa,
 Tunc & Etesia humenti labuntur ab Austro.

Nunc age, divinas artes, & si qua futuri
 Cognitio, instantes possis quæ noscere ventos,
 Et tempestatum variarum ediscere signa
 Expediam, Tibi Sol primum certissima signa
 Ventorum dabit exoriens: dabit æquore currum
 Cum Tarfessio lavat aureus, ille furentes
 Excitat & ventos, & tempora mobilis anni
 Alternat vicibus, signisque futura relatis,
 Nunciat: eventus sequitur certissimus illum:
 Occasu nunquam, nunquam Sol fallit in ortu.
 Ille ubi fulgentem referet de gurgite vultum,
 Ac nitidum sparget jubar oris, ab æthere nimbos
 Submover, & ventos cohibet sub rupe silentes.
 Discolor Oceano cum surgit, & ore rubores
 Ardentes mediis jaculatur nubibus, Euris
 Laxat equos: rigidas dat pallidus ore procellas.
 Eoum gemino si videris orbe rubentem,
 Nemo tibi madidum terra convellere funem
 Suadeat; alatis tempestas horrida nimbis
 Incumbet pelago: verum si fulserit orbe
 Dividuo, da vela Noto, Palinure, vocanti.
 At si purpureæ fuerint sub Vespere nubes,
 Aura serenato vix obstrepet humida cœlo.
 Czruleæ pluviam, mixta nigredine ventos
 Imbribus admiscent, at si præverterit ortum
 Igneus erumpens radiis Sol, Dorida fundo
 Atollit, gelidasque ciet de rupe procellas,

*Dudley in
 Maris Ar-
 cano.*

Etesia, qui

*Ventorum
 præfagia.*

Ex Sole primum.

Sin

Sin ortu in primo obrusus sinè nubibus ibit,
Collige, nauta, sinus; præceps ruet imber ab alto;
At si per cælum stipatus nubibus ibit
Igneus, & radios medio de corpore vibrat
Exiguus, metuenda ruet sinè more procella.

At mihi jam nitidum cæli decus, aurca Phœbe
Offert se varia vultus sub luce notanda.

E Luna

Præfixa

Illa tibi in primis spectanda in litore, nauta,
Ante coronatas quàm solvis ab aggere puppes,
Illa regit fluctus: illi vaga cærule parent;
Et ventos ditione premit: nunc illa quietos
Irritat ventos: nunc mitigat illa feroces.
Ergo ubi confurgens argentea cornibus ibit,
Purpureum sinè nube diem, Solemque serenum,
Et pacata maris denunciat æquora ventis.
Tunc vada Campani per litora nota phæelis
Solicitant; luditque hilari per transtra Juventus.
Pallida dat pluvias: rutilet si flammea, ventos:
Si nigræ incipiant nubes miscerier igni,
Vndique tunc Tethyn, cælumque ardere videbis
Fulminibus, Nereusque furet, strepitante procella.
Heu malè deprensus longè trans litora nautis!
Bis ego jactatus nigra sub nocte procellis
Ionio in vasto, Siculique in gurgite ponti,
Semianimis lacera in terras cum puppe rediui;
Votaque servatus vix tandem in litore solvi
SABERIDAE, & LOIOLAE, & PARTHENIAE GENITRICI.
At si per cælum gemino Latonia circo
Fulgeat, horrendo pelagus quassabitur imbre.
Tertius obscuro rutilet si circulus orbe,
Improvisa cadet tempestas horrida cælo,
Puppibus, arboribusque truce latura ruinam.
Id quoque non cura nautis levioꝛ notandum;
Si cùm Luna jugo se subtrahit, æthere ab alto
Ante diem quartum non fulserit humida terris,
Mense dabit toto pluvias, ventosque ciebit.
Candida si fuerit, cornuque nitēbit acuto,
Tende iter: exactum ad mensem matia uda silebunt.
Sed te, quod pauci norunt, adverte, docebo.
Cùm silet illa, mari quæ murmuret aura, notato:

Si

Si tribus aspireset venientibus 1 illa diebus,
 Vix tandem ponet sua murmura, cum vaga Phœbe
 Assurgens gibbum monstraverit æthere dorsum.
 Si pluvii fuerint illi, pluviique sequentur
 Mox alii: rosei, rosea si luce nitebunt.
 Sic etiam pleno cum surget ab æquore cornu,
 Quales tres alii, tales nascentur ab illis
 Exactum ad mensem reliqui. spirare diebus
 Si geminos illis spectabis in æfre ventos,
 Illos tu pariter toto sub mense videbis
 Alternò gemulum verrentes flamine pontum,
 Tandem 2 vere novo quali se Delia vultu
 Ostendet, talem mediis fervoribus æstas
 Aspiciet: talem squallens quoque bruma videbit,
 Qualis 3 in autumnò primo spectabitur ortu.
 Quin 4 ortu in quinto, si quarta fulserit hora
 Candida, per totum fulgebit candida mensem,
 Si contrà, rigidis tristabit cærulea nimbis.
 At si fortè cruce[m] convenerit illa Gradivum
 Obtusa, aut medium curret nigra Virginis orbem,
 Tutos quære sinus, & amicos, navita, portus:
 Formidandus aquis descendet ab æthere turbo.

Quin etiam Superùmque domos, Titaniaque astra
 Contemplare; vices rerum, maturaque vertunt
 Tempora, continuo labentia sydera motu.
 Contemplator item, quo cœli sydera vultu
 Aspiciat Sol ipse pater, qui singula lustrans,
 Et duodena suum percurrrens signa per orbem,
 Aspectu astrorum vario diversa per annum
 Tempora, diversasque vices moderatur, & ortus.
 Ille Cleonæo cum jam descenderit astro,

Ex Astris

H

Fe-

1 Autumant multi ex toties repetito experimento illum ventum spiraturum per totum Lunæ mensem, qui à novilunio usque ad tertium diem spiraverit, immò tales futuros reliquos mensis dies, quales tres primi post Lunæ silentium fuerint. 2 Qualis fuerit verna lunatio, tales reliquæ per totum ver, & æstatem. 3 Qualis verò autumnalis, tales, & alix per totum autumnum, & hyemem, quod quidem certo experimento est comprobatum. 4 Existimant plerique certum indicem, auctoremque futuræ serenitatis, vel tempestatis esse diem quartum post interlunium, sed falluntur, certus auctor est quarta hora dici quinti, ut eruditis placet.

Felices flabunt Zephyri, tepidique Favoni
 Multos aura dies crispabit molliter undas.
 Si verò æquatis surgat cum Lancibus, imbres
 Descendent, rabidique invertent marmora venti.
 Eoo rutilant cùm Pleiades Atlantæ,
 Da pelago, Palinure, rates, auctoribus istis;
 Nunquam Taygete, nunquam te candida Maia
 Fallet, & insidiis nunquam capiere Cælœnus;
 Ni forsan lacrymis vultum madefacta decorum,
 Taygete pluvios cœlo demiserit imbres.
 At si unâ cum Sole cadant, fuge gurgitis altum
 Navitas; tunc crebris Aquilonibus æquora turbant
 Pleiades. Arcturo si Sol comitante resurgit,
 Præq; illum Arcadium summo venit æthere Plaustrum,
 Cautè, nauta, fretum, dubia nec nocte secandum;
 Nubigena Ægypto Notus irruet, aut vada tollet
 Africus è Libya irrumpens, si Phœbus Asellis
 Cum rudibus surgat, summoque incedat Olympo,
 Aut mediâ Andromedâ, aut Neptunia monstra secutus,
 Indignatus aquas mixta cum grandine mittet:
 Turbabit maria, & tonitru cœlum omne ciebit.
 Verùm cæruleas si duxerit orbe choreas,
 Et niveus placido assult averit æquore Delphin,
 Lenitèr afflantes Zephyros, Caurosque movebit.
 At si stellatum mergat caput ille sub undas,
 Albescet cœlum nivibus, ventique sequentur.
 Candidus aurato rutilat cui baltheus ense,
 Cùm cœlo ardentem circumspicis Oriona,
 Nauta, hyemes fuge nimbi feras, fuge cærulea, nec te,
 Nec tibi commissos in certa pericula mitte.
 Horridus ille armis, magis horridus ille procellis:
 Horridus exoriens, & cùm se condit in undas
 Horridus Orion, rapidisque impervia reddit
 Æquora turbinibus, & non tractabile cœlum.
 Ipsa procellosos etiam Jovis armiger ales
 Irritat nimbos. Nemezo sydere ab amne
 Cùm Sol Oceani surgit, dat nubila, & imbres,
 Et Boream ciet. ardenti sed Sirius astro,
 Vel ruat, aut nitidum caput exerat igneus undis,
 Denfos turbinibus, Libycumque, Austrumq; movebit,
 Ac-

Atque Eurum, atque Notos, atque imbriferos Aquilones.
 Hesperias Hyadas cum videris æquore tingi,
 Gnosſiaque ardentis descendere ſigna coronæ,
 Et mare ſollicitum, & crebris Aquilonibus imbres
 Sint certi, Palinure, tibi. Si 1 lucida Tauri
 Exoriens rutilet, vel diri 2 filia Phoeci,
 Longinquas iter in terras inſtare caveto.
 Cum matutinus cælo vaga Plauſtra Bootes
 Inſeſcit, paſſumque boves præſepibus urget,
 Temperiem, Zephyroſque, & molles flamine ventos
 Nunciat: i; Palinure, ferent tua carbaſa venti.

Ex Iride.

Ipsa tibi pariter piſco Thaumantias arcu
 Signa dabit. Pluviam cælo ſi fulſerit ante,
 Fundet aquas: lætos ſi poſt curvabitur imbres,
 Auricomos aperit Soles, cælumque ſerenat.
 Purpureis ſi tinſta notis nimis illa rubebit,
 Æoliæ ſtabunt animæ: dare vela per altum
 Ne dubites: tua vela canent felicia Coris.
 Verum cæruleo ſi fulſerit illa colore,
 E cælo largos demittet Juppiter imbres.
 Si geminæ geminos latè curventur in arcus,
 Ingenti torrente cadent de nubibus amnes.
 Verſicolor tepidum cum ſe diffundit in Auſtrum
 Iris aquas, tonitruque, & concita fulmina mittet:
 Si verò in Boream, fulgebit candida ſummo
 Lux cælo, cælique ſimul convexa nitebunt.

Æolæ.

Hinc & digreſſus, tetras quibus ipſe procellas
 Juppiter oſtendat ſignis, jam carmine dicam.
 Si noctu plures diverſo à cardine cæli,
 Ardentesque cadant ſtellæ: ſi fulgura, & ignes
 Crebra micent, ſeſeque vago in contraria curſu
 Excipiant. ſubitæque, greges velut, æræ nubes,
 Aut ceu detonſæ, concurrant ordine, lænæ,
 Vel ratibus properent, montesque obtexere certent,
 Magna mari vaſto incumbet ſtridore procella.
 Si ſummo antennæ vivaci lumine cornu
 Sola Helena inſidat, Divos, Palinure, vocato
 Supplicibus votis: ventorum prælia, & iras
 Accendet dea ſæva, omnemque aurgite pontû

*Helena ſc.
 poſtat ſc.
 Quaf- gnam.*

1 Oculus Tauri, Palilicium Romani vocabant; nam in illius ortu
 Palilia ſacre fiebant. 2 Meduſæ caput.

*Tyndarida
gemini se-
renitatis*

Quassabit nimbis, & tempestatibus atris;
Ut quondam bellis Asiam vastavit, & armis.
At si 1 Tyndarida gemino splendore corusci
Navibus ex imis surgant (quia navibus imis
Sulphurei exhalant piceo nidore vapores)
Et gemino antennæ pacati in vertice sidant,
Pone metum; rapidos turbato ex aëre ventos
Pulsabunt, tetras & amica luce procellas.

*Ex mari ip-
so præfagia.*

Cæruleum quoque signa dabit mare, & ipse futura
Prædicet Proteus, mendax si cætera Proteus.

Quin & aves pelagi, fulicæque per antra repostæ,
Halcyones scopulis, udoque in litore mergi
Signa dabunt, mediisque vagi delphines in undis;
(illis quippè mali mens est præfaga futuri)
Cum scopulis spectas pendentes ponere nidos
Dilectas Theridi Halcyones, simul ipse videbis
Ire serenatos innubi lumine Soles.

Verum cum fulicæ, celeresque per æquora mergi
In turmas, aciesque ruunt, cursantque sonando,
Aut choreas ducant cæli sub luce serena
Cærulei delphines, & undivagæ Sirenes,
Seu turpes vituli, & summo nant gurgite cete,
Et longo navim spatio comitantur euntem,
Suspecti tibi sint nimbi: nimbi que timendi,
Cum transversa citi fugiunt per salsa, lapillis
Ora saburrati, aut stipent sese undique cancri,
Ostrea vel scopulis si fixa tenaciùs hærent.
Pum mare tranquillum trans litora, murmure rauco
Obstrepat, & longè responsant concava saxa,
Tempestas sylvis, pelagoque parabitur ingens.
Si lanæ videas albescere vellera ponto,
Fervere pacato varias in gurgite bullas,
Adventare hyemem, & longum durare procellas
Aspicias, Palinure. Noto cum surgere nullo
Jactante incipiunt maria alta, & nigra repente
Spectatur Nerei facies, fœda æthere ab alto
Tempestas descendet, & æquora spumea tollet.
Murmura si dederint cautes, penitusque sonarint

Tur-

1 Castor, & Pollux si gemini sint ignes serenitatis signum: si una tantum fax Helena dicitur, & naufragium præfagit, nautæ vocant *Enoe di S. Elmo.*

Turriti scopuli, aut portu increbrescere murmur
 Cœperit, & longè strepitus reboare sonantes,
 Æquora ventus aget: sed cùm mutata repentè
 Cærulea subsidunt, passimque nigrescere fluctus
 Incipiunt, lævesque mari substernier undæ,
 Et longos undæ tractus imitantur arenæ,
 Pacatq; alto diffundet Juppiter amnes.
 At cùm cæruleas substernet leniter undas
 Tranquillus Nereus, longosque per æquora tractus
 Luce colorari varia, sparsimque videbis
 Undarum seriem nitido splendescere ponto,
 Solve ratem: nunquam nam te pellacia fallit,
 Nauta, nec insidiis Thetidos capiere serenæ.
 At color Oceano multus si cæruleus ille
 Fulgeat, Auster erit: verùm si mixta nigredo,
 Descendet Boreas nivibus stipatus ab Ursa.
 Cùm tempestivè se conciet æstus, iniqua
 Tempestas tonitru veniet comitata sonanti.
 Demum quæ cœli facies, quæ tempora Titan
 Luce vekat, qui ventus erit, quid cogitet Auster,
 Ipsa tibi ostendet facies maris. Æquora nunquam
 Fallent. Illa etiam populorum instare tumultus
 Sæpe monent, cædesque, infandaq; bella per Orbem.
 Illa etiam motus Siculorum, atque horrida bella
 Gallorum monuere, sacro cùm fœdere rupto,
 Heu malè discordes! moverunt prælia gentes.
 Longa quies nocuit, bellumque licentia movit.
 Vidimus undantes longè trans litora fluctus,
 Tyrrhenumque vadum scopulos super ire refusum:
 Fervere Leucopetram, Vulcania regna cavernis
 Horrendum mugire, freto resonante procellis.
 Vidimus immanem canibus latrare marinis
 Scyllæa sub rupe deam, sævamque Charybdim,
 Heu miseros! vasto discernere gurgite nautas.

Tempore quanquã illo cælum quoq; & arida Tellus
 Signa dabant: quoties Liparæ sub rupibus altis
 Dira laborantes fabricare audivimus arma
 Cyclopes, rupto quoties & vertice montis
 Vidimus undantem flammis liquentibus Ætnam
 Latè arva, & villas, urbesque ardere Sicanas.
 Arduus ipse etiam liquentia saxa sub auras

*Manestini
 annulus.
 præfagia.*

Vesbius eructans glomeravit, & ignibus arsit
 Proxima, disruptis fornacibus, horrida Phlegma.
 Diffindi montes, terrasque dehiscere passim
 Vidimus: excussæ timuerunt motibus urbes.
 Quin præter solitum per litora curva dedere
 Halcyones lamenta; altoque in vertice mergi,
 Et fulicæ in scopulis, & per deserta lacentes,
 Infandum, visæ nigris ululare sub umbris.
 Nunquam tot stellæ ex alto cecidere sereno
 Æthere, & in partem visæ transcurrere lavam:
 Ex alto toties nec descendere minaces
 Dicturi cædes, atque horrida bella Cometæ.

Ergo iterum placuit bellis ardere Pelorum,
 Sanguine, & Ionium, Siculumque rubescere pontum,
 Scilicet Ausoniam toties hostilibus armis
 Non satis eversam, vastataque regna tyrannis.
 Tempus erit, magno resonans cum turbine Nereus,
 Litoribus tormenta, pilas, diffractaque rostra
 Egerat: auratas puppes, resonantiaque æra,
 Et galeas sicco spectabilis litore nauta.

Dii Superi, veneranda Trias, tuque aurea Mater,
 Et vos indigetes Divi, Sacrique 2 Cruores,
 AUSTRIACUM saltem juvenem succurrere rebus
 Ne prohibetis: satis commissa piacula nostro
 Sanguine jam luimus. nostri pars maxima regni
 CAROLVS. Hic patris lapsum virtutibus Orbem
 Restituet; Martemque, & tristia bella fugabit:
 Et pacem terris, atque aurea secula condet.
 Quippè ubi præcipientes egit furor, iraque mentes,
 Fœderaque, legesque, & fas abruptum omne.
 Hinc movet Oceanus, movet illinc Sequana bellum:
 Hic furit immanis Sicala sub rupe Charybdis.
 Ut cum tempestas pelago descendit ab alto,
 Ipsa per abruptum trahitur, quod turbine multo
 Euris agit, nec curva audit retinacula puppis.

1 Iuxta Senecæ sententiam, quam & nos secuti sumus in Cometa
 anni 1681. qui lib. 7. cap. 22. sic habet; *Ego vestris non asperior. non
 enim existimo Cometam subitaneum ignem. sed inter æterna opera na-
 tura. Permeant igitur per altissima cœli loca, Rarisque temporibus
 ad nos descendunt, seque videndos mortalibus tanquam ferales nun-
 cios præbent; inde, ut recessere, evanescunt.* 2 D. Ianuarii, Io: Baptista,

F. Solimene In.

F. De Louuermont sc.

N A U T I C O R U M

L I B E R I V.

Intactos tentare sinus, fluctusque tumentes
Jam tempus : me regna vocant Neptunia, & udi
Tritones, Zephyrisque venit spirantibus aura
Cyrrhæa de rupe cadens, sylvisque relictis,
Nec mecum invitus per cæcula fertur Apollo.

At tu got regum de sanguine clarus avito,
CARDENIDE, mecum vento da vela vocanti:
Et juve undosi percurrere cæcula ponti:
Non aliena petes tu regna : tot illa per annos
Majores tenuere tui, qui clasibus altum
Tyrrheni campum, & fluctus spumantis Iberi
Sulcarunt, clari bello, partisque triumphis.
Quare age, regnatas pelagi descende sub undas,
Et sine cæruleam tua tempora cingere myrtum.
Forſitan alter eris Deus æquoris. En age, ſegnes
Rumpe moras : læti pulſant cita marmora cornu
Tritones, eurſantque vagi delphines in undis.

Quod ſi ¹ aliquis forſan, ruris qui nuper amore
Captus, odoratis halantes floribus hortos,
Et nemora, & fontes cecinit: croceisque corollam
Floribus æternam ſibi texuit, alta Maronis
Tendentis cælo veſtigia ponè ſecurus,
Atque per ora virum plauſu volat undique victor:
Jam nunc bella pareat, Magnique illuſtria Regis
Facta, & victores etiam contexere palmas,
Carmine Mæonio. Felix cui numine multo

*Remati Ra-
pini elegit*

H 4

Se

¹ Et hic *Rematus Rapinus* Gallus Turonensis S. Iesu, qui scripsit elegantissimum carmen de cultu hortorum, summo plausu tota Europa exceptata, & styli candore, & mira facilitate dicendi inter ætati contempestas facile ascribendus.

Se penitus totum inspirat per pectora Phœbus:
Atque opus in tantum properat Deus. at mihi fluctus
Tentare intactos satis est, & litora circum
Errando è scopulis humilem decerpere muscum.

Ergo age, securos cœli quo sydere portus
Linquere conveniat, ventosque in vela ruentes
Accipere, & longos per marmora tendere cursus:
Et clavi quæ cura prior sit habenda magistro,
Quanta & Acus, picti quanta experientia Mundi:

*Quo tempo-
re insi-
stunt
de naviga-
tio.*

Jam canere aggredior. Pelagi dum gurgite ab alto
Oleniæ assurgit sydus glaciale capellæ,
Et simul adverso cedens Olor occidit astro,
Cum primum rosei cœlo splendere Soles
Incipiunt, lenisque mari substernitur unda,

*Martio, in-
cunte Vera.*

Tunc patrios nautæ festinent linquere portus,
Carpere iter velis, longisque insistere remis.
Quales purpureos cœlo dum surgere Soles
Aligeræ volucres spectarunt, candida cum lux
Perlustrat medium nitidis splendoribus Orbem,
Ardentes Libyæ colles, sylvasque relinquunt
Depastas: iter arripiunt, fugiuntque per undas
Remigio alarum, & cursu maria alta pererrant:
Cum tandem vada salsa maris, camposque liquentes,
Italiam emensæ veniunt, sylvasque revisunt,
Et notos latè colles populantur odoros.

Verùm Neptuni per cœrula tutius ibis,
Si terris funem abrumpas, cum fluctibus altis

*Tutior sub
Maii finem.*

Jam matutinæ Atlantides attolluntur
Sub Maii finem, placidas cum carbasus auras
Evocat, & Zephyri veniunt in vela vocati.
Nanque sub Aprilem, varique exordia Maii
Sæpè die in medio, & cœli sub luce serena
Textitur extemplò densatis nubibus omnis
Æther, & Libyæ strepitans Notus irruit oris,
Et mare subvertit fundo: longumque procellæ
Durabunt, tumidisque furet Neptunus in undis.

*Quando oc-
cludendi
portus.*

At verò ut terris fugiens os condit honestum
Pleias, & Oceani vitreos pede concitat amnes,
Occlusi tibi tunc portus, tibi cœrula clausa
Semper erunt: longè spectabis, navita, pontum.

Es

Et tuta statione hyemes durabis aquosas.
 Nam tentare sinus, & equis dare lora marinis
 Jura vetant: nec faustus aquis comitabitur altis
 Ipse coronatam puppim Portunus euntem.
 Haud equidem Superi temeraria vota secundant.
 Tunc gelidæ terris hyemes, pelagoque rigescunt,
 Et furit Odrysius Boreas, atque humidus Austro.

Nemo mihi postquàm subiit maris æquora Pleias,
 Octobre exacto, jubeat violare sonantes
 Tyrrheni fluctus pelagi, pontique Sicani,
 Seu fuerint Calabri, vel proxima regna petenda
 Trinacriæ, aut longè fuerit lustrandus Iberus.
 O fugite, ò socii, Calabros, portusque Sicanos,
 Nec vada Tyrrheni medio tentate Novembri;
 Nanque ego bis dicto parens (parere necesse est,
 Equa licet duri non sint mandata magistri)
 Parthenope procul è patria mea vela sub ipsum
 Invitus per falsa dedi nimboſa Novembrem,
 Visurus Calabros, cognataque regna Sicani;
 Bis etiam tumidis periissem merſus in undis,
 Ni Pater ipse manu magna SABERUS ab alto
 Traxisset pelagi rorantem aspergine multa.
 Nam cùm 1 Pæſtani legerem cava litora Ponti,
 Et 2 Silari circùm patrio vada flava phaselo
 Soliciti urgerent nautæ, rectore 3 Melantho,
 Fortior aſſurgens mediis è vallibus aura
 Irruit improvifa: latus dedit acta sub undas
 Transverſum ratis, & medio penè obruta fluctu eſt,
 Sed quid plura? (juvat cauſas reticere malorum,
 Ne vix ſopiti conſurgant corde dolores)
 Me pater è pelago ſervatum ad litora vexit
 SABERIDES, cui Muſa chelyn pro munere vovit
 Quæ rea nunc voti quæcunque hæc carmina ſolvit.

Verùm ſi cælo noctes fulſere ſerenæ,
 Vos ſemper, nautæ, noctes optate ſerenas,
 Cùm jam luce nova, & falcatis cornibus errat

Au-

*Vixit pene
 naufragiū
 ex inſompe
 ſiva na-
 vigatione.*

*Servus vo-
 luit. In-
 navio im-
 muto, navi-
 gationi, op-
 portuna.*

1 Pæſtanus Sinus è Pæſto, roſariis nobili, dictus, nunc ab urbe Sa-
 lerno Golfo di Salerno. 2 Fluvius Picentinorum, Sele. 3 Archina-
 varchus Neapolitanus, maris, & ventorū notitia, vel in paucis egregius.

Aurea per cœlum Phœbe, & novus incipit annus,
 Carpere iter velis trans æquora, non tibi durus
 Ipse veto, si salsa maris freta findere puppi
 Urget opus, terrasque alias penetrare necesse est.
 I securus aquis; illo nam mense serenus
 Fulgebit cœlo Titan, pelagusque silebit.

Et Alcedonia quies.

Est etiam tranquilla suis non mensibus æstas,
 Halcyonum dixere dies, quibus aurea cœlo
 Lux nitet, & tacita venti sub rupe silesunt,
 Et fluctus pelago torpent: emitte sub illam
 Carceribus currum, terrasque inquire latentes.

Præterea nunquam committes puppibus Austros,
 Ni prius incipiat cœlo jam Luna videri,
 Postquam fraternas convenerit æmula bigas,
 Aut librata jugo pleno jam lucida cornu,

*Præquam
 à litore sel-
 vant, Lunā
 consilere
 nantes a-
 pus est.*

Egerit alatos suda sub nocte jugales:
 Aut prius in medio fulgens sublimis Olympo
 Dividuum terris, pelagoque ostenderit orbem.
 Nam tunc Oceanum, noctis nitor, aurea Luna
 Concitat, Eolioque ciet de carcere ventos:
 Vel fugat, & ponti jam turgida marmora placat:
 Ipsa vices etiam dominæ mariæ alta sequuntur,
 Omnis & humor aquæ, & terræ circumflus ætér.
 Nunquam inconsulta ponti per cœrula Luna,
 Incertum tentabis iter, Palinure, reliquos
 Si salva cum puppe velis spectare penates.

*Et cœli so-
 lins, maris-
 que perspe-
 ctus.*

Insper his, alto cumuli de vertice primam
 Sub noctem tacito labentia sydera cœlo
 Inspicias, fluctusque vagos, auramque patentem:
 Si constet cœli facies, & lumine puro
 Astra micent: extrema maris si muta quiescant:
 Si gelidæ spirent auræ, si montibus atræ
 Insidant sparsim nubes, vigil undique circum
 Cuncta oculis lustra tacitis, aure æra capta
 Sollicitus, ne fortè dolo capiare sereni
 Ætheris, aut blandi fallat pellacia ponti.
 Qualis ubi densum ductor movet agmen in hostem,
 Explorat loca cœca prius, circum omnia lustrat

At-

*Alcedonia quies, Hæli di S. Martino. Itali vocant, quæ ferè No-
 vembri, vel Decembri contingit,*

Attentus, ne sylva dolum struat inter opaca
 Denforum nemorum, atq; hostes nigra integat umbra.
 An duri occurrant saltus, montesque nivales,
 Aut vallis veniat superanda, aut flumina lata
 Longarum cursus interruptura viarum.
 Prudentis sic cura ducis: sua munera cauti
 Hæc etiam rectoris erunt: instantia rerum
 Momenta, & causas simul inspexisse malorum:
 Ac vigili lustrasse oculo mare, sydera, terram,
 Ante procellosas quàm det sua vela per undas.

Verùm ubi marmoreo religatam ex aggere ripæ
 Solvere jam puppim, portuque emittere certum est,
 Litoribus geminas tendens ad sydera palmas,
 Principiò venerare Deos, quorum æquora curris,
 Et quibus imperium ventorum. Sic freta cœca
 Audaci fines cum puppe; volentibus & Diis
 Quo re cunque vocet Fortuna, per æquora tutus
 Ibis, & incolumem adverteres ad litora proram.
 Navita, funde preces, Divosque in vota vocatos;
 Semper & è Superis exordia fausta petantur
 Inceptorum operum: Diis semper agentibus ipsi,
 Lætaque principia aspicias, cursusque secundos:
 Et nihil invitis Superis sperare licebit.
 Principiò veneranda Trias, atque aurea Mater,
 Dilque, Deæque omnes veniant in vota vocatis:
 Et placido intendent canentia suppara flatu.
 Imbriferos Cœlo nimbos, pelagoque procellas
 Discludent toto rigidas, atque astra malignæ
 Tyndaridis nymbose procul de puppe fugabunt.
 Ipse etiam in primis placida in statione vocatus
 SABERIDES, magni rector maris, æthere ab alto
 Descendat, vultuque hilari, quo sydera placat,
 Quo fluctus, ventosque truces, cœlumque serenat,
 Aspiciat trepidam venturam in cœrula puppim.

His actis, lenes quoniam cita carbassus auras
 Matura jam nocte, vocat, cùm lumina tollit
 pura mari, socioque choro micat aureæ Phœbe;
 cornibus ex altis læto jam murmure nautæ
 Carbassa demittant, ventosque à puppe fluentes
 Accipiant, faciantque pedem, cunctique sinistros,

*Superi, no
 cursus for-
 nament, prin-
 cipio, coles.
 di.*

Ir-

*Clavi mo-
deramen
Reſtori
quàm accu-
ratè tenen-
dum.*

Indè ſinus ſolvant dextros : unà ardua ſelectant
Cornua, deſelectantque: ſerent cita flamina pinus.

Sedulus interea cōſidens puppe Magiſter

Intentus clāvo, clavoque immobilis hærens,
ſtet promptus torquere manu retinacula, quā ſe
Ventus agit veniens, curſusque, & ſydera ducunt.
Omnis & in clavo docti ſtet cura Magiſtri.

Ac veluti loris curruſ auriga volantes

Hæc, illæc, quā poſcit iter, curſusque viarum

Inſelectit, varioque volans terit æquora gyro.

Non aliter curvo Reſtor temone carinas ,

Quā ventus, curſusque vocat, reget æquore vaſto.

Si læva errandum pelago, de puppe Magiſter

Impiger ad dextram inſelectat 1 citalora: ſed illa,

Si plaga terrarum fuerit luſtranda ſiniſtra,

Torqueat in dextram: ſi rectus in æquore curſus

In medio, Palinure, loca retinacula puppiſ;

Nam ſic directò celeri vada concita lapſu

Alnus arat. Tortas veluti quā flexit habenas

Exceſſo inſidens curru moderator equorum,

Quadrupedes docti ſtriſtis parere lupatis,

Incedunt, promptique terunt iter: ærea puppiſ

Haud ſecus, incurvum quā flexerit ipſe Magiſter

Temonem, cita carpet iter, fluctuſque ſecabit.

Exigua nam mole licet ſtet puppe ſub alta

Adniſus gemino circum verſatilis unco,

Attamen æratas magnā cum mole carinas

Hæc, illæc contrā, pelago obluctante, retorquet,

Quā ventus, curſusque vocat, quāq; ipſa petit reſ.

Ferreus ipſe velut parvo cum corpore vectis

Marmoraque, lapideſque, atq; alta mole columnas

Submovet, & grandes ſcopulos, rupeſque revellit.

Menſa deindè ſuper lævi, puppique ſub ipſa ,

Nauta, coloratos 2 orbes, pictaſque tabellas

Extendas, pariterque plicata volumina volves,

Tota quibus terræ facies, pelagique ſonantis

Ca.

2 De ipſo clavo accipiendum; qui in oppoſitam partem vertitur , non verò de manubrio, quod ad eam partem convertitur , quā navis dirigenda eſt. Mappas ſcilicet hydrographicas, *la carta di navigare* appellavit Itali.

Cæruleis distincta notis, minioque rubescit.
 Ardua conantis magnus labor artis, & altum
 Ingenii solertis opus, quo surgere majus
 Haud equidem quid posse reor; nanque ultima rerum
 Jam doctæ tetigere artes fastigia, & ipsum
 Se super ingenium, atque hominum solertia vexit.

*Picti orbis,
 seu Mappa-
 rum de-
 scriptio.*

Ipse colorata totus sub imagine mundus
 Cernitur, & justis spatiis distincta locorum
 Intervalsa jacent. quicquid spectabile rerum
 Orbis habet, totum tenui tu cortice pictum
 Aspicias. Celso tolluntur vertice montes,
 Atque coloratis circum nemora alta virescunt
 Arboribus: medio valles umbrantur opacæ,
 Appiæ ludunt pecudes, luduntque capellæ
 Prata per, & pictos colles, & Tityrus illas
 Pictus agit; mentita procul viret herbida scena;
 Et fera mentitis sylvarum ambagibus errat.
 Hic urbes etiam vallantur, & oppida muris
 Exiguis, surguntque jugis castella nec altis.
 In breve contracti spatium cernuntur & ipsi
 Ingentes fluvii, stridisque anfractibus errant;
 Depictasque inter ripas labuntur in æquor,
 Ingens circuitu parvo se colligit alveo
 Verticibus Lunæ Nilus devexus ab altis:
 Exiguis fluit Indus aquis, & maximus Ister.
 Vix tabula Rhodanum cernes, Hypanimque sonantem,
 Eridanumq; vagumq; Tagum, Mysumque Caicum,
 Et vix appicto Sebethus in orbe pererrat.
 Magnus in angusto riparum margine clausus
 Fluctuat Oceanus: pictis crispantur in undis
 Equora, & exiguo trepidant circumdata limbo.
 Tollere se simulant miniato in gurgite fluctus,
 Advolvique vadum, scopulosaque litora propter
 Allidi, & fracta rorare aspergine cautes.
 Eolizque animæ nifu conantur inani
 Flaminibus turbare salum, cælumque procellis:
 Appiæque fremunt muto stridore procellæ.
 Hic plana in pictum Tellus se porrigit æquor,
 Et longum excurrit, cuneoque similima acuto
 Deficit in punctum, & tremulis vix tollitur undis.

Al-

Altior hic digito simulat se tollere cœlo
 Verticibus summis, sensimque asperissima duras
 Scinditur in cautes: curvata hic brachia tendit,
 Atque sinus gremio complectitur. Iridis instar
 In medio sensim longos curvantur in arcus
 Litora: turriti surgunt, ceu cuspis, ad auras
 Hic scopuli, cautesque, fretoque interlita saxa.

Præterea quæcunque Thetis circumfluit undis,
 Descripta in parvo spectabis singula mundo.
 Pontus ubi cœcas tumido regat æquore syrtes,
 Occulat & brevia; & scopulis ubi dura rigeant
 Marmora, & horrendæ surgant ad sydera rupes.
 Infames cæco signantur gurgite syrtes
 Cuspidibus nigris: brevis & Brevia invia punctus
 Præsignat. curvis statio quæ fida carinis,
 Atque sinus tacitis in sedibus abscondantur,
 Et placidos inscripta tibi notat anchora portus.
 Pictus & ipse tibi monstrabit cortice mundus,
 Insula ubi mediis pelagi tollatur ab undis,
 Quæ laterum obiectu tutos det litore portus,
 Cum freta Neptunus rigido quatit alta tridente.
 Quæ fluat Oceanus, refluatque citissimus undis,
 Et quas ille plagas cursu petat incitus, & quas
 In se dum resilit spumantia lora retorquens.
 Singula quos servent mores maria humida, vel qui
 Sit cunctis genius suus unus, & ipsa locorum
 Quid natura ferat, quid respuat: una nec illis
 Conditio est, habitusque suus non omnibus unus.

*Diversa
 marinum cœ-
 litio.*

Nanque hæc sollicitis sunt hospita cœrula nautis,
 Invitantque ratem: hæc sed inhospita puppibus: illa
 Nunc placidum sternunt salis æquor, & aurea ridens
 Nunc tollunt sublime caput, cœlumque laceffunt.
 Hæc Zephyro gaudent, atque hæc spirantibus Euris:
 Illa Noris pulsata fremunt: hæc humidus Auster
 Verberat, hæc Libycus: verum hæc Aquilone tumescunt.
 Cuncta suis, Palinure, locis signata videbis
 Membrana in picta, & radio bicolore notata.
 Hæc sit & in primis tibi maxima cura, priusquam
 Expandas tua vela Notis, in cortice pictum
 Doctè orbem legisse, dies quem multa notavis.

Tu-

Tutius hoc ibis medias, Palinure, per undas:

Insuper inscripti visuntur vertice ab uno
Per gyrum radii, referuntque coloribus aureis
Spirantes vario Mundi de cardine ventos.

Lilia cuspidibus quæ summis linea præfert,
Arctoo Boream venientem ab sydere monstrant.

Et reliquos alii ventos tibi, nauta, rubentes
Ostendunt radii: nostro quos carmine doctum
Te meminisse decet. Sed jam tibi versibus opto,

Qui primo in cursu ventorum maximus usus,
Et fortunati quæ sint exordia cursus,

Dicere. Depicto ponatur eburnea pyxis
Orbe super, quæ mota polum monstrabit, & astra,

Quæque diem referat Titan condatque relatum,
Et ventus quo quisque suo de cardine spirat:

Atque plagas omnes ostendet cuspide Rhombus:
Nanque etiam in Rhombi speciem jam nautica multis

Informatur acus: nostri hinc cognomine Rhombos
Terrarum dixere plagas, numerumque sequuntur

Ventorum, pariterque tenent cognomina venti
Quisque sui, qui parte illa se fluctibus infert.

His actis, Palinure, plagam, quò gurgite cursum
Instituis, perquire: modum non carmine multo

Expediam. In parvo primùm vigil inspicere mundo
In portum, quò tendis iter, quæ linea ducta est

Litore ab adverso, quod deferis: illa notabit,
Quæ plaga terrarum fuerit, quam puppe requiris.

Hanc etiam explora tornata in pyxide: Rhombus
Cuspidibus dabit auratis: mox dirige clavum,

Inque plagam rectà quæ sitam per mare magnum
Perge, nec & dextram pete clavo, neve sinistram.

Atque gubernaculum radiis in pyxide semper
Congruat inventis adamussim; fluctibus altis

Sic iter in terras rectum, portusque tenebis,
Quos petis. At venti qui sit tibi maximus usus,

Accipe. Si recto descendat flamine ventus,
Inque plagam tua vela ferat, quam cuspide picta

Monstrat acus, rectà ventis da vela secundis.
Si verò obliquè feriat navim aura volentem,

Obliqua velum in ventum, clavumque, magister:

Ten.

Qui Rhom-
bi.

Quomodò
instituen-
da naviga-
tio in cer-
tos portus.

Ventorum
usus.

Recta navi-
gatio

Obliqua: &

*de Galii di-
esse, de Bo-
ulione*

Tende hos in proram, atque illos in puppe rudentes
Ferreus accipiat duplicatis nexibus uncus. |
Quæ sitis quantum à terris spirantis oberrat
In latus aura Noti, tantum obliquare memento,
Ipse gubernaculum: & vento obluere, secundo
Transversum salis ære vadum, sed nitere semper
Illac per spumosa maris freta flectere cursum,
Quæ quæ sita jacet terræ plaga, quam tibi primum
Depicta in parvo signavit linea mundo.

*Qui ventus
felicius sit.*

Verum age, qui melior tibi sit per cærulea ventus
In velum optandus, quod puppibus ocyus altis
Turbida fluctivagi diffundas æquora ponti.
Dicamus: si vasta rates per marmora Nerei
Celoces agis, aut lembum, pictasque triremes,
Quæ gemina in ventum dant vela aurita secundum,
Posticos pete, nauta, Notos è puppe ruentes:
Inque crucem extende antennas: sic carbasa ventum
Accipiunt omnem, & cita diffecat æquora pinus.
At si navigium, atque ingenti corpore gaulum
Per fluctus auriga regis, tu mitte secundas
Exoprare auras: nam tardius æquore currus
Incedit medio: felici carbasa vento
Cuncta nec inflantur, primi sed linea mali
Vela auram accipiunt, & cætera muta quiescunt,
Obliquos pete, nauta, Notos de rupe cadentes:
Nam sic aura sinus omnes cita flamine replet,
Ac multa pellit vi navim: fluctibus illa
Prona volat, rostroque maris lata æquora findit.

*Quid cum
venti mor-
tantur.*

His animadversis, magnæ labor improbus artis
Subsequitur, cursu in medio cum flaminis auræ
Mutavere loca, & sedes liquere priores:
Vt, Borea cessante, loco qui proximus ardet,
Circius Oceano pernicibus irruat alis.
Rectorem extemplo clavo torquere carinam,
Tunc opus, Oceanique plagam, quam linea primum
Lustrandam ostendit perquirere, perq; tumentis
Cærulea Neptuni cursus intendere in illam.
Illa sed in primis, vento variante, magister,
Cura tibi spectare mari, qui cardine verso,
In velum ventus subita spiraverit aura.

An

An ne Nothi fuerint flatus, animæque minores
 Ventorum: nam sæpe mari, spe falsus inani,
 Non benè perspectis jactatur navita ventis.
 Ac velut in bivium pressus cùm fasce viator
 Venerit, ignarus nescit carpenda duarum
 Semita quæ sit, & alta secum in mente volutat,
 Quà maturet iter, veniat quò tutus ad urbem:
 At quoniam, seu pressa hominis formidine cæca,
 Seu Fato pellente ruit mens nescia rerum,
 Indubiis anceps animus pejora sequetur,
 Inscius obliquum per inhospita lustra viator
 Carpit iter, sensimque viæ de tramite recto
 Flectitur, & spatiis semper majoribus errat.
 Principiò qui parvus erat, sit maximus, error,
 Sub finem, crescitque malum currentibus horis.
 Sic ubi purpureo processit Vesper Olympo,
 Defessus torquere retrò jam lora viator
 Cogitur, & nigra sylvarum errare sub umbra.
 Non secùs, ignarus venti cùm vela magister
 Obliquo remone dedit spirantibus auris,
 A recto sensim discedit tramite, vastis
 Transversum propulsus aquis, cùm denique longè
 Quæsitæ Tellure alias se vertit in oras
 Ignarus, cursumque retrò instaurare necesse est.

Me quondam Ænariz memini sub rupibus altis,
 Quà latus obvertit Prochyta, collesque Dicarchi
 Aspicit apricos, ubi puppibus hospita tendit
 Litora, pacatosque sinus in valle reducta,
 Quassata cum puppe Lycam vidisse Britannum,
 Ænariz ad portum venientem à gurgite vasto.
 Ut primùm è puppi sociis comitatus in actam
 Descendit, quæ causa mali, qui bella tulisset
 Perquiro, nam notus erat: respondit & ille:
 Hæc tibi de multis (prohibet nam dicere plura
 Altus corde dolor) Drepanum, cùm Delia cælo
 Luceret, lenique afflaret flamine Caurus,
 Deservi, velumque dedi, quà diruta saxis
 Vix propriis Carthago jacet visenda ruinis.
 Ast ego dum tenues auras, atque aëra capto,
 Credideram spirare Nothum de litore Caurum.

*Pericula ex
 ventorum
 inscitia, &
 Britanni
 navarchi co
 sus.*

Inscius hæc : non ille Nothus mea carbasa Caurus,

Ipse sed è Siculo tendebat litore Caurus ,

Qui procul in Leptim, scelerataque litora vexit,

Quà mare, quà terras prædatur barbarus Afer.

Ignari ut primum portus intravimus, ecce

Armatas quatuor Mauris prædonibus alnos

Aspiciamus : retrò subducta in valle latebant.

Ut me delapsum sceleratæ ad litora terræ

Conspexere, ruunt : subitò crepuere metalla,

Atque explosa cavo pila ferrea verberat altam

Ære ratem, crebròque sonat Vulcanus ad auras.

Bellum horrendum, atrox, nigraque in nube procella

Subsequitur : crebris ardet latè ignibus ær,

Omnia & ex imo reboant freta cærula fundo.

Ianque ego disparibus cedebam victus ab armis,

Tempestas cùm dirà mari se sustulit alto,

Quæ tonitru, nimbisque, & fulmine bella diremit.

Sæpè novi casus vicibus nòs ordine versis

Casibus eripiunt, & Fatum Fatà morantur.

Hinc ego vix tandem pelago jactatus, & armis,

Hùc veni incolumis. Ventos captare, magistri,

Qui sint, quo certo mundi de cardine spirentis

Ne tandem ignari in discrimina certa ruatis.

Hæc tunc ille : tibi quæ nunc meminisse juvabit,

Sed Major, Palinure, labor, durusque paratur,

Cùm proræ incumbit ventus, retròque repellit

Litore ab optato spumosa per æquora puppim:

Tunc ea sollicitum pressabit cura magistrum

Quid cùm

ventus è

prora flat,

et quæ ob-

liqua navi-

gatio per

accessus,

quod nostri

volteggia-

re dicunt:

Galli aller

sur les vol-

tes.

Obliquare sinus, & turgida frangere multo

Æquora circuitu, ac vento transversa furenti

Obniti, sensimque anfractu vincere longo.

Ac veluti miles cùm Martia mœnia turris

Fulminibus crebris, tonitruque horrentia multo

Aggreditur : non ille audax ruit ignea contrà

Fulmina confestim, strepitantiaque æra laceffit,

Nam se præcipitem certo obiectare periclo,

Vincere cùm possit, Martem & superare morando,

Non virtus hæc, sed temeraria, cœcaque mentis

Consilia, insanusque animi furor. Ergo ubi prudens

Accessum videt in muros prohibere metalla

COR

Concava terrificis latè exhorrentia bombis,
 Non contrà miles procedit, & æquore aperto
 Excipit ardentem nudato pectore Martem.
 Sed priùs obliquum tuto munimine vallum
 Impiger in latus attollit, palisque revincit:
 Vimineamque struit loricam, & fortibus illam
 Turriculis munia, stipato & milite complex.
 Transversum molitur opus, dextraque, sinistraque
 Obliquè extendit: sic sensim mœnia contrà
 Urget opus, flexoque tegit circùm aggero corpus.
 Cùm tandem sese vicino ex aggero muris
 Objectat, telisque premit jam proximus arcem.
 Qualis in Ægæum centum cum flexibus errans,
 Et centum aggeribus riparum se ardens infert
 Mæandrus, torroque volumine verberat undas.
 Non secùs adverso ventus cùm flamine perflat,
 Obliqua in ventum nitatur puppe magister.
 Nunc dexteram remone petat, subitoque relicta,
 Discedat: rursùsque volans petat ille sinistram:
 Transversumque vadum frangat, perq; æquora ciccùm
 Multiplici flexu, atque iteratis cursibus erret.
 Cùm tandem adversù superato flamine ventis,
 Defessas cursu puppes ad litora vertat.

Maximus at nobis labor hic, cùm puppe volantes
 Nitimur exesas retrò transmittere rupes,
 In longum pelago vel procurentia saxa,
 Ac simul in proram Boreas ruat horridus Ursa:
 Aut inter freta terrarum discrimine parvo
 Cùm petimus portus, urbesque in valle repostas,
 Sæpe dies multos cursu trivere morando.
 Rectores vento oblucentes viribus, altum
 Uclatus exesi montis, portumque subirent.
 Attamen incassum cecidit labor: ostia portus
 Cùm jam lunati peteret ratis, impete multo
 Fortior assurgens vicinis vallibus aura
 Longinquum oprato pepulit de litore puppim.
 Sæpe piger laxare pedes, velumque minister,
 Et citò veliferas summo demittere malo
 Antennas, geminque obvertere vela cerucho,
 Cùm ventus, cursusque, gubernatorque petebat.

*Difficili
 navigatio
 adverso vi-
 to intra an-
 gustia loca,
 & circa pro-
 montoria.*

Non iustis in vela modis cita flamina Cori
 Accepit, cessitque ratis vi pulsa repente.
 Ut cum præruptum rrit alto à vertice saxum,
 Ni latus avertant subito, cedantque ruenti
 Agricola, magno dejecti pondere molis
 Præcipiti de rupe cadent per devia lapsu.
 Ergò ubi velivolis errandum navibus inter
 Angustis conclusa locis vada cæca profundi,
 Et simul adversa ventus spiravit ab ora,
 Centum in vela manus intendant, brachia centum
 Solertes famuli, & cautus stet puppe magister.

Cum me Rheginicolles, & dulcis alebat
 Cænyx odoratis inter juga læta salictis,
 Centum ubi purpureis halantes floribus hori
 Aurea Medorum felicia citria fundunt,
 Arcanas rerum causas penetrare, Minervæ
 Addictus studiis, jam fessus, in otia ruris
 Agrestes inter Nymphas concesseram, & omnes
 Depuleram curas animo: me Phœbus habebas.
 Me Musæ tantum, & dulces ante omnia Musæ.
 Valle sub umbrosa, vitreique ad fluminis undas
 Est nemus, & circum placidis loca ferta salictis,
 Deliciz vatum, & statio gratissima Musæ.
 Hic inter salices, placidique ad murmuræ fontis,
 Quæ circum grata virescunt alta jacentibus umbra
 Populus, & patulistendit sua brachia ramis.
 Nobilis æstivo quondam sub Sole, a Meralcus
 Splendida regali struxit convivia luxu.
 Ille hic Parthenias herbofo in gramine Musas,
 Una & Parthenium iussit discumbere vatem:
 Partheniis gratus Musæ, varique Meralcus.

*Villa Rhe-
gina ad Ca-
nyem descri-
pta, & Iose-
phi Maref-
calciologi.*

Dom

1 Promontorium Calabriz supra Columnam Rheginam, ex quo bre-
 vis in Siciliam transitus est, Peloro obiectum (*Cape della Volpe*) in
 colz vocant; ex hoc enim Siouli freti ætus (*la rema* Itali nautæ di-
 cunt) exordium sumit. Non longè ex hoc promontorio, amœnissima
 villa est, & pagus Collegii Rhegini, cui (*Cannaella*) à proximo Arun-
 dineto nomen factum est. 2 *Iosephus Marefcalens* nobilis Rheginus
 Saliceti Dominus, qui sæpè in amœnissimam Saliceti sui villam, ac
 nemus vatem, cui vel in primis charus erat, excipiebat læto, & perele-
 ganti convivio. Vir comis, & eruditus, & ad alios libè officiis pro-
 merendos unice factus.

Dum primos dulci Baccho libamus honores
 Chryſtallo in nivea, ſubitus conclamar agreſtes
 Vicina è ſpecula cuſtos : ruſt agmine factò
 Sylveſtrum numeroſa manus . citò litora complent
 Armari agricolæ, ſudibusque, & falce recurva.
 Haud mora, ſemotis epulis, conſurgimus omnes;
 Tela citi capimus, celereſque ad litora grefſus
 Tendimus, & circum denſis ſtipamur in armis,
 Ignari quæ cauſa viros ciuiſſet agreſtes.
 Aſtego (quandoquidem venturi præſcia vatum
 Mens eſt) Trinacriæ properare ad litora claſſem
 Gallorum ingentem, pacis qui ſordere rupto
 Horrida Zancleæ tunc arcibus arma ferebant,
 Admonui: haud Phœbi vatem, cortina ſefellit.
 Cznyos ad litus dum venimus, omnia circum
 Equora turrìtis ſpectamus operta carinis.
 Qualis Taygetus, vel Mænalus, aut Erimanthus
 Arboribus regitur denſis, & ſydera pulſat,
 Velivolæ inter ſylvas, pinuſque natantes
 Ingens turris erat (turrim ſi dicere fas eſt,
 Quæ ſe mole mari tollebat Cycladis inſtar)
 Hæc alias inter tantum ſurgebat Olympo,
 Quantum turrìti ſcopuli demiffa cacumen
 Saxa ſuper cælo tollunt, nubesque laceſſunt:
 Aut ſiculos quantum colles ſupereminet Ætna .
 Navis erat multo regali ſplendida luxu
 Conformata ducis ſtudio, quo panderet Orbi
 Quàm ſint divitiæ ingentes, Gallique ſuperbæ
 Regis opes. ſurgebat aquis tota aurea moles:
 Ex auro puppis, nitido ſplendebat in auro
 Prora, coronatæ turres, atque aurea cuſpis.
 Ipſa etiam fulvo radiabant roſtra metallo,
 Et geminum latus ardebat fulgoribus aureis,
 Et mali, & ſpeculæ, & veligeræ antennæ.
 Ipſa Pharos ſummo fulgebat vertice puppis
 Aurea, nocturnas cælo pulſura tenebras.
 Verùm materiæ, pretioſaque dona metalli
 Artificum ſuperabat opus: nanque inclyta centum
 Magnanimùm ſimulacra virum, ſpirantia centum
 Signa ducum, & vivax ſeries longiſſima regum

Gallica
 claſſis
 Meſſeniam
 venientis
 deſcriptio.

Præterea,
 omnium
 hac ætate
 celeberrima,
 quam a Lu-
 dovico Ma-
 gno Ma-
 gnum Lu-
 dovicum
 Galli appel-
 larunt.

Artifici cælata manu spirabat in auro.
 Incisæ stabant acies, fusique tyranni,
 Devictæque mari classes: spumabat in auro
 Oceanus, flavi fluctus, & vertice fulvo
 Aureus auratis Delphin saliebat in undis.
 Auratæ centum speculæ latera omnia circum
 Multiplici serie totidem tormenta sub alto
 Condebant gremio. tandem placidissima visu:
 Aurea spuma velut, fulvum quam despuat aurum,
 Tota coruscabat radianti lumine Cyclas,
 Aspera cælatis tot floribus, aspera signis.
 Ac, veluti speculum, fulgebat lucida circum,
 Cùm radiis illam splendentibus æthere Titan
 Lustrabat, rutiloque ardebat lumen in auro.
 Tota percussis radiis cava litora circum,
 Et Calabri ardebant colles, collesque Sicani:
 Subter, & in tremulo splendebat gurgite pontus.
 Quingenti puppem juvenes fulgentibus armis
 Marte tuebantur, totidemque in vela ministri
 Prompti assurgebant vi multa, & corpore forti.
 Illam dixerunt Magni cognomine Regis
 Magnam Ludovicum, & tali nomine digna
 Puppis erat: talis Siculum visenda per æquor
 Errabat, trepidi cùm jam pervenimus undis.
 Ut primùm alatam spectavimus æquore sylvam,
 Hæsimus, auratamque, oculis mirantibus, alnum
 Attoniti ingentem lustravimus: aurea pectus,
 Atque oculos misto tenuit terrore voluptas.
 Aurum oculos, captumque animum, sensusque tenebat;
 Martia sed centum terrebant fulmina mentem,
 Usque adeò tutum nihil est; terremur ab auro:
 Sævior & fulvo Mars est armatus in auro.
 Litoribus nostris, Dii, talem avertite puppim,
 Ne pacem Italiæ turber, pacataque regna
 Regibus AUSTRIACIS tot jam dominata per annos.
 Aurea pax vigeat: quantum est in fluctibus auri
 Dispereat, pereatque auri insatiabilis ardor;
 Hostes ne nobis fulvo insidientur in auro:
 Insidiosa dolos auri vis prodiga tendit.

Æquore, post cursus varios cæloque remenso,

Jam

Jam : Zancles portum classes, & longa theatri
 Brachia se summo tollentia vertice cœlo,
 Intrabant, in vela Noto spirante secundo,
 Languidus extemplò cecidit Norus, & citus alie
 Labitur angusti Boreas de sede Pelori:
 Atque sinus auras venientes murmure læto
 Accepere, retròque recessit concita classis
 Vi multa Boreæ venientis. nec mora, cunctæ
 Tunc vento obniti contrâ cœpere carinæ:
 Et ventum sensim vento superare sequendo.
 Ante alias Boreæ obluſtarier aurea Cyclas
 Cœpit, & obliquè in ventum dare vela: sub alta
 Sedulus assidens puppi molitur habenas
 Longo usu, multaque exercitus arte magister.
 Nunc hæc, nunc illæc currus retinacula fleſcit:
 Nunc petit Hesperiam cursu: & jam proximus oræ
 Torquet iter, Siculæque levi succedere terræ
 Festinat cursu: propius mox flamine multo
 Huc ubi jam venit, celeri fugit ocyùs Euro,
 Obvertique jubet velum: promptique ministri,
 Haud mora, confurgunt omnes, atque ardua torquens
 Cornua, detorquentque, citi & data jussa faceſſunt,
 E prora hic tendit: dat & ille è puppe rudentes:
 Pervigil hic scalas celeri pede preſſat, & alto
 Contendit malo, & earchesia summa manu jam
 Arripit, & lætus circo sedet inde coronæ.
 Et facit ille pedes, & veli cornua fleſcit
 Impiger, obliquatque sinus: nunc contrahit alters
 Nunc pandit: tunc juſta truci dat carbaſa vento;
 Affurguntque alacres opera ad navalia nautæ
 Unâ omnes, ſtudiumq; unum, & cura omnibus una eſt.
 Intereâ regit ipſe ratem Palinurus in undis:
 Ruſus in Italiam fleſcit remone carinam,
 Obliquatque mari curſus, ſenſimque ſub Arcton
 Scandere conatur puppi, Cænymque virentem

Exu-

1 Meſſana, ſic dicta, quia ibi Saturnus falcem, qua patris pudenda
 præſecuerat, abſcôdit; falcem enim Zancleon Siculi vocant: vel poſius
 quia urbs curvitate ſua falcem reſert. totam autem portus curvam
 oram ſuperbiſſimo ædium theatro cives adornarunt, quo nihil in to-
 ta Europa præſtantius eſt.

Exuere. Fluit pelagus de litore Cænys
 Zancleum in portum, cursusque citissimus undis.
 Non opus hic est (mira quidem, nec credita vulgo)
 Remigio, ventoque: ferunt ipsa æquora puppes.
 Quin etiam Boreas spirat de puppe secundus,
 Cum Cænym legere rates. Propè litora classis
 Cænys, oblucente freto, pervenerat, & jam
 Audiri strepitus nautarum in litore cœpit,
 Velorumque fragor: piæis terrebat in armis
 Nos Gallus: nostris & terrebat ab armis.

*Marini fa-
 vasse elegit*

Parthenopæus erat miles, custodia collis
 Cui fortè obtigerat, generosus, & impiger armis,
 Dux illi Marti charus, vatiq; 1 Marinus
 Carasidum de gente satus, tot clarus avorum
 Nominibus, primæ quoque sunt ab origine gentis:
 Magnanimi heroes cuncti, gestisque superbi,
 Illustres centum titulis, & laude decori.
 Quos inter claros heroas, & ipse videndus
 Egregia incedit laude, & virtutibus heros:
 Acer equis, promptusque manu, promptusq; sagittis
 Promptus consilio, quo non felicior alter.
 Hoc duce jam fretus miles tentare parabat
 Principium belli, rigidisque emittere cannis
 Fulmineas per inane pilas: crebroque rotatu
 Torpentem sicca excutiebat reste favillam.
 Et jam admota truci radiabat Vesta metallo,
 Cum subito lapsus crepitanti murmure ventus
 In Siculum puppes iterum latus ire coëgit.
 Haud animis læta cecidit cum pubè magister.
 Rursus tentat iter, serpitque per æquora gyro
 Multiplici, & ventum conatur vincere vento.
 Cum tandem magnis & viribus usus, & arte,
 Cænys aprici superato colle sequendo,
 (Nil durum est nobis, & ineluctabile semper)
 Dat velum in ventum, & celeri subit ostia cursu.

Non

---

1 *Marius Carrasa. Martii Carrasa* Excellentissimi Madalunensium
 Ducis germanus, qui tunc Rhægii Neapolitanorum militum legionem
 Tribunus regebat. Vir animo penè regio, & ad maxima quæque na-
 tura comparatus, vatiq; per quam familiaris.

Non secus 1 accipiter cūm vidit ab aëre summo
 Arboreo ex nido, vel agresti ex arce columbam
 Egressam celeri cursu petere arva volando,
 Ungue rapax, crudelis, hians prædæque, rapinæque,
 Advolat, & pavidam contrà ruit arduus ales.
 Non tamen ille prius contrà citò tramite recto
 Adventat, ne fortè volet dilapsa columba:
 Insidias cursu tendit, meditatur & artes.
 Ingeniosa fames, prædæque innata cupido.
 Nunc dextra simulat cursus, nunc ille sinistra:
 Nunc medio librat sese, atque immobilis hæret
 Nunc volat, & tortos designat in æthere gyros
 Mille per ambages ruit aere, mille per orbis.
 Itque, reditque frequens cursu, properatque morandos
 Transversumque loco cedit, ferturque propinquus.
 Dum fugere insimulat, contrà venit, & propè cursu
 Cūm fuerit, pavidamque premit jam proximus ungue,
 Irruit, & celeri prædam petit aëre lapsu:
 Aeris explosa velut ruit ignea cannis,
 Et liquidum per inane volat pila: qualis & arcu
 Evibrata fugit eadem latura sagitta.

Has, Palinure, artes, atque hæc exempla secutus,
 (Nam licet egregias artes, verumque laborem,
 Et si quæ fuerint virtutes discere ab hoste)
 Adversos superare Notos, fluctusque valebis,
 Et tandem operatæ puppes advertere ripæ.

Est etiam ille labor properandis cursibus alter,
 Cūm sensim tenuis morituræ sibilus auræ
 Languet & in leno currit pigra gurgite puppis:
 Quid tibi solerti studio tunc, rector, agendum est,
 Edoceam. Si vela Notis aurita dedisti,
 Celocesque regis, vel pictas puppe triremes,
 Attolle è medio antennas carchesia circum:
 Languida sic navim propellet fortius aura,
 Vela implens: cursaque citus per cæcula currus.
 Non secus ac vectem, si cūm longissimus exit,
 Exigua faber impellens vi, proinus imis
 Atollit lapides, & grandia marmora terris.
 At si per canos spumansi flumine campos

*Accipitris
 columbam
 insistentis
 descriptio.*

*Quid obtem-
 perant in vo-
 lum vultu
 spirant.*

*Quæ autem
 va. elevata
 ad Carche-
 sum velo-
 cius navis
 ferunt.*

*Supparorū
 nunt.*

Tur.

1 Nimirum Falco, qui ex accipitrum genere est.

Turritas, auriga, rates moderaris, ab alto
 Vertice malorum crepitantia suppara pande :
 Illa sinu tenues perituri flaminis auras
 Accipient ; fugientque trabes tranquilla per alta,
 At verò immoriens velo cùm deperit omnis
 Ventus, & in patriam fessas vocat Æolus auras,
 Tunc latos nudata humeros generosa juvenus
 Remigio insistat, pacataque marmora verrat.
 Vel, si remigio careat ratis, illa silentes
 Remulco 1, Palinure, tibi ducenda per undas.

Hic sed præcipiam quæis artibus otia pubes
 Interea vitet: semper vitanda Magistro,
 Et vitanda mari in medio sunt otia Nautis:
 Quippè animi robur frangunt, viresque remittunt.
 Ergo ubi pacato ridet pellacia ponto,
 Lentaque sub rostris vix scissâ remurmurat unda,
 Indulgere juvet cantu, fidibusque canoris.

*Dum mari
 malacia est,
 cantu fran-
 genda otia.*

*Hyginus
 Fab. 4.*

*Argonau-
 ta, Orpheo
 canente ca-
 vas levabâs*

Thermaico Nauræ de litore, qui freta primùm
 Tentarunt, pulchræ succensi laudis amore,
 Secum una in Graja duxerunt Orphæa puppi,
 Qui cantu egregius, citharaque insignis eburna
 Luderet, & longi fastidia falleret ori.
 Egæi fluctus sulcabat Thessala pinus
 Argolica cum pube: lyram sed candidus Orpheus
 Alta puppe sedens animabat, & æthera cantu
 Mulcebat: velut albus olor dum flava Caystri
 Ad vada, Mæandrive sedet sub margine ripæ.
 Cantu, quo scopuli, & Tellus pulsata sonabat:
 Et rauca attoniti ponebant murmura fluctus.
 Ac socii interea leniti carmine mentem,
 Non maris errores, tempestatesque sonantes
 Formidant, dubiosque dies, vel inhospita Ponti
 Non patriæ Telluris amor, non chara parentum
 Curamovet. dulcis citharæ sonus occupat aures,
 Pierioque silent sopitæ carmine curæ.

In Indico Ipsa etiam cantu discat lenire laborem,
 Remigio insistens pubes, dumquæ æquora remis

Ver-

1 Remulco navim trahere, est illam è scapha remis antrosum age,
 re, undè meritò cùm Scaligero primam produximus, *Rimerchiare*
 Gallis *Remolquer*.

Verrit, & ad numerum cantando sydera pulset,
 Ut sævas pelagi possit mulcere procellas.
 Qui Sindas circum, & per odoríferas moluccas,
 Oceani vada læta secant ut cæcula tonlis,
 Sic paribus pulsare modis sua cymbala certant.

Quin matutino cum jam subtermicat igne
 Phosphorus, & primi rubuere cubilia Solis,
 Præcipio flatu lituos inflare canoros,
 Et quassare manu cava tympana, lætaque sistræ,
 Murmure quo cuncta è transtris excita Juventus
 Surgat, & Auroram concordi voce salutet.
 Non secus Oceani facies, cum Phæbus in undis
 Conditur, & fuscas vestat nox uda tenebras.

Insuper optatis cum jam delaberis oris,
 Increpitent magno nervi canglоре, tubæque,
 Stræque festivo disrumpant aëra bombo,
 Lætitiæ Indicium: festoque celeumate cuncti
 Acclament læti Nautæ, portumque saludent,
 Portum exoptatum: tum è puppe in litus amicum
 Ingressi, Diis vota piis præ munere solvant.

Attamen illud erit cura majore cavendum,
 Nè studio peiore modos, & inania canret
 Carmina, quæ sensim mollem per viscera pestem
 Insinuent, blandoque accendant murmure flammæ.
 Nec vos è puppi illecebrosa fascinet aura
 Mellitas inter voces mollissima Circe:
 Non & Sirenes, medio quæ gurgite nantes,
 Spumosum niveo diffundunt pectore pontum,
 Et maria, & dulci replent modulamine cælum.
 Virginio ne crede choro, ne crede canoris
 Vocibus: in summo quæ cernitur æquore virgo,
 Inferius fera sæva latet, caudæque biformi
 Incautos feriet pelle Quos carmine Nautas.
 Sic multi periire viri: sic dius Ulysses,
 Quo non mortalis vixit prudentior alter.
 Insidiis quandoque boni capiuntur: &, heu! quos
 Mendaci vitium sub imagine sæpè fefellit.
 Incertus quicumque mari se credit, & auris,
 Spem certam pietate, & amico Numine ponat.
 Nevè pudicitæ leges, & jura resolvat:

*Oceano ve-
 miger, ut ve-
 nos impel-
 lunt, sic et
 cymbala
 pulsant.
 Furnerius
 Hyd. lib.
 29. c. 38.*

*Non inani-
 ter, canito-
 na decan-
 tando.*

*Circe, & Si-
 renes de-
 tando.*

Sic

Sic aderit Deus, & felici carbasa vento
 Intendet, facilesque dabit per cœrula cursus.
 Nam si vela Venus perflabit mollibus auris,
 Atque pedes, clavumque regat mœlestana voluptas,
 Iratum miserille Deum experietur, & ipsos
 Ultores ventos, ultrices sentiet undas:
 Et gemino infelix, atque illacrymabilis ibit
 Naufragio, stygias merito detrusus in umbras.

Sed cita jam tempus pelagi vitare fluenta
 Clavum in transversum, celeresque ferentia puppes
 Atque venenati chalybis perquirere mores,
 Erroresque vagos, & vestigare locorum
 Falsus ubi in picto, & vatius situs orbe notatur.

At mihi vos, Musæ, superi quæ vertice Olympi
 Cœlestes habitare domos, & rura soletis,
 (Nanque Deæ vos estis, & omnia vos quoque nostis
 Vix famam obscuram, nomenque audivimus ipsi)
 Dicite, qui maris errores, cœlique retexit
 Primus, & optato potuit succedere portu,
 Atque ostensa Deum auxilia, & data munera naucia,
 Nam nili, Olympiades Musæ, Jovis aurea proles
 Egiochi, veltro inspireris numine vatem,
 Haud equidem dicam tantarum exordia rerum.
 Ergo agite, & veterem revocate ab origine famam,

Vir fuit, ut fama est, Beroë Sebethide Nympha

*Nis Fabu-
la, & maris
errores de-
scribit.*

Cretus, Neptuno puerum quæ juncta sub antro
 Herculeæ rupis concepit, & intulit auris.
 Niso nomen erat, qui patriâ regna secutus,
 Conclusum ratibus fulebat Nereæ, & altum
 Ægeum: sed sæpè alias dilapsus in oras,
 Quam ratæ quas primum ipse pesiveras, inscius & se
 Incautum, & socios etiam culpabat inertes,
 Ac malè perspecto fallacia sydera cœlo.
 Hic quondam vitrei Sebethi ad fluminis undas
 Sederat, & tristes volvebat pectore curas,
 Cum gnatum miserata parens Dea, fluminis alveo
 Affuit auxilium Niso lassura; sed omnem
 Divinam occuluit speciem, vultusque verendos,
 Mortalem in formam sese induit: aurea virgo
 Emergit fluvio, visibique crepidine ripas

At.

Astitit, & forma Niso pulcherrima visa est.
Qualis pulchra Hyale cœtu comitata sororum,
Cum Prochyten cursu, maternaque regna pererrat
Ænariæ, gaudetque fuga prævertere cervum
Venatrix, jaculoque leves transigere damas.
Nanque Dea ex humero pictum suspenderat arcum,
Et flavos dederat vento diffundere crines,
Purpureis formosa genis, & candida mammae,
Ut tristem aspexit natum Dea, voce locuta,
Sic ait: O juvenis, quæ nam tibi causa doloris?
Fare age: quandoquidem demisso pallidus ore
Tristitæ indicium color est. cui talia contrâ
Nisus ait: Fortuna mihi contraria semper,
O Dea (tu certè sacri Dea fluminis una es:
Nam neque mortalis tantùm se tollere forma
Ulla potest: tanta nec majestâte videri)
Quæscitos nunquam veniunt mea carbasæ portus:
Fallaces mihi stellæ sunt, & corrice pictus
Ipse etiam mundus fallax: mare, cursus, & auræ
Fallaces. at nulla mihi, experientia nulla
Profuit, indeprensus aquis latet error in altis.
Tunc Dea sic Niso, & curas, solatur amarâs:
Est hic, antiquum quæ servat ab Hercule nomen
Insula, quod Glaucus recipit se fessus ab undis
Cum venit, & stratus recubat per litora pastor;
Nanque senex Næci pascit vastissima cœte,
Squamigerosque greges sub gurgite: & omnia ponti
Per liquidos campos pastorem armenta sequuntur,
Hic causas rerum arcanas, vœnturaque novit:
Nam Deus, & vates. Glaucus tibi, nauta, rogandus
Supplicibus donis. mitis nam numine Glaucus,
Ille nec insidiis capiendus, ut horridus ore
Proteus immani, qui se in miracula rerum
Omnia transformat, ferus, hispidus. ille tibi rem
Pandet, & errorum causas monstrabit, & omnes
Occultas maris ambages canes. Ego ubi Titan
Egerit in mediū currus sublimis Olympi,
Cum nigræ Æthiopæ, & Garamantem fervor adurit,
Et sitiunt campis segetes, & flores in horris
Gens squallet, & tenuisque fluens per flumina lymphæ,

*Nisus à Bo-
 rot maris
 ad Glauco,
 oracula sci-
 zatum mis-
 situr.*

Itu

Teu, nauta, duo spumanti pocula lacte,
 Et Surrentino duo pocula plena Lyzo,
 Dona ferens; nam mitis amat sibi talia Glaucus
 Dona geri. vacuo fessus tunc ille sub antro
 Dat placidum membris somnum. Neptunia monstra
 Litoribus passim prostrata, & fusa per herbam
 (Nam cum sopitus somno jacet ille per antrum,
 Sopitæque jacent passim per litora Phocæ)
 Ne timeas. Hæc illa dedit, liquidasque sub undas
 Descendit, diaque simul sub luce reluxit,
 Et circum suaves spiravit vertice odores:

Veraque descendens patuit Dea, ille ubi matrem
 Aspexit Beroen descendere fluminis alveo,
 Hac voce insequitur, questusque ad sydera jactat:
 Tu quoque crudelis falsa sub imagine formæ
 Me ludis, dulcesque negas mihi cernere vultus?
 Cur prohibes gnatum dextræ conjungere dextram?
 Et te complecti, & teneris dare dulcia labris
 Oscula æ te ne tui cepere obliviam Nisi?

Talibus incusat genitricem, & litora gressu
 Nota petit. Medium cæli conscenderat axem
 Phœbus, & arebant nemora, & sitientia prata,
 Et pelago fluctus torpebant, cum sua Nisus
 Dona ferens Glaucæ celeri vada, salsa phaselo
 Scindit, & Herculeæ vicina in litora rupis
 Flectit iter. Scopulo Nisus jam proximus ibat,
 Undique cum vidit prostratas litore Phocas,
 Immanesque Orcas dulcem captare quietem.
 At Glaucus gelido rupis resupinus in antro
 Serpentem primum per mollia membra soporem
 Carpebat, prostrata solo Neptunia monstra
 Ut propè conspexit, stetit, horruit: & quid agendum
 Inscius inquit secum. Dea flumine ab alto
 Affuit, & medio visa est in gurgite, qualis
 Nerine Galatea, Thoëque, aut cærulea Cloro,
 Cæsariem diffusa levem per candida colla,
 Et niveos nudata humeros, nudata papillas.
 Atque hæc Niso effata dedit: Neptunia monstra
 Ne timeas, ò nauta, vides quæ litore in illo;
 Nam somno sopita jacent, mox illa carinam

Impulit in litus : casuque audacior ipso
 Egreditur Nisus, tacitusque incedit in antrum.
 Utque antro propius succedit, conspicit antro
 Tollere se Glaucum: supplex citò munera Nisus
 Obrulit, & multa pastorem voce precatur.

Glauce pater, qui monstra regis Neptunia, & udos
 Per vada lata greges, tibi sunt mirissima quando
 Pectora; non humilesque preces, non munera spernis,
 Tu nostri miserere: mihi da noscere causas
 Errorum, pelagi quò ruriùs in via lustrem
 Aquora, & oprarum teneant mea carbasa litus.
 Tunc ille: ò juvenis confidentissime, nostri
 Quæ Dea te jussit properare ad litora regni,
 Arcana in dubiis quæsitum oracula rebus,
 Novi equidem: formosa mihi jam cognita Nympha est.
 Accipe nunc, penitusque animo mea dicta reconde.
 Pauca tibi è multis: series longissima, longæ
 Ambages, variusque error: fastigia rerum.
 Summa sequar, ratibus quo ruriùs ite per altum
 Possis, quæ sitosque sinus, portusque subintres.

Herculis irrumpens angusta per ostia pontus
 Vimagna Libyæ trans litora concitus undis
 Fertur in Eoum, terrasque interfuit omnes.
 Hinc ubi palmiferæ in litus defluxit Idumes,
 Phœnices perit ascendens, ferrurque sub Arcton.
 Inde iterum saliens undantia lora retorquet
 Occiduum in Solem, cursumque per Asida tendit,
 Tendit & Europam: sed mîor æstuat undia.
 Ut resilit, luctante solo, pila concita raret;
 Atque percussum liquido volat ære celum.
 Lentiùs. Herculeas tandem se sistit ad oras.
 Hinc vagus 1 error aquis: veniens vi pontus aquarum
 Transversum puppes agit incitus. inde catinæ
 Atque alium in portum, atque aliam vertuntur ad orâ.

Præ-

*Primus error
 vor, et mo-
 tu maris in
 Orientem,
 & inde in
 Occidentem.*

1 Primus error navigationis oritur ex motu maris ex Gaditano
 freto irrumpentis in Cærentem, Italiæ oppellam, qui sensim naves in
 transversum agit.

*Secundus
de Magnete
et vertigi-
ne.*

Præterea est etiam : fallax acus ipsa, nivalem
Non semper tremula cum cuspidē respicit Arcton.
Syderis illa vago nimium torquetur amore:
Diversisque locis varia est fallacia gemmæ.
Hic petit illa polos, & cuspidē figit acuta:
Hic celerans iter ad dextram ruit incita partem:
Hic ruit ad lævam: minus hic fugit, ac magis illic,
Nec certis errat spatiis, nec legibus iisdem
In lævam, dextramque plagam se vertit in orbem.
Fluctuat incertis erroribus, & loca mutat
Sæpè. Aded longo variari tempore possunt
Rēs cunctæ, versæque alium servare tenorem.
Mira hæc, Nise, vagus forsā furor inditus astris,
Et vagus est lapidi suus ardor : & inter amantes
An quia nil firmum, nihil est durabile semper;
Aut occulta latet gremio vis abdita terræ,
Quæ sociam flectat mentem, & trahatque, feratque.
Hæc tu dum vacuo depressus litore nimbis,
Non optata trahes alto procul oeciā ponto,
Vestiga, & causas rerum meditare latentes.

*Quomodo
inquirenda
magnetis,
vertigo.*

Sed varium nigræ errorem perquirere gemmæ
Difficile est : hac arte tamen venaberis illum.
E ligno facies, aut cupro, Nise, tabellam,
Et planam, & lævem, mediaque in nave locabis
Libratam in longo tripoda, quæ vertice summo
Sic Finitori respondeat, undique ab illo
Æquali ut distet spatio. mox circinus orbem
Describat tabula in media, centroque rotundum
Fige stylum : superis qui se rectissimus auris
Inferat è centro, tabulæque impone politæ
Pyridis orbiculum, summo cum proximus ibit

Ver-

1 Error aliter oritur ex declinatione magnetis, qui non semper
in Boreum Mundi polum vergit; alibi enim in Græcum deflectit
Græthegia nostri dicunt; alibi verò in Magistram sese agit Maestra-
leggia. Hoc autē plus, minus pro varietate locorum. in paucis verò
Mundi partibus nullam habet declinationem. celeberrima loca sunt,
Infulæ, quas Peræras Hispani dicunt, Africæ promontorium, quod
ultra bonæ spei promontorium est, illudque vocant Capo dell'Aguglia.
Tertius locus est apud Seres in urbe, quæp̄ Cantonem indigitant.

Vertice Sol , orbemque styli lustraverit umbra,
 Punctum, Nise, nota in circo. post tempore longo,
 Ardenti Phœbus cū jam descendit Olympo,
 Rursus & umbra styli circum perlustrat eundem,
 Tunc opus extremos apices signarier umbræ.
 Hinc postquam in partes geminas diviseris arcum,
 Linea per centrum, & medium quæ ducitur arcus,
 Illa erit, immoto Mundi quæ congruit axi:
 Atque erit hæc medii tibi linea vera diei.
 Quancūm ex hac acus effugiet, dextraque, sinistraque,
 Illius tunc tantus erit tibi cognitus error.
 Sed quia difficile est medio consistere ponto
 Libratam fulcro tabulam, tibi dextera filum
 Suspensum teneat, recta quod tendat ad imum
 Ære grave; & puro obiectum cum pyxide Soli
 Sic moveas circū dextra, lævaque ferendo,
 Projecta ut medium vaga dissecet umbra rotundæ
 Pyxidis: atque umbræ punctum signare memento
 Extremo in circo, partes ubi Phœbus easdem
 Attigerit, (partes radio, aut sextante notabis)
 Sedulus hoc itera, punctumque in margine signa.
 Divide mox arcum: medii tibi nota diei
 Linea, & hinc trepidæ rursus vertigo sagittæ.
 At si purpureo cuspis se vertit Eoo,
 Illam gemma plagam spectabit, & agnitus error:
 At verò occiduum in Solem si cuspis abibit,
 Tunc ille Hesperiam in partem, Caurumque recedet.
 Insuper his, 1 fallax sitis ipse, habitusque locorū est
 Orbe in picto, hominum quanquam solertia summa
 Astra notare polo, radioque notata referre.
 Altior hinc Creta, & longè promota sub Arcton,
 Et Rhodos, & Cyprus jacet altior, atque Cythera:
 Ipsa etiam surgit Pharos altior, alius & ipse
 Flumine septeno Nilus, divesque Canopus.
 Quæ cū sic habeant sese: (tibi dicere pauca
 E multis cupio) curvo de litore funem
 Cū 2 Galatæ solves longè venturus ad urbem,

*Modus al-
ter.*

*Tertius er-
ror ex falsa
sit locorū
in Mappis
descriptis,*

*Quomodo
inter navi-*

K

Cui

1 Tertius error ex vitio Mapparum Geographicarum, in quibus nō sunt veræ latitudines, ac longitudines locorum notatæ. modus autē inveniendæ veræ latitudinis, longitudinisque tradetur Libro 7.

2 Insula Africæ maris Galatæ.

*gandum ter
vigendi er-
veres.*

Cui 1 Sabathræ nomen fecerunt, elige dextram
Puppe plagam, & rectâ tepidum ne curre sub Austrum.
At si Sardoo venias de litore tutos
In Drepani portus, partem percurrere sinistram;
Si redeas, lævam pete, Nise, & gurgitis æstus
Non tua quæsito propellet carbasa portu.
Cum Melita ex humili centum petis urbibus olim
Insignem Cretam, lævas defletere ad undas
Cura tibi multa. At Veneri dilecta 2 Cythera
Si lustranda mari in magno, ne cortice mundus,
Ne tendas, quâ monstrat iter, sed Solis ad Ortum
Rectâ cæruleum sulcabis Nerea rostro.
Si Cypro quærenda Pharos, situsque Canopi,
Bis senas læva partes defleste carinam,
Verum si cursum celeras, cum ditia Nilus
Rura beat, latèque optato mergitur omnis
Diluvio Ægyptus, 3 plus læva fletere puppes
Est opus. ad dextram verò tu dirige cursum,
Si Tyrios Cypro contendis, & altus 4 Orontes,
Aut Tripolis lustranda tibi, Cythereia regna
Litore ab 5 Attalico si sint tibi, Nise, petenda,
Tende iter ad dextram, sic & cum gurgite vasto
Attaliam petis è Cypro: verum omnia longum est
Percensere; tibi experientia multa locorum,
Verus & è cælo situs agnitus, & maris usus,
Atque astitores monstrabunt cætera cursus.
Hæc dedit, & concham inflavit, qua protinus omnes
Exiluere feræ, tumidumque ivere sub æquor.
Ultimus ipse caput liquido Deus æquore mer sit;
Et vitreas egit spumosa armenta per undas.

---

1 Tripolis, vetus, cuius vix ruinæ extant: est tamen opportuna
navibus statio. 2 Insula inter Peloponnesum, & Cretam. *Cerigo*
3 Nam propter velocem exonerantis se fluvii motum fortior est ma-
ris impetus, ac violentius puppes agit in transversum. 4 Attalia urbs
Pamphyliæ satralia 5 Fluvius Syriæ juxta Antiochiam; non longè
est Alexandria Syriæ *Alesandretta*, celebre nunc emporium.

LIBRI QUARTI FINIS,

F. Solimene In.

F. De Louvemont sculp.

NAUTICORUM

LIBER V.

S Edjam me patrii per litora nota phaseli,
Tyrrhenique vocant fluctus, fluctusque Sicani.
Ac longè applaudunt Ligures. juvat ire per undas

Euboicos ultrà fines, & amœna secundùm
Litora, & ingenio paulùm indulgere paterno.
Hic Patriæ debetur honos: nec erit labor iste
Non gratus nautis, nec vari inglorius. Actus,
O decus, ò nostræ meritò tutela carinæ,
CARDENIDE, hos etiam tenues ne despice lusus:
Quandoquidem exiguis sæpè est sua gratia rebus.
Non semper magnis sulcandum navibus æquor
Trans terras, mare quâ patet undiq; & undiq; cœlum,
Arbitrio ventorum, & agentis singula Sortis.
Interdùm licet & pictis vada findere lembis,
Ac lætos celeri colles transmittere cursu.

Salsa pererranti semper fuit illa voluptas
Blanda mihi, ut molles una hinc cita palmula ripas
Stringeret, & placidos hinc scinderet altera fluctus,
Ergo age, velocem mecum conscende phaselum,
Dum puri fulgent Soles, & leniter undas
Oportæ intendunt auræ. procul en vaga Lai
Flumina te nunc compellant, sceptrisque superba
Regna tuis: læto responsant murmure fontes,
Et plausum ingeminant valles, collesque supini:
Nereidasque inter tibi jam præit æmula Doris.

In primis quicumque levi sulcare phaselo,
Aut Tyrrhena paras felicia cœrula ponti,
Aut longè Ligures, Hetruscaque litora quæris,
Cura tibi insignem, fortissima robora, pubem
Eligere, egregiam sed quæ det terra juventam,

*Literalis
navigatio
quam se
amœna.*

*Principio
Pubis dele-
ctus habenda
est.*

K 2

Ac-

*Qui præstā-
dores fuit.*

Accipe. Robustos primùm tibi patria Siren
Sufficiet juvenes sulcandis fluctibus aptos,
Quos timidos nunquam, nunquam experieris inertes;
In casus quoscunque vocet Fortuna sinistros,
Audaces veniunt, & dura pericula temnunt.
Ipsa etiam mittet pubem tibi Lubra valentem,
Quæ fluctus secet, atque ingenti quæ pede lembum
Presset ovals, cursumque citet generosa per undas.
Hisque pares etiam juvenes tibi molle ministrat
Surrentum: melior sed quæ 1 campestris pubes
Rura tenet. paribus vidi certare lacertis
Surrenti egregiam pubem, pubemque Minervæ,
Cum Surrentino de litore fortè 2 redibam
Parthenopen. Prochytae fortes ne despice, rector,
nec quos Euphræe juvenes, & Olympia nutrit:
Ac qui clara tenent Romano Consule 3 saxa.
Non multùm Ænariæ gentem, gentemque Dicarchi
Laudarim: non ipsa suos mihi jactet Amalphis,
Sint quanquam magnis ducendis navibus apti,
Et mores norint ventorum, & sidera cœli.
Æquensis neque det Vicus, Stabiaeque vetustæ:
Nec Tellus Sicana suos, nec Brettia mittat;
Quippe apti remo non sunt, velisque regendis.
Rheginos tamen haud ausim contemnere nautas,
Necduri vicina colunt qui litora 4 Orestis;
Solertes quondam expertus, cum flava Simethi
Flumina, & apricis legerem sub collibus Hybla, m,
Ortygiæ 5 sedem, & Siculi monumenta magistri,
Ac vitreos rauci fontes visurus 6 Anapi.

Hinc ubi legisti generosam ab litore pubem,
Et jam clara dies nitido surrexit olympo,
Postquam Luna novo per cœlum lucida cornu
Fulserit, & lenes crepitanti murmure venti

Ve-

---

1 Vicus Surrenti vulgo, *il Piano di Sorrento*. 2 Post autumnale
otium ex villa *Aloyfi Guardati* alumni amantissimi, qui domi suæ,
quæ amœno in colle ad mare sita est, unde pulcherrimus Crateris to-
tus Neapolim usque prospectus patet, me lauto, ac geniali convivio
exhilaraverat. 3 Capreae Tiberii intemperantia celebres. 4 ubi quæ
oppida (*Palma, & Bagnara*). 5 Insula, olim Syracusarum, nunc
illam urbs occupat. 6 Fluvius, qui in magnum portum se exo-
nerat, olim per urbem, nunc altero ab urbe lapide interfluit,

Vela vocant, Palinure, cavam da fluctibus alnum,
Nec sine purpureos frustra decedere Soles:
I celer, & caussas ne longum inneſce morandi;
Ne te ſolicitus comprehendat in æquore nimbus.

At verò ex udis cùm ſolvīs vincula ripis,
Et jam Sirenis de litore ſtrata per alta
Carpis iter, læto magnam clamore ſalutæ
Reginam Superum, curvo cui plurima portu
Aſſurgunt delubra, piis ſolennia votis,
Ac veteri ſacra culeu, & religionē parentum
Quæque regit ventos, & vaſtis præſidet undis:
Illa dabis faciles auras, curſusque ſecundos.

Mox ubi Sithoniæ felici flamine vela
Impleunt Boreæ, volitatque per æquora puppis,
Invigilet velo pubes, verſetque rudentes:
Ipſe gubernaculum ſolers moderare, magiſter,
Quò cœpti curſus, optataque flamina ducunt:
Obiectique vocant viridi de vertice colles;
Nanque tibi nec opus tornatæ pyxidis uſus,
Nec nivea piſtum membrana ediſcere mundum:
Litus ama, & bibulas tibi palmula radat arenas.
Viriferi colles, & ſumma caeumina montis
Pyxis erunt, propriaque tibi ſub imagine Mundus,
Quas fugias cautes, quæ ſaxa latentia fluctu
Evites, quæ ſida petas, & litora dicet.
Non tibi ſuadebo longè tentare profundum,
Ac fragili immenſum pelagi percurrere lembo
Æquor in abruptum. Sed ſi fiducia tanta
Pectus habet, pontique alium ſulcare neceſſe eſt,
Pyxida tunc, Palinure, & piſtum conſule mundum.

Vidi ego, qui regis juſſu, dum bella negabant
Gallica veloci tranſmittere litora lembo,
Auſus per medias conclufæ Tethyos undas
Litore ab Heſperio ſepoſtos quærere Iberos,
Exiguo fretus ligno; fluctusque ſonantes,
Atque æſtus pelagi, rapidosque laceſſere ventos,
Felici hinc lætus ſucceſſu, auſoque potitus,
Auſus in Ionium deſcendere, & ire per undas
Ægæas, tenuitque mari, cœloque remenſo,
Litora Minois quondam regnata tyrannis

*Virgo pa-
vens primū
ſolenda.*

*Andax Na-
varcho quæ
per Ionium
in Cretam
navigabat*

Victor, & Eoi lustravit regna rubentis.

Talia quid memoro? levis hæc audacia nautæ
Euboici. Quondam confidentissimus unus,
Atque homines inter fortunatissimus omnes
Lyriadum sacus antiqua de gente 1 magister
Auroræ sub sede fuit, qui primus ab Indis

*Audacis-
simum Botel-
lii factum,
qui ex In-
dia in Eu-
ropam lem-
bo naviga-
vit.*

Utcaptæ 2 Baraces Europam nuncius iret
Lyriadum ad regem, & meritò sibi quæreret uni
egregias laudes, & munera divitis auri,
Exiguo ingentes ausus submittere lembo
Oceanî fluctus, montesque irrumpere aquarum:
Atque altum Acronoton, crebrisque impervia nimbis
Æquora Castrorum, & diras superare procellas.
Certa fides facti, quanquam vix ipsa meretur
Fama fidem. Pulchræ sed quid non laudis amore
Mortales audent, aurique cupidine cæca?
Sed favit fortuna viro: favere quieti
Oceanî fluctus, ventique in vela secundi;
Seu generosa hominis mirati pectora, & ausa:
Sive illos animi, factique audacia fregit.
Ipsa sed alatam jactet non amplius Argo,
Nec mihi magnanimum commendet Græcia Tiphyn,
Et socios canat heroas, tollatque sub astra.
Hic meritò lembus cælo donandus: & ipsam
Supra Argo, mundique patet quâ plurimus axis,
Fulgeat, alterius semper Cynosura Profundi.
At te ne audacis stimulet Fortuna magistri,
Et nunquam tanti teneat fiducia facti;
Nam rari casus: rara hinc exempla petantur.

Sunt multi, quorum minor est audacia, & arti
Confidunt magis, & magnis est viribus usus:
Hi sæpè æstate in media, dum cærule passim,

Aut

1 Fuit hic *Jacobus Botellius* vir strenuus, & maritimæ scientiæ lau-
de florentissimus, qui ut apud Ioannem Regem insigni documento si-
dem suam probaret, facinus omnium, quotquot fuere, memorabilissi-
mum ausus est. parva biremi pedes octodecim longa, lata verò sex,
per Oceanum iter in Europam aggressus, ut conditæ ad Diem arcis
(quam insulam mox totam Lusitani occuparunt) nuncium regi opta-
tissimum ferret. 2 Insula, & urbs in India intra Gangem, sita in si-
nu *Barygazeno Golfo di Cambaya* ab Indis *Diu* appellata,

Aut tranquilla silent, aut leni murmure aguntur,
Teleboùm de rupe, dies dum candida cœlo
Emicat, aut primam sub noctem lucida cornu
Cum surgit nova Luna, mari se mittere aperto
Audent: & celeri cursu, veluta cta sagitta,
Tyrrheni sulcant medium, cursuque secundo
Nota Panormææ contingunt litora terræ.
Hos ego non ausim audaces damnare magistros:
Sed neque laudarim, infidas nam currimus undas:
Tuta nec est nobis, Zephyris spirantibus, ætas.
Sæpè serenato dum lumine fulget Olympus,
Et Doris pacata filet, sese ilicet atræ
Effundunt cœlo nubes, & sydera texunt;
Ac subito rapidi incumbunt stridore 1 Tropæi,
Momento quibus è fundo subvertitur imo
Oceanus: fluctusque ruunt transversa furentes.

Verùm age, non id te lateat, si fortè per altum
Carpis iter, rectoque petis remone Panormum;
Vicinam pete tu primùm Nesida phaselo,
Vel juga Miseni, Prochytaque virentia saxa:
Libonotum hinc versus contende, & flantibus auris,
Remigioque vola: dextramque secare memento
Puppe plagam, sensimque undas superare ruentes;
Ne te transversum venientum cursus aquarum
Paulatim abripiat, pellatque 2 Soluntis ad oras,
Aut ubi dividuo se miscet flumine ponto
Himera 3, & hinc perdit, hinc & tenet unda saporem.
Ipsa sed ad lævam longè deserta colonis
Ustica 4 prætereat, quàm tu transmittere cursu
Nocte sub obscura semper, Palinure, memento:
Nam se piratæ deserto in litore condunt,

Quid est per
Thyrrheni
velli in Si-
ciliam iter
involat.

K 4

Et

1 Ventī, qui sæpè æstate è terra repentino turbine exurgunt, & tuos apogei vocantur: mox è mari in terram iterum redeunt, & tropæi appellantur: violenti sunt, & mare momento subvertunt, vix in occasum durant: qui quidem frequentes in Tyrrheno mari bacchantur.

2 Promontorium inter Himeram, & Panormum, ubi olim urbs erat, vulgo Solanto. 3 Fluvius, & urbs in Septentrionali Sicilia latere Panormo diffusa orientem versus xxiv. mil. pass. Terminī.

4 Insula Thyrrheni maris propè Siciliæ litora: est & mons Italici cùm penultimam producit, Ustica.

Edsæpè incautos deprendunt gurgite nautas.
 Cùm verò è Sícula remeas Tellure, repostos
 Trans 1 Ertam perquire sinus: hinc inde sub Arcton,
 Quà gelidis spirat ventus de rupibus Æmi,
 Fleste viam velis, remoque, & cærule sulca,
 At sensim in septem clavum torquere Triones
 Contendas, humiles donec rarescere montes
 Teleboum spectes, hinc & sacra culmina Lubræ.

*Tutor in
 Siciliam
 cursus,*

At si me cursum dubias auctore per undas
 Instituis, patriasque velis temere sub oras,
 Ne maris exiguo tentate pericula ligno,
 Ne cupias: medios currant ingentia fluctus
 Navigia, & vento credant vela ampli furenti;
 Tu nunquam è noto discedas litore: & illud
 Neve oculos fugiat. tuta hæc Cynosura secundum
 Visa regat cursum, & surgentia flamina monstrer.

*Et quomo-
 dō insitue-
 dus.*

Ergo, Panormixas cursu cùm tendis ad oras,
 Leucosiā 2 primū Pæstana per æquora quære;
 Perque sinum cælo medium percurrere sereno.
 Nam tibi si dubio pendet sub sydere, tutum
 Litus ama, & longo gyro lege litoris oram.
 Lentus in ancipiti festina navita, cursu.

Hinc sale 3 Buxenti superato, dirige clavum
 In 4 Paticum, quò cùm perveneris, aspice cælum
 Si constat, si certa mari pellacia ridet.

Quæ cùm sic habeant sese, canentia pande
 Carbasa, & Æoliis surgit quā 5 Strongyle ab undis,
 Carpe fugam pelago, lævaque relinquere montem
 Festina, & Liparæ tandem te vertere ad oram.

*Et in Me-
 litam.*

Hinc 6 Agathyra suo venientem in litore cymbam
 Accipiet: mox & transmittet ad usque Panormum.

Ve-

---

1 Mons quarto lapide Panormo dissitus, in quo olim Castellum, vulgò *Monte Pellegrino* ad radices opportuna navibus statio est: Siculi *Montello* indignant. 2 Insula ad extremum Pæstani sinus *Golfo di Salerno*, sic dicta de nomine unius ex tribus Sirenibus, quæ ex Græcia in Italiam navigarunt, vulgò dicitur *La Licosa*. 3 *Policaastro* sic dictum à copia Buxi. 4 Oppidum Calabriæ maritimum *Paola*, nota phaselis statio. 5 Vna ex Æoliis à figura sic appellata, est enim rotundus mōs nō exiguae magnitudinis, *Strongoli*. 6 *Capo d'Orlando*, ubi quondam Agathyra urbs.

Verùm si Melitam, & terras tentare repostas
Fortè velis, litus primùm tu rade Sicanum,
Eoum ad Solem quod spectat, & alta Pachini
Saxa, sinumque cavum, sedemque immitis Ulyssæi.
Donec pacato accipiat te 1 Caucana portu,
Unde iter in Melitam breve panditur. aureus altos
Cum surgens rosei postes jam pulsat Olympi
Vesper, & occiduos vertit se Phœbus ad Indos,
Tende iter in noctem: & remis, ventisque vocatis,
In Libycum curvo flectas remone carinam:
Quippè sub Auroram Melitæ laberis ad oras.

Quod si Sardoo circum resonantia fluctu
Litora, Cynræasque petas trans Dorida Terras,
Expediam paucis. Tyrrheni litoris oram
Principio releges, ventisque in vela vocatis
Herculeum in portum venies. hinc indè per altum
Si tranquilla silent maria, aut felicibus auris
Arridet crispata Thetis, securus ad oras
Sardoas recto flectes remone carinam.
At dubii pendent si nimbi, hyemesque nivosa,
Iluam puppe pete, & vicinæ litora Cynri.

Sunt qui dum Cancri fervet sub sydere Titan
In Prochyten primum generoso remige puppim
Impellunt: mox uda mari cum surgit ab alto
Nox, & sublustres inducit Luna tenebras,
In libycum velo carpunt iter, aut vada tonfis
Solicitant, Calarisque petunt trans Neræa portum.
Hanc curtam si fortè viam, Palinure, secabis,
Obniti in Pelagus contrà, dextraque memento,

Verùm age, quæ studia alatos agitare phaselos
Arva per, & colles, & litora propter amœna,
Expediam, cursusque juvat meminisse peractos;
Nam sic Italiz felicia litora quondam,
Sicanizque oram legi, rectore Melancho,
Ventorum, & cœli, tempestatumque peritus
Qui fuit, atque usu longo versatus in undis:
Incipiam: verum exemplo tu discce laborem.
Jam cœlo Domitor præfulserat Orionis,

Cum

*Quomodo in
Sardiniam
instituta
navigatio.*

1 Olim portus, nunc ora Melitæ incola appellant.

*Vatis per
Meridiona-
lem Italia
oram navi-
gatio.*

Cùm Brettii populos iterum lustrare coactus,
Parthenopen linquo, & patriis feror exul ab oris
Quò vati, & Musis fatalia iussa vocabant.
Oceani croceum linquens Aurora cubile,
Purpurea cùm luce diem referebat Olympo,
Cùm celerare moras magno clamore Melanthus
Iussit, & invitis properare ad litora Musis.
Haud mora, compositis rebus, jam fasce parato,
me socii ad litus deducunt. hùc ubi ventum est,
Cùm lacrymis multis amplector, & ultima dico:

*Amicis, va-
le dicis.*

Vivite felices gremio Sirenis amataz,
O socii, nullum pelagi quibus æquor arandum:
Læta domi sed parva quies, atque otia vobis:
Vos natale solum, vos cæli mollior aura
Dulcè foventi Zephyrique canoro murmure mulcent.
Vos & Leucopetere, vos regum cognita sedes
Accipit interdum, vitreus quæ fontibus humor
Labitur, & centum ludunt per culta Napææ:
Et vagus umbroso veniens Seberthus ab antro
Allicit, & placidus ludit deus amne fluenti.
Hinc & Pausilypi colles mollissima præbent
Vobis hospitia, & felicibus otia Divis.
Vos Nefis, Prochyteque, & Olympia detinet ora,
Ora meis quondam statio gratissima Musis.
Otia, Pierides Musæ, & mihi culta tot annis
Parthenope dilecta vale, sociique valete:
Me Calabri invisum rapiunt. Nec plura. vicissim
Antiquum socii lacrymis testantur amorem,
Et mihi felices auras, cursusque precantur:
Quos inter primo pubescens flore juventæ,
Et virtute potens, & sanguine clarus avito,
Flavus Aloysius, mihi quo non charior alter:
Nec fuit, & Musis, & Phæbo gratior alter:
Dignus Aloysius Musis, & Apolline dignus,
Rore madens multo geminas ad sydera palmas

*Aloysii ad
Superos pro-
Vate pre-
cor.]*

Su-

- 1 Fuit hic Hercules filius, à quo Brettii, quos alii Brutios appellant.
- 2 Nobilissima Neapolitanorum Regum villa altero ab urbe lapide ad Orientem sita: locus antiquitus doliolum vocabatur, nunc *Poggio reale* ab Alphonso Calabria Duce Ferdinandi primi filio amœnissimis fontibus, hortisque, & superbissimis ædificiis primum exornatus.

Sustulit, & Superos humili cum voce precatus,
 Hæc dedit: O Superi, si quicquam optare precando
 Possumus, & multa vestrum prece flectere Numen,
 Sternite molle frerum, placidosq; in carbasia ventos
 Mittite, & ardentes nimbis arcete procellas;
 Ut tandem nullis per cærule casibus acta,
 Litoris extremi vertat se puppis ad oram.
 At vos, Nereides, vos cætera turba Dearum,
 Vitrea quæ colitis spumosa Doridos antra,
 Felices, precor, ite duces, placidoque natatu
 Pandite iter, vestrumque, Deæ, servate poetam,
 Qui vestra Oceani cantavit munera primus,
 Primus & audaces duxit per cærulea nautas.

Sed doctus cymbæ retinacula curva Melanthus
 Immisit, terrisque abduxit fune soluto:

Arripiunt nautæ remos, atque æquora verrunt.
 Mox, longè à terra ut ventum, fortissima pubes
 Vela stetit factura: mari sed currit aperto
 Puppis, & impressus fert impetus ipse volantem.
 Ceu per inane volat fugiens lethalis arundo,
 Quam Cressus duro ex arcu, vel barbarus egit
 Threicius. Verùm nautæ clamore secundo
 Dant sensim velum in ventum, nè forte ruentes
 Obvertant subitæ latus auræ, & cærulea puppis
 Accipiat: tumuere sinus: volat incita velis
 Prona petens maria, & cita dissecat æquora pinus.
 Confestim velut è nido sublapsa columba,
 Radit iter liquidum, cœloque excurrit aperto.

Jam mihi spectanti longè Crateris ab alto
 Urbs augusta, ingens, variis placidissima scenis
 Panditur, & magno circum curvata theatro
 Versicolor, Phœbo primùm radiante, patescit.
 Phœbeos velut ipsa sinu cùm roscida nubes
 Accepit radios, circumque remisit in arcum;
 Extemplo curvata polo micat aurea summo
 Thaumantis soboles, centumque coloribus ardet.
 Omnis in obtutum nobis cadit aurea Siren
 Parthenope, & latè colles qui rura coronant.
 Læva Pausilypus, pulchris juga læta puellis,

*Crateris per
 hypothipo-
 sis descrip-
 tio.*

Cer-

Cernitur, & dextrâ qui proximus 1 Antinianus
 Undique lætam urbem lætis cum collibus ambit.
 Herculeæ hinc cautes, & dictus ab Hercule 2 vicus,
 Vicus odoriferis sylvarum cognitus umbris:
 Et 3 Pompeianum, felicia litora Baccho,
 Osci quæ quondam, & veteres tenuere Pelasgi.
 Apparent & rura, vago quæ flumine 4 Sarnus
 Irrigat, & viridi prætexit arundine ripas.
 Et veteres Stabiæ, & crebris jugâ confita sylvis,
 Ac Surrentini colles, quibus invidet altus
 Massicus, & dulci Bromio lætissima Creta.
 Quin & Oliviferæ apparent delubra Minervæ,
 Regnaque 5 Teleboûm felicia. longiùs inde
 Parte alia surgens turrito vertice Nefis
 Spectatur mediis in fluctibus, atque Dicarchi
 Aprici colles, atque ignibus horrida 6 Phlegra,
 Miseni juga celsa, & olentes sulphure Bajæ,
 Atque humilis dirum Prochyte sortita Mymanta:
 Et quæ subiectum premit alta Typhoea monte
 Inarime 7, & circum colles felicia læto
 Uber alit centum vineta madentia Baccho.

*Capreas trã
 smittit, &
 Navarebi
 solerim.*

At ratis interea, Borea spirante, secabat
 Aequor, olivifero cum jam de colle Minervæ
 Delubra, & nobis paulatim claustra patebant.
 Hic vigil intendit velo, clavoque magister;
 Improvisus enim medio de cardine sæpè
 Irruit Euroauster, & æquora turbine vertit:
 Et vertit velum irrumpens. tu, navita, cautus
 Collige vela manu, cum turbidus intonat Auster:
 Nec ventum superare, & spumea cærule remis
 Contendas: cursu vel proxima litora Lubræ,

Aur

1 Collis, qui proximè urbem ambit vulgò *Il Vomero*, in quo pagus est ab antiquo montis nomine dictus *Antignano*. 2 Herculanium incolis *Torre del Greco*. 3 *Torre della Nunciata*. 4 *Scafati*. 5 Capræ à Teleboò Pterelæ Regis filio, qui primus e Græcia in hanc insulam navigavit. 6 Mons ignivomus non longè à Puteolis, *la Solfatara*. subiecti visuntur Phlegræi campi, ubi Hercules Gigantes domuit. hic olim liborinus ager, cujus mira fertilitas ab antiquis commendatur. 7 *Ischia* in qua altissimus mons Epopeus, cur Typhoeus subiectus est. hæc autem insula una cum Prochyte *Procise* Pithecusæ dictæ fuerunt.

AUT 1 Polli statio vicina in valle petatur.

At freta transvectus celeri cum puppe Melanthus,
 Jam virides dextra Capreas, lævaque Minervæ
 Saxa relinquebat, roseo cùm Phæbus Olympo
 Pronus agebat iter, currumque urgebat ad Indos;
 Tunc cecidit Boreas: demitti vela magister
 Imperat, & molli luctari in gurgite tonsas.
 Haud mora, demisso velo, maloque reposito
 Ad latus arborea in furca, consurgere remis
 Incipiunt nautæ, & celeres freta cærulea fulcant.
 Commisit puero clavum mox ipse Melanthus,
 Arripuitque manu remum, sociosque laceffens
 Diffundit maria: & socii superare magistrum
 Contendunt, magnis & cærulea viribus urgent.
 Ceu luctatores nudati corpora quando
 Gramineis alacres exercent membra palæstris;
 Vel quales, nacti caprum, cervumque bicornem,
 Exuperant deserta, fame stimulante, leones.
 Continuò adductis spumant freta versa lacertis,
 Et cani apparent convulso in gurgite sulci.

Et jam Sirenum 2 scopulos provectus adibam,
 Cùm roseas Titan nubes, aurumque relinquens,
 Conditur Oceano; & bigis invecta serenis
 Nox venit, humentique polos involuit in umbra.
 Tunc rector: Quia blanda mari nox se intulit alto,
 Remigio instemus, socii, cursuque petamus
 Leucosiam: nobisque dati nunc temporis usus.
 Turpe serenatas pro somno perdere noctes.
 Sic ait; & nautæ faciunt mandata magistri.
 Proscindunt remis vada lenta; fugitque per undas,
 Ceu fulmen, pelago subter spumante, phaselus.

Hinc, prima jam nocte polo constare sereno
 Omnia cùm vidit, placidasque è collibus auras
 Allapsas sensim increbrescere, vela magister
 Expandi in ventrum citò jussit: & ipse virentem
 Leucosiam contrà proram remone retendit.

Interea fessi placidam per transtra quietem

*Serenis no-
 elibus navi
 gandum.*

Car-

---

1 Sinus inter Surrentum, & Massam Lubrensem, in quo olim ad mare
 celeberrima fuit Pollii Felicis villa. locum nunc corrupto vocabulo
 Paolo nautæ dicunt. 2 Tres Insulæ Pæstani sinus. *li Galli.*

*At veltari
maximè
tunc vigi-
landum est.*

Carpebant sparsi nautæ: vigil ipse magister
Nocturnas agit excubias; Nam cura salutis
Cui commissa hominum, & vitæ spes dirigit unus,
Non decet in dubiis concedere lumina somno:
Semper & in dubio res est, dum currimus æquor.
Jam 1 Silari, Zephyris spirantibus, ora legebat
Lembus, ubi multus gelido de flumine ventus
Sub noctem spirat, magna cùm voce Melanthus
Conclamat, Socii, ò vos hic, velumque, rudentesque
Arripite: hic locus est (nec me sententia fallit,
Atque acti cursus, servataque sydera cælo)
Creber ubi surgit Silari de flumine ventus.
Hæc ubi dicta: gravi increbrescere murmure ventus
Incepit, nautæ surgunt clamore vocati:
Arripiunt, solvuntque citi, laxantque rudentes.
Ceum cùm sub noctem specula conclamat ab alta
Custos arma vocans, dum primùm conspicit hostem
Mœnibus instantem, vallo & propiora tenentem.
Ex templo comissa quibus custodia turris,
Arma citi rapiunt, stipati & mœnia complent.

*Vigilare
Nautæ no-
ctis opus est,
cum fluvio
ram ora,
vel conca-
va Vallium
præter na-
vigant.*

Sic vigilem te, nauta, velim dum noctis in umbra
Puppibus ora legis fluviorum, aut concava vallis,
Quæ subita in velum descendit fortior aura,
Quæ, nisi confestim velo des pronus habenam,
Invertet latus, & navis rueracta sub æquor.

*Miserabile
juvenis
munus fragi-
lissimum.*

Vidi ego, Tyrrhenis quæ se vagus inserit undis,
Et molles viridi convestit gramine ripas
Ocinarus, cæcæ noctis periisse sub umbra
Egregium forma juvenem, quo pulchrior alter
Non fuit, atque atavis, opibusque potentior alter:
Et gratus Musis, & Phœbo gravior ipsi.
Hic puer in sylvis primos transegerat annos
Agrestes inter divas, & Oreadas inter.
Hic modò per nemorum saltus, & confraga vallis
Veloces trebris agitabar cursibus apros;
Et modò per colles, sylvosæque culmina damas;
Atque agilis cursu fuit, indomitusque labores;
Acer equis: & sæpè puer campestria circum

Exer-

1 Fluvius Picentinorum Selo ab incolis dictus in hunc se exonerat
Tanager, cuius meminit Virgilius

Exercebat equos, pi&isq; ardebat in armis.
 Illum & Hamadryades sylvis, & Oreades illum
 Montibus, & comitem vixtreis in fontibus illum
 Najades optavere, & dilexere puellæ.
 At puer infelix cùm jam pubescere cœpit
 Major, & ingentes animos, & grandia facta
 Concepit, jam laudis amans, læta otia ruris,
 Et nemora alta Jovis liquit, saltusq; beatos:
 Atque deas sprexit nemorum, rurisque puellas.
 Felix ille deas si non sprevisset agrestes;
 Nam non irato sensisset numine Divos,
 Ergo ubi tranquillo sub sydere navigat æquor,
 Ac deses clavo sedet, incautusque magister,
 Ocinarum 1 demissus adest de flumine ventus.
 Obvertitque ratem. pro Numina! mergitur undis
 Infelix puer, & fato decedit acerbo.
 Illum ipsæ cautes: illum vaga cœrula flerunt;
 Et Thetis, & Doris, cunctæ & flere puellæ
 Nereides gemitusque cavo Deus edidit antro
 Ocinarum, Manesque etiam ingemuere 2 Ligeæ.

Hic neque transferim, quod non leviori notabis
 Cura. Sæpe, cavis spirare è vallibus, aura,
 Aut quam vicino descendere ducis ab amne,
 Aut venit Illyricis è montibus, aut flat Eoo.
 Quam tempestivè nisi tu deprnderis, illa
 Paulatim in pelagus puppim propeller apertum,
 Ut detur mox nulla tibi remeare potestas
 In terram, quamvis frangatur remus in unda.
 Sic olim medio periissem gurgite merfus,
 Ni cautus senior dixisset nauta magistro:
 (Vosque senes semper faciles audite, magistri)
 Quid tardamus adhuc nos, lege vela, magister.
 Non hæc è fluvio ruit aura, aut Eurus ab Ortu
 Vela implet veniens, aut Hellespontius hic est,
 Nonne vides, ut crebra micent vaga sydera cælo?
 Montibus & summis strepitu nemora alta canoro

Quas-

*Venti qui
 sunt, accura-
 ti notandis.*

*Vasis peri-
 culum ex
 ventorum
 ignorantia.*

1 Fluvius Brutiorum, qui propè Terinam interfluit, vulgò *Savuto*.
 2 Altera ex Sirenibus, quæ in Italiam devehit ex Græcia suere (ter-
 tia Parthenope est) quæ ad Ocinarum obiit, & sepulta est in insula
 ad fluvii ostia sita, dicta Terinzus scopulus *Pietra della nave*.

Quassagemant, mediaeque laceffant cœrula cautes ?
 (Quæ venti spirantis erunt tibi signa, magister)
 Hæc ille. & velum collegimus ilicet : Euroque
 Obluctari unâ nautæ cœpere lacertis.
 Et multo tandem conatu, & tempore longo
 Vix notam attigimus vicini litoris oram.

At nos interea ventus provexerat altos
 Trans Silari lucos, & odora rosaria Pæsti,
 Cùm matutino surgente à gurgite Phæbo,
 Leucosiam spectamus ; & alta cacumina longè
 Alburni : apparent croceis ardentia flammis.
 Hic ventus velo immoritur : mora nulla, juventus
 Vela legit: muto luctantur gurgite consæ.
 Proxima Leucosiæ transmittitur ora phaselo:
 Lucanumque solum legimus, collesque Velinos;
 Hinc cautes, Palinure, tuas, portusque repostos,
 Velocique fuga tranavimus ardua montis :
 Et vix prærupto projecta è culmine saxa
 Fugimus. Hic senior specula 2 Palinurus ab alta
 Saxa manu jácit implacabilis. æquora longè
 Puppe pete, & læva scopulos fuge, nauta, rigentes,
 Ne te sublimij petat ille à vertice saxis.
 At legere alta velis si duri culmina montis,
 Redde seni naulum, & supplex venerare magistrum.

Sed jam prærupti superato vertice montis
 Cùm plausu, fremituque. sinistras rector ad undas
 Circumflectit iter, vicinaque litora cursu
 Puppe petit. (melior quoniam pars acta diei)
 Tunc lembo egredior primus, sociique sequuntur
 Omnes florentes ætate, atque artibus omnes
 Ingenuis : grati Phœbo, gratique Camœnis.
 Mox unâ ad fontem contendimus. Est specus altum
 Scruposa sub rupe patens, cui myrtea sylva
 Desuper incumbit: medio de pumice manat
 Mollis aqua, & nitidos inter fluit unda lapillos.
 Hic hilares cuncti in molli discumbimus herba;
 Et mensam tenui cultu, dapibusque paramus
 Litoreis. primùm erumpentem flore novello

*Amœnissi-
mi loci de-
scriptio, ubi
elegans va-
sis cœnula.*

Cau-

1 Mons iter Silarum, & Tanagrum, vulgò *Monte di Postiglione*.
 2 Prominens in mari mons à Palinuro sic appellatus,

Cauliculum pingui succo, lardoque vetusto,
 Et tenera elixum vitula libamus: & inde
 Ingentem pipere, & conditum melle caponem,
 Quem tenui Cerere incrustaverat ante Britannus
 Pistor, odorato perfundens nectare crustas.
 Hinc geminos barba mullos, ostroque nitentes,
 Et rutilam auratam, & scombrum, sargumque salignis
 Assatum verubus, quos tunc de gurgite nostri
 Captarant juvenes, pelago dum retia mittunt,
 Sed natus adhuc color assis, & sua forma,
 Atque odor halabat scopulorum dulcis, ut ipsa
 Dixisset etiam spirare in lancibus illos.
 Inde pyrum læti, mitemque comedimus uvam,
 Sed largis sæpè in pateris festi inter edendum
 Campanum dulci Baecho libamus honorem.
 Hinc omnes, postquam, mensæque, epulæque remotæ,
 Fronde super viridi, & sub tegmine rupis opaco
 Sternimur, & placida curamus membra quiete.

Mox brevis ut membris sopor insitus, illicet omnes
 Surgimus, & celerem conscendimus indophaselum,
 Proxima Lucanæ perstringit palmula terræ
 Litora: Projectas cautes, scopulosque sonantes
 Radimus, & 1 Melphis transmittimus ora fluentis.
 Jamque humiles subeunt medias 2 Oenotrides undas,
 Et sensim retrò fugiens Palinurus opaco
 Vertice decedis: collesque, urbesque propinquæ
 Prætereunt, celerique fugit vaga scena theatra.

Remigio interea provecti 3 cæcula Læi
 Intramus: mutis torpebat fluctibus æquor,
 Et longè vix saxa, freto refluyente, sonabant.
 Ergo altas violamus aquas, & remige multo
 Cæcula Buxenti præter sinuosa volamus.

At tibi quid, Palinure, cava si ventus ab ora
 In proram gelidis descendat plurimus auris,
 Non ego præteream tacitus. Resonantia propter

L

Lito-

1 Fluvius Lucanorum inter Palinurum, & Buxentum, accolis etiam
 nunc *Melfa*, & *Melpa* dicitur. 2 Insulæ duæ *Pontia*, & *Ischia* ad ostia
 Baletis vulgò *Malestro*, & *Fiume di Pisciarra*, est autem *Pisciarra* antiqua
Uelia, quæ & *Elea* dicta est, Patria *Parmenidis*, & *Zenonis Pythagoræ*
 scorum. 3 *Talaus* sinus *Golfo di Policastro*.

Per Lucan
 viam na-
 vigatio.

*Quid cum
venit à f-
no perflas.*

Litora, sub colles, umbrosa^{que} culmina sylvis
Stringe oram remis, & nifu flamina vince;
Subter enim colles crebrescit mitior aura.
Sed durare opus est ventum, multoque labore
Est tibi cœrulea lentandus remus in unda.
At si sucrescat violento murmure, retrò
Fleste viam velis, rapidoque obistere vento
Ne certes, labor incassum cadet omnis, & ipsa
Nequicquam remo insudat generosa juvenus.
Ergo tibi primùm cura majore notandum,
Si levis aura sinu submurmuret, an vada surgant
Spumæ, & alari discendant aëra venti;
Quippè quies pelagi sæpe est tranquilla per oram,
Flamina ventorum quando latè acrius altum
Invertunt violenta sinum, tolluntque sub astra.
Hoc quibus, & certis valeas cognoscere signis,
Accipe. Si nimio scintillent lumine stellæ,
Ventosæque alto densentur vertice nubes,
Aut penitus summo crebrescant murmura ponto,
Tranquillo ne crede mari, cœloque sereno;
Nanque sinu in medio strepit aura, & cœrula spumant,

Sed me jam raucus venientis sibilus auræ,
Inceptique vocant per opaca silentia cursus,
Sylvarum, cœlique decus Latonia Virgo
Assurgens nivea lustrabat lampade terras,
Confestim gelidæ vicinis collibus auræ
Descendunt, velumque vocant: dant carbasa nautæ
Implet & aura sinus: fertur cita gurgite puppis.

*Per Cala-
bria litora-
lia naviga-
tio.*

Jam retrò viridem gemmato in vertice Aitam
Liquimus, & clari pariter monumenta 1 Draconis:
Hinc 2 Talai fontes, & aprico in colle 3 Carillas,
Muscifamque 4 Adamanta lego, 5 Blandamq; virentē,
Plurima lætus ubi sua munera jactat Jacchus.
Inde 6 urbem impostam scopuloso in vertice saxi,
Citria cui nomen fecere, atque ære potentem

Præ-

---

1 Sacellum unius ex Sociis Ulyssis. 2 Idem ac Laus Læno.
3 Cirillo, ex qua lætissima deferuntur vina. 4 Diamante 5 Belve-
dere, ex qua optima provenit una passia; perque omnem Europam de-
vehitur. 6 Quæra.

Prætereo 1 Temesam, & delubrum in colle 2 Politæ.

Fortior hic ventus spirare è vallibus alris

Incipit, & scissi spuma incandescere fluitus:

Nos tunc in lævam iussit succedere rector,

Quà ventus pulsabat aquas: sic pondere iusto

Stat ratis obliqua, & facilis freta cærule sulcat.

Sic ego per dubias errare frequentius undas

Optarem, obliquas auras optate, magistri;

Rectum carpit iter obliqua per æquora puppis.

Nam cùm postico descendit murmure ventus,

Et librata maris diffundit marmora pinus,

Improvisa latus vertit sæpe aura sub undas.

Tunc vigil in puppi retinacula curva gubernet

Rector, & intortos pertractet nauta rudentes.

*Obliquæ
aura felici-
or.*

Sed jam purpureos currus Aurora vehebat,

Cùm tandem Patici ventus nos vexit ad oras.

Hic fidos noto complexi litore amicos,

Numina 3 magna loci proni veneramur, & inde

Magnanimum viso 4 Heroem, prolemque beatam

Tot Spinelliadum cretorum à sanguine Regum:

Et te, Diva, meis 5 nunquam reticenda Camænis,

O Isabella 6: sed, ah! diro quo turbine rerum

Te properè è nostris mors abstulit invida terris?

Certè equidem (nec vana fides) invidit Olympus

Tenobis, numerumque volens augere Dearum,

B terris tulit, & cæli super astra locavit.

Ergo poli quacunque sedes de parte sereni,

Aspice nos, Isabella, ratemque per alta gubernæ,

Atque meæ semper sis tu Cynosura carinæ.

Hinc postquam Dominos inveni, & numen amicum,

*Isabellæ
Spinellæ
Elogium.*

L 2

Di-

1 *Terre Loppa* vetustissimum oppidum, ex quo optimum æ, ut habet *Homerus*. 2 *Vnius* ex sociis *Ulyssis*. 3 *Divû Franciscum* Minoris Parentem, cujus hoc in oppido, ex quo fuit oriundus super bisissimum exat templum! cum peramplio cænobio. 4 *Ioannem Baptistam Spinellum* Fuscaldi Marchionem, Paticique Dominum, virum animo penè Regio, & gestis belli, domique clarissimum. 5 *Marchionis filia*, magnique *Comitis Altavillæ* conjux, *Matrona* literis suprà sexum eruditâ, pietate verò, & moribus integerrima. Ab his sæpè *Pœta* humanissimè exceptus fuit, cum *Tyrrhenum* navigaret.

Nepesina fabula, unde urbs, Varii olim sedes perquam chæta,

Digredior. Celsi legimus vada falsa 1 Lyciti,
Et gelidum retrò puppi tranavimus 2 amnem.
Hinc altris imposta jugis 3 Nepetia surgit,
Quondam Nympha maris, quæ Najadas inter oberrans
Infelix peritit, Satyros dum casta petulcos,
Lascivumque fugit Panem: fluvioque sepulta est,
Nunc urbs antiquæ servat cognomina Nymphæ,
Vati dulce solum: primos hic ille sub annos
Excoluit Musas, tenerosque instruxit ephebos.
Apricos latè colles clamore saluto:
Ingeminant nautæ plausus: ceu gurgite ab alto
Cum Solem aspiciunt venientem lumine puro
Vocales modulantur aves. longè assonat Echoz
Plausuque assurgunt valles, collesque supini.
Hinc viridem 4 Linum, & 5 Tyllesia saxa relinquo,
Et Baccho lætam gemmato in colle 6 Terinam:
Ostiaque Ocinarî legimus, tumulumque Ligeæ.
Hinc & vitiferos colles, & rura 7 Lameti,
Angitulaque 8 cito cursu vada flava secamus.
Mox 9 Laëtiadæ speculam superamus Ulyssis,
Dives ubi quondam turritis mœnibus 10 Hippo,
Quam fortes coluere Locri: nunc tota ruinis
Mersa jacet, congesta jacent simul horrida saxa.
Fata urbes, & regna trahunt: sub mole caduca

Quid

1 Maritimum in colle oppidum *S. Lucio*. 2 Flavius, & oppidum *Fiume freddo*. 3 Quæ & Clampetia, vetustissimum, ac nobili oppidum in colle situm ad Olivæ fluvii ripas, incolæ *Catocastro* vocant, eo quod subter castrum, quod urbi imminet, interfluat, urbs *Amantea* vulgò appellatur. 4 Promontorium ad Olivam amnem *Camelo*. 5 Promontorium alterum, in quo urbs, & sylvæ eiusdem nominis *Capo di Carica* Calabri vocant. 6 Antiquum oppidum, cuius laudatissima sunt vina, est autem in amœnissimo colle vitibus confito extractum *Nocera di Calabria*. 7 Fluvius, vernaculo sermone *l'Amato*: est & promontorium *Lametes*, vulgò *Capo Savaro*: inter promontorium, & fluvium oppidum est *Lametus*, sive *Lametia* à fluvio dictum *Santa Eufemia*. Hæc autem urbs tota penitus absorpta est in ultimo Calabriæ terræmotu. à prædicto fluvio appellatur ingens sinus *Lametinus Golfo di S. Eufemia*. 8 *Angitola* flavius. 9 Parvæ insulæ contra Vibonem. 10 Sive *Hipponium* à Locris conditum: Romani *Vibonem Valentiam* appellabant, *Monteleone*.

Quid mirum miseri si Fatis ducimur ipsi.

Prona coloratos jam lux vergebat ad Indos,
Cum subitis regitur densatis nubibus ær,
Atque imo sensim è fundo maria atra tumescunt:
Igneus ipse etiam flagrabat proximus alto
Sol pelago, instantis certissima signa procellæ:
Quo visu puppim detorquet rector ad oram,
Proxima quæ tuta nobis statione patebat.
Agmine remorum celeri freta turgida verrunt,
Soliciti que fugam capiunt ad litora nautæ.
Ut, cum terribilem descendere monte leonem
Aspexere, fugam arripunt per rura, coloni:
Et sua vix summo vestigia pulvere ponunt.
Alipedes facit ipse timor: nec currere cessant,
Ni jam securi procul evasere periculum.

Seriùs hesterno postquam de fluctibus ortu
Emersit veniens attrito Delia cornu,
Surgere nec ventos, discludi aut nubila cælo
Aspicimus: pendent nubes: silet æquor, & alium
Sylvani nemus, & cælo intempesta ruit nox.
Tunc rector pelago deduci è litore cymbam
Imperat: incipiunt nautæ parere parati.
Tunc sic ingressus: Non si mihi Juppiter ipse
Spondeas, hoc fluctus ausim percurrere cælo,
Hic sinus infamis, refugisque exæstuat undis
Bretti¹, & duris densatur cautibus ora.
Præterea (avertant destro Dii numine casum)
Si noctu ruat è cælo sine more procella,
Quantus erit sub nocte timor? majora pericla
Impendent noctu, & terrorem plurimus horror
Accumulat: pendent animi; & mens nescia nutat.
Quid facias, cursuque petas quæ litora, nescis.
Qualis ubi nemorum per inhospita lustra viator,
Cum Lunam obtexit nimbus, pluvixque refusa
Descendere, viz spatiis deprensus iniquis,
Que vitet prærupta, petat quæ regmina, nescit.

Rector ad hæc: cautum toties servata Melanthum
Cydera non fallent, nec quæ tot cursibus actis

L 3

No-

¹ Sive Brutius, qui à Brutio promontorio Capo Vaticano Scyllazum usque extenditur, Golfo di Sicilia,

*Difficilis
per Bretti¹
sinus na-
vigatio ne-
cè inter-
pericla.*

Nota mihi, crevitque usu experientia longo.
 Quot similes vidi noctes, quibus æquore vasto,
 Inter & horrores, altæque silentia noctis
 Erravi. Dedit ipsa vias audacia primum:
 Successu tutas inde experientia fecit.
 Ire igitur placeat: tutus, mihi crede, poëta,
 Cursus erit. verum si pigri hac nocte taberna
 Brettiorum infamistetroque manebimus antro,
 Heu miseros! quot nigra dies domus ista tenebit.
 Nam cum Phœbus equosaget æthere, concita nimbis
 Spectabis maria, & longum durare procellas.
 Crede seni, multi florent cui vertice cani.

His dictis commotus, iter per cœrula carpo,
 Tunc rector cymbam dat fluctibus: ilicet omnes
 Ex acta in puppim conscendimus. haud mora, nautæ
 Corripiunt mare solliciti: freta versa lacertis
 Despumant: medio prætervolat æquore linter.
 Ipse æstum fugiens clavum deflexit ad oram
 Trinacriæ rector: mediusque silentibus umbris
 Brettius ære sinus proscinditur. Acta phaselus
 Jam propè Sicaniam nitidas radebat arenas,
 Cautus ab excelsa tunc clamat puppe magister:
 O, inhibete cici tonsas. mora nulla, juvenus
 Cursum inhibet remis, vertitque ad litora puppim.

Ipse mihi tunc rector ovens: Ars multa Melanthum,
 Illum nec cœli experientia nota fefellit.

Hæc animis conde, ut venturos carmine nautas
 Edoceas; (nostræ nam te fecere poëtam
 Nereides, viridi velantes tempora myrto)
 Cum Sol Oceano demergitur, aut vaga Phœbe
 Nocte intempesta tacitas agit æthere bigas

*Quando no-
 ste in du-
 bia tutus sit
 car/ur.*

Exorients, nec flare levi Notus incipit aura,
 Nec mare sollicitos urgere ad litora fluctus.
 Tende iter in noctem: nullus ruet ære nimbus,
 At nunc in molli corpus sternamus arena:
 Nec tentemus aquas cœca sub nocte Pelori.

Jam ferrugineos Aurora invexerat ortus,
 Cum tandem angusti spectamus claustra Pelori.
 Arripiunt nautæ remos: pelagoque volamus.
 At mihi cernenti Siculi miracula ponti,

Pag-

Panditur infuetum, scena in refluxente theatrum:
 Et maiora quidem, quàm quæ vulgaverat olim
 Fama patrum. Freta cœca maris fervere videmus,
 Et bullire salum, & latè incandescere spumis.
 Fervidus incandet curvo velut humor ahenò,
 Cùm subter virgis stridet crepitantibus ignis.
 Sed certis fervere locis vehementiùs æquor
 Aspicio, longoque albescere cœrula tractu.
 At læves medio fluctus, tractimque fluentes
 Ocyùs ire: ratemque simul trahere æquora cœrò.
 Obstupui primùm: mox explorare latentes
 Aggredior causas: quas & meminisse juvabit.

*Memoriam
 Freti de-
 scriptio.*

Hesperia finem juxta, Siculumque Pelorum,
 Quà modico terras æstu secat unda revulsas,
 (Nam, si vera canunt, quondam fuit utraque Tellus
 Una, sed ingenti mox terræ concita motu
 Dissiluit, vapor è gremio Telluris ad auras
 Erumpens tantam potuit fecisse ruinam)
 Itque, reditque mare, & Lunaribus æstuat horis.
 Cùm Luna Oceano emergit, turgescere pontus
 Incipit, & magna fertur vi percitus, ipsa
 Ascendens quò Luna trahit: nam fluctibus ille,
 Seu genius, seu dirus amor, vel concita vis est,
 Ut Luna veniente fluant, refluantque vicissim,
 Dum fugit. In pratis veluti flos roscidus ille,
 Helio quem Graii Tropium cognomine dicunt,
 Ut Solem mediis venientem aspexit ab undis,
 Incipit inflecti in Solem, gyroque sequaci
 Currentem cursu sequitur: mox inde reverti
 Ut vidit, retrò devexo vertice cedit,
 Orbibus assimilans Solaribus æmulus orbem.
 Floribus ingenium est, virtutis & æmula virtus.
 Ni veteres forsan Phœbi suspiret amores
 Infelix Clytie, durumque sequatur amantem.

*Æstus Si-
 culus.*

*Et quo tem-
 pore inci-
 piat.*

*Heliotropii
 descriptio.*

Oceano assurgens Phœbe vim concitat undis:
 Agglomerantur aquæ paulatim: & gurgite pleno,
 Jam mare turgescens ascendit ab usque Pachino:
 Plemmyrium 1 secat undosum, 2 Tapsumq; jacentem,
 Flavaque prorumpens prætervolat ora Simethi.

L 4

Aft

1 Syracusarum promontorium contra Ortygiâ. *Massa d'Olivero.*
 2 *Isola dell' Magnisi*

*Aspiciendo
Dreii car-
pior.*

Ast ubi 1 Cyclopyum scopulos, 2 Acimque fluentem;
Præterit, rapida vi fertur, & impete multo
Angusti saliens irrupit claustra Pelori.
Hinc Scyllæa fluens per litora, perque 3 Metæarum
Irruit in 4 portum, qui servat ab Hercule nomen:
Sed sensim fugiens æstus languescit aquarum.
At postquam medii circum jam Luna diei
Descendens secuit, confestim concita retrò
Verruntur maria, & refuga Thetis æstuat unda.
Cum verò ad Manes descendit, cærule rursus
Ascendunt, refluuntq; hinc & conversa sub Ortum
Dum properat, posito subsidunt gurgitis æstu.

Verùm quæ Siculum Tellus Rhægina Pelorum
Spectat, & hinc Cænys surgit, 5 Neptunius illinc,
Est rapidus maris æstus, & ocyùs unda recurvat.
Has inter terras fervescit gurgite passim,
Diversisque locis bullit maris unda tumescens.

*Charybdis
qua.*

Est & Trinactiæ propè litus in æquore vortex
Horrendus. Graii quondam dixerè Charybdim
Nomine, Cariophyllum appellavere Sicani;
Quippe illum gyro florem maris unda quieti
Exprimit: alato cum ferret turbine Nereus,
In gyrum glomerantur aquæ: velut incita fertur
Axe super longo rota mobilis, & citus orbis
Vertitur in medio. per vorticis ora rotantur
Veloces cursu fluctus: ruit unda sub imum
Oceanum præceps, rapiturque voragine tetra.

*Filius Ma-
mertini va-
ria causse.*

Nam subtus terram, ut perhibent, Manesque profundos
Tenditur immensus per concava saxa meatus:
Illum trans Libyæ fines erumpere fundo
Oceanì voluere, viasque secare latentes
Oceanum Eoum, fluctusque haurire Sicanos.

Sub-

---

1 Li Sparaglini. 2 Iaci. 3 Geminus fluvius alter per Turianum
seminara fluit accolis dictus Finus Marro, alter per Medamam Re-
sarno, & appellatur Mesuma, & Metrami. in hoc aiunt, se lavisse Ore-
stem, & sanam iterum mentem accepisse. 4 Herculis portus, qui &
Tropæa, sic vocatus, quia ubi ad illum pervenit Siculi maris æstus,
revertitur, nec ulrà excurrit. 5 Mons Messanz imminens. Colle de
Rizz.

Subter aquis 1 alit vastam cōsurgere rupem,
 Rupis & in medio horrendum curvamine lato
 Esse antrum dixere, sinuque patere capaci:
 At verò rapidum contra prorumpere flumen
 Litore ab adverso, ex ipsis radicibus Ætnæ
 Immissum cæco loca per conclusa meatu:
 Inque specus celeri cursu devolvier amnem.
 Quò cūm spumoso venerunt impete fluctus,
 Merguntur scissis in rupibus: inde retrorsum
 Allisi redeunt vi multa, & protinus imo
 Vorticibus circum rapidis tolluntur in altum.
 Seu quoniam terræ cūm dissiluisse revulsæ,
 Altus ad infernos vi per loca concava Manes
 Latè aditus patuit circūm, multusque dehiscit.
 Hinc æstus pelagi, hinc immanis & illa Charybdis.
 Cūm Notus, aut Euri furit ira, aut sibilat atrox
 Africus, horrendo implacabilis ore Charybdis
 Equor agit circūm, rapidosque voragine fluctus
 Sorbet, & cructans iterum jaculatur ad astra:
 Pontus at immenso jactatus turbine venti
 Irruit, & crebros fert longè ad litora fluctus.
 Verūm ubi vorticibus venit jam proximus, intus
 Præcipiti lapsu descendit, & omnia circūm
 Sorbet agens: veluti montano à vertice torrens
 Veloci veniens devexa per avia cursu,
 Obvius ut vasto occurrit Telluris hiatus,
 Mergitur, & præceps Manes ruit ætus ad imos
 Cum sonitu, latèque strepunt per confraga fluctus.
 Si tibi chara salus, rapidam fuge, nauta, Charybdim;
 Nam si sublapsus venies ubi vortice fervent
 Equora, nulla tibi dabitur fuga, nulla salutis
 Spes ultrà: abreptam vortex trahet ilicet alnum.
 Vidi ego (Dii Superi nautis arcete periculum)
 Misce oculis, inquam, torrentia flumina vidi,
 Et monstrum horrendum Sicala sub rupe Charybdim
 Ore dehiscentem, fluctusque sub ima trahentem.

*Cur Charyb.
 die affnat.*

At latus Italiæ dextrum, maris horrida virgo Scyl-

1 Ita observatum ferunt ab egregio quodam Urinatore, dum Federici Regis jussu prope Carybdim urinat, ut auream pateram ab ipso rege projectam è fundo educeret. huic Nicolao nomen erat à Prochyæ oriundus, verum ob insignem urinandi artem cognomento Piscis vocabatur. De hoc plura in Haliensis, quæ jam parvus,

*Athanasius
 Kircherius
 Mundi sub-
 terraneæ:
 to. 1. lib. 29
 cap. 25.*

Scylla qua. Scylla tenet, canibusque latrat succincta marinis.
 Litore densantur cautes, penitusque cavernis
 Unda fremit, vocem savorum imitata luporum,
 Cum pelago jactantur aquæ, tu cautus in altum
 Carpe fugam: nam Scylla sinu complexa profundo
 Discerpet, monstribusque dabit tua membra marinis.

Mitra de a-
sin.
Villa Rhe-
gina de-
scriptio.
 Præterea, mare dum refluit Sicana secundum
 Litora, præcipiti cursu tunc scandit ad oras
 Italiæ pronum, ferturque rapacibus undis.
 Est & Rhegino prætenta in litore villa
 Nacaris ¹, antiquo Nymphæ de nomine dicta,
 Læta situ aprico, & pulchris spatiosa viretis,
 Mollemq; ad Zephyrum, & Solem conversa cadentem,
 Palladio è ludo quæ fessi sæpe solemus
 Quærere secessum, Musis, atque otia læta.
 Hinc æstus molitur aquæ primordia cursus,
 Et Mamertini contendit in ostia portus:

Æstus huius-
plex.
 Ut venit, allisus retrò ruit inde rapaci
 Torrente, & medio despumant gurgite sulci.
 Alter at interea per litora profluit æstus
 In Cænym; hinc lævam tendit, litusque Sicenum.
 Cum fluit unda, brevis pelago via: nullus & alnos
 Pontivagas agitare labor: cita cærule puppes
 Ipsa ferunt: non remo opus est, non flamine venti.
 Qui viridem Cænym, spatiosaque rura Salicti,
 Et ² Scyllæa colunt qui litora, lentre cavata
 Trinacriam nullis pulsantibus æquora remis,
 Descendente mari, veniunt, redeuntque retrorsum,
 Dum salit: imbelles pueri, innuptæque puellæ
 Veloces agitant cymbas, fugiuntque per undas:
 Non vada, nec rapidi formidant fluminis æstus.
 Aspera quæque dies, longusque emolliit usus.
 At si cum refluit maris æstus, & unda recurset,
 Obvius ire velis, frustra conabere tonsis,
 Incassumque Noti descendunt puppe secundi.
 Sæpe rates medio hærentes in gurgite vidi,
 Cum venti velum inflarent: velut aspera saxis
 Stæt rupes immota mari, ventosque laceffit:

Ceu

¹ Suburbanum rus Collegii Rhegini Nacareni, vulgus vocat. ² Lo
 Sciglio, oppidum serico lanificio nobile: ex quo in Siciliam vel ipsæ
 mulieres sine remo, sed fluxu ferente veniunt, redeuntque.

Ceu stetit extemplo mediis in fluctibus alnus,
Cum trabibus subter curvis Echeneis adhæsit,

Si fortè in rapidos spumosa Doridos æstus
Turritæ inciderint naves, tunc ære canoro
Dant longè signum: Scyllæo ab litore rector
Accitus venit extemplo, immotasque carinas
Vorticibus trahit è mediis, pulsatque periculum:
Multo illum nautæ servati munere donant.

Non secus è patria veniunt Tellure Britannis:
Æstus ut Oceani refluit, dant puppibus undas,
Descenduntque mari refugio: mox concita retrò
Ut saliant maria, è puppi demittitur alto
Anchora, & in medio feriati gurgite sidunt.
Rursus & ex imo deducitur anchora fundo,
Cum refugit, longèque petunt sine remige Belgas.

Tempestate illa, Zanclem qua Gallus habebat,
Sicaniamque omnem bello vertebat opimam,
Cænyos aprici memini me litore curvo
Allobrogem vidisse virum, cui nomen Iopas.
Hunc rigidi falsa sub proditione Sicani
Insontem ficto indicio: quia scilicet igni
Aggressus totam clam noctu incendere classem,
Atque urbem simul, atque omnem subvertere gentem,
Damnare neci, mortemque inferre parabant.
Ille ubi cognovit se certæ occumbere morti,
Incœpit versare modum, quo tristia Fata,
Et necis infandæ sortem pulsaret iniquam,
Moliturque fugam (justis Deus adsuit ausis)
Cum prima ex alto rueret nox humida cælo,
In mare se nudum demittit, & æquore nando
Incipit Italiam celeri contendere cursu.

At miser hæc, illac quæ fervidus ipse trahebat
Æstus, oberravit dubius, vitæque, vitæque.
Cum tandem (insontes cælo pia Numina spectant)
Cænyos undosas venit jactatus ad oras
Sæmianimis, gelidoque jacebat litore nudus.

Fortè pererrabat per proxima litora Tarchon,
Excubias qui sorte datæ tunc noctis habebat:
Hic ubi conspexit Lunæ sub luce maligna

*Britanni,
in Belgium
æstu ferunt
et navigant*

*Galli mil-
itis audax
facinus:*

Ad:

Advenisse virum in litus per cœrula nando,
 Fit propior misero, & novitatis imagine captus,
 Dicere qui sit, quidve agitet, quo sanguine cretus,
 Hortatur, dextramque viro dat pignus amoris.
 Ille algore rigens vix hæc dedit ore trementis
 Gallus : ego, Siculos, invisaque litora fugi:
 At tu, si qua animo pietas, si tangeris & tot
 Ærumnis, mea membra fove. nec plura profatur,
 His dictis, Fatoque viri commotus acerbo
 Magnanimus Tarchon, gelido de litore nudum
 Sustulit, & lætus cervici imponit inertem.
 Ut vicina subit sociorum castra, rigentes
 Ignibus admovit sublatis militis artus.
 Hic, ubi vitali recreatus membra calore,
 Et solitæ vires animo rediere, profatur:
 Et causas omnes referens ab origine dicit.

*Advenit, &
 in natando
 casus.*

Hic mihi, vêtus equo dum florea rura salici
 Propter aquas, jubare exorto, litusque petero,
 Hæc dedit: exple virque animum novitatis amantem,
 Me primùm pelagus cœca sub nocte natantem
 Trinacriæ ad litus, quâ fluctuat unda : Pelori,
 egit: & hinc refluens retrò maris æstus ad oram
 Italix vêtavit, aquis ducentibus ipsis.
 Hic me conantem vicina tenere natatu
 Litora, transversum veniens maris æstus ab acta
 Impulit, & Siculas iterum perduxit in oras.
 Hinc, cum jam portum, desertaque claustra subirem,
 (Seu Divum pietas fuit illa, & credere par est;
 Seu sic nostra tulit Fortuna, aut gurgitis æstus)
 Descendens pelagus rapuit, duxitque, benignus
 Quâ me semianimem accepit de litore Tarchon:
 Sed quod tunc animo mirum, indictumque putabam,
 Accipe. Triginta conspexi in fluctibus æstus
 Fervere, & totidem rapidis torrentibus æquor
 Defluere, Herculeo dum currit ab usque recessu.
 Qualis per campum multis delabitur annis

*Triginta in
 Siculo fre-
 so æstus,
 quorum u-
 nae calidus
 frigidus; al-
 ter.*

Ar-

1 Accidit audacissimum i Ruc transfuga factum hyeme nocte rigi-
 dissima, ut instar portenti visum sit. illum pluribus aureis donatum ad
 suos remisit Theodorus Comes Barbovis. 2 Unum ex tribus Sicilia
 promontoriis, quod Orientem spectat, si Favæ.

Auſtus aquis, curſuque fluit devexus in æquor.
 Alter & in Boteam currebat, & alter in Auſtrum;
 Egelidis erat alter aquis; ſed fervidus alter
 Amnis erat: vix nudus aquas tolerare rigentes,
 Vix calidas recreatus aquas perferre valebam.
 Mira quidem, ſed vera: malique exercitus iſta
 Ipſe meīs vidi: & doctum experientia fecit.

Interea canos ſepteno impulſa phæſelus
 Remige ſulcabat fluctus Rhægina ſecundum
 Litora: pulchra modis cum ſe i ſpectacula miris
 In pelagi medio nobis viſenda dedere.
 Invenient vix dicta fidem: majora Sicano
 Occulit Natura freto miracula rerum,
 Quam veniunt alto glomerati ad litora fluctus.
 Illa ſed ardemus narrare, & dicere cauſas.

*Morgana
 Rhæginæ
 deſcriptio.*

Principio tenui criſpantur cæcula vento,
 Poſtquam multa quies riſit tranquilla per alta:
 Hinc miranda vago pandit ſe ſcena theatro,
 Et gratus mentem ſtupor occupat. æquore centum
 Arboribus latè denſis frondeſcere ſylvas
 Montibus in ſummis, & per florentia rura
 Innumeros errare greges, errare capellas:
 Paſtores & mille greges poſt ire ſequaces
 Aſpicio, & tenui deducere carmen avena.
 Parte alia centum juvenes percurrere ſylvas,
 Atque altos video montes, avidiſque Moloffis
 Umbroſos nemorum latè circumdare ſaltus,
 Venatuque feras agere, & vibrare ſagittas
 Ex arcu, & leporem, & timidam transfigere damam,
 Flumina & ex altis devolvere rupibus undas
 Electro ſimiles, viridique crepidine ripas
 Floribus intextas hyali ſplendere colore.
 Attalico veluti variaſta tapetia luxu;

Aur

---

1 Mirabile hoc refractæ poſt reſpercuſſionem lucis ſpectrum (Non enim in Athanaſii Kircherii ſententiam eo, qui neſcio ex quibus ſulphureis halitibus, lapillisque in Mamertini freti fundo relucentibus evenire id patat) Rhægini patrio ſermone *la Fata Morgana*, appellant. Eſt autem adeò mirum Naturæ phaſma, ut vix fidem juveniret, ſi tot eſſent oculati teſtes, quor ſunt ſerè Rhægii incolæ. Contingit autem æſtate, vel autumno, cum poſt ſummam maſticiam leviſter undæ criſpari incipiunt.

Aut quæ divisi texunt aulæa Britanni.
 Unum ego sed pulchrum visu, mirumque putabam:
 Cærulei passim montes, auroque nitebant;
 Et fulvæ pariter sylvæ, saltusque, feræque,
 Et venatorum croceis lita corpora guttis.
 Innocuis longè ardebant trepida arva favillis:
 Vernabant nemora, & sata rura rubentia flammis.
 Ut cum purpureus mediis in nubibus arores
 Emicat, & centum trahit alto à Sole colores.
 Pastores, mixtimque greges in collibus aureis
 Errabant, rutiloque ardebat Tityrus auros;
 Aurea & auratæ tondebant prata capellæ:
 Et fulvæ Serum referebant vellera lanæ.
 Alta coloratis fulgebat frondibus arbos:
 Fulgebant nova poma, novisque coloribus arva.
 Quales Alcinoi Eois in finibus horti,
 Hesperidumque velut trans longè Atlanta repositis;
 Qui (si vera sacri cecinerunt carmine vates)
 Purpureis ardent flammis, auroque nitescent.
 Cæruleis passim intermixta coloribus arva
 Cultra micant, virides truncis imitata smaragdos:
 Aurea poma rubent: sed flos argenteus exit.
 Hæc dum prospicio: pendentes ære sylvæ,
 Atque feræ, atque homines, atque aurea flumina, & arva,
 Ut venit levis aura, mari non amplius alto
 Visa mihi, & dicto citius fugere sub auras.
 At facies nova sese oculis tulit obvia nostris.
 Alta velut versis discessit frontibus olim
 Scena theatri circi, nova visa repente,
 Et miranda quidem pulchris spectacula rebus.
 Pensile conspectum supra mare, & æquore fluctus
 Purpureos pendere procul de puppe videbam;
 Curvaque depicto proterendi litora gyro.
 Ad cautes fulvum spargebant cæcula rorem
 Allisa, & fulvo splendebant murice cautes.
 Mille rates vitreis errabant fluctibus, auro
 Ardentes: varioque interdistincta colore
 Roboraque, tabulæque cavæ, remique nitebant.
 Ex auro mali speculari verrice in auras
 Surgebant, pictis, & per carthæsia signis

Un-

Undabant vexilla; velut tenuissima tela
 Vellere Seriadum intertexta, & murice tincta.
 Candida vela; notis sed per confinia rubris
 Texta videbantur, pictisque undantia villis:
 Et villi multa saturi Sidone rubebant.
 Mille Phari nivea ex crystallo, ostroque nitentes
 Per puppes rutilo cælatas desuper auro,
 Sole repercussio radiabant undique circum:
 Sol velut ipse nitens medio splendet Olympo.

Parte alia magno circum curvata theatro
 Urbs augusta polo tollebat mœnia, & altis
 Circuitu longo surgebant molibus ædes.
 Mille coronato spatiosa palatia circo
 Cæruleis depicta notis, mixtoque smaragdo,
 Et minio ardebant, rutilæque simillima flammæ,
 Alta videbantur succendi culmina, & omnes
 Igne domos flagrare: coloribus & lita centum
 Testa coruscabant, gemmisque urbs tota nitebat:
 Undantes vidi fontes vibrare favillas,
 Et liquidum argentum: vibrata canalibus unda
 Purior electro, mixtimque argentea guttas,
 Et croceas fundebat aquas: pictoque sub arcu
 Curvata in varios sparsim distincta colores
 Se pulchram visu præbebat: ut Iris aquosas
 Pernubes nitida cingit ferrugine cælum.
 Ingens turba virum per compita, perque plateas
 Errabant, quos picta humeros nova purpura, fulvique
 Auratos petasi crines, mitraque tegebant.
 Et currus auro insignes, ostroque nitebant:
 Ardebant & equi flammis, fulgentiaque auro
 Mandebant fræna, & nitidum simul ungula campum
 Pulsabat nitida, & flammis auriga rubebat.
 Quales Solis equi, cum primo Oriente resurgunt
 Oceano ardentes auro, & fræna aurea mandunt.
 Hic ubi jam cœpit venti increbrescere murmur,
 Exemplò dispersa leves abiere per auras.
 (Seu mihi visa mari fuerint miracula in alto,
 Aut subter pelagus, sive ære pendula summo).
 Nam breve (proh dolor! effulsi decus, & vaga lucis
 Pompa mihi visa, & levium spectacula rerum.

At

*Mergana
caussa qua
fuit.*

At mihi rimanti causas, sententia menti
 Hæc potior visa est: Sicana scilicet ora
 Luce repercussos Rhegina in litora longè,
 Inque levi primùm crispatos flamine fluctus,
 Nativa immitti radios sub imagine rerum;
 Hinc quicquid medio natat æquore, quicquid apricis
 Collibus aduerso frondescit litore, & ipsam
 Ingentem procul apparere a vertice 1 falcem
 Saturni, & magno curvata palatia circo.
 Verùm crispatis quia, lenè afflantibus auris,
 Fluctibus incursant radii latera inter aquosa,
 In diversa ruunt diffractis: hinc gurgite in alto
 Millenæ rerum species visuntur, & igne
 Ardere, & vario mixtim fulgere colore,
 Ceu cùm laminibus nitidissima lumine vitra
 Oblicimus 2 polyedra (vocat sic nomine docti
 Grajugenæ) variata modis spectacula miris
 Illicet aspiciamus. vario depicta colore
 Apparent quæcunque oculis sunt obvia nostris:
 In diversa ruens nam lux pellucida vitri
 Per latera in varios miscet se docta colores,
 Pubentes imitata rosas, casiamque rubentem,
 Narcissumque, crocumque & vivaces amaranthos:
 Purpureos & picta refert Thaumantidis arcus,
 Atque ostrum, atque aurum, radiisque rubentibus astra,
 Et centum geminas pulchra sub imagine formas.
 Sed Rhegina vaga jam ventum ad litora puppi.
 Accipiunt ubi me socii, atque in tecta reducunt.
 Hi læti propter felicia litora cursus,
 Et nobis via per dubios tutissima fluctus.
 Sic ego longinqui lustrarem regna Canopi,
 Et Tartessiacas irem securus ad oras,
 Si celeres mihi Parthenope daret alma phaselos
 Mitteret & fortes juvenes, rectore Melantho.
 Sed jam me, trepidis turbato in gurgite rebus,
 Cura vocat, pectusque premit fragor altus aquarum,
 Atque truci veniunt superandi turbine venti.

1 Messana, de qua lib. 4. 2 Vitra multis lateribus lavigata, quæ
 res spectabiles pro numero laterum replicatas, visendas præbent.

F. De Louvencourt. Fecit.

N A U T I C O R U M

L I B E R VI.

Nunc age, turbati quæ prima pericula pomit
Exuperanda tibi, & solertia quanta adhibenda
Ventorum adversus rabiem, fluctusque sonâtes :
Nec non & quæ cura truces defendere Syrtes
Puppibus, & longè scopulos transmittere acutos,
Atque æstus vitare, sinusque inquirere, dicam :
Tu magni regina maris, Iessica virgo,
Dextera veni, trepidisque præi tu, diva, carinis :
Tu vastas aperi Syrtes, & marmora placæ
Collectasquæ fuga nubes, cælumque serena.

In primis ea cura animo tibi multa recurset,
Pendientes dubio in cælo vitare procellas,
Ergo ubi jam longo nigrescere cæula tractu
Aspicias, montesque atra obtexere nubes,
Vel nigrum Aurorâ latè transcurrere nimbum,
Flecte iter in portus, & proxima litora cursu
Tuta pere, atque moras omnes celerare memento,
Ut cum sublimi spectavit vertice pastor
Ingratam pecori descendere rupe procellam,
Ac penitus sylvas reboare procacibus Austris,
Lanigerum vocat ore pecus : sparsumque repente
Colligit, & tutis pressans agit agmina caulis.

Verùm si subito incumbunt stridore procellæ,
Et loca tuta fuga, & portus penetrare negatur,
Tunc opus est arte, & magnis tunc viribus usus,
Ac velut, armatus vallo cum se intulit hostis,
Dux ubi terribilem cristis, atque ære nitentem
Aptavit capiti galeam, & lateri addidit ensen,
Fertur in arma ferox, aciesque, & mœnia lustrat,
Fortibus imponit primæ tutamina portæ,

*Ingruente
sempestate
portus qua
gendi.*

*Ut duces
arbitri con
tra aggress
fores, ita se
nante con
tra tempa
stater in
struant.*

M

In

In muros alios, & propugnacula mittit.
 Hos ignes jubet, & scopulos immittere valles:
 Hos tormenta: cava alios explodere cannas
 Illos saurorum subitas sarcire ruinas
 Aggeribus plenis, lunataque cornua primis
 Obiectare locis. insertitus ipse per omnes
 It partes, dictisque animos incendit, & iras.
 Haud secus & rector faciet, cum turbine spectat
 Denfari cœlum, tollique à gurgite fluctus:
 Impiger & ventis, & motis impiger undis
 Obvius occurrit. Subitis cum casibus imus
 Obvii, & impavida objectamus fronte sinistris
 Infractos animos, superatum ex parte periculum est.
 Hos jubeat rigidos manibus versare rudentes
 Sollicitos, alios demittere carbasa summis
 Cornibus, atque sinus auris prohibere tumentes,
 Aut citò colligere, ardenti cum turbine ventus
 Descendit, rectorque jubet, cumque ipsa petis res.
 Demittant alii antennas, aliique coronis
 Ut sidant: maleque alii, velisque ministrent
 Egerat hic fluctus, æquorque refundat in æquor:
 Ipse sedens clavum turrita in puppe magister
 Arte regat, clavoque maris spumantia frangat
 Equora: nunc rectum, venientem à vertice pontum,
 Nunc verò obliquum accipiat, pulsetque ruentem.
 Sic ad opus cuncti magnis conatibus unum
 Intensi, rigidas superabunt arte procellas:
 Urgebitque cava assultibus irritus alnos
 Nereus, & duro venientes turbine Cori.

*Et si forte
 fiat ventus
 demittendus
 statim avis
 monetur,
 doloque
 citatus.
 Hoc est de
 mittenda
 antenna.*

Ergo ubi navarum confestim munera quisque
 Attripuit sua, turbatoque ingurgite venti
 Ingeminant sese, magnum de vertice mali
 Artemperiem demitte, Notoque dolonā furenti
 Expande. at tibi tunc solertia multa adhibenda,
 Ne mora sit, fluctusque agitent sine pondere puppes.
 Verum si raucō succrescat murmure ventus,
 Antennas demitte humiles à vertice summos.
 Et velum in latus obliqua, madidosque rudentes
 Contrahere hinc solers, hinc & laxare memento.
 Languida sed rigidi cum turbinis aura remittit.

Pau.

Paulatim sese, celeres tunc brachia velis
Extemplo famuli intendant; iterumque repente
Demittant; cum vela, Noto redeunte, tumescunt.

Interea (quæ cura tibi vel maxima semper,
Rektor, erit) pictas media sub puppe tabellas
Consule, ventorumque ferentem nomina buxum,
Quare & qui ventus spiret; quo turbine ducat
Tempestat; quantumque tuo de tramite Rhombus
In lævam, dextramque cadat; pariterque necesse est
Depressi erroris certas perquirere partes;

*Mappe, &
pyxis con-
sulenda.*

Quippè viam incertum non per vada cæca secabis,
Nanque tibi si certa fuerit plaga cognita cœli,
Et ventus simul, atque suis cum partibus error,
Certum iter institues: quin & freta dura trifurcis
Effugies saxi, pelagoque errabis aperto.
At quoniam crebrò se hæc, illæc concita fluctu
Versat, & in latus obliquat se plurima puppis,
Idcirco è medio pendebit Amalphica pyxis,
Libera ut in gyrum semper ruat incita cuspis.

At quanta in dubiis ars sit nunc rebus habenda,
Prosequar. In velum si dirus ab æquore turbo
Ocyus irruerit, subito det pronus habenas,
Et lævum, dextrumque pedem laxare minister
Conetur; diffusa cadet sic turbinis ira:
Ac velo cedente, perit: ceu cum pila molle
Incidit in linum; vix impete pulsa retrorsum
Exiliet: tenui in lino vis deperit omnis.

*Quando po-
des laxare
di.*

Impiger ipse etiam intorquens temone carinam,
Ventorum infringet vires de puppe magister.

Sed quid si gemini diverso à cardine venti
Descendant, rapiantque leve in contraria velum,
Dicam equidem, Palinure: labor sed maximus ille est.
Parte ruens gemina geminum pulsare periculum,
Hoc opus, hic labor est, altum tu deprime velum,
Ventorum cum lucta mari fremit horrida vasto.
Nunc raucum accipias contractis cornibus Austrum,
Nunc Boræam: sed fronte petas cave flaminis ictus:
Da latus: obliquus velo ruat impetus Austri.
Ceu gladiator, ubi incipit certare duello,
Atque hostem adversa venientem cuspide vidit,

*Quid cum
gemini ex
adverso in
gravi ven-
ti,*

Exemplo avertit pectus, rigidumque cruento
Hosti dat latus, atque eludit cuspidis ictum.

Si, codenae Noto, diras Aquilone procellas

Arctoz mittent rupes, cave vela repente

Obvertas : geminis primùm demitte ceruchis

Inde dabis Boreæ venienti vela, magister.

Nam si continuò stridet cùm turbine ventus,
Cornua veligerarum obvertimus antennarum,

Prona dabit latus, & subter ruet æquora pinus.

Cura etiam, ne dira tuens vis ipsa procellæ

Obvertat velum : cùm videris aëre ventos

Advenare, cito conatu collige velum.

Tædia nec magni capiant te multa laboris

Nanque optata salus multo speranda labore est.

Verùm si leni descendant flamine venti,

Haud vero ; nam crebrò memini fecisse Thoantem.

Nec minor ille labor fluctus haurire refusus

Sentina ex humili, rimas laxare patentes

Plurima cùm cœpit pelago concussa carina.

Sed quibus eporos valeas educere fluctus

Artibus, expediam, compertaque mira docebo.

In primis facili torno, duraque cavandus

Ex ulmo tibi modiolus, pedibusque carinam

Ter quinis superascendat : sic anrlia fluctus

Evomere alta potest, æquorque remittere in æquor.

Hinc septum in medio transversum impone canali

Ex ære, aut ligno è solido : sed valvula circo

Insit aperta : cuproque illi mox insuper adde,

Aut durum è corio rectum, clavoque refige,

Concludi ut pariter possit, pariterque recludi,

Sive adirus sit dandus aquæ, aut prohibendus ab illa est.

His actis, valido de robore nec è canali

Embolum, & ære illum circùm vestire necesse est.

Æquè & modiolò insertus respondeat imò ;

Ne quâ per latera intromissus permeet aër.

Est cavus ipse etiam formandus & ante cylindrus :

Cui septum, & medio sit valvula : & insuper olli

E corio tegumen sit mobile, quo fluat unda

Intromissa tubo, & clauso, non refluat inde.

Ferrea firmandus manica mox embolus axi

Per-

*Vento fa-
viente, non
obvertendū
velum, sed
demitten-
dum primū
est.*

*Anrlia de-
scriptio, &
structura,
qua è sen-
tina hauri-
tur aqua.*

Perreus, & solidis insit versatilis axis
 Cardinibus super, ut possit cavus embolus alto
 Nunc facili attolli nifu, rursusque deorsum
 Demitti, & potos sentina reddere fluctus.
 At verò ut valeas axem versare rotundum,
 Prælongam capulo virgam duro inferere ferro.
 Hæc fuerit constructa tibi cum machina, ab ipsa
 Momento poteris fluctus haurire carina;
 Nam si demittas virgam, tollasque vicissim,
 Continuo exhaustum ex imo dabit antlia pontum.

Non hic Ortygii miranda inventa magistri
 Præteream, quibus ille olim de nave Sicani
 Epotos poruit fontes haurire tyranni.
 Faginus, & longa tendatur mole cylindrus:
 Cardine & ingemino, teretique volubilis ille
 Nectitur obliquus, cui longum ex ære canalem
 Inque helicis circum formam, strictusque revolve.
 Immergatur aquis pars ima: sed alta carinam,
 Et tabulata super sese efferat: inde cylindrus
 Assidue contra fluctus versetur in orbem.
 Nanque imo quos haurit helix, alto evomet amnes.
 Non secus ex imo sentina: & nautea in æquor
 Egeritur: putris semper purganda carina est.
 Ne nautas intus conclusus pestifer humor
 Inficiat, generetque graves per corpus achores.

Interea famuli rimas opplere patentes
 Solliciti certent, & stupea trudere ferro
 Vincula, quæ veniens fundit se plurimus imber.
 Et super accensamque picem, ceramque tenacem
 Effundant. Pelagi sed me fragor altus, & atrox
 Ad majora vocat rauco stridore procella.

Ergo ubi tempestas vestit sine more profundum,
 Spumeum & elatis puppes mare contegit undis,
 Tunc opus ingentes gazas, & inutile pondus
 Altos proicere in fluctus (potiatur & illis
 Doris avara sinu in vasto, & Neptunus avarus)
 Tu verò optata potiari munera vitæ.
 Tunc levis extemplo surget de gurgite puppis
 Et facilis vento adverso, pelagoque ruenti

Item Cylindrus Archimedi.

Quæ & Nautea appellatur.

Non fragis impendere, procienda operi impedire, sequens.

M 3

De-

1. Putris aqua, quæ in sentinam per navis colat defluit.

Deluctare labor. nec te auti dira cupido
 Alliciat, hæstatque moras spes credula longas,
 Chara magis sit vita tibi: præstantior omni
 Illa auro, regumque opibus, sceptrisque superbis.
 Quin, Fato variante, fluunt, refluuntque vicissim
 Nescia stare loco mortalibus addita dona:
 Si superest nobis animus, nec dextera cesset,
 Quæ modò Fata ferunt, referent citò divite censu.

Præterea si fortè rapax de vertice summo
 Dejecit turbo malum, velumque per auras

*Gubernacu-
 li salutis
 fiasim ve-
 pavanda, et
 mali.*

Abripuit, vel dira Noto jactata feroci
 Unda gubernaculum rapuit, sparsitque per æquor:
 Tunc rector certet citus infrangere solutam
 Immisso temone ratem; nam cætera pendente
 Hoc uno: Ruptis periiit ceu currus habenis;
 Sic scisso temone ratis: retinacula puppi
 Mittere cura olli sit prima, & maxima semper,
 At fortes studeant nautæ sustollere malum;
 Et prona in proram canentia carbasa pandant.
 Nemo piger, vel lentus erit, timidusque periculo.
 Casibus audaces nautas decet esse sinistris:
 Frangimus audaces, timidi sed frangimur undis.

*Andaceris
 dubiis ven-
 ta fuit, &
 maxime ve-
 stor.*

Ipse sed ante alios audacior ibit in omnes
 Fortunæ casus rector, cui cætera curæ.
 Qui non præque ferat demisso lumine vultum,
 Pectore & ignavos animos, turpemque timorem,
 Semper lætus erit, quicumque per æquora casus
 Pendeat, & læto vultu spes ipse serenet.
 Ac velati, Fortuna vices dum mutat iniqua,
 Verso Marte, duces opus est prævertere Fata
 Impavidè, & læta mentiri gaudia fronte:
 Rectorem haud aliter cum spes jam deperit omnis,
 Naufragio pendente truci, simulare necesse est;
 Nanque omnes uno pendente rectoris ab ore,
 Illius inque oculos cuncti sua lumina figent:
 Unus erit vitæ, & mortis simul auctor, & index.
 Audebit si fronte fera occurfare periculis;
 Adebunt socii pariter; si fortiter ibit
 In casus omnes; eadem in discrimina rerum
 Illi etiam proprii ventent; si lentus agat rem;

Vi-

Viribus illi etiam languescunt. Denique rector
Qualis erit: talem geret & se quisque minister.

Sic Surrentinum memini fecisse Thoantem,
Cum lætam Ægyptum peterem, & felicia Nilo
Arva. Per Ionii fugiebas marmora puppis,
Undique cum cælum spissæ texere tenebræ,
Eripuere diem, & nigra fluctibus incubuit nox.
Ex templo cecidit Boreas, atque alta quierunt
Æquora: nec lævis pelago submurmurat unda.
Mox sensim tolli, non dum spirantibus Austris,
Incipiunt fluctus, venturæ signa procellæ.
Tempestas sine more ruet, si cærule nullo
Consurgunt jactante Noro. tunc ore profari
Cœpit puppe Thoas: Quoniam sæva imminet unda
Tempestas, torusque in nubem cogitur ær,
Colligite arma citi, solitasque intendite vires,
O socii, ventisque acres occurrite, & undia.

*Vatis pœna
manfragiæ,
et Surrenti-
ni naue-
rbi pericla.*

*Thoantis ad
suos oratio.*

Hæc ille: & dicto citius generosa juvenus
Armamenta capit, nervosque, & brachia tendit.
Protinus effusus reboans ruit imbribus Auster,
Horrendique micant ignes, sonituque tremiscunt
Subter aquæ, & scopuli, pulsataque litora longè.
Tunc nautæ in partes vertunt sese ocyus omnes,
Invigilare malo intenti, & vitare periculum.
Demittunt subiri velum, tenduntque rudentes:
Et velis acres animis, manibusque ministrans
Una omnes, nisu unanimi, & clamore secundo.
Horridus adverso cœli de cardine turbo
Improvius adest, scissumque à vertice summo
Dejectat malum. nautæ tunc illicet omnes
Arboris incumbunt lapsæ sarcire ruinam:
Erexere alium, parvumque dolona dedere.
Sed vento jactante fretum, jam gurgite cœco
Instar montis æquæ surgebant: undique circum
Obruitur latus, & rimis ruit æquor apertis.
Sæva gubernaculum rapit unda, & vortice mergit:
Non animis fractus foris cum pube magister:
Illicet immittunt curvæ retinacula puppi,
Quoque modo possunt venientia cærule pulsan.
Est ubi diffundi trifidis lætæ æra flammis,

*Rationum
mira soler-
tia.*

Et scire Notos, montesque attollere aquarum
 Aspexit rector, collabi jam penitus rem
 Sensit: at audaci socios cum fronte serenus
 Hortatur, conditque altum sub corde dolorem.

*Altera
 Theantis
 oratio.*

O mihi sorte dati, magnas nunc promite vires,
 Nunc animos, quibus alta olim Acroceraunia, & undis
 Dispersas Cycladas, dirumque Capharea puppi
 Legimus incolumes, Maleaque sequacibus undis,
 Ægæoque mari, Siculisque erravimus oris;
 Et duras toxies hyemes, nimbosque sonantes
 Vicimus, & mediis toties evasimus undis.

Non mala vos vincant: non hæc vos terreat atrox
 Tempestas, socii: sumus iidem, & vivimus ipsi.
 Audete. ò magni: Audendo sibi quisque facit spem.

Spem vultu simulans dedit hæc. tunc fortiter illi
 Et superare Notum, & spumantem Nerea certant,
 Ast ego naufragium quoniam impendere videbam,
 Et jam sublapsis horrendo in turbine rebus,
 Spem frustra accendi, geminas ad sydera palmas
 Intendo, & supplex humili clamore precando,

*Vasit ad
 Superos, &
 Saberiden
 preces.*

Talibus exorsus: Si quid peccavimus ipsi,
 O Superi, & noxis sacras temeravimus aras,
 Parcite: si qua polo pietas, & fluctibus attris
 Eripite hanc animam. ò, dextram proferte, benigni
 Cœlicolæ. at tu, SABERIDE, Deus æquoris, alto
 Axe veni, ventosque fuga, & freta turgida placa.

*A quo sero
 vultus.*

Vix hæc; extemplo summis splendoribus æthra
 Effulgere mihi visa, & nigra undique circum
 Nubila discludi, roseaque è nube refulgens
 Est mihi SABERIDES spectatus in aëre, qualis
 Alta peregrinus sulcabat marmora Nerei,
 Aut pedes Eo vestigia certa premebat.
 Quo viso fugere Noti, fugere procellæ,
 Et mare pacatum, & summo lux reddita cœlo,
 Et data tunc vitæ nobis simul aurea lux est.

Olli tunc ego: Quis grates persolvere dignas,
 Dive, tibi valeat tanto pro munere vitæ
 Concessæ, quæ mersa mari periisset in alto,
 Ni tempestatem pelago, ventosque fugasses.
 Quicquid & ingeniû, & quicquid mea carmina possunt,

Cun-

Cuncta tibi voveo : & te carmine , Dive , scanendo
Implebo promissa memor . mihi fronte serena
Annuit ille ; poloque volans sese intulit alto .

Ergo tibi cùm nulla datur spes , & ferus Auster ,
Et duræ superant animos , artemque procellæ ,
Auxilio tunc , naura , Deos clamore vocato ,
Nam tibi contrâ undas , tempestatesque sonantes ,
Nil facilem præter lacrymam , & pia vota relictum est .
Ipse etiam navis rector , qui cuncta gubernat ,
Conciplat pia vota : piis & munera Divis
Spondeat : Ipsi etiam placantur munere Divi .

Postquam vota Diis concepta , & crimina multis
Cum lacrymis , precibusque piis , Palinure , piasti ,
Acrior ingeminet si ventus , & æquora surgant ,
Te primùm ferro sublimi à vertice malum
Præcipio medium succidere ad usque trachelum ;
Proicere atque illum in fluctus : tibi cura sed illa ,
Hinc ne fortè ruens socios , puppimque flagellet .
Mox si nec vento modus est , crescitque periculum ,
A pterna totum celeri succide bipenni .
Funibus & duris clavus tibi puppe ligandus ,
Ne transversa ferat maris unda ; ratesque furenti
Da vento . docto quoniam spes nulla magistro ,
Nulla arti superest : rapiunt quò turbine Cori ,
Tendere opus , si forte cadat Fortuna , vel ipsi
Supplicibus tandem placentur Numina votis .

Præterea in pelago nimbis comprehensus iniquis
Angustis conclusa vadis loca , duraque saxis
Marmora , & horrendas longè fuge , navita , syrtes .
Nanque acti ventis cùm currimus æquor apertum ,
Et si nimbiferi strepitent per Nerea Cori ,
Quoque modo licet , & ventos duramus , & undas .
Verùm si nautis errandi nulla potestas
Oceano datur , in scopulos , in saxa necesse est
Allidi puppem , aut siccis impingere arenis .

At procurva rates in litora si Notus egit ,
Nullus ubi portus venienti brachia tendit ,
Nec sinus in tuta pandit se valle reductus ,
Anchora de prora jacitur , quæ dente trifulco
Navim firmet aquis : verùm si fortior Eurus

*Superi in
extremis
exorandi .*

*Quando ca-
dendus sit
malus .*

*Et navis
ventorum
arbitrio
mittenda .*

*Angusta
loca vitan-
da .*

*Quando ja-
cienda sit
anchora .*

Si-

Sibilet, & tumidi veniant à gurgite fluctus,
 Mitte etiam 1 sacram, præstet quæ corpore multo :
 Firmius illa ratem fundabit in æquore : ceu cùm
 In gyrum vacuæ fluitant sinè pondere lances,
 Et vento, hæc, illæc jaçantur, & ære nutant:
 Verùm iusta cavis si pondera lancibus addas,
 Confestim medio librantur in ære: nec jam
 Dant latus in ventum, aut circum versantur in orbem.

*Cum ventus
 a mari flat
 fugienda
 litora.*

Quin & turbato cùm stridet ab æquore ventus
 Acrior, alta pete, & fractas fuge litoris undas.
 Ast ubi navigiis vicino à litore Gaurus
 Incidit; aut Boreæ implacabilis ira sonantis,
 Litus ama, & longè Tethyn trans mitte rumentem.
 Nam si oram fugies, transversa ruentibus Austris,
 Pelletur longè pinus: nec tendere tantùm
 In ventum curvo poterit temone magister:
 Vincet vi ventus: ratis & per aperta trahetur,
 Quò tandem obiectum ad litus frangatur, acutos
 Illisa in scopulos, cum ulve impingat arenæ.

Sic nostræ periire rates, & libera juvenus
 Ad Scyllæ cautes, & Orestis proxima saxa,
 Portus ubi quondam steterat: nunc rupibus horret
 Infelix statio. Mauræ vastator arenæ

*Andræx
 Avali elo-
 gium, &
 quæ se arte
 servaveris.*

Africus imbriferis pelago insultaverat alis.
 Avalus 2 antiquo regum de sanguine cretus
 Austriacæ dux classis erat, geminosque per Orbes
 Egregius clarus palmis, clarusque triumphis,
 Qui magnis olim sulcarat classibus æquor
 Atlantis, latèque novum lustraverat Orbem,
 Missus in imperium magnum, quem mille secutæ
 Sunt acies: domuitque ingenti clade tyrannos
 Oceani, & rigida piratas cuspide fregit:
 At tunc Zancleos dura obsidione premebat;
 Hic, quem multa maris dudum experientia doctum
 Fecerat, & cœli pariter, ventique peritum,
 Ut denso vidit venientem turbine nimbum,

Im-

1 Ancora della Speranza 2 Andreas Avalus è Marchionibus A-er-
 ni Pescara, & Hiskonii Vasso Montis Sarchii Princeps, Indicæ pri-
 mùm, mox Siculæ classis summus Prætor, vir & animi magnitudi-
 nis penè regia, ac sagacitate clarissimis meritis immortalitate donandus.

Impiger hæc classẽ ferri mandata per omnẽm
Imperat: Italix cautes, ubi Scylla remugit,
Et maria alta citi fugiant, vicinaque rostris
Litora Sicanix stringant, humilemque Pelorum,
Quò demum servata mari se classis apertis
Mittat, & ad tutas vertat se navibus oras.
Ipse latus stringit Siculum, raditque Pelorum.
Hinc in 1 Leucopetram contendit, & æquor apertum
Puppe petit, senique alii petiere, secuti
Rectorem, tutique sinum tenuere Tarenti.
At reliqui magni temnentes iussa magistris,
Protinus in scopulos allisi, animamque dedere
Indecores. Adeò data iussa capeffere multum est.

Sed tibi non cura, rector, levioꝛe cavendum,
In terras cùm ventus agite plurimus, & jam
Naufragium Fortuna tibi crudele minatur,
Concita ne vento in rupes ruat alnus: apertum
Quà litus patet, & brevis æstuat unda, carinam
Dirige: sic gens incolumis servabitur omnis.
Verùm hic difficilis labor est, latè undique circum
Cùm rigidæ assurgunt rupes, & vix brevis inter
Orapater cautes, rarisque albescit arenis;
Quatenus angustæ veniens ratis incidat oræ.
Solicitus certam stationem in litore signa,
Atque iterum explora: vento mox pronus habenas
Committe: optatas puppis continget arenas.
Ut cùm venator certam sub fronde latentem
Egregius signavit avem, emisitque sagittam
Ex arcu: volat illa leves impulsa per auras
Recta petens volucrem, volucrique infixâ residit,

Nunc age, qui tuti portus, quæ fida carinis
Sit statio, dicamus. Aquis jactatus iniquis,
Doris ubi Oceano sese conclusa maritat
Herculeam ad metam, vicinas, navita, 2 Gades,
Vel 3 Tingitanæ venies Telluris ad oram
Hinc Malacæ, portusque novæ 4 Carthaginis alnos
Quassatas pelago, ventisque furentibus ætas
Servabit placido in gremio. sua brachia pandet

*Cavendum,
nec in sco-
pulos inci-
dat navis,
cum vitari
naufragiũ
non potest.*

*Portus 143
salvus.*

*Hispania
portus.*

Di-

1 Ultimum Italix promontorium, *Capo dell'armi*. 2 Insula, & urbs
Cadice. 3 *Tanger* in ipso fretu Herculeo sita *Ratis*. 4 *Carthagena*.

Dives 1 Alone, & quo se jactat 2 Delia, portus.

At si te ventus Gallis admovertit oris,

Gallia.

Masiliæ loca tuta vagis inquire carinis,

Lunatosve sinus, tibi quos in valle reducta

Ipse 3 Telo ex alto venienti Martius offert;

Et quos objectu laterum dant 4 Stæchades, & quos

Antipolis 5 præbet curvato in litore portus.

Aufoniam circum si striderit atra procella,

Trans Varum Herculeum portū, portumque 6 Monæcci

Intrabis, tutaque Savo te sede reponet.

Ipsa tibi pariter regalem in gurgite molem

Magnifico extructam luxu, sumptuque superbam,

Italia

Dives opum Genua, & pictæ vestis, & auri

Offeret, & firmis defendet turribus alnos.

Hinc & 7 Delphini statio curvata patebit:

Lunatas & amica dabit tibi 8 Cynthia sedes.

Euris jactatus freta per Tyrrhena, Liburnum

Contende in portum, aut turratas Herculis arces.

Pandet & 9 Argoum chalybum generosa metallis,

Ilua sinum: nec longè alium 10 Populonia præbet.

Inde procellosis ferimur cum gurgite nimbis,

Nos 11 Centum accipient pacato in marmore Cellæ.

Tu quoque velivolis dextram, Cajeta, dedisti

Puppibus, Arctoa caderet cum rupe procella.

Quassato mihi sæpè mari Crateris ad oras

Hospitium dedit Inarime, gremioque recepit.

Ipse etiam me sæpe jugo Misenus ab alto

Compellavit, aquas cælo dum Corus agebat

Et tepidæ Bajæ, Nefisque, sinusque Dicarchi.

Te placido condet gremio gratissima Siren

Parthenope; 12 Stabiæque reducta sede patebunt.

Præterea pelago in medio venientibus offert

insularum. Artemidos 13 sedem Cynos, mox valle reposta

Ti-

1 *Alicante* Valentia, urbs, & portus. 2 *Dianium* promontorium, ubi portus vulgò *Denia*. 3 *Tolone* ingens Provinciæ Portus, ac totius Galliæ navale. 4 *Gallis Isles d'or*, seu *Hierres*. 5 *Antibo*. 6 *Monaco* Liguriæ Portus. 7 *Portofino*. 8 *Porto Venero*. 9 *Portoferrato*. 10 *Porto Baratto*. 11 Centum cellæ, vulgò *Civita vecchia*. 12 *Castell' à mare*, exiguum antiquissimum Stabiarum monumentum. 13 *Antiquus* portus non longè ab urbe *Valeria*, *Alessa*, dicitur nunc *Stagno di Diana*.

Tiranum 1 fractamque 2 Philonius accipit alnum,
 Nymphæum pete Sardois comprehensus in undis;
 Et Galaris navim obiecti reget obliice saxi.
 Sunt Drepani portus; 3 Lilybesa gurgite clauso
 Sunt vada: sunt tuta portus statione 4 Pachini.

Ionio in magno cum se turbatus ab alto
 Juppiter effudit totum nimbisque, procellisque,
 Et spumam elisam, pulsataque videris astra,
 Plemmyrium pete litus, & Ortygias Syracusas;
 Sive 5 Ziphoni penetrabis in ostia portus;
 Vel te 6 Zanclei compellat pompa theatri
 Lunatos intrare sinus; mihi sæpe ubi fracto
 Perfugium conclusa cavo dedit unda recessu.
 Vel 7 Pylus adversa Pelopis Tellure petenda,
 Aut 8 Samos, & tutæ 9 Buthroti navibus arcet.

Ionii.

Illyris, Adriaci si spumæ cærule curtes,
 Innumeros tibi tuta sinus dabit ora repositos.
 Italia extendet quoque dextram, & litore tuto
 Brundusii excipiet quassatam fluctibus alnum,
 Aut 10 Trajanopolis, vicino in litore quæ se
 Falcato ostentat gremio, quod nulla furentis
 Adriaci vis, aut Boreæ gravis ira lacessit.

Adriaci

At verò incolumis Barium si forte tenebis,
 Reliquias magni supplex venerare 11 Myræi
 Pontificis, dio semper quæ nectare manant.
 Hinc portus Ancona suos, atque Ætria contra
 Tendet, & æratis pandet se navibus 12 Edroni.

Cum verò Ægæi sulcamus marmora ponti,
 Portus centum aperi. pacatos Græcia Tellus.

In-

1 Golfo Talano. 2 Porto Favone. 3 Mafala, urbs, & portus, dictus
 etiam Aultriacus. 4 Porto Longobardo. 5 Agosta, urbs Siciliæ capacis-
 simo portu celebris. 6 Messina, ubi quotquot sunt in toto terrarum
 ambitu celeberrimus portus est, ad quem efformandum plurimum de-
 sudasse Naturam dixeris, cui tamen æmula semper ars non cessit, nec
 civium industria, quippe superbissimo ædificiorum theatro egregiè
 munivere simul, atque exornare. 7 Portus Peloponnesi Navarino.
 8 Eadè, ac Cephalenia, in qua Porto Gniscardo. 9 Buthro. 10 Urbs
 Apuliæ Pecentia à Trajano condita, quæ & Trani, olim Ci-
 vibus frequens, nobilis, atque elegans, celebreque Italiæ Emporium.
 11 D. Nicolai Myræ Episcopi, cujus reliquiæ Barii, quæ Metropolis
 est Apuliæ Pecentia, asservantur, & perpetuò manna scætant.
 12 Porto di Chioggia, à Porto Sablone.

Ægei.

Quippè ubi crebra ruit subito stridore procella,
 Ac venti more sinè truces bacchantur in undis,
 Innumeros Natura sinus, portusque benigna,
 Perfugium miseris posuit per cœrula nautis.
 Solicitis tendent divinæ Palladis arces
 Cecropios 1 portus, 2 Piræaque tuta magistris:
 Et gremium pandent: mediis ceu nubibus Iris
 Curvatur, pacemque refert mortalibus almam.
 Et me grata 3 Chios, cum Nereus obstrepit undis
 Accipias. noto facundos litore amicos
 Invisam. ò, qui me ventus felicibus oris
 Sistat, & ingenti Telluris protegat arcu:
 Ingenium me mite soli, me collis aprici
 Prospectus, dulcesque cavis in vallibus umbræ,
 Ac tepidæ invitant auræ, Solesque benigni:
 Nec non & placidi mores, & amica virum vis
 Docta animos capere officiis. ò, si mihi vitæ,
 Ducere, quod superest, alta hîc sub pace liceat;
 Et 4 Paros, & 5 Scyros, Vulkano, & maxima 6 Lemnos
 Sacra dabit portus, atque Alcxo. inelyta 7 Lesbos,
 Et Smyrna, & Sniathos, 8 Phocæaque, 9 Delos, & Andros,
 Offeret 10 Amphimalum Creta, & tuta æquora 11 Mylæ.

Ægei, & S. via.

Ast ubi Virginio iactaberis æquore curru,
 Quà Phœbo dilecta Rhodos curvatur in arcum,
 Tende iter; & pleno subeat raris ostia velo.
 Et Cypros 12 Salamina aperit, portuque silenti
 Accipit ingenti concussam turbine pinum:
 Pellzum 13 & Syriæ portum, 14 Tyriosque subito.
 Cumque Palæstinas cursu laboris ad oras,
 Cæsaris 15 aut arcem, aut vicinam intrabis 16 Ioppen.
 Quà septimigenus prorumpit in æquora Nilus,

In

1 Phalerus, & Hiphormus Athenarum portus 2 Porto Leone.
 3 Scio una ex Sporadibus urbe, & portu celeberrima. Est & feracissima, & amœnissima super reliquas Ægei maris: viros alit ingeniosos, & comes, nec in Græcia gens est adeò urbana, & culta quàm sunt Chii. 4 Paros. 5 Sciro. 6 Stalimeni. 7 Metelino. 8 Fochia, cum portu capaci, & amplo. 9 Sille. 10 Porto della Suda. 11 Porto della Carabuse. 12 Famagosta. 13 Antiochea. 14 Sur. 15 Tholemais Claudii Cæsaris Colonia Acry. 16 Iaffa.

In 1 Pelusiācam contendas ilicet oram:

Sive urbem 2 Lagi, quam dat Pharos aurea luce
Nocte sub obscura, fortunatumue 3 Canopum.

Agyl.

Hinc tibi Marmariūm Tellus Barca 4 Selinum:

Usta 5 Philæzum præbebit & Africa portum:

Utica 6 & hinc, siccas ubi Bragada lentus arenas

Humectat, lævaque patent 7 Carthaginis arces:

Julia 8 servatum tandem mox Alba favebit.

Atque alii: nec ego cunctos comprehendere porrus

Allya.

Verſibus hic opto, nec possem in carmina centum

Ora licet Phœbus stimulaſ præcordia Thyſo

Solveret, & dio furerem lymphatus ab æſtro.

Ipſe tibi piſſo mundus monstrabit in orbe

Quà curvæ tuta ſedes ſtatione locentur.

At quæ cura mari in magno perquirere portus.

Accipe, quiſquis ades. hoc carmine ritè docendus.

Membranam tabula in quadra, lævique revolveſ,

*Qua ſolertia portus
ex Mappis
inquirendi.*

Ac juxta ſtatueſ tornatæ pyxidis orbem:

Hinc qui ventus aquas vertat, quo turbine ducat,

Cognoſceſ: portumque, plaga qui panditur illa,

Sedulus inquire (& propior tibi, nauta, legendus

Semper erit) velumque Noto tendente canorum,

Illum puppe peteſ, & litus adibis amicum.

At ſi nulla pater vicino in litore ſedes,

Tunc aliam, tranſverſa notat quam pagina, quæ reſ.

Et valido obniti in ventum remone memento.

Inſuper ipſa tibi ſecuroſ inſula portus

Offeret obiectu laterum, tranſ cærule ſedes

Non ſemper, Palinure, datur penetrare repoſtaſ.

Sæpe etiam monteſ in fluctibus exporreſti,

Et curvata ſinu Telluſ ſua brachia pandet.

Præterea ſituſ, & varia eſt natura locorum

Exploranda priuſ. Quiſquis nec portuſ ab omni

Securuſ vento, ſemper nec ſida cariniſ

Quæque caviſ ſtatio: Nam nulla immunis ab omni

*Sicut loco-
rum inveſti
gandus.*

Reſ vitio eſt: & nulla vacat ſecura periclo.

Quippe alii frangunt Boream; franguntur ab Auſtro:

Au.

1 Damiatæ. 2 Aleſſandria. 3 Epſeire, vel Bocchir. 4 Salina. 5 Porto Sabia, vel Hernich. 6 Porto Farina, vel Biſerta. 7 Marſia, Carthaginiſ portuſ 8 Algiæ.

Austrum alii expellunt; at non Aquilonis iniqui
Effugiunt iras: Cauro bacchante, quieti
Subsidunt alii, at Libycò veniente tumescunt.
Hæc membrana tibi, pyxisque, & sydera dicent,
Ac varii ostendent usus, habitusque locorum.

*Qua fuit lo-
ca naufr-
gis sus-
pecta Me-
diserraneo.*

Sed jam quæ loca naufragiis infamia vites,
Expediam. Capreas longè, si nubilus Auster,
Aut Notus insultet pelago, trasmitte carinis.
Hinc freta Trinacriæ, & stricti fuge saxa Pelori
Cum Libyci furit aura, vagi vada flava 1. Simethi
Linque procul, gelida Boreas dum perfurit Ursa,
Atque Noti, atque Euris, atque Aëtias Orithyia.
Hinc immota tibi longè 2. Camarina legenda,
Horridus Oceano stridet si ventus ab alto.
Herculei suspecta tibi freta cæca Tarenti
Semper erunt, 3. Strophadesque navifragi 4. Scylacæ.
Haud piger Ionii spumantia marmora ventis,
Nec cælo trifidis disjecta 5. Ceraunia flammis,
Nec superum mare, non & litora dura Liburnorum,
Aut latus adversum, rector, remone secabis.
Mitte procul Ligures, nudataque saxa relinque,
Cum ponto strepit Auster, & Africus asperat undas.
Gallum etiam litus, roseum quæ respicit ortum,
Vitato, si vela tument surgentibus Euris.

Præterea maris in medio freta 6. Gallica nimbis
Horrendum quassata fremunt, & sydera lambunt.
Auditur mugire vadum, penitusque sonare
Pulsati vento fluctus: ceu dira leonum
Turba fremit, fremituque procul nemus omne remugit,
Cum sese contrà exercent fera prælia; vel cum
Amisso quæruunt caculos, quos rupibus atris
Furtim Getuli juvenes rapuere. Leonem
Hinc nostri dixere sinum, quæ gurgite in alto
Innumera periere rates, doctique magistri.
Tu cave puppe frætum tentare, tumentia surgunt
Cum maria, & dubio pendunt sub sydere nimbi.

Cau-

1 La Giarretta, qui inter Catanam, & Leontinos fluit. 2 CAMARINA.
3 Li Stivali, 4 Golfo di Squillati. 5 Mons di Chimera. 6 Golfo di Lionce.

Cautus & Ægææ fines trabe Tethyos arva;
 Passim navifragis horrent nam consita saxis.
 Si superandus 1 Athos, dextra deflecte carinam;
 Et tempestatem fugies, nimbosque sonantes.
 Concava 2 Bœotum vitato, & 3 Chalcidis oras,
 Quæ fluit Euripus, refluitque rapacibus undis,
 Et vada vorticibus circum irrequieta recurant.
 Nec propè 4 Symplegadas, durumque; capharea puppim
 Admoveas, 6 Maleamque procul transmittite sequacem.

Dum rostris Helle, dum finditur alta Propontis,
 Sive procellosi per inhospita litora Ponti
 Errandum, tunc lentus iter per ærula carpes.
 Semper & osam Asiæ lege puppe: nivosa rigentum
 Neve Borystenidum pæte litora, neve nigrantum
 Cimmerium sedem, & 7 Mæosidis ora paludis;
 Et duos scopulos, & saxa sonantia nimbis,
 Tollit ubi cælo sese 8 Marpesia rupes.
 Litus & Europæ fugias, ubi lata per ora,
 Atque humilem irrorans spumoso gurgite 9 Peucen,
 Euxinum in pontum se devexit arduus Ister.

Ister, purpureas qui nunc revoluta per undas
 Barbara Threjiçium tot millia turbidus altum
 Corpora in Euxinum devolvit, & æquore mergit,
 Quæ sacra Christiadum sociatæ in fœdera dextræ
 Demisere neci; dum CÆSAR in agmine victor,
 Tot regna, & trepida gentes formidine solvit:
 Barbara castra Polonus & hinc forus ense tremenda
 Fulminat, irrupitque, manumquæ à vertice signum
 Evellit, domiti monumentum inigne tyranni:
 Hinc & magnanimus Thracesq; Arabesque solutos
 Prostermit Lotharus, cædesque, & funera passim
 Aggerat, & rigidum rotat implacabilis enssem:
 Parte alia Bavarus piæis ardescit in armis,
 Spumantique investus equo, tonat undique ferro,
 Infernitque Scythas, & funere mergit acerbo.

N

1 Monte Santo. 2 Stretto di Negroponte. 3 Negroponte. 4 ead., ac Cygæa. 5 Capo dell'oro. 6 Capo Malio. 7 Mare delle Zabacche. 8 Cançia pars ad Euxinum. aliis mons in Pare, 9 Insula Danubii ostiæ obiecta, Phryna.

In Ægæo.

In Pontu.

Vienna lib.
 berata, &
 Barbarorū
 cap, exa, ci-
 tus episo-
 dium.

O magnum Fidei columen, regnique Latini,
 AUSTRIA DE CÆSAR, vos & salvet beati,
 Dilectique Deo Reges, quos laudibus omnes
 Servare arduum gentes, plauduntque receptæ,
 Ite sub Auroram solio pulsare tyrannum:
 Nunc tempus: nunc Fata vocant: dum glade recenti
 Nutant regna: retrò & pavidus ruit Othomannus
 Regnator; mixtimque duces formidine cœca
 Principites unâ, signis, fugere, relictis,
 Per saltus, & lustra vagi: dumque æthere ab alto
 Jam vobis Superi aspirant, & Numen agit rem.
 Tunc ego, vos Reges, si quid mea carmina possunt,
 Et mihi si tantum concedent Numina vitæ,
 Lætus in astra feram: læti vos ibitis astris,
 Addita Cœlicolis nova Numina. Sed vagus ardor
 Quò me nunc rapuit? quæ puppim ad litora vexit
 Oceano ex alto? vos ò procul ite, Camœnæ
 Pierides, ponti me nunc per cœrula quando
 Nereides ducunt, humili mea tempora musco
 Nescientes: lauro vos tunc redimire potestis.

*Syrtes decli-
 manda, &
 scopuli.*

Ergo age, qua nunc arte secunda pericula ponti
 Effugas, dicam; repleta est Numine quando
 Mens propiore Dei, Musisque errare per undas
 Cœruleas ardor novus incidit. Est labor ingens
 Declinare fuga Syrtes, scopulosque trifurcos:
 Syrtibus Oceanus, scopulisque armatur acutis.
 Ac veluti cæcus baculo subnixus acerno
 Ignorum prætentat iter, tractusque viarum
 Explorat, dumis si fortè, aut sentibus horrenti
 Et caveam; & longo rimatur saxa bacillo,
 Quæ vitet, casusque procul depellat iniquos.
 Haud secus, ignari quoniam versamur in undis,
 Sedulus ipse sua faciet de puppe magister:
 Quæ brevia, & cœcæ lateant in gurgite Syrtes,
 Fluviis & mediis interlita saxa notabit:
 Omnia quæ picti cognoscet cortice mundi.

Ast ego præcipuas, fugies quas per vada Syrtes,
 Edoceam. Libyæ litus quæ barbara : Leptis

In-

1 Leptis, vel Lepidus urbs in Regno Tripolitano, ex cuius ruinis
 facta est Tripolis crevit.

Infestat mare piratis, fuge semper, & oras
 Barcas; duris æquor quâ Sytibus horret.
 Hinc sunt Sardois virandæ in fluctibus 1 Aræ;
 Saxa vocant Itali; Phrygiæ fregere carinas,
 Cum pius Æneas sulcabat classibus æquor,
 Iljum in Italiam portans, magnosque Penates.
 Syrtibus Ægyptus, brevibusque latentibus omnis
 Armatur: Syrtæque fretum, Cilicumque trifulcis
 Ora riget scopulis, latè maris asperat undas
 Clara Rhodos: saxi, & acuto murice Creta
 Cingitur, & scopulis passim surgentibus omne
 Ægæum stipatur; aquis circumlita saxa
 Naufragium intentant, nemosam puppe Zacynthum,
 Atque Samum, & te etiam cautus, Corcyra, cavebo,
 Leucadiam 2, Strophadesque & fluctifragâ Cephalenen.
 Cautus & Illyricos, & lapidis ora Timavi
 Puppe legam: crebris spumant freta congesta terris.
 Tusca etiam rigidis densatur cautibus ora,
 Asperaque è duris sunt Gallica litora saxi:
 Et demum in mediis fugiam 3 Balearidas undis.

Surgunt præterea sine re, sine nomine cautes
 Oceanæ in medio, quas & vitare necesse est.
 Illas in parvi signatas cortice mundi,
 Inque suis, Palinure, locis spectabis; & inde
 Deprendes alto in pelago, duce pyxide, & astris.
 Sunt etiam multæ indeprensæ in gurgite Syrtes,
 Quas & nullus adhuc inscripsit in orbe magister:
 (Omnia quis novit, quæ condit in æquore Nereus?)
 At tu si solers cum Doridos alta pererras,
 Vel casu, aut undis, & tempestatibus actus,
 Deprendes nova saxa mari, fugiesque periculum,
 Illa orbe in picto describe, locumque notato
 Certis distantem spatii à litore noto:
 Sic alios facient tua dira pericula cautos.

At non Tellureæ spumosa per æquora nantes
 Præteream, scopulosque vagos: Latonia qualis
 Ægæo quondam Delos, conspecta moveri,
 Quam 4 Mycone tandem 5 Gyaroque revinxit Apollo.

N 2

Ta

1 Scopuli duo, ubi pacta inter Romanos, & Carthaginenses prima pax est

2 Santa Maura 3 Malorca, & Minorca 4 Nicolè 5 Iera, quibus
 Casajiro.

Quæ præci-
 pua sint Syr-
 tes scopu-
 lique.

Novi scopu-
 li in Map-
 piis signandi

Insula na-
 tantes.

*Chemnis in
laco natans*

Tales & Cyaneæ Ponti de fluctibus oræ
Errabant Thraces oras, & litorea circum.
Est lacus Ægypti sub sinibus, hec bida Chemnis
Quam rivo, & nemorum felicibus occupat umbris.

*Pomp. Mela
lib. 1. cap. 9*

Magna sibi hic pius Arcitenens delubra sacrare
Æthiopes iussit: crispatis fluctibus illa
Enatat, & delubra vehit, sylvasque sequentes:
Perque lacum vaga velificat, quæ flamine venti
Impellunt: similisque natat per stagna & Salustæ,
Plurima quæ gremio effosso fert insula pisces.

*Insula in
Oceano At
lantica, qua
casu cogni-
ta, nunquã
deinde visa
est.*

Præterea Atlante in magno fuit Insula nuper
Spectata, antiquis olim non cognita nautis.
Quæ Fortunatas inter non ultima terras
Surgebat, circum densis visenda viretis,
Forse illam ventis, pelagique erroribus acti
Lyfiadæ tenuere, cavisque è puppibus actam
Egressi petiere omnem, lucosque virentes.

*Fornerius
Hydrog. lib.
19431.*

Verum non multis post hinc labentibus annis,
Ceu ratis è portu crepitantia vela per undas
Fecit, & incertum Nereo de vecta profundo,
Haud visa Hispanis illam quærentibus usquam est.

*Cur insula
nata sit.*

Quæ subito motu gremio Telluris in altum
Avulsa emergunt; quoniam cava pumice multa,
Aut quia multa leves radices egit arundo
Subteri; & hinc levior Tellus superenatat undis.
Ergo ea solerti sit semper habenda magistro
Cura, per ignotum dum currimus abiete portum
Alata, incerto sulcantes marmora cursu
Velivolæ noctu cautes vitare per undas.

*Quibus ar-
tibus & sy-
ribus edu-
cenda na-
ves.*

Dicendum & quæ sint nautis solertibus artes,
Hærentes quibus è mediis subducere naves
Syrtibus, aut brevibus possint, si forte procella
Illis impulsæ, atque undis spumantibus actæ,
Inciderint: primum merces educere puppi
Atque opera, ingentesque trabes, atque æra canora
Festina: hinc contris urgendæ, & vestibis illæ.
Aut funes circum scopulos, cautesque revolve,

MOR

1 Insula dux ad os Bosphori Thracii Italici se Pervenire, incolis
Thracæ. 2 Lago di Salsete.

Mox magno famuli nisu propellere certent.
Aut æstum pelagi refluente, & æquora plena
Expecta, ut sese, fluctu veniente, carinæ
Syrtibus educant, vel circum robora plures
Subter aquas duris religandj pellibus utres;
Utribus jatus enim conclusus inanibus ær
Nixitur in fumum semper, vique allevat alnos.

Nocturnum dum carpis iter, densataque saxis
Æquora transmissis, perquire, ubi gurgite syrtes
Insidias tendant, & acuto murice rupes.
Ne deses somno, aut nimio frangere labore:
Quippè salus agitur vitæ. quor nocte serena
Saxa rates, pigrosque simul frangere magistrum

Me quondam, dives quæ mergitur Hимера ponto
Æolio, memini juvenem vidisse Sicani,
Quem patriæ ad litus gelidum maris egerat unda.
Oceanis (infelix!) præter vada, vectus Roum
Supra Iadum, & Gangem, Scrum pervenit ad oras.
Læus ubi æstates transegerat advena multas,
Janque novos doctus mores, cæloque suetus.

Externo, verùm patriæ compulsus amore
(Dulcis amos patriæ: Tellus nec gravior ulla est,
Quam quæ nascenti primas dedit ætheris auras)
Europam remeat trans litora, transque sonantem
Oceanum, atque Italiæ tandem delabitur oris.
Hinc lembo in patriam vehitur, rectore Sicano,
Tyrthenumque auris relegit felicibus æquor.
Non procul à patria pura sub nocte secabat
Lembus aquas, vento nunquam laxante rudentes.
At victi somno nautæ per transtra jacebant,
Et puer obscura clavum sub nocte regebat.
Funditur hic etiam somno, temone relicto.
Impegit saxis & procurrentibus alnus.

Commotæ cautes, & acuto in murice rostrum
Obnixum crepuj, collisæque prora pendit.
Extremis nautæ somno, vinoque sepulti
Demerguntur aquis. Adeo vigilare per undas,
Infamesque rati scopulos defendere multum est.
Ille sed optatas patriæ Telluris ad oras
Mergitur infelix, mortique occumbit acerba:

*Nellæ mar-
timæ & sy-
rtibus caren-
dam.*

*Discedit
Siculi homi-
nis, indi-
amque
transfragiū.*

N 3

Cum

Cùm nullæ purum velarent aëra nubes,
 Et nulli tristes turbarent marmora nimbi.
 Qui toties vasti sulcaverat æquor Atlantidis;
 Et rapidos undis toties Typhonas Eois
 Fregerat, & centum vitaverat impiger Aras.
 Heu vatuni ignaræ mentes! qui sedulus unquam
 Talia Fata viro è cœlo cecinisset haruspex?
 Fidentes animis majora pericula sæpè,
 Ah miseri! superamus: at hinc vitare minora
 Fata negant. Obstat rerum irrevocabilis ordo.

*Quid cum
 in scopulos
 incidimus.*

Ignarus scopulis si fortè occurris, ab alto
 Confestim nautæ demittant vertice velum,
 Aut cursum certent remis inhibere morando.
 Si longè cautes aspexeris, atque potestas
 Evitare datur, clavum torquere, magister,
 Festina, longos & circumflectere cursus.
 Quà mare inoffensum, nec fracta remurmurat unda,
 Carpe fugam: vacuum dabitur via tuta per altum.
 Qualis ubi currus solers auriga volantes
 Egit, & euripedes campo commisit aperto,
 Utque via saxum, foveamque advertit iniquam,
 Inflectit remone rotam, evaditque periculum.
 Verùm signa tibi cæcas prodentia Syrtes

*Syrtes f.
 Sæc.*

Accipe. Cùm pelago surgit levis unda quieto,
 Volvunturque locis densata volumina certis,
 Illic infames deprendes, navita, rupes,
 Et vada, ubi ponto brevis æstuat unda refuso.
 At si turbatus fremit imo à gurgite Nereus,
 Quà fracti nimium spuma incandescere fluxus
 Aspectantur, ibi cumuli, cautesque rigescunt.

*Solide alri-
 endo aqua-
 rum inue-
 stiganda.*

Hæc super, Ignotas cùm te devexit in oras
 Ventus, ne pronas illis appellere puppes
 Festinus, Palinure, sinas, demissa priusquam
 Linea rimetur fundum; si surgat aquarum
 Tanta imo moles de gurgite, quanta casinas
 Ferre potest: medio pariter tibi 1 linea fundum
 Oceano exploret, cùm jam vicina patescunt
 Æquora, ubi subter cumuli densantur arenæ.
 Vestiget tibi præterea gravis ære 2 Molorthus,

1 Hoc est holis, il Piombino, d Scandaglio Itali appellant.

2 Idem, ac holis, à plumbo rellè descendente dictus.

Commoda si ratibus statio: quæ subter arenis
 Sternitur, apta: nigro verùm quæ plurima limo
 Aut scaret, aut latè duris riger aspera saxis,
 Firmandis semper censeatur iniqua carinis;
 Nam malè corno so firmabitur anchora fundo,
 Nec benè præruptis cum dente hærebit ad unco
 In scopulis; & acuta revulsos marmora funes
 Distrumpent, prius ergo mari demitte Molortum;
 Illum autem visco, aut molli circumline cera.
 Hinc cùm deduces, referet si multus arenam,
 Aptæ rati statio, si cœnum, incommoda: sed si
 Inciderit rigidis descendens cautibus ille,
 Infidum fuge litus, & æquora rupibus aspera.

*Et an sta-
tio navibus
apta.*

Insuper his, portus nigra dum nocte subintrat,
 Quæ sit vera Pharos, quæ lumine litora pandit,
 Impiger explora, & certis cognoscere signis
 Nitere: sæpe rates mediis periere sub umbris
 Inde pressæ errore Phari, dum litore multæ
 Irradiant flammæ, agricolæ cùm collibus altas
 Accendere pyras, vel cùm de nocte per urbes
 Festivi radiant passim de mœnibus ignes.

*Noctæ intè-
pessa caute
pharos per-
quirenda.*

At tibi nunc, Siculis quod classibus r accidit olim
 Narrabo, Palinure. (juvat meminisse malorum,
 Quæ caveas) Victrix remeabat classis Eoæ,
 Exuviasque ducem, captumque in signe tyranni
 Threiciæ, & victas referebat in agmine puppes.
 Jam multo exhaustos cursu demerserat undis
 Phœbus equos, primo volvi cùm sidera motu
 Incipiunt, trepidis & scintillare videntur
 Luminibus, spectata mari descendere ab alto
 Arcibus è summis tunc est, & mœnibus urbis
 Classis, & Austriacis vexilla undantia signis.
 Captivæ bello puppes, monumenta triumphi,
 Pone sequebantur: longè trans litora classem
 Protinus ut videre, canoro murmure cives

*Sicula clas-
sis monstra-
gium ex er-
gare Phœbo.*

N 4

Con-

1 Siciliam pro Rege Catholico moderante Vrlonis. *Offense* duce
 Classis Sicula septem instructa triremibus, prætorè Octavio Aragonia
 in Orientem solvit, & cùm septem Turcharum triremibus occurrisset,
 pugnam iniit, brevique prælio captæ omnes: victrix mox cùm rediret
 nocte, & tempestate superveniente, errore Phari magna ex parte nau-
 fragium fecit in portu.

Conveniunt, omnisque ruit densata Panormus
 Visendi studio, plaususque ad sydera iactans;
 Accenduntque faces, lætosque in mœnibus ignes.
 Exemplò dira Boreas comitante procella,
 Ex Urfa ruit improvisus: in æquore fluctus
 Incandent, raucoque fremunt stridore sub auras.
 Densatur cœlum nimbis, tonitruque remugit,
 Quo campi, & valles, atque ardua pulsa tremiscunt.
 Tunc velum in ventum dat concita classis, & auris
 In portum contendit, at inscia quâ Pharos igne
 Luceret fido; crebræ per litora quando
 Ardebant flammæ, mediis pars syrtibus hæsit,
 Pars scopulos inter prona incidit, haud mora, cunctæ
 Illisq̃ crepuere rates, sonitumque dedere.
 Victores, victosque trahit fors una vicissim.
 Heu miseros! per saxa animam, fluctusque rapaces
 Effudere inter sociorum murmura læta,
 Sæpè insperatos felicia gaudia luctus,
 Et lacrymas verso pepererunt ordine risus.
 At vos solliciti portum explore, magistri,
 Et fidæ vobis radient quo litore flammæ.

Solerti nec cura minor Reçtori adhibenda,
 Ut pelagi fugiat prædones, qui fræta passim
 Cædibus infestant, execrandisque rapinis.
 Ergo tibi assiduus malo speculator ab alto
 Nunciet, alatz violent quæ Dorida pinus:
 Invigiletque mari semper; sed prima rubescit
 Cum fuscis Aurora rotis, solertior omnes
 Perlustret tractus oculis, ne forte tibi hostes
 Se se improvisi objectent, atque ære laceffant.
 Non secus alta cito cum promontoria cursu,
 Præruptosque legis scopulos, aut fluminis ora,
 Sollicitus facies; quoniam convalle reducta,
 Et sæpe infames latuere crepidine Mauri,
 Præterea, fugiens si curris, nitere semper
 Ne ventum tibi præripiant, sic tutus aperto
 Errabis pelago, donec tibi conteget undas
 Nox veniens, & opem tenebris præbebit amicis.
 Quare cœlum humentes, cum obduxere tenebræ,
 Tende iter obliquum, quò non fert aëra carinas:

Aut

*Quæ indu-
 stria pirata
 eludendi.*

Aut flecte; atque Afros sic ipse latebis iniquos.

Quorundam inventum est, celsa de puppe resectum
Doliolum, cui clara Pharos suspensa coruscet,
In fluctus sensim demittere, quod tamen undis
Enatet in mediis rectum: sic stare carinas
Immotas placido piratae in gurgite credent:
Ast illarum interea securae Nerea curruunt:
Sed ridet festiva dolum intruxisse iuventus,
Piratas caelo qui frustraturus aperto est.
Sic quondam fecisse Ligur narravit Jolcus,
Cum Sardo gravi sulcaret caerulea pinu:
Et Rhodii fecere duces, dum classibus Hellen
Praetereunt, nigrae per amica silentia noctis.

*Ingeniosum
Liguri na-
varchii in-
ventum.*

At nunc, quo fervent aestu maria alta refuso,
Quae loca, qui cursus, quibus & Lunaribus horis,
Vestigemus, & à scopulis diversa petamus.
Concitus alterno procurrens gurgite pontus,
Nunc celeri in terras cursu ruit, atque refusus
Fluctibus infundit, scopulosque superiacit undas:
Spumeus at retrò nunc cedit, & humida salsi
Purgamenta maris, revolutaque saxa resorbet;
Nudatumque solum, fluctu labente, relinquit.
Ac veluti geminae coiere in praelia quando
Mixtae acies, & longis sese hastilibus urgent.
Fortior illa premit, subnixaque viribus instat:
Haec cedit, retròque fugit: subitumque sub auras
Clamorem attollit, flammantiaque ora reflectit:
Illa fugit, penitusque datis se mandat habenis.
Haud secus in terras irrumpit fervidus undis
Oceanus, refugisque iterum se fluctibus aufert.

Maris aestus

Sed quae causa fretum confestim gurgite ab alto
Tempore sub certo tollat, rursusque remittat,
Non facilis quaesitu, omnique incognita vulgo est.
Ardua mens hominum explorandis rebus, & acre
Ingenium has pelagi refugas impexit in undas.
Usque adeò verum est, certas perquirere causas,
Et sita principia, & cunctarum exordia rerum
Difficile esse: tamen varia est sententia multis.

Aestus causae.

MAN-

1 Equites Hierosolymitani, qui a Rhodo Rhodii, a Melite nane Melitenses vocantur.

Nanque alii vastos sorberi in Tartara fluctus
 Rentur, & occulto subterranæ meatu;
 Inde vomit rursus, subitoque ad litora ferri.
 Esse alii Mundo vitales ætheris haustus,
 Et partem superæ mentis dicere, tumentes
 Sic & anhelus aquas, cum naribus accipit auras,
 Contrahit absorbens, illas, cum reddit, in altum
 Attollit, terrasque, vado exundante, refundit.
 Sunt quibus hæc melior risit sententia menti:
 Scilicet è cælo vertigine rapta diurna
 Surgere nunc æstu maria, & refluentibus undis
 Demitti: vasto multis sub gurgite visum est
 Ebullire fretum, latèque assurgere fluctus:
 Quippè putant vacuis magnæ Telluris in antris
 Conclusos ignes cœcis ardere caminis.
 Verùm alii mira novitatis imagine capti
 (Non levis hic stimulus: suus incidit omnibus ardor)
 Vestigare nova, & rerum confingere causas)
 In mundi medio Phœbi torpere jugales,
 Ac circum immenso terras versatier orbe:
 Cunctaque præcipiti pariter vertigine ferri,
 Ætheraque, tractusque maris, nubesque volantes,
 Audaces dixere. Adèd dementia mentes
 Mortales vexat. certas inquirere causas
 Non hic verus amor, rerumque exordia nosse;
 Sed nova fingendi genius, seu dira cupido est.
 Hinc terræ trepidare sinu maria acta putarunt
 Alternaque fuga tumidos fervescere fluctus.
 Ipse sed Oceani spumantia cæcula duco
 Reginæ arbitrio Lunæ, imperioque cieri
 Vimque illi arcanam, motu quæ concitet undas,
 Esse puto. parent Lunæ freta turgida; quando
 Illa abeunte cadunt maria, & veniente tumescunt.

Non tamen Oceani terrarum est unus ubique
 Æstus, & in certis non semper tollitur horis.
 Sive id aquæ vitio eveniat, vitiove locorum;
 Vel quoniam (nec fallor) erit non una marini
 Causa æstus, interdum aliæ in contraria causæ
 Res agitant, viresque aliarum sæpe morantur.
 Hinc per conclusæ Thetidos vada parciùs undæ

*Varius in
 mari æstus.*

af.

Affurgunt, refugioque iterum vix gurgite fidunt.
Verùm in fecellu superi maris altus ab Ortu
Adria turgescit, longèque infundit arenas.

Sed magis Oceanus perfusus æstuat undis
Ultra Abylam, & Calpen; magno quia scilicet illie
Corpore per cunctas latè diffunditur oras;
Fluctuat & magis. aurato quà flumine ripas
Humectat virides Tagus aurifer, altiùs æquor
Tollitur, & campos, & rura virentia fluctu
Longè operit, totamque oram perfundit Iberam.
Verùm quà cælo se saxa 1 Gobeia tollunt
Armoricum propter litus, quando unda resedit,
Ingenti circum tractu nudata patefcunt
Litora, nudatique etiam per litora pisces,
Ceteque, Vitulique, & fluctu vagæ Balænx.
Sæpe etiam & siccis puppes spectantur arenis.

*In Oceano
vehementior.*

Major, ubi gelidis semper riget Urfa pruinis,
Bacchatur terris maris æstus, & unda tumescens
Latè humiles sorbet Batavos, humilesque Britannos;
Norvagos 2, Cymbrosque simul, Gothosque nivales.

At Libyæ ad litus, quà 3 Gis vagus alluit, & quà
Contra elata mari spectatur maxima 4 Cerne,
Perque Arabum fines, Erythræaque litora circum
Fervescit pelagus vehementior, & furit undis.
Verùm Eoa per æquora lata, per Asida longè,
Et quà gemmiferæ vicinia Persidis Indum
Accipit, & nitidis circum 5 Carmana lapillis
Litora lata, modum suprà furit æstus, & ingens
Præcurrens tantum Nereus Telluris inundat,
Quantum vix uno peragit sub Sole viator.
Non tam præcipites effusi è carcere currus
Corripuere viam, & laxis agitantur habenis:
Ut cùm perrumpit, tumido jam gurgite, pontus
In terram, refugus vel cùm delabitur inde.
Non fuga servaret gentes per litora Eoas,
Ni custos fumo daret alto à vertice signum,
Cùm terram aggreditur curru Neptunus aquoso.

*At maxi-
mus ad A-
sia litora.*

Hæc

---

1 Promontorium Galliz in ora Britannica s. *Mahé* 2 *Novergi*
3 Idem ac *Nigir*, Nilo par fluvius *Finnis Negro* 3 *Quæ* & *Mennutians*,
maxima *Africæ* insula, *Madagascar*. 4 *Kirman* Persidis regio.

Hæc loca, Tethys ubi Lunaribus æstuat horis,
 Nauta, fuge, & celeres infida ad litora proras
 Ne verras, transversa ferat ne fervidus illas,
 Dum ruit, Oceanus, nudo vellitore retrò
 Deferat aufugiens. Foveas fecere cavatas
 Litoribus passim, tutæ consistere ut illis,
 Subsidente, rates possent, trans litora Nereo.
 Quin opus est, ut missa mari gravis anchora puppim
 Fundet aquis; nam sæpe graves violentior æstus
 Secum undâ abripuit, refluxenti gurgite, naves.

Præterea sit cura tibi cognoscere, fervens

*Quot tempo-
 re incipit
 assue.*

Tempore quo surgit, vel quo delabitur unda;
 Ne patriam, Palinure, relinquas puppibus oram,
 Oceano veniente: cito sed reflua cursu
 Cùm jam litoribus subsidunt æquora siccis:
 Utque coronatis advertas ostia sylvis,
 Cùm surget veniens, non cùm subducitur æquor.
 Dum vaga consurgit radianti Delia cornu,
 Atque orbem sextæ fugiens interfecat horæ,
 Paulatim surgens crescit mare: vertice summi
 Illa sed in medio cùm jam libratur Olympi,
 Consistit salis æstus: aquæ non amplius ultra
 Ascendunt: refugæ sed retrò fræna retorquent.
 Hinc ubi descendens orbem lustravit eandem,
 Invadunt iterum spumantia marmora terras,
 Quo tandem Manes descendat Cynthia ad imos.
 Hinc ut candentes agit alto à cardine cervos,
 Vertuntur maria, & retrò sublabitur unda.
 Tarda maris quoniam de gurgite Luna resurgit
 Semper (amat somnos, & amica silentia Luna)
 Tardiùs hinc (dominæ mores imitatur, & ipse)
 Oceanus sumit violenti exordia motus.
 Quotque dies abiire retrò crescentis ab ortu,
 Tot cedunt momenta vagi primordia cursus.

*Minor in Lu-
 na silentio,
 maior in
 plenilunio.*

Præterea cùm Luna novos jam colligit ignes,
 Tunc minùs ex imò tolluntur gurgite fluctus:
 Sed cùm per cælum pleno jam lucida cornu
 Incedit, magnis tunc Nereus æstuat undis:
 Nanque etiam dominæ novit dispendia Lunæ
 Oceanus: simul & crescentia cornua sentit,

LIBRI SEPTIMI FINIS.

Franc. Solimene In.

Franc. De Louuement sc.

NAUTICORUM

LIBER VII.

SEd jam nunc puppes animosior impulit aura
Trans Abylæ metam, Oceanoque immisit aperto,
Creber & Eöo veniens immurmurat Eurüs :
Conclusæque retrò cesserunt Tethyos undæ.
Ergo animus, dum ventus agit, dum spirat Apollö,
Oceani fluctus audaci currere pinu.

Actu, quæ vitreo subvecta per æquora curru,
Cæruleum metiris iter, cætuque beato
Nereidum sociata volas, vati, aurea Doris,
Pande viam: tecumque feras, precor, ò Dea, magnum
CARDENIDEN curru sublimem, Euroque secundo.
Hoc ducæ perpetuis sulcabitur æquora velis,
Felici intendunt semper quæ flamine Cori.
Ergo age, CARDENIDE, & quò te vocat æmula Doris,
I, sequere, & mecum juvet ire, & quærere sedem
Purpuream Eoi, & primi confinia mundi,
Suprà Indos, Seresque suprà, & Chrysenque repostam,
Solis, & Auroræ in thalamos Titanidis usque :
Nec non & nova regna, novasque inquirere gentes
Axæ alio, quæ nulla polum decircinat Arctos:
Et nova monstra maris, nova sydera: trans & Atlantem
Externum lustrare Orbem, nova litora, & urbes,
Atque alios portus, quò per tot seculæ nullæ
Ire rates ausæ, & curvis sulcare carinis
Fluctibus horrendum Oceanû, horrendumq; procellis.
Magnum equidem tentamus opus: sed magna sequetur
Gloria, læva sinunt si Numina, & audit Apollo:

Et

---

¹ Giappone ut Briettio, & aliis placet, etiam si Japoniam alii Iabæ,
alii insulam putent. Marcus Polus Venetus Zypangrâ vocat, celeberrima
in Oceano Sinico insula ad Ortum posita,

Et qui me facili toties per cœrula nutu
Magnus SABERIDES servavit. Age, æthere ab alto
Dive veni, & ventos immitte in vela secundos,
Ac tumidum pavidis substerne Atlantæ carinis;
Nanque potens pelagi Deus es: via nulla per undas
Te sine tuta patet, trepidatque in gurgite pinus.
Ergo adsis, cœptique operis hanc perface partem.

*Vas vasit
pro Indica
professione.*

O mihi, si liceat, cœlo, pelagoque remenso,
Litus in Eoum servatam advertere puppim!
Hic tibi Carmano templum de marmore ponam
Propter aquas, multo Ganges quàm turbidus auro
Per septena vago devolvitur ostia cursu.
In mediq; templi stabis mihi Numen, & aram
Purpureis textam gemmis, auroque tenebis.
Huc tibi servati spumosa è Doride nautæ
Dona ferent, fundentque preces, & vota solvent.
Primus ego. (si tanto unquam dignabor honore)
Romulidum de more sacro velatus amictu,
Et nitida chlamyde, & Tyrio conspectus in ostro
Dona feram, & sacris incendam altaria donis.
Sanctam libabo Cererem, sanctumque Lyxum
Cernuus: èque manu mittetur victima nostra
Multa Patri. Sed jam festas indicare pompas.
Ad delubra juvat, cæsisque insigne Tonantis,
Ac pictas auro tabulas, & figere dona
Parietibus latè circum, contextaque Serum
Vellera, purpureosque tholo suspendere honores.
In foribus pugnam ex ebore, & nitido argento
Gangaridum faciam, fractumque peritus in auro
Cælabo 1 Badagem, & vitricia signa Quirini.
Atque hic Romanis ascriptum legibus Indum,
Ac rutilum sacro lustratum in flumine Gangem:
Addam urbes Asiz, servataque regna rubentis
Auroræ, sacris tot & addita sceptrâ Latinis:
Bisque triumphatas 2 Chryszo in litore gentes,
Taprobanen, Sindasque, & odoríferas 3 Moluccas.

Et

1 Barbari, qui Indicæ peninsula montana colunt. 2 scilicet Iaponicos
sunt & Chryszii autæ Chersonnesi populi. 3 Insula Eoi maris, ex quibus
ingens aromatum copia provenit, suntque sub ipso Aquatore sita.

Et capite stabunt puppes, & victus 1 Achenus,
 Sub pedibus pingam Furias, amnemque severum
 Coccyi, & dira fufum cum gente Tyrannum.
 E niveo sculpam saxo, spirantia signa,
 Lustratos reges, ascriptaque nomina cælo.
 Interea magnum Oceanum, fluctusque sequamur
 Intactos, tua, SABERIDE, non ultima dona.
 Ergo age: rumpe moras: vocat alto à vertice pontus,
 Indusque, Gangesque, & divitis æquor Erythræ:
 Et vocat Hesperio sub Sole 2 Argenteus amnis,
 Virginii 3 fontes, auroque insignis 4 Amazon,
 Et vox assensu marium ingeminata resultat.
 Mox ego victrices accingar dicere palmas,
 Æternumque tuum proferre in secula nomen.

Seu quis odoriferas Eoa per æquora terras
 Puppe petit, crocei seu quis sub Vesperis ora
 Ammericis quærit populos, hic cortice pictum
 Oceanum primum, & vastissima cætula noscat;
 Ac maris ambages varias, cursusque viarum.

Trans Gades magnum spumosis fluctibus æquor
 Panditur (Oceanum Graji dixere vocantes)
 Cum quo clausa Thetis (cecinit si vera verustas)
 Nulla olim immisso junxit commercia Nereo,
 Isthmus erat medius, terræ discrimine parvo
 Qui Libyam Europæ jungebat, & utraque Tellus
 Una erat. at crebro veniens vi pontus, & undis
 Paulatim exedit terras, medioque refusus
 Europam tandem è Libya dimovit, & alta
 Diducta ex 5 Abyla tunc 5 Calpe, & litora, & urbes:
 Ac primum Thetis Oceano dignata marito est,
 (Tantum pontus edax, & edacia secula possunt)
 Fluviorum pater Oceanus, rex magnus aquarum:

Qui.

*Oceanum
 naviganti-
 bus quid
 prius opus
 sit.*

*Oceanum cum
 Mediterra-
 neæ per fre-
 tum Hercu-
 leum saltu
 commercium.
 Nam olim
 scintilla
 Libya isth-
 mo: ita an-
 tiqui apud
 Strabonem
 lib. 10.*

1 Populi Sumatraz in ora Boreali *Achen*, 2 Ingens Americæ Me-
 ridionalis fluvius ab arenis Argenteis sic dictus *Rio de la Plata*,
 4 Qui sunt in Virginia Septentrionalis Americæ Provincia,
 3 *Rio delas Amazonas* Hispani vocant, perhibent enim hujus fluyii
 ripas Amazonas incolere. 5 Gemini montes, qui & Herculis colum-
 naz dictæ Abyla Africa, vulgo *Almina* appellatur: & si alij aliter autu-
 ment: Calpe Europæ *Gibraltar*,

*Ex Oceano
flumina e-
manare Vt
sit opinio.*

Quique sinus centum, centum fluit æquora circum.
Atque plagas omnes terrarum fluctibus ambit.
Quin subtus terras & præterlabitur omnes
Per cæcos aditus, perque horrida Tætara Ditis.
Ceu toto in tenues diffusus corpore venas
Insinuat se sanguis, agitque per omnia vitam.
Stagna, lacus, perhibent, hinc, & vaga flumina, fontes,
Eque cavis quicquid saxi distillat aquarum;
Oceano ex alto consurgeret; namque ubi pontus
Descendit magnæ per crebra foramina terræ,
Quæ via cœca patet, superas se rursus in auras
Emittit saliens; nam quantum vertice ab alto
Descendit maris unda, salit de gurgite tantum.
Hinc Tagus auratam volvens cum flumine arenam
Erumpit. Bætisque alba præcinctus oliva:
Et qui tot terris, tot nomina gentibus Indus
Caucaæa de rupe fluens imponit, & ipse
Purpurea Ganges unda, 1 Tanaisque nivalis:
Ac gelidis venit 2 Oxus aquis, & dives Hydaspes,
Et Lyxus, atque Hermus, fontesque binominis Istris:
Nilus & Ægyptum nigra qui dirat arena,
Usque cacuminibus Lunæ devexus ab altis:
Et Gis Æthiopum fama notissimus, & qui
Spumeus Alpino Vesuli de vertice currit
Eridanus, scæptisque potens Tyberinus, & ipse
Pauper aqua, at multo dives Sebethus honore.
Orbe sub occiduo Panucus, & alta fluente
Amnis Amazonidum, centum qui flexibus errat,
Et sæta rursus rigat latè felicia centum:
Cæruleisque 3 Canada vadis, flavusque Siopis,
Quique mari magno fluit ore Argenteus amnis,
Et gemmas secum, & nitidas subvehat arenas.
Hic freta trans Abylæ geminis se cornibus ingens
Porrigit Oceanus: dextrâ petit arduus Orbem
Ammericæ, latèque omnem complectitur undis:
At læva Libyam præterluit usque remotum
Acronoton, Manesque fluens descendit ad imos,
Equum hinc saliens latus alluit: & vagus inde

*Oceani cir-
cuitus.*

Su.

1 Don. 2 Ichnus, & Ghion, qui in Caspium se exonerat. 3 Cassi-
fluvius, seu potius ingens lacus Septentrionalis Americæ.

Supra Arabem, Persamque supra circumfluit Indos.
 Mox iterum ascendens gelidas iter urget ad Arctos:
 Lanigerosque lavat Seres, Chrysenque rubentem.
 Hinc & regna petens Boreæ damnata sub axe,
 Sarmatiam, Scythiamque rigat, rigidoque relicto
 Axe iterum, niveos cursu secatur ille Britannos:
 Moribus & niveam fluctu circumdat Hybernem.

Oceani quondam antiquis impervia nautis
 Equora: turritæ nec sulcavere carinæ
 Id pelagi, ad Solem quod se diffundit Eoum,
 Et quod in Hesperium procurrat, & omnia cingit
 Ammerices nova regna. cava trabe currere fluctus
 Oceani tumidos, montesque irrumpere aquarum
 Non ausi, ignotumque fretum tentare magistri.
 Proxima majorum Fatis melioribus ætas
 Id tandem aggressa est: potuitque ingentibus ausis
 Oceanum superare, rubrosque venire sub Indos.
 Multa sed ante tamen cesserunt irrita vota
 Rectorum, multusque labor profusus inanis.
 Agmine nimborum metuendus, & ignibus Atlas
 Terrebat nautarum animos, qui sæpè furentem
 Tentavere sinum, & cautes superare rigentes.
 Arduus ipse etiam præruptis montibus alnos
 Oceanus retrò pepulit, nautasque coëgit
 Vertere terga fuga, & magnis desistere cœptis.
 At non conatus animorum, audaciaque ausa
 Omnino cecidere: per invia cœrula Atlantis,
 Perque hyemes iterum rigidas, nimbosque sonantes
 Sternere iter tentarunt, magnum & sub juga pontum
 Mittere: sed pulsi laceris abiectæ carinis
 Retrò iterum: ceciditque animis spes omnis, & altus
 Non dictus 1 Mons, & dicta est innabilis ora.
 Sic intactus Atlas, multosque inarata per annos
 Amphitrite est. Cùm tandem felicibus ausis,
 Henrici 2 Ducis auspicio, ducentibus & Diis,

*Oceanus
elimina-
tur*

*Superiori
seculo tan-
dem sentia-
tur.*

*Sed primò
lucassum.*

*Mox felicit-
er Vescei &
Ducis Au-
spicio.*

O

Ly.

1 Atlantis jugum, *Cape Non.* 2 Ioannis 1. Lusitanæ Regis filius.
 qui primus in Africam iter aperuit duabus Lusitanis navibus misso
 anno 1240. mox Atlantis promontorium superatum est anno 1430.
 postremo Vasco duce trans ultimum Africæ promontorium in Indis
 penetratum est anno 1497.

Lyfiadæ petiere duces. non horrida nimbis
 Æquora, non pelagi montes timuere rumentes.
 Ac velut in tergum si quando pulsa recessit
 Mœnibus ex altis acies, quæ scandere primùm
 Ausa fuit, mixtimque abiit formidine cœca;
 Spemque omnem belli deponit, & arce potiri.
 Ast ubi conspexit specula sublimis ab alta
 Contusas acies, fusosque redire maniplos
 Magnanimus dux, ingentique incanduit ira,
 Utget equum impatiens, tortasque relaxat habenas:
 Ocyûs & vento, ut versum pervenit in agmen,
 Increpitat primùm dictis, sistitque ruentes:
 Addit & hinc stimulos animis, & laudis honores.
 Extemplò commotæ acies ad mœnia vertunt
 Sese præcipites, Martemque, hostemque laceffunt.
 Tela per, & glandes, & Marcia fulmina, & ignes
 Irrumpunt; muros scandunt, & turribus altis
 Vi potiuntur: Honor stimulis præcordia pulsat.
 Non secus Oceanum superarunt, & vada cœca
 Lyfiadæ nauæ, postquam generosus adegit
 Dux stimulis animos, laudisque adiecit honores.
 Non formidandi vertex sublimis Atlantis,
 Nec trifidis disiecta polo Acroceraunia flammis
 Audaces fregere animos: Nec terruit ingens
 Fluctibus Oceanus: sed iterum est in litus Eoum
 Per maris abruptum. Rerum discrimina nulla
 Alex laudis amor formidat, & invia nulla
 Semita virtuti; nam sentibus aspera mollit
 Gloria. Neptuni præter vada servida, exit
 Idæas animosa virum solertia puppes.

Verùm age, & Oceani tumidos quo sydere fluctus
 Vertere conveniat, terras & adire repostas,
 Accipe. Cùm pelagus candenti corpore Cygnus
 Pronus adit, nitidis Arcturus & emicat astris,
 Herculeos fines, & amicos, navita, portus,
 Quæ Tagus Oceano rutilis se miscet arenis,
 Desere; blanda novo sub sydere scindere pontum
 Tempestas aperit tunc se; veniuntque secundi
 In velum Zephyri. verùm si carcere currus
 Seriùs emittras, cœlo cùm lucida Tauri

Qua tempe-
 state in O-
 rientem
 per Atlan-
 ticum na-
 vigandum.

Oc-

Occidit, ardentisque pedes exarmat Orion,
Haud equidem Phœbi sedem lustrabis Eoam
Incolumis: retrò puppes aget Auster ab axe
Austrino veniens, vel si contendere contrà
Audebis, Libyæ infames frangeris ad oras,
Aut alium tandem venies jactatus in Orbem,
Basilicæ ad cautes, aut barbara litora terræ
Caribanz, Thetidi quâ se vagus addit Amazon.
At portum, Arctoam quâ Dorida verberat undis
Sequana, Pegaseum nitido cùm sydus Olympo
Tendit iter pennis; & jam novus incipit annus,
Deserit, & Phœbi Gallus petit arva rubentis.
Mense sed exacto solvunt de 2. Veste Britanni
Gangaridum in regna: at gelidæ vada tuta relinquunt
Texelæ 3; dites Batavi, charosque Penates,
Cùm Tauri medium Titan secat aureus orbem.

At quicumque petis trans æquora litus Eoum
Ocyûs infestas cursu, Zephyrisque secundis,
Abrumpasque moras opus est: Nanque omnis in alto
Prospera Fortuna, & felix stat meta viarum
Concessis ventis, & tempestatibus uti.

Sed postquam cœli certo sub sydere ventos
Accepere sinus, celeres, Palinure, carinas
Dirige, Fortunæ præfert quâ plurima nomen
Insula: prima cui sit & hæc data meta laboris.
At tibi quæ magno metuenda pericula ponto
Intentent, canere aggredior. Vitare memento
Navisfragum Libyæ litus, penitusque sonantes
Atlantis scopulos: furit hic spumantibus undis
Arduus Oceanus, strepitatque procacibus Austris.
Stringe rati dextram: & nimbos vitabis, & undas.

Ille sed in primis vasti per cœpula Atantis
Est labor exuperandus; Aquæ nam præpete cursu
Semper in Occasum, Solisque cubilia tendunt;
Seu quoniam summi vertex dum fertur Olympi
Pronus ad Occasum, retròque relinquit Eoum,
Inclusos orbes, & sydera, & aëra, & undas
Oceanus rapit, & celeri trahit omnia gyro.

*Nulla pro-
fessione mo-
ra inesse
da.*

*Ex Europa
in Fortuna-
tas insulas
principio
cursus in-
tendendus.*

*Contrà mo-
vis morantur
ab Ortu in
Occasum e-
mitti opus est
cum de hic
Oceanus mo-
vetur.*

Q. 2

1 L'Heure de Grasse Galli vocant: 2 Insula Britannia, Falch
3 Texel, insula, & portus Batavorum.

Qualis ubi magna rapitur vi fervidus axis
Ingenti cum mole rotas, currusque volantes
Abripit, & summa retrò vi rapta sequuntur.

*Alia eiusdè
motus caus-
(6)*

Sive quia (hæc melior sententia visa magistris
Nanque aliis) cœli per culmina cùm rapidus Sol
Volvitur, immensis fervoribus excoquit alti
Oceani fluctus, tenuisque resolvit in auras.

Ergo ubi jam multus mediis è fluctibus humor
Attenuatus abit, subsidunt æquora fundo;
Hinc loca vicinæ succedunt protinus undæ
In devexa. vagus quoniam se semper in orbem
Versat, agens cùm luce diem Sol almus Olympo,
In declive fluit mare semper, & orbe rotatur.

*Longior in
Orientem
cursus, bre-
vior verò in
Occidentem.*

Longior idcirco cursus, cùm Solis ad Ortum
Tendimus: objectum puppes mare tardat euntes.
At verò Occasum, brevior, cùm quæris, & oras
Ammerices; nam prona ferunt ipsa æquora puppes.

Est major tamen hic motus, quæ torrida Mundi
Zona rubet; veloci & aguntur cærule cursu.
Attenuat quoniam Sol ferventissimus undas
Oceani magis; aut quia se velocius ipse
In medio versat cœli vastissimus orbis.

Est pariter varius variis in partibus altæ
Cursus aquæ, & varias etiam deflectit ad oras,
Auroræ hinc docti quæruni cùm regna magistris,
Lentus ubi motus, descendunt, deinde sub Ortum
Veloces recto ducunt temone carinas.

Major ubi, veniunt, cùm longè Atlante repostos
Vespere sub nigro inquirunt per cærule portus.

Est etiam labor ille tibi, luctare fluentis;

*Vitandi est
Occasus sunt
obliqui æ-
quorum flu-
tus. Et he.
cuna causa.*

Oceani, fluctus & declinare ruentes.
Nam vaga in Occasum cùm perfluit Amphitrite
Litorea in adversa, atque in procurrentia saxa
IncurSAT violenta, nec ultra excurrit inundans,
Spumea confestim refluit sed pulsa retrorsum.

Qualis ubi ripis devexior incidit amnis,
Allisus resiliis, retròque reverberat undas.
At quoniam in terras objectas sæpius unda
Obliquè incurSAT, pariterque impulsæ retrorsum
Obliquè in partes alias fluit, & vaga cursat.

IN.

Ingentesque unâ abreptas trahit æquore puppes.
 Quin etiam fluvii sè magnis sæpe fluenta
 Prona ruunt , multoque cient maris impete fluctus.
 Sic fluit Euxinum , & mediam perlabitur Hellen
 Auctum fluminibus : sic pulsum à gurgite Nili
 It mare Virginium : sic claustra sonantia præter
 Oceanum currunt devexa fluenta per altum :
 Quà Gis lata subit maris æquora, quàque rubentes
 Indus aquas auro devolvit, & aureus ipse
 Quà Ganges fluit, & Seres quà findit 1 Hoanges,
 Et quà se magno ciet ore Argenteus amnis,
 Ac secat occiduos undis felicibus Indos :
 Amnis Amazonidum sed quà rapidissimus undas,
 Torquet agens , celeri currunt cita cærule cursu.

Hæc igitur tibi cura, silent cùm cæbassa, in undas
 Anchora descendat , multo quæ pondere curvas
 Firmabit pinus , pelagoque obstitet eunti.
 At si ventus agit crepitanti flamme vela,
 Contende in proram venientibus impiger undis,
 Obnitique vado semper , Palinure, memento.
 Nec te decipiat, fluctu labente, profundis
 Indeprensus aquis, arque irremeabilis error.
 Vicinam temone plagam, veloque require,
 Quà venit æstus aquæ, & fluctus conare ruentes
 Vincere, ne sensim pelagi devexa fluenta
 Veloces aliò impellant per marmora puppes.
 Tardior Oceanus quà se fert obvius undis,
 Flecte ratem clavo . quin & superare fluenta,
 Nauta, potes, si proram omnis petat impetus undæ:
 Nec transversa latus feriat Thetis incita cursu :
 Nam sic prora vadum rostro proscindet acuto,
 Eludetque simul rapidam venientis aquæ vim.
 Non secus ac cuneus diffundit scissile robur,
 Et facile in partes acie disjungit acuta.

Quin & Hiperboreæ glacies, fluxusque nivali
 Ex axe in medium tibi sunt vitanda, sub Ursa
 Dum tendis . Cùm longa dies illuxit in Orbe

O. 3.

Ar.

1. Hoang maximus Serum fluvius crocei, seu lutei coloris, unde vernaculo Serum vocabulo Hoang dictus, illius tamen aqua nitida sit injecto alumine.

Quæ aris
 serventes
 contra nup
 opus sit.

Notus Ma-
 vis à Septi-
 trione in
 Anstrum .
 & huius
 campus.

Arctoo, solvitque nives Sol fervidus igne,
 Et duras scindit glacies, maris unda refusis
 Imbribus è Septem cursû revoluta Trione
 In medium devexa diem descendit, & altas
 Fert secum glacies, tepidumque revolvit in Austrum.

Late hinc concretos Atlanticus invenit amnes
 Oceanus, Libyco sensim qui Sole liqueſcunt.

At quâ perpetuis candet densata pruinis
 Zona poli, & nimio dureſcit frigore pontus,
 Cryſtalli veluti montes, longo agmine duræ
 Voluuntur glacies, mittunt quas flumina, & ipſæ

*Immenſa
 glacies, quæ
 in Austrû
 descendunt.*

Interdum gelida ſtipatæ Naiade cautes,
 Cum nivibus ſub nocte hyemes riguere profunda.
 Perglaciæ 1 ſtetum Scythiæ 2 Zemîæque nivalis
 Iq̃ tranſverſa nives dum currunt, ſequæ ruentes
 Per densata petunt latera, incurſantque frequentes,
 Horrendus fragor exoritur, quo littora, & omnes
 Pulſati longè montes, cœlumque reſultat.
 Se velut ex alto cum Nilus Atlante refundit
 Subiectos late in campos, plangitque profundas
 Ingenti valles ſonitu, quo tota remugit
 Tebais, Ægyptuſque, atque æſtiferi Garamantes.

*Poli Cali-
 gines.*

*Et Maris
 Atlantici.*

*Quæ arte
 glacies, ac
 nebula evi-
 ſanda.*

At non tranſibo indiſtas caligine denſa,
 Quæ per Hyperboreum ſe fundunt aëranubes,
 Arctophylax ſtellata retrò cum plauſtra reducit,
 Atque Ariadnæ conduntur ſigna coronæ.
 Inſuper Océano in magno, quâ ſemper ab igne
 Incandet plaga terrarum, denſiſſima cœlo
 Caligo interdum pelago, & nox incubat atra,
 Non polus apparet ſupra, non ſubter & undæ:
 Nec ſe etiam per latâ vident agearia nautæ.
 Tunc Rector, ne ſe incurſent per mutua puppes,
 Da ſignum procul ære cavo, ſic tuſius illæ
 Incurſus fugient venientum, & gurgite nantes
 Vitabunt durôs amnes. at ſi fragor ingens
 Currenti late è glacie, occuſuque ciatur

Hor-

1 *Straito di Vaigat.* 2 *Nova Zembla*, quaſi nova via, ſic à navibus appellata, qui per hanc in Sinus breviori curſu pervenire poſſe putant. Faſnezius in *Geographica Orbis notitia* parte 1, lib. 1. c. 13.

Horrifico majora strepant tormenta boatu.

Sed quæ torrentes descendant, cortice picto
Aspicias, & nostra etiam te plura docebunt
Carmina, & exacti toties per cærule cursus.
Consule & in primis arcana oraculodocui
Dudici, quæ multa notat tibi pagina. Sed jam
Me falsa longè pulsata aspergine puppes,
Immensoque vocant venientia monstra fragore.

Ergo per Oceanum velis dum curris apertum,
Ignoti nova monstra maris, Cycladesque natantes
Evitanda tibi, lato quæ gurgite Proteus
Pastor agit. centum pelago vastissima Cete,
Et centum mediis errant in fluctibus Orcæ,
Ac Phocæ turpes, & turrigeræ Balenæ.
Quin & Atlanteis in fluctibus axe sub alto
Agmina densa ruunt passim, latèque vagantur.
Sæpe cavæ magnis impingunt piscibus alni:
Densatæque globos inter, turbasque natantum
Vix sese medias aperit via tuta per undas.

Ergo tibi vasto fugienda hæc monstra profundis
Nam sæpe, infandùm, miseræ petiere carinæ
Demersæ mediis in fluctibus. Hæc vaga magno
Errant Oceano, rostroque armantur acuto.

Quæ si ferratis incurserint dentibus alno,
Exemplò, velut in scopulos allisa fragorem
Illa dabis, rostroque abies pulsata dehiscet.
Illa ingens caput, atque horrentia lumina tollunt
Suprà undas, puppimque suprà, latèque revolvunt
Corpora per navim, tortoque volumine caudæ
Rostra super, proramque assurgunt, & mare subest
Vi magna ingenti cum mole invertere gaulum
Adnuntur. aquas illa, & plena æquora vasto
Ore vomunt, fusoque replent torrente carinas.
Nonnulla horrifico per cærule vasta natatu
Velificant, magnisque movent plangoribus alas.

Est etiam Oceano in magno malus ille Phyceter,
Monstrum horrendum ingens, cui quod sunt vertice nates,
Tot patuli ex illo colluntur in æstus canales
Ore cavo: immensum stridens quibus æquor in altum
Se jacit, & latè circum diffunditur imber:

*Oceani monstra, & quæ
sunt mari-
bus formi-
danda.*

*Phyceteria
descriptio.*

Cuncta in conspectu simul occulit: omnia miscet
 Stridore. ingentes quot acuta cuspidē spinæ
 Aprantur lateri, tot sunt hastilia ferro
 Dura magis: nitidæ splendent quot tergo squamæ,
 Scuta tot, horrendum quibus impenetrabile dorsum est.
 Instar montis, aquas supra caput eminet: antum
 Os immane refert: subter, mirabile dictu,
 Quot dentes, dextra totidem, lævaque secures
 Horrent. Dii talem nautis avertite pestem.
 Hæc tu monstra maris cum videris, ocyus omnes
 Inclamare tubas, magnumque ciere fragorem
 Æra jube, lituosque, & raucum cornua cantum;
 Nam sic confestim perterrita murmure monstra
 Descendunt, subterque vagis conduntur in undis.
 Quin etiam sæpe juvat (mihi retulit Ægon,
 Ægon Oceani vidit qui monstra profundi)
 Horrida terrificis tormenta explodere bombis,
 Et capiti vibrare pilas: nam fulminis ictu
 Merguntur concussa mari: nec cominus unquam
 Spectantur: Divosque etiam, Palinure, vocato.
 Sæpe salutiferæ longè discedere signo
 Visa Crucis: jactu lustralis protinus undæ
 Interdum petiere cavas sub gurgite sedes.

*Industria,
 quas adhi-
 bere nautæ
 contra 'ma-
 ris monstra
 debent.*

At vicina cavis cum se admovere carinis,
 Et bisido circum plicuere volumine caudam,
 Est præsens medicina malo, si protinus ipse
 Castoreum: è pelui diffundas desuper amnem;
 Autum fera castoreo pelletur odore.

*Casta Casto-
 ris aqua su-
 gantur.*

Præterea, id non te lateat, vastissima Cete,
 Ut perhibent nidore picis capiuntur adustæ.
 Hinc amor ille, rates toto se corpore circum
 Extendi, trahibusque suas advertere nares.
 Quorundam inventum est, piceo fucata veneno
 Plurima dispersim demittere dolia ponto,
 Quæ piceo perlecta petant medicamine Cete:
 Alarum interea sulcant vada Tethyos alni.

*Monstra pi-
 ceæ oblectan-
 tur, & quo-
 modo id ca-
 vendum, ne
 oaves sub-
 vertant.*

Sed neque te aspectus Telluris fallat inanis;
 Nam sæpe in medio quæ creditur insula ponto,
 Est sese undoso tollentis ab æquore monstri

Do

---

1 Aquæ scilicet cui castor diu immersus est: Furnerius.

Dorsum immane, leves cui susternuntur arenæ,
 Ac molle assurgit sabulum, & se subijcit alga.
 Non semel undivagæ puppes appellere ripæ
 Gavisi nautæ, celeresque in litus inane
 Delapsi, virgis subitum crepitantibus ignem
 Accendunt, lætisque parant convivia mensis.
 Ast ubi paulatim senserunt monstra calorem,
 In mare descendunt: tunc credita se pede Tellus
 Subtrahit extemplo: miserique in gurgite nautæ,
 Infandum pereunt, monstros data præda nefandis.
 Anchora sæpè etiam sabuloso credita dorso,
 Et duris unco squamis infixæ tenaci,
 Cùm monstro, & fundo se proripit, & ratis unâ
 (Arcetè ò Superi casum!) demergitur undis.
 Nonnulli in Cete mittunt scopulosa rudentes
 E navi: hinc illos, cùm se vastissima monstra
 Subducunt, dextra arripiunt, Fatumque morantur.
 Nec minùs intereâ funes generosa juvenus,
 Ex alta suspensa manet quibus anchora prora,
 Haud mora præcidunt ferro, vel solvere certant.

Sed quid monstra maris refero, mediasque per undas
 Errantes Cycladas; nat parvus in æquore piscis
 (Romani Remoram appellant, Echencida Graji)
 Qui (si vera fides) turritam dente tenaci
 Apprendit navim è prope, sistitque volentem:
 Nec valido profunt spirantes flamine Coris
 Nequicquam & remis diverberat æquora pubes
 Turritæ veluti cautes: in fluctibus illa
 Cùm vento, & velis, remisque immobilis hæret.
 Vis tanta exiguis Natura est indita rebus.

At verò, ut casum effugias, quid tunc tibi agendū est,
 Accipe. Subter aquas descendat nare peritus,
 Atque omnem circum curret, visatque carinam,
 Quò tandem monstrum inveniat, dextraque prehensum
 Amoveat, victorque mari confurgat ab alto.
 Sic mihi se quondam dixit fecisse Cloanthus,
 Qui mare, qui terras, qui barbara litora gaulis
 Lustravit toties, quâ Sol utrumque recurrens
 Aspicit Oceanum, & victor remeavit ab Indis.

Nunc age, quæ cæli ratio sit habenda magistro,

*Echencida Ce-
 te insula cre-
 dita, & ab
 his cavem-
 dum, quæ se
 lervia.*

*Echencida
 quæ,*

*Et quomodo
 amovenda.*

Ue

Cuncta in conspectu simul occulit: omnia miscet
 Stridore. ingentes quot acuta cuspide spinæ
 Aprantur lateri, tot sunt hastilia ferro
 Dura magis: nitidæ splendent quot terгоре squamæ,
 Scuta tot, horrendum quibus impenetrabile dorsum est.
 Instar montis, aquas supra caput eminet: antrum
 Os immane refert: subter, mirabile dictu,
 Quot dentes, dextra totidem, lævaque secures
 Horrent. Dii talem nautis avertite pestem.

*Industria,
 quas adhi-
 bere nauta
 contra 'ma-
 ris monstra
 debent.*

Hæc tu monstra maris cum videris, ocyus omnes
 Inclamare tubas, magnumque ciere fragorem
 Æra jube, lituosque, & raucum cornua cantum;
 Nam sic confestim perterrita murmure monstra
 Descendunt, subterque vagis conduntur in undis.
 Quin etiam pæssæpe juvat (mihi rettulit Ægon,
 Ægon Oceani vidit qui monstra profundi)
 Horrida terrificis tormenta explodere bombis,
 Et capiti vibrare pilas: nam fulminis ictu
 Merguntur concussa mari: nec cominus unquam
 Spectantur: Divosque etiam, Palinure, vocato.
 Sæpe salutiferæ longè discedere signo
 Visa Crucis: jactu lustralis protinus undæ
 Interdum petiere cavae sub gurgite sedes.

*Cete Casto-
 ris aqua su-
 gantur.*

At vicina cavis cum se admovere carinis,
 Et bisido circumplicuere volumine caudam,
 Est præsens medicina malo, si protinus ipse
 Castoreum: è pelui diffundas desuper amnem;
 Aëutum fera castoreo pelletur odore.

*Monstra pi-
 ce oblectan-
 tur, & quo-
 modo id ca-
 vendum, ne
 oaves sub-
 vertant.*

Præterea, id non te lateat, vastissima Cete,
 Ut perhibent nidore picis capiuntur adustæ.
 Hinc amor ille, rates toto se corpore circum
 Extendi, trabibusque suas advertere nares.
 Quorundam inventum est, piceo fucata veneno
 Plurima dispersim demittere dolia ponto,
 Quæ piceo perlecta petant medicamine Cete:
 Alarum interea sulcant vada Tethyos alni.

Sed neque te aspectus Telluris fallat inanis;
 Nam sæpe in medio quæ creditur insula ponto,
 Est sese undoso tollentis ab æquore monstri

Do

---

1. Aquæ scilicet cui castor diè immersus æticit: Furnerius.

Dorsum immane, leves cui susternuntur arenæ,
 Ac molle assurgit sabulum, & se subjicit alga.
 Non semel undivagæ puppes appellere ripæ
 Gavisi nautæ, celeresque in litus inane
 Delapsi, virgis subitum crepitantibus ignem
 Accendunt, lætisque parant convivia mensis.
 Ast ubi paulatim senserunt monstra calorem,
 In mare descendunt: tunc credita se pede Tellus
 Subtrahit extemplò: miserique in gurgite nautæ,
 Infandum pereunt, monstribus data præda nefandis.
 Anchora sæpè etiam fabuloso credita dorso,
 Et duris unco squamis infixæ tenaci,
 Cùm monstro, & fundo se proripit, & ratis unâ
 (Arcete ò Superi casum!) demergitur undis.
 Nonnulli in Cete mittunt scopulosa rudentes
 E navi: hinc illos, cùm se vastissima monstra
 Subducunt, dextra arripiunt, Fatumque morantur.
 Nec minùs intereâ funes generosa juvenus,
 Ex alta suspensa manet quibus anchora prora,
 Haud mora præcidunt ferro, vel solvere certant.

Sed quid monstra maris refero, mediasque per undas
 Errantes Cycladas; nat parvus in æquore piscis
 (Romani Remoram appellant, Echencida Graji)
 Qui (si vera fides) turritam dente tenaci
 Apprendit navim è prope, sistitque volantem:
 Nec valido profunt spirantes flamine Coris
 Nequicquam & remis diverberat æquora pubes:
 Turritæ veluti cautes in fluctibus illa
 Cùm vento, & velis, remisque immobilis hæret.
 Vis tanta exiguis Natura est indita rebus.

At verò, ut casum effugias, quid tunc tibi agendū est,
 Accipe. Subter aquas descendat nare peritus,
 Atque omnem circum curset, visatque carinam,
 Quò tandem monstrum inveniat, dextraque prehensum
 Amoveat, victorque mari confugar ab alto.
 Sic mihi se quondam dixit fecisse Cloanthus,
 Qui mare, qui terras, qui barbara litora gaulis
 Lustravit toties, quâ Sol utrumque recurrens
 Aspicit Oceanum, & victor remeavit ab Indis.

Nunc age, quæ cæli ratio sit habenda magistro,

Ua

*Echencida Co
 se insula ere
 dita, & ab
 his cavem-
 dum quæ so
 lertia.*

*Echencida
 graj,*

*Et quomodo
 amovenda.*

*Quod cœli
peritur esse
debeat. Nam
tardius, ut
Equorum, fi-
tus inqui-
ret.*

Ut varias Mundi partes exploret, & oras
Oceano in magno, quæ terræ, & litora nulla
Apparent: sed cœlum est undique, & undique pontus.
Expediam (cœpti quæ pars non parva laboris)
Hæc rectoris erit semper solertia major
Vestigare plagam cœli, terræque, marisque,
Quò ventus, cursusque, gubernatorque revexit.
Sive per ignotas pelagi quæ naviget undas;
Nam sic optatos poterit contingere portus,
Quæque rigent scopuli, & cœcæ, deprendere, Syrææ
Atque hinc, exactos etiam deducere cursus.
Quas igitur zonas, quas vento accefferis oras
Contemplare: tibi cursus vaga sydera dicent,
Et Sol cliuosi dum culmina scandit Olympi.
Ergo ubi jam medio librabitur æthere curru,
Quot partes Sextante nota Sol altus Olympo est.
Hinc Finitorem quot se super efferat Arctos,
Explorare opus est: id tu quo, navita, possis
Vestigare modo, paucis, adverte, docebo.

*Altitudo
Solis, 10
Æquatoris
primum*

*Et hinc la-
tando quo-
modo inve-
stiganda,
et Zona.*

A cœli medio quot partibus aureus orbe
Sol distet, perquire: illas tibi pagina dicet,
Obliquos quæ Solis habet dupdena rotatus
Per loca Signiferi. numerumque deinde repertum
Partibus inventis radio super adde, volantes
Si Sol in tepidum bigas deflexerit Austrum,
Cum brevis est lux, & nostrum depressior Orbem
Aspicit: at Cancro propior si curribus ibit,
Longinquas cœlo cum protrahit altior horas,
Subtrahe ab inventis, numerus, qui proximus exit.
Ostendet quantum è vitreis se circulus undis
Æquator tollat, medium qui dividit orbem
Signorum: quantum sed se super evehat Ursa,
Monstrabunt partes, quæ pro quadrante supersunt,
Hinc quæ zona poli, qui sit locus ille, carinæ
Quò, Palinure, tuæ cursu venere sub Austrum:
Et quantum à Septem jam descendere Trione,
Cognoscet pelago nam quot se partibus axis
Admovit propior, tantum per cœrula puppis
In medium se prona diem devexit ab Arcto.
At si diversum cœlo, & majoribus astris

Trans

Trans Æquatorem perlustras, navita, mundum.
Hæc eadem peragenda tibi: sed tollitur alter
Axe polus, rerumque exit contrarius ordo.

At levis hic labor est nobis, ubi fecerit horas
Nocturnas bis æqua pares Astræa diurnis;
Ipse tibi medio in cursu Sol aureus, altus
Quot super Æquator confurgat partibus amnes
Oceani dicet: sed si tunc servidus igne
Vertice in extremo Titan libretur Olympi,
In cœli medium pervenit cœrula puppis.
Alter & hinc tibi jam venienti panditur Orbis,
Alter & assurgit Mundi polus, aurea circum
Rara & inexhausto volvuntur sydera motu.

Quærendum & quantum cursu tua pinus in Ortum
A Fortunata fugiens Tellure recessit.

Verum hoc difficile est: fertur pernicibus alis
Hesperiam in partem cœlum, nec fixa sub astris
Meta manet: cursus hinc & deducere multum est.

Auri multa viro Baravi donare talenta

Promisere, modum in mediis qui sedulus undis

Traderes, ut certò possent cognoscere quantum

Curva sub Eoum spumosa per æquora puppis

Provecta est, cœlique simul qui circulus alti

Tunc noctesque, diesque pares patitur in horas:

Rem multi aggressi magno mercedis amore:

Verum alii laudum stimulis, post irrita vota,

Nullus adhuc tanto pretio donatus abiit:

Et nullus tantam meruit pro munere faudem.

Attamen, angustis quoniam solertia rebus

Summa hominum est, crescitque usu experientia longo,

Acrè quid ingenium, multusque invenerit usus,

Edoceam. Evitto tibi clepsydra magna paretur,

Bis senas quæ tora fluens semel indicet horas.

Cum primum das vela Notò, Palinure, vocanti,

Hanc tu pendentem media sub puppe locato.

Verum ubi jam torus spiramine depluit humor,

Verte illam, conclusa fluat quò mollior unda

Subiectam in partem: cautusque notare memento,

Quot levis unda vices spiramine decedit arq̃,

Temporis exactas nam sic cognoveris horas,

*In Æquino-
ctio id fa-
cillimum.*

*Longitudo
difficilis in-
vestigata,
et cur.*

*Exponi tur-
bæm, mo-
do illum
perquirendū*

Ex

Ex quò deserto solvisti ab litore funem.
 Sed prius, è portu pelagi cùm tendis in altum,
 Quære quot ascendens jam partes egerit orbis
 Delius, atque vagi quæ fluxerit hora diei:
 Atque illam in primis memori sub mente reconde.
 Hinc cùm vestigas quæ te plaga lucida cœli
 Ambiat Oceano in medio, qui circulus ille,
 Et quantum Occasu è primo se vertat Eoo,
 Principiò perquire, cavo pellucidus humor
 E vitro quoties defluxit; & inde peractas
 Deduces horas, ex quò de litore primùm
 Se dedit Oceano, ventis spirantibus, alnus.
 Hinc & si solidos valeas subducere Soles,
 Invenies horam, momento quæ ruit illo
 Litore in adverso; & tabula signare memento.
 His actis, Sextante nota, radiove quot altus
 Sol partes fuerit: mox quæ sublapsa diei
 Hora sit, hinc certis poteris deprendere signis.
 Horarum & numerum è signato subtrahe primo.
 Hinc tibi qui reliquus tandem quæ sita locorum
 Intervalla dabit, sese quibus alter in Ortum
 Submover. horarum numerum si ritè resolves
 In partes, quarum ter quinas continet hora,
 Sic quantum medii tunc cœli circulus absit
 Ex alio, aut primo poteris prædiscere 1 Circo.

Sed puros quoniam servari tempore longo
 Difficile est amnes, partem subtilis arenæ
 Includunt vitris alii, & vaga tempora signant.

*Esaltæ Cle-
 ptydra
 constructio.*

At multi stamnum accipiunt, plumbumque liquatum,
 Et vivum admiscunt argentum; atque igne subactam
 Materiem in cinerem solvunt, tunduntque minutim:
 Secernuntque illam cribro: decussaque vitro
 Pars subtilis, aqua pro molli clauditur: inde
 Non interruptus currit spiramine pulvis.
 Sunt qui cæruleam Tethyn pro Naiade dulci
 Immittunt; conclusa cavo Thetis humida vitro
 In multum sincera manet salsugine tempus.
 Ast aliis visum est, varia experimenta secutis,

Ut

1 A primo nimirum Meridiano, qui per Insulam Palmam, quæ
 cognoscitur est Prol: Casperia, transit.

Ut vivum sensim argentum spiramine parvo
 Deplueres ; multo quoniam non deficit usu
 Attritum, & longo nunquam corrumpitur ævo.
 Hoc sed præcipio cura majore notandum:
 Mobilis ex alto depictæ clepsydra puppis
 Pendeat, in partes ut cum se verterit ambas
 Navigium, aut ventô, aut spûmossis fluctibus actum,
 Hæc sese medio libret : sic leniter humor
 Non intermissus spiramine defluit ætæ.

At si nocte locum perquiris, pulsa secundis
 Quò tua pervenit ventis per cæcula pinæ,
 Astra tibi dicent transacti temporis horas,
 Scilicet aut Cepheus, vel proxima Cassiopea,
 Aut Cynosura, polo quæ se nocturna revolvens
 Tarda diem integra peragit vertigine rotam.

Hæc cum nota tibi fuerint, spectare licebit
 Qui locus ille, tux quem jam tenuere carinæ:
 Et quâ continues velis iter, ut tua portus
 Optatos tandem subeat trans Tethya puppis.
 His etiam emensos facilè est comprehendere cursus,
 Et quantum navis spatium promotâ cucurrit,
 Si tibi lustrati multa experientia cæli,
 Et metiri etiam numerum, & subducere calles,
 Nauta, vias Solis, numerosque, & sydera disces.

Est etiam modus alter, aquas sulcante carina,
 Quo valeas pelago exactos cognoscere cursus.
 Assere quadruplici capsam compinge quadratam,
 Cui geminus circum ex ulmo versatilis axis
 Insit, uterque supra longo se corpore capsam
 Efferrat. instructam pennis impone recurvis
 Mox uni, Palinure, rotam: super illâ quadratam
 Assurgat capsam, & capulo versatilis axis
 Insistat. pennas albi tibi bractea ferri
 Secta dabit; partemque omnes vertantur in unam,
 Ut rota continua possit vertigine volvi,
 Impulsa à vento, in pennas cum spirat ab alto.
 Ceu puer intentus ludo, cum fixit acerno,
 Subtilique crucem ligno, niveaque papyro
 Inde cruci inseruit pennas, ventoque ruent
 Obiectat currens: vento propulsa papyrus

*Modus quo
 metiri cur-
 sus exactos
 partibus ex
 vasa mobilis*

Se cita versat agens, & mobilis orbe rotatur.
 At tu, nauta, rotam capulo subnecte quadrato,
 Ut cùm decurrit vento rota concita, & unà
 In gyrum sese axis agat. mox fila revolve
 Alterius medio longissima, quæ tibi fila
 Semper erunt gemino lini destamine torta.
 Atque & accipiat fili caput, orbe revolvi
 Circa illum ut longo valeat, cùm plurima versat
 Aura rotam. Hinc summa capsam sub puppe locato,
 Ut rota devolvi semper vento incita possit.

His actis, Palinure locum, portumve notato,
 Illius è que tuo pariter distantia portu
 Sit tibi nota: ratem mox tu cùm litore solvis
 Felicem in Zephyrum, incipiet rota flamine verti:
 Inque alium sensim filum devolviet axem.
 Hinc cùm te notam ventus devertit in oram,
 Quæ se multiplici vertere volumine, fila
 Extende, atque pares in tot mox divide partes,
 Millenos quot nota tenet distantia passus,
 Atque pares alias poteris super addere primis.
 Ut longo valeat devolvi tempore filum
 Singulæ & accipiant positæ discrimina nodis.
 Sic certam semper mensuram, rector, habebis,
 Qua cursum pelago exactum, ambagesque viarum
 Quærere non multum est. Auris de puppe secundis
 Cùm rota se circum versat, versatque rotundum
 Unà axem in gyrum, quot fili conspice partes
 Interea currant, alioque plicentur in axe;
 Quippè ratis totidem freta per spumantia passus
 Mille, in vela Noto semper spirante, cucurrit.
 At si jam totus fuerit revolutus in axem
 Alternum funis, vacuo, Palinure, volantem
 Tunc impone rotam, cestos cognoscere cursus
 Sic dabitur semper: nam cùm vehementior Eurus
 Incidit in velum, & cita dissecat æquora pinus,
 Tunc etiam celeri fertur, rota percita motu.
 Verùm si leni canentia carbasa flatu
 Intendant Zephyri, pariter rota molliter axem
 Circumagat, & lentè filum se versat in orbem.

Utcunque his tandem spatiis digressus iniquis,

Jam

Jam tibi quàm varius sit per vada cœrula magni
 Oceani cursus, non multo carmine dicam.
 Primus, 1. cùm picta sectamur pyxide Rhombum
 Austrinum, & medii sub cœli circulo eodem
 Currimus. hic certus, nec (si vigil ipse magister
 Lora regat) transversa ratem feret. 2. alter, Eoum
 Cùm sequimur, magno cœli sub tramite, Rhombum,
 Aut alium quemvis medium percurrimus orbem:
 Cereus & hic, verùm superest qui 3. tertius, ille est
 Obliquus, reliquosque petit per Nœrea Rhombos:
 Ut cùm puppe plagam Vulturini quærimus, aut cùm
 Leuconoti in sedem contendimus. Hic vagus error
 Navis erit: non illa maris dum marmora sulcat,
 Describet rectum spumanti in gurgite circum:
 Sed vento fugiens spirali tramite curret.
 Ergo inclinatum cùm quærimus æquore Rhombum,
 Haud equidem, Palinure, plagam veniemus ad illam,
 Quam prima egressi statione petivimus: at si
 Deucalionias 4. cursu contendimus oras.
 Seu mundi adversum nobis properamus ad axem.
 Curva polis propior succedet puppis, at illis
 Acta per obliquos felici flamine cursus
 Perveniet nunquam, & circum versabitur Ursa,
 Ast ab urroque polo dedimus si carbasa ventis.
 Inque Æquatorem descendimus, ire sub illum,
 Opratosque rati portus penetrare negatur.

His animadversis, docti solertia nauta
 Illa erit, obliquos ut cùm per cœrula Rhombos
 Percurrit, proram semper deflectat ad illum,
 Qui propior situs, atque à primo longius ibitis:
 Sic quem non curvo quærit temone, videbit
 Litore in oprato portum, Sed flectere partes
 Quot clavum solers dextra, lævaque magister
 Debeat, in geminos seu navim dirigat axes,
 Sive Æquatorem gemino perquirat ab axe,
 Vestiget numeris Geometres. Me vada magni Ocea-

*Quotplex
 sit naviga-
 tio.*

*Recta, qua
 navis per
 rectum cir-
 culum voli-
 tans.*

*Obliqua,
 qua spirali
 ductu navis
 currit.*

*Quid cùm
 per obliquos
 Rhombos na-
 vigatur.*

2 Prima navigatio recta in Austrum per eundem Meridianum, quã
 Orthodromicam vocant. 2 Secunda item recta in Ortum, vel Occi-
 dum per eundem parallelum. 3 Tertia obliqua, quã & Loxodromica
 appellatur. est autem cùm alios Rhombos petimus. 4 Septentriona-
 les, ab extrema Britanniz ora.

Oceani jam læta vocant; & plausibus horti
Hesperidum acclamant, viridique è vertice montis
Vocibus assultat fellis 1 Arsinaris altus:
Inceptique petunt felici flamine cursus.

In Hesperidum
curas
suo.

Ergo ut præterit retrò celissimus Atlas,
Ardentem medii Zonam spectabis Olympi,
Æstifer Æthiopas torret quâ circulus alti
Solstitii, Solemque sinu bibit alta 2 Syene;
Cœli ubi tres spatium pater, & non amplius, ulnas.
Mox celeri Hesperidum terras, nemora aurea, cursu
Contendas petere, & portus intrare repostos,
Quâ læva Libyæ respondet barbara Tellus;
Lætus ubi, atque ingens septena per ostia fertur
In mare Gis; Libyamque nigra fecundat arena.
Unde hinc & nomen fluvio invertere coloni;
Et Nigrum fluvium, & se appellavere Nigritas.
Has circùm terras rapido sub sydere Cancri
Perpetuò placidè solet aspirare Supernas,
Vela vocans; celerem sed cursum tendere in Ortum
Adverso torrente negat Theris incita puppes.

Maria flo-
rentia Delu-
si prata, Lu-
stans di-
sta Sargas-
se.

Hic sed mira tibi rerum spectacula dicam:
Ex Inda Tellure redux cum puppibus aureos
Hesperidum relegis lucos, circumque pererras
Viginti à magno distantem partibus orbe,
Florentes pelagi fluctus, atque herbida passim
Cœrula prospicies, apioque intacta marino.
Ceu cum vere novo se mollibus integit herbis,
Luxuriatque tener viridi sub gramine campus:
Non liquidum sulcare vadum; verum inter amœnos
Hortorum textus credas errare carinas:
Sic etiam Ammerices oras, & littora circùm,
Qua crebris angusta sonant freta confusa saxis:
Et 3 Chilen quâ flava Thetis circumfluit, & quâ
Auroque, argentoque rigat ditissima regna.
Quin & ubi Tellus è florenti Florida ponto
Dicitur, herbosis passim tecta æquora campis.
Verum, solstitii candet quâ circulus alti,
Herbida spectantur latè florescere aperto
Prata mari, & virides motare cacumina plantæ. Quæ

1 Capo Verde. Ptol. Arsinarium. 2 Asua urbs Ægypti in confinio
Æthiopiæ, olim Romani Imperii terminus. 3 Americæ regnum. Chile.

Quæ spissos hederæ textus imitantur, & inter
 Intectas vastis serpunt anfractibus undas.
 Hæc per læta maris plantis florentibus æva
 Non ipsi possunt turriti irrumpere gauli,
 Ni valido è puppi descendant murmure Cœri.
 Nullæ radices illis, frondesque palustri
 Persimiles rutæ nascuntur, & humida corna
 Juniperi baccam referunt, sed livet in ipsa
 Fronde color, veluti fœnum, quod trivit agrestis.
 Usque adeò fœcunda parens Natura marinis
 Arbusta in campis gignit, scenamque virentem,
 Seu quoniam multa pinguent uligine fluctus,
 Plurimaque exhalant genitalia semina fundo,
 E quibus æquoreas radiis Sol eduçat herbas:
 Aut quia torpentes putrescunt gurgitis undæ
 Titanis nimia sub luce: hinc indè tenellæ
 Limoso surgunt de semine protinus herbæ.
 Non secus ac stagnis nascuntur, & uda secundùm
 Flumina, quæ rauco vix pulsant murmure ripas.
 Forſitan in medio plantavit Juppiter hortos
 Oceano, & viridi contextit germine campos,
 Ut fessos nautarum animos per tædia longa
 Prospectu herbarum vario, miroque levaret.
 Ergo ubi prospicies apio vada tecta virenti,
 Ne timeas rostro depicta coloribus æva
 Scindere: florentes pandet se turæ per agros
 Semita, & insuetæ fugient per rura carinæ.

Hinc ubi digressus propiùs descendis in Austrum,
 Horrendum fuge, nauta, sinum: fuge litus: Equatum;
 Aëre non sano, & nimboris Juppiter auris
 Szvit, & Oceano trucibus fremit unda procellis.
 Dum cælo, ut perhibens, descendit pestifer imber,
 Excitat, infandùm, putres in corpore bullas:
 Attaçtuque vadi membris diffunditur humor
 Lethifer, & venis bacchatur morbida tabes.
 Non secus, ac oleæ si quando fervida membris
 Gutta cadit: subitæ malesano in corpore bullæ
 Erumpunt, dirusque dolor per membra recurrit.
 Ergo rati rectum cerata imponere tela

*Cum in Ocea-
 no nascun-
 tur herbæ.*

*Navis in
 torrida æ-
 ra cerata
 tela coope-
 riuntur.
 Farnesius
 Hyd. og. lib.
 9. cap. 28.*

P

Præ-

1. *Mar delle Cavalle ab undis sic dictam.*

Præcipio tibi, ne cælo dum pectifer imber
Decidit, immisso serpat per membra veneno.
Sic Solis radios etiam vitabis, & æstum,
Plurimus in medio Mundi qui perfurit axe.

Præterea infames cæco sub gurgite Syrtes,
Ingentesque latent: dextra tibi marmoræ pinus
Proscindat: longos & circumflectere cursus
Convenit Ammericen versûs: sed litus 1 Olindæ
Tu cave ne specula cernas sublimis ab alta;
Nam si te ventus semotam advexit in oram
Ammerices, scelerataque litora Brasiliorum,
Flectere iter velis opus est, portusque relictos
Quærere: nimboris nam tunc maria invia ventis.
At si Fortunam audebis tentare sequendo,
Et certum tibi naufragium, immanemque ruinam
Prædico: infamijactatus in æquore 2 Cæstrum
Præceps consilium, infelix, damnabis, & ausa.

At postquam Oceani rorantem aspergine multa
Parrhasiam secuit Finitor circulus Urfam,
In medio jam puppis erit, terræque, polique,
Rectus ubi surgens Æquator circulus orbem
Signorum secat, & summo rapit omnia cælo,
Dividuum & paribus cælum secat intervallis,
Indicio Æquatoris erit placidissima ponti
Temperies: nulli hic contristant cærulea venti,
Præterea durata Ceres, sicci que juvenci,
Najadis & dulcis pariter corrumpitur humor.
Hic tibi cum Jove non sano, pelagoque silenti
Cerrandum, Palinure: calet sub cardine Titan,
Et furit assensu radiorum fortior æstus.
Sol ipse attenuans undam trahit igne vapores
Non sanos, circumque leves latè inficit auras:
Immotique gravem exhalat maris unda Mephitim.
Corpora & ipse etiam cæli spirabilis æther
Inficit insinuans sese: nocet artubus ægris,
Qui mare, qui terras, Sol ferventissimus urit,
Atque aër gravis, immotique malacia ponti.
Sævior Æthiopum per litora, perque calentis

In-

*Quomodo
cognoscitur
navi in ad
medium ter-
ra cæli que
pervenisse.*

*Terrida Zo-
na inter-
peries.*

1 Brasiliæ urbs ptopè promontorium D. Angustinij 2 Ultimi Africae populi, qui litoralia colunt moribus super reliquos longè inhumanis ac barbaris.

Infames Guinez terras: sed mitior æstus
 Oceano in medio, mitissimus insuper alto
 Cum cælo rutilis splendent palearia setis
 Stellati minio Tauri, Phœboque propinquo,
 Aurati rutilant Oculi, & majoribus astris.
 Nam tunc aspirant auris felicibus Euri,
 Ac lati veniunt ruptis de nubibus imbres,
 Hoc igitur cæli sub sydere, nausa, secato
 Oceani fluctus: facilis viæ gurgite vasto
 Tunc tibi: nec medium rapidus Sol excoquit æquor.

Postquam servatus puppi devexus in Austrum
 Veneris, alteriusque Orbis conspexeris axem,
 Conare in lævos cursum deflectere fluctus,
 Quæ sacra consurgit Triadi medio 1 insula ponto.
 At cava semotis remeat dum pinus ab Indis
 Sepostos 2 Helenæ colles, portusque subintret:
 Quæ virides circum sylvæ venatibus aptæ
 Assurgunt, vitreoque vagantur Najades amne.
 Hic fractas cursu vires, animumque juvenus
 Instauret. magno pressus ceu fasce viator
 Æstivo sub Sole, cavo cum venerit antro,
 Et gelidos circa fontes prostratus in umbra
 Quæ sitam caprat summis fervoribus auram:
 Solaturque alta recubans sub rupe laborem.
 Jure sibi optatam poscunt membra ægra quietem,
 Atque operæ pretium est animum revocare parumper
 A curis, incœptum hinc possit ut acrior ille
 Continuare opus, inque datam perringere metam.

Hinc geminos pelagi dimenso gurgite 3 Picos,
 Cum cernes, fluctusque avibus resonare marinis,
 Arduus Ægoceri venientem circulus alnum
 Accipiet: fessos recreabit & altera cæli
 Temperies. Palinure, sinum obliquare memento,
 Transversumque Notum (nanque est Notus arbiter oræ)
 Accipe, & obliquos nimboſa per æquora cursus
 Dirige, pinguis ubi, & nemorosa assurgit 4 Acuna,
 Insula ab Ægoceri quæ distat partibus orbe
 Dissenis læva, Solisque cubilia præter, P 2 Vi-

*Mitior in
 Oceano, &
 Aprilis mē-
 se.*

*Sublevan-
 dus incedū
 quiete ani-
 mus.*

1 *Isola della Trinità.* 2 *Isola di S. Helena* in medio Oceani sita, quam raro redeuntes gauli vident. 3 *Geminæ Insulæ Los dos Picos* Hispani vocant. 4 *Isola di Trifan d'Acuña.*

Viginti Auroram tendit. Sed maximus hic jam
Insequitur labor, horrendis superare procellis
Extremum Libyæ latus iavium, & æquora summo
Fluctibus alternis sese tollentia, cælo.

*Premonto-
vii Bona
spoi descrip-
tio.*

Agoceri fines ultrà se fundit ad Austrum
Africa, & aduersum cuneata erumpit in altum
Hesperius venit hinc: illinc descendit Eous
Océanus: geminique aduersa fronte ruentes
Concursant, liquidoque exercent prælia campo.
Præcipiti impulsu cursu, venientibus undis
Intransversa citis, ventis & agentibus ipsis,
Despumant rabie, & duplici torrente refuso,
Ingeminantur aquæ, & magno se vertice tollunt;
Allisæque fremunt magnis clangoribus undæ.
Auditur longè strepitus: cava licora longè
Responsant, fractos sonitus imitata tubarum.
Non secus, ac geminæ cùm Martis in æquore sese
Implicuere acies: premit hæc, premit illa: sub astra
Et galeæ, & magno diffracta hastilia nisu
Agglomerata volant, magnusque it clamor ad auras;
Horrendoque cavæ responsant murmure valles.
Quin & uterque ruens prærupto à vertice pontus
Fluctibus adversis, & magna concitus ira,
Ad latus extremum cumulos humentis arenæ
Egerit ingentes, limumque, algasque fluentes,
Et fluctus, fundique ejectamenta marini,
Arabiz deserta velut, Libyæ & loca circum,
Cùm gemini aduerso spirarunt flamine venti:
Hinc Notus abreptas magna vi voluit arenas,
Inde levem Boreas nubem ciet horridus: ingens
In medio cumulus sustollitur; atque ubi quondam
Campus erat, magnus congestæ surgit arenæ
Confestim mons, & miseros premit altus euntes.

*Quod cum
transmisit
tunt Na-
væchi se
contra tem-
pestatem in-
fruere de-
bent.*

Ergo pererrato venies cùm denique ponto,
Acronoton, tu magna alacrem ad certamina pubem
Instrues luctandum vento, & cum fluctibus æris.
Qualis ubi in mediam durus luctator arenam
Ire parat, magnis luctæ se viribus aptat,
Atque animos revocat priscos, solitumque vigorem:
Intendit nervos, & fortia brachia, & omne
Denudat corpus: mox grandia crura, lacertosq;

Et

Et latos humeros pingui perfundit olivo,
 Ut tandem è dubio venias certamine victor.
 Spiramenta ratis, cunctasque occlude fenestras:
 Atque imis tormenta locis, tabulataque subter
 Ænea descendant, pariterque ignobile vulgus,
 Nudati tabulæ super stent corpora nautæ;
 Præsentique animo cuncti luctare parati
 Oceano, & ventis, validasque expromere vires.
 Quin etiam forti ad malos cum fune ligentur;
 Ut cum prærupti veniunt à gurgite fluctus,
 Absorbentque ratem (nanque hic ingentibus undis,
 Sub vada descendens, cumuloque reguntur aquarum
 Ipsi etiam magno præstantes corpore gauli)
 Oblucentur aquis medio torrente, nec ingens
 Transversum abreptos pelagi ferat unda ministros,
 Austrinum latus, & longo maria alta petantur
 Circuitu: lævum Libyæ fuge litus, & undas.
 Non tibi rarecant dubio sub lumine montes
 Solorum Æthiopum, scelerataque litora terræ;
 Nam ruet in brevia, & cumulos premer alnus arenas
 Prædaque reliquæ Castris immanibus ibunt.
 Indicio Telluris erunt per falsa volantes
 Aligeræ volucres niveo cum pectore: quales
 Mæandri circum voltant per flumina cygni,
 Pyxidis ipsa etiam tornata ferrea culpis
 Signa dabit; nanque, ut perhibens, acus acta veneno
 Recta polum, sydusque ferit, cum venit ad altum
 Acronoton, Libyæque ratis legit ultima regna.

Mox ubi transmissus fuerit retrò arduus undis
 Acronotos, Tellusque simul scelerata refugit,
 Flecte viam velis, cursusque intende sub Urfas.
 Inter & Eoam, sedesque Aquilonis iniqui,
 Quò te pyxis agit, cœli quò sydera ducunt,
 Carpe fugam, & pictum membrana consule mundum.

Nunc age, quæ tibi non cura levior cavenda,
 Expediam (non finis adhuc, requiesque labori est)
 Proxima: Nathalis venit ora, Eoque Castrum
 Litora, naufragiis, scelerataque litora Castris.
 Hic centum meris perierunt gurgite gauli

*Et quæ il-
 lins sunt fi-
 gna, nam lū
 gi à promō-
 torio navī-
 gandum.*

*Nathalis
 ora procel-
 lis, naufraga-
 gilisq; insa-
 mis.*

*Deſtrabile
ſoſa cum
ſuis nauſra-
ginum.
Maſſimus
lib. 16.*

Naufragio infando , & totidem periere magiſtri,
Et clari virtute duces, quos fluctibus hauſit
Oceanus , vel quos ad barbara litora volvit;
Conceſſitque feris prædam , Caſtrisque nefandis.
Nobilis ante alios , & avito à ſanguine regum
Naufragio ejeſtus ſclerataꝝ ad litora terræ,
Cum ſocia , & natis crudeli funere ſoſa
Interiit, pariterque viri interiire trecenti :
Quaſſatum & totidem ventis immitibus æquor
ſpumofum abſorbſit ſub gurgite . Per freta vaſti
Dum miſer Oceani nigris deveſtus ab Indis
Lyſiadum peteret fines , ſua regna, Penatum,
Hic prope terribilem ventis , & fluctibus oram
Lucidus extemplo denſatis nubibus ær
Textitur, & toto nigreſcit gurgite pontus .
Nec mora, ab Occaſu ruit atra, ſonantibus alis,
Tempeſtas , ventis comitata , & fulmine , & imbri.
Tolluntur ventis undæ, tonitruque tremiſcunt
Sylvofi montes , & campi, & maximus æther.
Velorum fragor inſequitur, clamorque virorum
Extemplo , & pavidom iſcuntur cuncta tumultu:
Terror ubique viris , & plurima mortis imago
Obiicitur ; certamque intentant omnia mortem.
Ipſe gubernator puppi proclamat ab alta :

*Gubernator
vix erat.*

Ponite corde metum, ò ſocii, quid peſtora pulſat
Veſtra pavor? redeat ſolita in præcordia virtus.
O mihi ſorte dati, vaſti quibus æquor Atlantis
Ter jam velivolis ſulcavi puppibus , & ter
Formidanda maris ſuperavi cæſula Eoi.
Eja animos revocate ; truciſque occurrere nimbo
Unà alacres cuncti , & melius confidite rebus.
O paſſi graviora, (aderit modò Numen amicum)
Fortunam , & caſus etiam ſuperabimus iſtos .

Hæc ille . At ſævi diverſo à litore venti
Ingeminant ſt ridore : furens ruit Eurys Eoo,
Antennæque immugit , & horridus intonat alis
Africus imbriferis ; fluctusque ad ſydera jaſtant.
Protinus ingentes cælo tolluntur aquarum,
Et ſuper horrendo pendent curvamine montes:
Hinc & deducto ſubſidunt gurgite valles.

Non

Non fortes nautarum animi, non ipsa magistri
 In dubiis sæpe explorata industria rebus,
 Nec quicquam valet ars: superant artemque animumque
 In diversa vago venti clangore ruentes;
 Et fracti horrendo ventorum verberè fluâtus.
 Ecce ruens Boreas à finibus usque nivosis
 Incidit obliquus; malumque à vertice summo
 Deiicit; & frustra pelago obluâtante magistro,
 Ipsa gubernaculum veniens rapit unda; revulsumque
 Abripit Oceanus, longèque ad litora volvit.
 Tunc spes incisæ. præcepta puppis habena
 Oceano jactata ruit, quâ turbine venti
 Abripiunt: rupto veluti temone quadriga
 Fertur in abruptum præceps, perque invia, quâ illam
 Quadrupedes agitant, cursu properante, feros.
 Ad latus allisi quatiant cava mœnia fluâtus.
 Concussæque trabes fluâtus, tabulæque fatiscunt.
 Armamenta rapit turbo, rapit omnia præceps
 Æthiopum de rupe cadens stridore procella.
 At Sosa intercæ casu turbatus acerbo
 Uritur, & magno perculsus corda dolore,
 Infelicem animam vix ægro in corpore versat.
 Non sua perterrent Heroa pericula; nec se,
 Nec vitæ quicquam curat mortalis honorem:
 Verùm aliena timet; scinditque potentiùs altum
 Pectus amor natorum, & charæ conjugis ardor.
 Ille & crudeli toties occumbere morti
 Se spectat, quoties miserans, sua pignora, natos
 Exhorreere metu, & sua conjugis aspicit ora.
 Ante oculos, ante ora patris cum conjuge natos
 Fluâtibus oppetere, & crudeli funere mergi
 Tristius est morte, & tormento durius omni est.
 Attramen ingentes condens sub corde dolores,
 Dissimulat, pellitque metum, & spem fronte serenat.
 Atque his ingreditur dictis: Non omnis, amici,
 Spes nobis præcepta: manet via certa salutis,
 Si soliti vobis animi, & fiducia cordi
 Restat adhuc. Tantùm quenquam sperare licebit
 Casibus adversis, quantùm fidentior ibit.
 Transversum quoniam ferimur per litora Castrum:

*Horrenda
 tempestas
 descriptio.*

*Sosa arum-
 ba, & ma-
 gnanimitas*

*Et efficax
 ad suos
 oratio.*

Nec datur adversum vento luctare potestas,

Cedamus : geminæque cadant latus inter utrunque.

Anchoræ Oceanum in magnum : quæ dente tenaci

(Spero equidem) vasto fundabunt gurgite puppim.

Interea cuncti lembo scelerata petamus

Litora ; nam Cafros & vim pulsabimus armis.

Verum (præsentis avertant Dii numine casum)

Si victi ferro non æquo in Marte cadamus ;

Non moriemur aquis : terris periisse juvabit.

Dixerat : & dictis paret manus omnis : & ingens

Exemplò è puppi demittitur anchora in undas,

Altera & è prora jactitur : ratis ilicet alto

Consistitur in pelago librata, Notoque resistit.

Efferus ut quondam sonipes, cui fræna magister

Vi multa iniecit, fregitque tumentia colla,

Constitit eluctans, injectaque lora momordit.

Haud mora, conscendunt lembum, scinduntque sonantem

Lembo ter- Remigio pontum, & diram vertuntur ad oram.

ram petit. Attamen, heu miseros ! tercentum fluctibus haussit

Oceanus : cuncti monstros data præda marinis.

Verum non reliquos melior Fortuna secuta est:

Æthiopum manibus crudelia funera passi

Miserè in- Infandum periere. Viis urgemur iniquis

ter nihil. Mortales: semperque hominum lacrymabile fatum est.

Tu, Socræ casus si te docuere sinistri,

Cautus in infido moderaberis æquore puppim :

Nec cælo credas, aut fluctibus. Ergo ubi longè

Barbara Cafrorum curvantem litora pontum

Aspicias, celerem dextris da fluctibus alnum:

Canaque solliciti circumstent vela ministri.

At tu cuncta mari, & cælo, Palinure, notato,

Et suspecta tibi læva de rupe procella

Semper erit. diro venientem turbine nimbum

Sic facile effugies. Melius prævisa feremus,

Quæ nostris veniunt adversa pericula votis.

Quando cō- Casibus his tandem servatus, & æquore iniquo

sinuandus Dilapsus, Diis vota piis, tu navita, primum

in Indiam Solve genu supplex. tibi mox, quid restat agendum,

cursus per Quærere opus; præsensque petit quæ tempus eundum est.

Oceanum Ergo ubi veli volis superasti navibus altum

ultra Cernit

insulam.

Acro-

Acronoton, nitido lumen cùm spargit Olympò
 Erigone, fluctusque subit cum Matre Cupido,
 Altum puppe seca, & Libyci fuge litoris oram.
 Illum depiſſa ſectare in pyxide Rhombum,
 Eurum inter medius qui ſtat, Septemque Triones:
 Ut tandem advertas Colchorum ad litora puppim:
 Nanque hæc meta viæ: non tempeſtate repoſtas
 Illa conceſſum: 1 Barigaſæ appellere ad oras:
 Seriùs Acronoton nam cùm tranſmiſimus, auræ
 Adverſæ ſpirant, rapiuntque fluenta ſub Auſtrum.

At formidandi retrò ſi ceſſerit altus
 Acronoti vertex, cùm Bacchi veſtor ab undis
 Surgit, & obſcurum Titan 2 Præſepe ſubintrat,
 Litus ama, & Libyæ ſtringat tibi litora puppis,
 Æthiopus, Cernenque inter, quâ ſemita ducit
 In 3 Praſſum: at pelago ſyrtes vitare latentes,
 Atque æſtus tibi cura, ruit violentibus undis
 In Libycum, & vario ſerpit Thetis incita curſu.
 Si Praſſum, extremis cedit dum menſibus annus
 Veneris, & Cancro propior Sol aureus ibit,
 Sydera cùm nimbis, cùm ſunt maria aſpera ventis,
 Imbriferas durare hyemes, curſusque per undas
 Differre incœptos opus eſt, cùm ventus in altum
 Vela vocat rediens, & jam vagus incipit annus
 Tempeſtate nova. verùm ſi cærule ponti
 E cœlo immiſſis non dum fremuere procellis,
 Inſtaurare licet curſus, atque aurea tandem
 Auroræ regna, & portus penetrare repoſtos.

Ergo ſub Auguſtum vento da vela vocanti.
 Proxima 4 Barbariæ radat tibi litora puppis.
 Hinc altæ cautes, & ſaxa ſonantia 5 Rhapti
 Longiùs ære ſeca, & diras fuge, navita, ſyrtes.
 Inde ſinus lege 6 Barbaricos, & mœnia parvæ
 Melindæ, & curvam Lami lege puppibus urbem.
 Cùm procul Oceano colles ſpectabis apricos,

*Quando ve-
 rùm Praſ-
 ſum enod-
 & hinc in
 Indiam.*

*Auguſto
 menſe in-
 ſtauranda
 e Praſeo in
 Bonum navi-
 gatio per
 Africa, &
 Perſidis
 oras.*

Bar-

1 Inſula, & urbs Indiæ, Luſitanorum Colonia, Gea. 2 Stella nebulo-
 ſa propè Afellos. 3 Promontorium, inſula, & urbs Africæ in ora ori-
 tali, Luſitanorum Colonia, Mozambique. 4 Regio Africæ in Æthiopia
 ſub Ægypti Regno di Quiloa aliis Zanguebar. 5 Raptia urbs, Quiloa, Rhap-
 tum promontorium, Cape del Gado. 6 Mæna di Zanguebar.

Barbara ubi Tellus roseo prorumpit Eoo,
 Partibus & denis Finitor circulus Ursam
 Elatam spectat, proram, Palinure, sub Ortum
 Dirige ad Eoos 1 Erythræa per æquora portus.
 Quò facilis cursus cùm jam sua tempora donat
 Lancibus æquatis cœli mitissima Virgo;
 Nanque ubi postremis decedit Solibus æstas,
 Immenso cœlo demittit Juppiter imbres,
 Et crebrò alata turbant maria alta procellæ.

*In Arabi-
 cum sinum.*

At si Rubra Thetis, Nabathæaque regna petenda,
 Ad lævam torquebis iter, quæ vertice summo
 Ardua odoriferis tolluntur 2 Aromata sylyis.
 Hinc &, Erythræas fauces provectus, iniquum
 Adverso torrente fretum tentabis, acutis
 Cautus & armatum scopulis mare puppe secabis.

*Et in Persi-
 cum navi-
 gatio.*

At lustranda tibi si sint felicia regna
 Persidos, & rutilis passim freta turgida gemmis,
 Lævâ 3 Dioscoridis transmittitur insula, & inde
 Sunt juga sylvestri cursu lustranda 4 Syagri.
 Hinc quæ se 5 Melani sustollit in æthera vertex,
 Intrabis rutilis felicia cœrula gemmis.
 Mox læva duris fugiat 6 Tylos aspera saxis:
 Inde 7 Tharos, 8 sacrique sinus; retroque reliâs
 Scenitis 9, magni subeat ratis ostia Tigris.
 Sed dextra ante adicum falcato in litore tutos
 Ipsa tibi pandet venienti 10 Armusia portus,
 Insula dives opum variarum, dives & auri,
 Opportuna situ facili, & statione reducâ.

At nos immensum Oceani tranavimus æquor:
 Tempus & in tuto puppes considerare portu.

1 Non solum Arabicus sinus Erythræum, & Rubrum mare appella-
 tus est, sed etiam tota illa Indici Oceani pars, quæ inter Arabiam, &
 Indiam interiacet. 2 *Capo del Guardafuy.* 3 Insula contra Aromata,
 ad fauces sinus Arabici, *Zacotora.* 4 *Capo Sachalas*, alii *Farsach* 5 Sinus
 pars, *Gebel Tor* Arabibus. 6 Insula sinus Persici, fortasse *Babaren.*
 7 Altera sinus Persici insula. 8 Pars sinus Persici circa Arabiam.
 9 Populi Arabiæ à scenis, in quibus habitabant, dicti. 10. Insula in
 faucibus Persici sinus, qui nunc dicitur *Golfo di Balserà* Emporio colo-
 nia, *Ormuz.*

FINIS LIBRI SEPTIMI.

F. De Louement Fecit.

NAUTICORUM

LIBER VIII.

Protinus Auroræ cursum surgentis ad oras
 Prosequar : Eoi jam se felicia pandunt
 Litora, & umbroso 1 Bepyrri à vertice Nymphæ
 Agarides 2, rutilæque vocant 3 Chryseides auro.
 Omnes Aurora genitæ, & Titanides omnes.
 Quin & Nereides, præsentia Numina nautis,
 Janque præire cavis certant per marmora cursu
 Puppibus, & placidis intendere carbasa Coris,
 Ergo ubi stellati liquit palearia Tauri,
 Et pulchros Leda pueros invisit Apollo,
 Mitte ratem pelago, & tepidum descende sub Austrum,
 Nauta, vel Eois ditissima litora gemmis,
 Taprobanes, 4 Ophyresque petas uberrima regnas
 Aut Seres longè cupias penetrare repostos:
 Sive Asiam, notique suprâ confinia Mundi
 Divisos toto perquiris saponas Orbe.
 At si Gangaridæ lustrandi, & proxima 5 Gange,
 Tende sub Aprilem velis iter, aurea cælo
 Tunc se lux aperit, veniuntque è puppe secundi
 Carbasa tendentes festivo murmure Cauri
 Sæpe sub Aprilem poteris tentare sonantes
 Agarici fluctus pelagi, si Gangis ad ora
 Tendis, ubi ripa surgit viridante 6 Palura,
 Aut 7 Tindum petis, & flavas 8 Adamantis Arenas.
 Rum-

*Quo tempore
 in extremos
 Orientis po-
 puli navi-
 gandum.*

---

1 Mons Indiæ extrâ Gangem. 2 Ab Agarico sinu, qui Gangetici pars est. 3 A sinu Magno, qui & Chryse dicitur. 4 Aurea Cherfonesus, vel, ut aliis placet Sumatra. 5 urbs Indiæ ad Gangem sita Bengala. 6 Urbs Indiæ intrâ Gangem. 7, 8 Indiæ fluvii: Adamas, fortasse eris, qui nunc Ganges ab indigenis appellatur.

Rumpe moras, Palinure: die si serius uno
Solveris, adversa jam tempestate sonante,
Non tua Gangaridum continget litora puppis.
Flectere iter velis opus est, pelagoque relicto,
Imbriferas durare hyemes: Meliaporis urbe.

Verum age, quæ, vento in velum spirante, pericla
Declines (nec pauca tibi, & leviora supersunt)

*Indica pe-
ninsula de
scriptio.*

Exequar. Aërio surgunt quæ vertice cælo
Apocopi 2 montes, & 3 Vindius inserit astris
Nimbiferum caput, & vento quassatur, & imbrî,
Descendens longo tractu procurrit in æquor
Eoûm Tellus, quam litore cingit utroque
Oceanus, sensimque caput tenuatur in unum,
Calligiis extensa jugis (sic nomine præsci
Dixere, ut perhibent, quæ nunc Comorina minores
Appellant juga) magna mari jacet insula contrâ
Agarico, parvo Nereus quam dividit æstu.
Humanæ in speciem linguæ se terra sub Austrum
Potrigit, 4 Adisathrus mediam secatur arduus illam.
Antiquam velut Hesperiam pater Apenninus
Dividit, Alpe vagus dum currit ab usque nivosa.
Ad latus Hesperium, Zephyroque objecta salubri
Insula parva jacet: Barygasmæ nomine Graii,
Sed patrio sermone Goam vocat Indus uterque.

*Goa a Eu-
stachio cap-
ta, & ille-
vum elegiū*

Hanc longè Europæ, per Atlantidis cæcula vecti,
Et magnis animorum ausis, & milite multo,
Lyriadæ, 5 cepere duces, pulsisque tyrannis,
Æternam hîc regni sedem posuere, quod ultra
Cathygaren, atque Auroræ Titanidis ultra
Extendere sinus, latèque per æquora magni
Oceanî vexere Patris sacra signa Latini:
Insignes bello populos, regesque potentes
Edomuerunt armis victricibus, atque superbos
Egerunt toties victo ex Oriente triumphos.
At latere adverso, quæ primo aspergit Eoû
Delius Adisathrum, stat campo imposita 6 Milispar,
Quæ sacra servat adhuc, & Religionis avitæ

Rel-

1 Meliapor, vel S. Tomaso. 2, 3 Caucasii pars, quæ longo jugo latè
per Indiam excurrit. 4 Gata. 5 Lusitani, à Lytho Bacchi comite sic dicti.
6 Eadem, ac Meliapor.

Reliquias, quas nulla unquam delere vetustas,
 Perdere & immanes nunquam potuere tyranni.
 Hic olim saxum (nanque est certissima fama)
 Ad mare constitit, nimio quæ festus ab æstu
 Insedit quondam Didymus sub sydere Cancris:
 Tunc vatem divino afflatum numine mentem,
 Hæc niveo scripsisse ferunt oracula saxo:

Ut Thetis hoc saxum circumfluet, alba sub Ortum
 Gens veniet, quæ sacra Dei, ritusque Latinos
 Instaurat, cæloque errantes dirigit Indos:
 Aurea tum largis decutrent secula rivis.

Certa fides. Nerei erans turgida vinctus Eoi
 Regna, coronatis ut puppibus appulit Indis
 SABERIDES, vitreas festivo murmure læta
 Jam Thetis ad saxum undas egerat. O mihi tanti
 Facta viri liceat celebrare, & carmine digno
 Egregiam palmam, & clari monumenta triumphi
 Pieria ad virides umbras subtexere lauro.
 Spero equidem pelago servatam ad litora puppim
 Vertere, lætus ubi descendit in æquora molli
 Pausilypus clivo, & sub tegmine rupis opaco
 Stant vatis sedes, & cognita rura Camænis.
 Hic ego, dum tremuli vicino ab litore ponti
 Aspirant lenes Zephyri, & vaga murmuris aura
 Aoniam motat sylvam, sacro incitus æstro
 Alta trophæa viri, atque illustria facta sub Ortu,
 Et victos dicam populos, regesque subactos.

Quin etiam, si Parca mihi non invidet annos,
 Firmaque proveniet spatiis vivacibus ætas,
 Difficiles artes, & duræ munera belli
 Expediam, magnoque accendam prælia cantu.
 Sin, has ne valeam Musarum accedere sedes,
 Infirmæ obstiterint malefano in corpore vires,
 Antra mihi, & vitrei placeant in litore fontes;
 Æquora amem, scopulosque inglorius. ò ubi Nefis,
 Pausilypusque, & Olympiacis lustrata puellis
 Mergilline! ò, qui gelidæ me rupis in antro
 Sistat, & optata Zephyrorum recreet aura?
 Felix qui potuit famam protendere factis,
 Æternumque virum victor volitare per ora:

*D. Thomas
 vmicium.*

*D. Saverii
 adventu id
 adimple-
 tum, cuius
 gesta se ca-
 nere optat,
 spondique
 poeta.*

*Et Bellia
 contextur.*

*Si tamen in
 firma vires
 obstiterit ad
 Pausilypum
 etiam, cupit*

Et

Et potuit rores Musarum haurire beatos,
Fortunatus & ille, maris qui Numina novit,

Ameruas, se Nereæ, Neptunumque senem, Divasque sorores;
licisque ad Quique peroptata scopuli pendentis in umbra
Pausilypum Ducere felicem tranquilla per otia vitam,
vita de- Insanosque Urbis valuit vitare tumultus.
striptis. Ille, coloratis dum vecta Aurora quadrigis

Oceano redit ex alto, felicia lustrat
Rura per apricos colles, aut divitis horti
Delicias consuetus adit, fontesque revisit.
Hic per pulvinos, & per segmenta viarum,
Quæ lætæ areolæ multo se flore coronant,
Multo & odore fragrant, it creber, & aurea lustrat
Dona Deum: nunc hucus ubi variata figuris.
Assurgit media, aut murum prætexit, & arcus,
Assidet, & dulces volucrum bibit aure susurrus.
Hinc ubi jam saturas implevit cantibus aures
Garrula turba avium, surgit festivus, & umbram
Pinguis ubi gestit ramis felicibus arbor,
Arbutæas inter sylvas, & amœna vireta
Perquirat, cursatque cito pomaria gressu.
Exploratque, suum si duxerit una colorem,
Si livent ficus, si multo persica Sole
Mala rubent, curventque graves pomaria ramos.
Et juvat interdum felici ex arbore poma
Carpere, mellitos hinc & libare saporos.
Cum verò tenui rupere silentia flabro
Jam Zephyri, & leni crispantur verbere fluctus,
Litus adit, scopulosque, & saxa virentia musco.
Hic celeres spectat cymbas cursare per undas,
Et pueros inter delphinas ludere cursu:
Nec non & pelagi Divas, tenerasque puellas
Concelebrare choros per litora, perque beatam
Pausilypi sedem, & passim indulgere choreis.
Audit & umbroso stratum Corydona sub antro
Litoreum gracili carmen deducere avena,
Et simul ingratæ meditari Phyllidis ignes.
Interdum picto sulcat tranquilla phaselo
Cœrula, & Euphræam cursu, viridemque revisit
Nesida, & longè Bajas, collesque Dicarchi,

Et

E te de navi aspectans, Misene, salutat.
 At nunc quâ placidè sonat aura, & plurimus halat
 Muscus odoratis è cautibus, & vaga rorem
 Ad scopulos veniens aspergit Doris amarum,
 Czrulea insidit super alga, aut vertice in udo,
 Hic piscatores solventes retia in undas
 Aspicit, & captas properare ad litora prædas;
 Cernit & inclusos resiliire indagine pisces,
 Ac nitido squamas argento, auroque nitere,
 Atque ostro, minioque, coruscantique smaragdo.
 Hanc olim veteres vitam coluisse putarim,
 Qui validi centum spatiis felicibus annos
 A morbis procul expertes, curisque trahebant.
 At nunc (ò læti colles, scopulique valete)
 Quò me Fata vocant per Eoi czrula, cursus
 Inceptos, quantum tenuis fert aura, sequamur.
 Mons ubi Calligius vitreas descendit in undas,
 Ac bifidos findit tractus Comorinus aquarum,
 Alternas Natura vices sortitur, & uno
 Admiranda loco rerum spectacula præbet,
 Nec terris spectata aliis; nam tempore eodem
 Hinc lævâ, vitreos quâ Sol petit aureus amnes
 Oceani, rigidis contristat Dorida nimbis
 Juppiter, & nigra perturbat sydera nube.
 Arva rigent crebris Aquilonibus, alta pruinis
 Piniferùm incandent juga montium, & horrida passim
 Omnia frigoribus densis concreta rigeſcunt.
 At dextrâ intereâ montis discrimine parvo,
 Purpurei fulgent Soles, cœlumque serena
 Luce micat, Zephyrique maris læta æquora perflant.
 Versicolor pratis ver purpurat: aurea rident
 Culta, novæque nitent viridi de palmitè gemmæ.
 At cùm dextera hyems pelago, & nox incubat atra,
 Tunc læva Zephyris ridet spirantibus æſtas.
 Qualis in Ammericæ sylvis felicibus arbor,
 Quæ simul, ut fama est, & trunco, & menſibus iisdem,
 Informem præfert hyemem, foliisque comantem
 Æſtatem, sentitque vices, mirabile dictu,

Mirabiles
 Natura vi-
 ces circa
 Comorini
 promonto-
 rium.

Admiren-
 da arboris,
 quæ et æſta-
 tem, et hye-
 mem refert
 deſcriptio.

Ad:

1 Vitumum Indicæ peninſulæ intrâ Gangem promontorium Capo di Comorio.

Adversas. hinc læta comis frondentibus umbram
 Subtexit viridem, teneroque è cortice gemmas
 Fundit odoratas, suavemque exhalat odorem:
 Parte alia ramos foliis nudata regentes
 Horret, & amisso squallescit honore comarum.
 Ergo ubi trans 1 Colchos mollem te ventus in Austræ
 Vexit, & horrendæ Comorini admovent oræ,
 Ne te decipiat blandi pellacia ponti,
 Atque leves Zephyri venientes murmure lætos
 Intruc solertem magna ad certamina pubem
 Solicitus: vix puppe latus transmiseris, ecce
 Horrida tempestas cælo ruet, & freta cæca
 Subverti rapido spectabis turbine venti.
 Arte truces! supera nimbos, Palinure: latentes
 Et Syrtes etiam, & scopulos vitabis acutos.
 Hinc si regalem Gangem petis, atque Paluram,
 Fleste viam volis, sardamque ascende sub Arcton. 2
 Hinc & Taprobanen liquens, 2 Corynque jacentem,
 Gemmiferum juxta litus vada spumæ sulcæ.

*Comorini
 hyemes præ
 cavenda.*

At si purpureis rassis baccata lapillis
 Sit Chryseque, Ophyreque vagis lustranda carinis,
 Tunc lævâ velis transmittitur insula, quâ se
 Arboribus tollunt densis nemora avia centum,
 Quæ calidum piper, & felicia cinnama fundunt,

Hic tibi prærupto venienti à vertice pontus
 Ingens ante oculos aperitur, & insonat undis,
 Angaricum dixere sinum, cui nomina Ganges
 Ipse etiam rutilo prolapsus flumine fecit.
 Hic furit immanis violento turbine Typhon,
 Barbarus Oceani regnator, & arbiter undæ
 Eor, centum puppes qui fluctibus hausit;
 Et totidem per saxa tulit, totidemque sub auras
 Abripuit, summoque iterum de vertice misit
 In scopulos, in saxa, aut vortice merfit aquarum,
 Et miseros nautas quoque funere merfit acerbo.

Typhon qui

Vis Typhon violenta, procacibus horrida nimbis,
 Et latè horrifera stridens animata procellis:
 Improvisa ruit nigro de Vespere, nube

*Est eius de,
 scriptis.*

Di-

1 Celebre Indiæ citeroris emporium, *Cochin*. 2 Insula inter Tapro-
 banen, & Indicam peninsulam, *Manâr*, Margaritarum piscatu celeberr.

Discissa, & longè fugiens affibilat auris
 It citus orbe vago, cursatque per aëra circum
 Cum sonitu, cœlumque ingenti murmure miscet,
 Conclusum nubis gremio ceu fulmen apertum
 Cùm molitur iter, medium per nubila rauco
 Excursat stremitu, & cœli loca concava lustrat,
 Si qua viâ in terras pateat: summaque repenti
 Scindit vi nubem objectam, lapsūque per auras
 It præceps, circumque vago secat aëra cursu,
 Incandetque ardens flammis, & murmurat alto
 Cum sonitu; latèque poli convexa resultant.

Principiò lenes infert in æquore fluctus
 Cæruleus Typhon: mox imo turgida fundo
 Alta ciet, frangitque, auris stridentibus, undas.
 Non alæ in summis tutantur montibus ornos
 Radices: forti vellit de cespite truncos,
 Ac penitus diro populatur turbine sylvas.
 Non & litoribus defendunt mœnia turres:
 Tecta, domosque trahit, vastasque à culmine turres,
 Sævior Oceani in medio furit æthere Typhon,
 Horrendum stridens, magnasque à gurgite puppes
 Abripit, & longè in scopulos, in saxa repenti
 Dejectat, mille in partes cava frangitur alnus.
 Nunc gaulos circum ingentes immurmurat, & fe
 Per gyros flectit variis, arque orbibus orbes
 Implicat, & celeri secum rapit aëra motu.
 Ceu rota, nitrato quæ pulvere fulminis instat
 Armatur, festisque solet flagrare diebus,
 Utque ignem in sicca servatum teste minister
 Admovet; extemplò correpto è fomite velox
 Ignea circumsepta ruit vis; & cita fertur
 Igne rota, & sparsas jaculatur vertice flammæ:
 Ingeminatque vagos, intus vi pulsa, rotatus
 Cum strepitu, & rapido circum rapit aëra gyro,
 Dat motus ventq viros: tollitque sub auras
 Vis ingens puppes: medio stant pendula cœlo
 Navigia (horrendum dictu, & mirabile visu)
 Hinc, aura fugiente, cadunt, demersaque ponto
 Infandam pereunt. Dii talem avertite casum
 Puppibus, & toto rapidos Typhonas Eoo,

Oceano & toto pariter pulsate benigni.

Æquator cœli medium quâ desuper orbem
Subligat, & medio præterluit Amphitrite
Ammerices oras inter, Lybiæque præstæ
Non vada dissimili tempestas turbine miscet.
Dum ventis tranquilla silet Theris, illicet ingens,
Atque inopina tonans magno clangore procella
Decidit, & dicto citius tumida æquora tollit:
Agglomeratque simul nubes, atq; æfra plangit,
Horrendo reboans strepitu, latèque remugit;
Ut moto credas dissolvi cardine mundum;
Et faceret; cita deficeret ni dira procella;
Nam tenuis vapor, eductus vi Solis in ignem
Vertitur extemplò, subitaque resolvitur aura.
Turbinis ut magnus cecidit fragor, alta repente
Cærule subsidunt, iterumque malacia ridet
Blanda mari; ut nunquam gremio tumuisse furenti,
Et numquam cœlum tenebras texisse putares.
Rectores Galli, qui jam felicibus ausis

*Et hæc contra
qua se
solertia Gal
li instruant*

(Id quondam è Gallo memini accepiſſe magistro,
Dum me multa super ventis, pelagoque doceret)
Latè omnem magnis perlustrant classibus Orbem,
Ut propius Mundi rectum venere sub axem,
Adversumque polum aspiciunt, demissa reponunt
Æra rotis, navi in ~~meant~~ pubemque ferocem
Invigilare jubent velis: utque æthere & nubem
Exiguam spectant rareſcere (turbinis illa
Et fecunda parens simul, & prænuntia surgit)
Omnia confestim ex alto demittere vela

*illarum
signa.*

Præcipiunt: secùs invertet citus impete turbo
Navigium, subito veniens plangore per auras.
Nec dubium, quin dirus aquas ad sydera turbo
Attollet, circum Lunam si fulserit orbis
Subniger; aut sublustris, Halo cognomine dictus
Aut curto Solem gyro præcinxerit Iris.

*Præter quâ,
& eius de-
scriptio.*

Est etiam ille malus per Eoi cærule turbo,
(Quem Graii Præstera vocant) immanis, & atrox,
Ventus ab Æolia quo non violentior alter
Post Typhona venit, nimbiſque, & fulmine septus.

Hor.

α Nabecula isthæc alba appellatur a Nautis Bonis oculis.

Horrendum reboans disrupta è nube supernè
In terras ruit impacatus, & igne coruscat.
Ac velut horrifico erumpit globus ære sub auras,
Pulvis ut exarsit, dira flammante favilla.
Fertur vi magna, atque ignito turbine fervens
Aëraque, nubesque, atque altas verberat urbes
Cum sonitu, tonitruque, & mœnia difficit ictu.
Non secus accenso incandescens fulgure Prester,
Et violentus aquis descendit, & omnia flammis
Involuit, miseræque rates sub Tartara mittit
Terrifico & longè replet maria alta tumultu.

Sunt genere ex hoc, quos nostri cognomine Nautæ
Aeris immanes appellavere Dracones:
Horrendique ferique, cavis qui desuper alnis
Protinus effundant si se; raris ilicet omnis
Scindetur, mediasque ibit dispersa per undas.
Cum longè infames cursu adventare Dracones
Aspicias, & trepidas perstringit sibilus aures,
Præcipio è rostris, aut quæ se turbidus infert
Horrendo clamore Draco, te protinus æra,
Ferratofque simul vectes, atque ensibus enses
Percutere adversum, & belli simulacra ciere;
Sic procul è puppi transibit territus ille.
Non secus, ac densis obductus nubibus Æther
Cum tonat, & late reboans micat igne trifulco,
In terris trepidæ gentes campana flagellant
Assidue æræ, sono totus quo percitus aer
E nubis gremio prohibet se mittere fulmen.

Cum spectas torpente mari, cæloque sereno,
Exiguam summo dispergier æthere nubem,
Immanem ex alto Ecnephiam properare videbis,
(Hoc etiam Presteræ vocant cognomine Graii)

Principio, tumidos pelagi ne findere fluctus
Incipias, operitur ager dum fronde caduca,
Autumno squalente, vel igneus ardet Olympo
Sol rapidis invehit equis sub sydere Cancris;
Lunaque fraternas cum jam petijt æmula bigas;
Nam tunc Eoo crebrescit in æquore Typhon,
Et reddit fluctus, & non tractabile cælum.
At si te medio vitare pericula cuncta

*Qui sint
Dracones.*

*Et quomo-
do fugandi*

*Presteris so-
gnæ.*

*Qua sit
contra Ty-
phones so-
lertia.*

Q 2

Non

Non opis est nostræ) comprehendit gurgite Typhon;
 Armatos longè scopulos , & saxa caveto,
 Navigium nè fortè feroci turbine Typhon
 Abreptum ad cautes allidat , & æquore mergat.
 Est cava præterea trans litora, gurgite vasto
 Mitior ira : rates nec sæpius obruit undis.
 Illa sed in primis animo tibi cura recurset
 Sydera adire prece , & bona Numina poscere cœlo.
 Ergo ubi terribilem descendere nubibus atris
 Typhonem aspicias, geminas ad sydera palmas
 Tende genu supplex, Divosque in vota vocatos
 Incipe tu : sociique iterent tua verba precantes.

*Publicæ sup-
 plicationes
 pro Typho-
 nibus, ac
 tempestati-
 bus omni-
 bus arce-
 dis.*

Principiò clamorè Pater, Genitusque vocetur
 Æqualis Patri, & qui pectore spirat utroque
 Igne sacro, Deus ipse, & amoris amabile pignus.
 Et te, Virgo, vocent, quæ afflatu Numinis aucta,
 Servatorem hominum peperisti, & gaudia mundo.
 Hinc &, syderios orbis qui præpete gyro
 Devolvunt, summique ferunt mandata Tonantis;
 Quique Deum nostræ contectum carnis amictu
 Jordanem ad fontem lustralibus abluit undis,
 Et magni Patres, & qui cecinere futura
 Fatidici multo repleti numine Vates.
 Mox regni decus ætherii, columenque vocetur
 Grandævus senior, supero, & qui raptus Olympo est.
 Atque alii, divina Dei qui dicta per omnem
 Missi Orbem in populos, in barbara regna tulere.
 Atque illi qui ignominias, & tristitia passi
 Servitia, æternam meruerunt laude coronam,
 Et cœlo regnare; suo & qui sanguine fuso
 Firmavere fidem dictis, animamque volentes
 Pro re divina, pro Relligione dedere.
 Inde pio magni pariter clamore magistri,
 Qui sacra nos docuere Dei, ritusque, vocentur;
 Quique altum tenuere nemus, quique auspice cœlo,
 Virginios primi cœtus coluere Parentes.
 Teque vocent summo dilecta, Ancilla, Tonanti,
 Quæ vitam in melius referens, luxusque profani,
 Et Veneris pertæsa, Deum, & meliora sequuta es.
 Ac Divæ palma insignes, castæque puellæ,

De:

Desponsata Deo felicia pectora : & illa
 Quæ tot magnanimæ tormenta, & barbara iussa,
 Et gentem immanem, & reges sprevere superbos,
 Proque pudicitia, & pro cæsi Numinis igne.
 Ac demum Oceani præsentia Numina magni
 SABERIDÆ, Palinure, vocat præmit ille potent
 Dextra Typhones, animosque, & pectora mulcet,
 Mille rates, pulsus Typhonibus, æquore vasto
 Servavit, toridemque alias sub Tartara missas
 Restituit, nigroque potens avexit ab Orco
 Magnus SABERIDES, Deus ætheris, Oceanique
 Regnator : centum delubra per aurea Divi
 Dependunt passim tabulæ, cælataque in auro
 Dona virum, mediis quos mersos traxit ab undis,
 Syrtibus & quos, & scopulis eduxit acuris. :

Sunt tibi præterea fugiendæ in gurgite Eoo
 Maniolar 1, duri montes Magnete rigescunt
 Latè ubi, qui pelago puppes vel tardat euntes,
 Vel rapit arcana sensim virtute, propinquæ
 Si vada dum sulcant, animatis rupibus ibunt.
 Quippè flix ferrum trahit æmula, fertur & ipse
 Sponte sua chalybis furor insitus, atque rigentes
 Amplexus petit, & nexu sociantur eodem,
 Ac velut amissam longo post tempore matrem
 Ut puer aspexit venientem, se ocyùs Euro
 Vibrat in amplexus, illum quò ducit amoris
 Insita vis: citus ut tenuit, stringitque fovetque
 Nec charo e gremio patitur divellier ardor.
 Non secus arcana raptæ virtute carinæ,
 Incasum contrà remis, & agentibus Austris,
 Sponte ruunt in saxa, illisque tenacius hærent.
 Quippè calent etiam durissima viscera, & intus
 Præduras lapidis, chalybisque est flamma medullar.
 Sic sæpè Oceani proscindere segniùs undas
 Lysidæ puppes mirati: & flantibus auris,
 Nequicquam validis impleri lintea flabris.
 Sæpe rates etiam (multi cecinere magistri)
 Abreptæ in scopulos, in saxa ruere repente,
 Creber ubi cælo sustollitur Hercules mons.

*Idaniola in
 sula, ubi
 Adamanti-
 ni montes
 longè trans-
 mittenda.*

Q. 32

Hinc

1. Isola di Prætel.

*Naves con-
nexa Fagi-
neis clavis.*

Hinc nativa legunt quilitora puppibus, alnos
Fagineis nectunt radiis, truncove cavato
Nota secant patrii maris æquora. nec secus Arcto
Sub gelida faciunt nautæ, qui pellibus undas
Sæpe etiam sulcant; nam fundo plurimus imo
Occulitur Nerei Magnes, ferrumque, strabesque
Vi rapit: abreptæ subeunt freta cærule puppes,
Et miseri pariter merguntur in æquore nautæ.
Quin etiam (1. si vera fides, nec vana locuti)
Magna jacet medio rupes, surgitque sub ipso
Alta polo: circum nimbique atræque procellæ
Perpetuis ardent flammis, & cærule ventis.
Acta fremunt, totumque tegunt aspergine montem.
Mons ipse è rigido totus magnete nigrescit.

Postquam servata tandem cum puppe Malacam
Veneris, in placida pinus statione reconde.
Hic nota instaret vires per litora pubes:
Quassatasque etiam præstat sarcire carinas,
Et commissuras, rimasque opplere parentes;
Perfusaque pice, & molli simul ungere cera.

*Aurea
Chersones-
us.*

Chrysum 2. extrema sedet in Tellure reposta
Urbs, Indi patrio appellant sermone Malacam.
Hæc placidas nautis sedes, & commoda præbet.
Seu sint extremo lustrandi in litore Seres,
Ultima vel Chryse rosea sub sede petenda:
Sive tot Oceano pasim perquirere regna
Sparsa vago; ignotumque velint penetrare sub Orbem.
Contra elata mari, & medio sub vertice cœli
Maxima 3 Sindarum jacet æquore perlita Eo
Insula, odoriferis sylvarum ditior umbris.
Et nigro-fercunda ebena, niveoque Elephanto.

*Qua tempe
state inter
missa navi-
gatio in ul-
timum Ch-
ersonem in-
stauranda.*

Hinc interruptos roseum, Palinure, sub Ortum
Instaurare tibi liceat quo sydere cursus.
Expediam. Gemini vario pro tempore Soles
Dant faciles vento cursus, si dives Eo
Cathygare querenda sinu, dicesque 4 Cyambes

Syl-

1 Ferunt enim visam ab Oxoniensi quodam rupem sub polo levcatam
33. Magnetis, quam quatuor Euripi interfluebant, perpetuo undarum
fremitu. Kircherius *Artis magneticæ*. lib. 2. p. 5. c. 5. 2 Chrysi, populi
3 sunt Aureæ Chersonesi, 3 Sumatra; 4 Sindarum provincia Ptol. for-
tasse crit, Ciambæ.

Sylvæ ebena, & multa felices macere sylvæ.
 Tethyos ex amne ardenti cùm Syrius astro
 Surgit, & adersum cedens Jovis armiger ales
 Occidit, & rostro tumidas premit arduus undas,
 Carpe fugam: tibi nulla datis mora cursibus obstat,
 Altera tempestas sulcandis fluctibus apta est,
 Cùm Sol Ægoceri lustrat jam proximus orbem,
 Oleniæque cadit sydus glaciale capellæ.
 Chrysæo ut primùm solvisti à litore funem,
 Oceano cùm Luna novo venit aurea cornu,
 Austrinum pete puppe lætus, cautusque Palandæ
 Naufragio infames scopulos, syrtesque dolosas
 Vitabis: geminas inter freta concita terras
 Horrendis passim scopulis, & syrtribus horrent.

*Et quæ com-
 munda
 sit.*

Sed postquam retrò saxis vada dura Palandæ
 Liquisti velis. remisque, & protinus Arctos
 Incipit apparere, viam tu flecte, relictoque
 Ichorio 2, dextrâ violet tibi Dorida pinus,
 Mitis ubi Oceani, & superabilis unda recurvat.
 Nam quæ cæruleos diffundit ab aëre nimbos
 Africus improvisus, & æquora turbine vertit,
 Ingens æstus aquæ, & veloci flumina cursu
 Transversum recto rapiunt de tramite puppes.
 Aurea ut Eoi legisti & litora longo
 Circuitu, Seres tandem, gentemque togatam,
 Atque oras Asiæ extremas servatus adibis.

At superatâ maris post æquora, quæ tibi in ipso
 Sint nunc externo fugienda pericula portu,
 Expediam, & paucis rem totam ab origine dicam.
 Imperium Seres magnum, atque uberrima regna
 Oceano Eoo, & magno circumdata muro
 Soli habitant, vastasque colunt cum mœnibus urbes,
 Jura, magistratusque tenent, & sacra Deorum
 Antiquo cultu, alta & religione parentum,
 Officiis gens tota vacat, cultuque decoro;
 Acris & ingenio, inveniendis artibus acris.
 Attamen externos nimium sprevere superbi,
 Seu potius gentes armis timuere potentes
 Externas, nimia pressâ formidine regni

*Seres qui
 & illorum
 Imperii de-
 scriptio.*

Q 4

Vin-

2. Urbs Auræ Cherfoneſi, quæ est Pari ut Caſtaldo placet. a Ichor

Vincere ne quis eos , neu quis submittere possit.
 Nanque animæ imbelles, piætis splendere sub armis,
 Nec celeres arcu gaudent vibrare sagittas:
 Non acri exercentur equo, nec Martia curant.
 Barbaricas hinc gens indixit barbara leges:
 Ausus inaccessis si Serum appellere terras
 Advena quis fuerit, tanto pro crimine pœnas
 Supplicio luet , atque infami morte piabit.
 Crimen & intactas Serum est contingere terras.
 (Ausa nefas tantùm servandi regna cupido est)
 Commerci tandem causa, post secula sera,
 Ausi Lyfiadæ gentes penetrare repostas .
 Sed tamen Oceano primùm consistere iussi
 In medio: super alta habita & commercia navi.
 Insulam & hinc pretio mercati, ut litore tuto
 Imbriferas durare hyemes , & frigora possent.
 (Tandem regna aurum irrupit, legesque refixit)
 Hic furtim jactis fundarunt mœnibus urbem;
 Atque etiam turres, & propugnacula muro
 Imposuere: Jovisque imitantia ahenea fulmen
 Æra tenent altæ turres, urbemque tuentur.
 Ergo ubi Sinarum ventus te vexit ad oras,
 Portus tutus adi socios, urbemque 1 Macas.
 At si te portus , urbemque intrare negabit
 E prora assurgens ventus, dabit insula portus
 Plurima , quam circum mitis Natura locavit,
 Nectibi vicina Seres de sede timendi ;
 Nam rara Oceani percurrunt abiete campos:
 Magna coronatis sed flumina navigat alnis
 Gens illa, & toto jungit commercia regno.
 Mille rates fluviis visuntur : & ordine longo
 Ire aliz adverso, atque aliz descendere prono
 Torrente, & magnas per flumina ducere merces,
 Undique testi amnes sunt puppibus, undique remis
 Ut vastas urbes vectari flumine credas.
 Nanque domus ratibus fabricata, & mœnia parvas
 Et res imperio unius rectoris aguntur.
 Oram solvendi hic cunctis sua tempora dicit,
 Quæque fugam primæ capiant, quæ deinde sequantur:

Ingens Si-
narum na-
vim per
flumina
multitudo,
mire ordi-
ne naviga-
tionum.

Quæ

1 Insula, & urbs cum celebri porto, Lusitanorum imperium, & æt.

Quæ dextram teneant ripam, quæ litora propter
 1 Læva secent fluvios: ubi Vespere figere castra
 Conveniat, pluviosque imbres sufferre morandos;
 Ac fluvio interdum, atque adverso cedere vento.
 Legibus hinc omnes certis per maxima currunt
 Flumina: nec primæ venientes ordine tardant;
 Nec segnes illæ primas velocius urgent:
 Nec magnas inter naves, numeroque frequentes,
 Exiguo & spatio flaviorum cernitur unquam,
 Aut levis incursus venientum, aut inter euntes
 Fit fragor, & parvo gliscit discordia motu.
 (Quid non lex, hominumque potest prudentia major!)

Præterea (miranda tibi spectacula dicam)
 Per latos regni campos, perque æquora circum
 Curribus alatis fugiunt, ventosque late sunt.
 Ingentes ratibus similes de robore currus
 Edificant, geminasque rotas utrinque reponunt.
 Attolluntque altum medio de corpore malum:
 Antennam & malo sociant, ac linea pandunt
 Vela Notis; lætoque inflantur carbasæ ventos;
 Et ceu puppis aquas, sic findunt æra curtus,
 Ut ventum accepere sinus: atque æquora tranant.
 (Vis tantum valet ingenii, atque ars æmula tantum)
 Tales velivolos spectarunt æquora currus
 Campana, & summo miratus colle 1 Tifata,
 Cùm nuper Serum mores imitatus, & artes
 Alata fugi per rura virentia puppi.
 Et Batavi tales agitant per litora currus;
 Et ventum sæpè increpitant clamore morantem.

Sed tandem populos jam tempus adire repositos
 Oceani fines ultra, quæ terminus Orbis
 Eoi. Titanis ubi sub sede rubentis
 Purpureas Aurora domos, croceumque cubile
 Tithoni tener, & radiis micat aurea primis:
 Oceano lita cœruleo jacet ultima Chryse,
 Insula dives opum, & tot regibus inclita, & armis,
 Eoo semota mari, divulsæque Mundi
 Litore ab extremo tot seclis abdita quondam
 Terrarum latuit dominos, gentemque rogaram;

*Currus Uer-
 livoli per
 campostria
 apud Seres;*

*Et apud
 Batavos,
 quos & an-
 thor in Cam-
 pania exibi-
 buit.*

*Iaponia,
 eius descrip-
 tio, & ge-
 nium totius*

1 Mons Campaniæ propè Capuam, ubi Annibal castra posuit.

Nec Latios vidit fasces, timuitque secures.
 Barbaræ gens habitu est, & diris barbaræ sacris:
 Alta tamen mens olî, atque altum spirat honorem:
 Fortunæ perferre vices, casusque sinistros
 Impatiens, vitamque petit pro laude pacisci.
 E cœlo traxisse genus, Divisq; beatis
 Jactat, & innumeræ series numerantur avorum,
 Progenitos quos ante putat primordia Mundi,
 Et tetrum coluisse chaos: per secula mille
 Mentitur genus antiquum, deliria centum
 Barbaræ gens fingit, quæ nunquam fabula Grajûm,
 Nunquam indulgentes genio finxere poetæ.
 Mortales aded vanus tumor, altaque mentis
 Ambitio insanos fecit. commercia quondam
 Nulla mari nobis habuere: sed impia leges
 Illas gens posuit: pereat quicumque per altum
 Jactatus ventis, & fluctibus appulit oris,
 Quas miseris Natura dedit, statuitque benigna
 Perfugium tabidi fugientibus æquora ponti.
 O Genus invisum mortalibus, & fera corda
 Nescia crudeli miserorum funere flecti!
 Sic immanis, atrox, & moribus effera gens est,
 Quæ æquit hospitiiis, & fœdere jungere dextas.
 Heu! fuge crudeles populos, fuge litus iniquum.
 Te nudi accipiant scopuli; periisse juvabit
 Desertas inter cautes, quàm funere acerbo
 Exaturare avidas miserorum in sanguine gentes.
 Nunc age, quo cœli sub sydere puppibus æquor
 Sulcandum Eoi, & ferus inquirendus Iapon,
 (Nam tali patrio se gens cognomine dicit)
 Accipe. Ut ardentem stellis fulgentibus ensẽ
 Exerit Oceanus surgens armatus Orion,
 Mitte ratem pelago; Divisq; in vota vocatis,
 Carbasa da Zephyris felicibus: æquora verrunt;
 Eoi lentes Zephyri, dum candida cœlo
 Lux nitet, & radiis lustrat Sol aureus orbem.
 At pelago immersus cùm noctem induxit, & umbram,
 Austër agit fluctus, strepitatque sonantibus auris,
 Sæpe etiam Boreas felici carbasa flatu
 Noctes, atque dies intendit, proximus Ursum

Quo tempo-
 re in Iapo-
 niam navi-
 gandum.

cum

Cum petis, & longè incipiunt crebescere terræ.
 Solvere sæpe oram fas est, dum contrahit orbem
 Fervidus exactum Cancer, decrescere cum jam
 Incipiunt luces, sensimque extendier umbræ,
 Ocyùs è noto verùm si litore funem
 Ruperis, & flantes cursu præveneris auras,
 Vitabis, Palinure, trucem Typhona procellis,
 Et tandem Auroræ venies servatus ad axem.

Hic ego ni fractus curis sub fine laborum,
 Jam spumantis equi festinem solvere colla,
 Forsitan arctæas irem cum puppe sub oras
 Primus, & æræto gelidi per inhospita Mundi
 Sulcarem rostro glacialis marmora pontis
 Unde iter Eoum, cursusque brevissimus undis.
 Necnon & Manes alios, atque abdita regna
 Adversa sub sede poli, quò navita nullus
 Ivit adhuc, & nullæ unquam venere carinæ,
 Lustrarem impavidus; non me concreta pruinis
 Terrent vada, non glacies, noctesque profundæ,
 Nunc quoniam me Fata vetant petere abdita Mundi
 Litora, & argentes cœli penetrare sub axes,
 Fessus ad Hesperium flectam mea carbasa litus;
 Americæque novas quæram sub Vespere terras:
 Puppibus illa aliis post me lustranda relinquo.

At mihi vos clarum pelagi decus ite per undas
 Ite duces, Nymphæ Oceanitides: ite Camænæ
 Vos unâ comites; quoniam sine munere vestro
 Incassum sulcamus aquas, nec vertice Pindi
 Vocales Vati aspirant Zephyritides auræ.
 Vos mihi quisnam hominum confidentissimus ille,
 Sive aliquis fuerit satus alto à sanguine Divum,
 (Nanqita censendû; mortalis enim haud homo tatum
 Ausus opus tentare) canenti pandite, Musæ:
 Pandite, quandoquidem, Divæ, spectastis & illum,
 Et meministis adhuc, vasti qui cœrula Atlantis
 Remigio audaci, & Fatis ducentibus ipsis,
 Sulcavit primus, domuitque incognita Nerei
 Æquora, & alterius petiit felicia Mundi
 Regnâ, novos populos, vastissima flumina, & urbes;
 Atque novo imposuit leges, & nomina Mundo.

In-

Ingentes animi, generosum pectus, & ingens
 Olli robur erat, mentisque interrita virtus:
 Acre erat ingenium; Superisque simillimus ille.
 Quo duce, terrarum non amplius ultima Thule.
 Non intactus Atlas tumidis manet amplius undis.
 Plus ultra Oceanum licet ire; tumentia quando
 Pervia funemariæ, atque alter jam pervius Orbis.

*Navio-
 bis invenit
 fabula.*

Vir fuit Aufonia in magna de sanguine Divum
 Progenitus, magnisque animis, & corpore pulchro.
 Illum Italæ gentes appellavere Columbum
 Nomine, Diva parens cui formosissima Nympha
 Uranie fuit, astrigere quam sydera cæli
 Divino attollunt plausu, dum currit Olympi
 Stellati meram, atque orbes meritur, & ignes.

*Columbus
 celestem
 verum finem
 die erudi-
 tus.*

Hæc puerum teneris annis nemora avia circum
 Nutriit: & totum gremio Dea sæpe sub alto
 Ætheris immensi tractus, & concava cæli
 Sustulit, & dulces animo inspiravit amores
 Magnarum laudum, stimulosque incendit honoris.
 Nam juvarè teneris annis ut gloria pectus
 Spe dulci lætetur, foveatque cupidine laudis;
 Ut magnos animos, & spem capiamus adulti;
 Et clara in decora, atque illustra facta gerenda
 Instimulet nos laudis amor, plaususque cupido.
 Ut major lustro crevit puer, aurea mater
 Syderiis illum studiis, & Palladis arte
 Erudit, cælique vias, & sydera dixit.
 Cur medio librata loco vastissima Tellus
 Stet firma, & trepidum nunquam latus incita mutetur
 Et vastis conclusa fluant maria alta cavernis
 Fluctibus æternis. cur latè mobilis aer
 Per mare, per terras circum diffunditur omnes;
 Scilicet ut dulces viræ mortalibus auras
 Præbeat insinuans sese per corpora ubique,
 Unde & tot variis versentur motibus orbes
 Ætherii: sed certa vagis data meta virum
 Syderibus: spatiis & per sua tempora certis
 Quodque ruat, loca & inter tot perplexa vagetur;
 At cæli convexa super cur segniùs astra
 Fixa orbi incedant, una & sub lege ciantur.

Præ-

Præterea tantum cur sese tingere ponto
 Hyberni properent Soles, vel quæ mora tantum
 Æstivos tardet; cæli quia cardine summo
 Scilicet obliquus Signorum volvitur orbis.
 Et quid se in varios Virgo Latonia vultus
 Induat, & rutilos alterner frontis honores:
 Vel cur interdum media sub nocte reserè
 Occulat amissis totum splendoribus orbem;
 Nimirum quia luce sua non illa coruscat:
 Sed niret accepto fraterna è luce nitore:
 Ut reliqui radiant ignes: nam luminis unus
 Sol pater, & Solis sunt omnia lumine plena.
 Dixit &, obductis fulgoribus, unde laboret
 Sol ipse; ante oculos quia scilicet invida nostros
 Sese Luna tulit; ceu cum velamen apertam
 Scenam in conspectu subito occultit interjectum.

Insuper his, nigro quæ se sub Vespere condit
 Sol ultra Oceanum, alterius felicia Mundi
 Regna etiam abscondi, gentesque, & flumina, & urbes,
 Edocuit; pronis quæ jam volventibus annis,
 Ipse per immensum velis audacibus æquor
 Attinget primus, populosque in fœdera nostra,
 In leges, iâ sacra Deum, moresque vocabit:
 Nominaque imponet Mundo: seque æthere ab alto
 Ignotis monstrare viam promisit in undis.

Ille in spem tantam primis nutritus ab annis,
 Utque ætate nova pubescere cœpit adultus,
 Cum vigor accrescit membris, & vivida virtus
 Irritat laudis stimulos, viresque ministrat
 Ingentes animo, & mens altum affectat honorem,
 Hoc opus, hoc imis versabat sensibus ingens.
 Et laudis studium, & lustrandi gloria Mundi
 Incessit pectus, stimulisque accensa cupido
 Urgebat dampnare moras, per somnia lætus,
 Aut videt, aut vidiſſe putat nova litora Terræ.
 Nam quæ sæpè diu meditamur sensibus imis,
 Ac penitus menti insidunt, cupimusque futura,
 Illa eadem somni sub imagine sæpe videmus.
 Ardua non illum magnarum exordia rerum,
 Non varii terreat casus, cursumque retardat

*Et de novâ
 Orbis dete-
 gendi noti-
 tia instra-
 mus.*

*Ingeni-
 lius ar-
 dorem Or-
 bem perqui-
 rendi.)*

Dul.

Dulcis amor patriæ, studiumque ignobilis otii.
 Sufficit ipsæ animis ingentes gloria vires.
 Ergo moras ultra differre, ruentibus annis,
 Impatiens, jam carpit iter, quæ terminus olim
 Herculeæ noti Orbis erant, rerumque columnæ.

*Atlantia
 insula sub-
 mersa; unde & For-
 tunata in-
 sulæ.*

Hic quondam Libyam juxta, quæ maximus Atlas
 Alto cælum humero, & flammantia sydera torquet,
 Insula magna fuit medio sita gurgite, prisca
 Dicta est, ut perhibent, Atlantia nomina regis;
 Quæ magno terræ motu concussa repente
 Corruit absorptæ Oceano: sententia multis
 Hæc alia est; primo submersam scilicet illam
 Diluvio periisse: sed alta cacumina montium
 Emergere mari, Fortunatæque vocatur
 Insulæ Oceano in vasto, quas lustrat Apollo
 Dum caput immergit pelago defessus Ibero.
 Ultimus hic Phœbi labor est, & mera diei
 Et Libyæ præter fines olim ultima rerum
 Meta fuit: circum mare fluctuat Atlanteum,
 Primus & hæc cæli percùrrit circulus altæ
 Quique diem, noctemque secans, duo tempora signat,
 Quo Sol in mediis micat axe altissimus, & quo
 Sub pedibus Manes lustrat, Ditemque profundum.

*Junonis in-
 sula, Tene-
 rissæ, ubi in
 gens mons
 Picus appel-
 latur.*

At Fortunatas inter celeberrima Tællus,
 Quæ Superum sacra Reginz, cognomina jactæ
 Junonis magnæ, centum cui templa sacrarunt
 Æthiopes passim per litora. Tollitur hic mons
 Æmulus Atlantæ, cælumque cacumine pulsa
 Extremo: sentitque vices, mirabile dictu,
 Adversas, centum dorso nemora avia densæ
 Arboribus surgunt, lætæque virentia centum
 Prata coloratis cum floribus undique spirant:
 Fluctibus & vitreis medius fluit irriguus fons,
 Murmuranda blanda ciens: sed candida colla pruina
 Incandet, nivibusque riget senis horrida barba,
 Ardescit flamma vertex: nam proximus urget
 Ætheriam flammam, atque Elementi simplicis ignem.
 Huc ubi Tætesse præter vada fervida venit,
 Immensum molitur opus, crebræque recursant
 Curæ animo: monstrante Dea, quæ Tethya possit

Tu-

Turus adire, novumque Orbem lustrare latentem:
 Et matrem expectat cœlo, incusatque morantem.
 Alcas Oceano puppes, jam certus eundi
 Mixtit ovans: dat vela Noris: sed vertere retrò
 Cogitur inde iter, & magnis abistere cœptis.
 Nam dubius nescit quo sydere naviget æquor,
 Quasve plagas cursu primùm petat, & freta primùm
 Quæ turbet, qua parte poli ruat incita classis:
 An Boream, an lævâ tepidum descendat in Austrum:
 Quas & inaccessas tandem se vertat in oras.
 His animum pressus curis subit ardua montis
 Culmina: si matrem forsân juga celsa colentem
 Uraniam inveniat miser, & promissa reposcat.
 Verticibus fessus summis jam proximus ibat,
 Cùm videt ingentem molli descendere clivo
 Planitiem, & circum gemmantia floribus arva;
 Ampnis ubi placidus, nitidisque argenteus undis
 Pumice mustoso manabat, & aurea propter
 Culta canorus aquis, & molliter ibat in herbas,
 Hic sedet, & tristi diffundit ab ore querelas.

Quid juvat, ò mater, præclaro à sanguine Divum
 Ætherium traxisse genus, si pulcher Apollo,
 Ut mihi narrabas, pater est, & montibus altum
 Agrestes inter Divas, & Oreadas inter;
 Et me natum in laudem, & facta illustria natum;
 Si te nunc nostræ ceperunt rædia laudis.
 Non servas promissa memor: non æthere summo
 Pandis iter, trepidamque ratem per carula ducis,
 I, perge, & totam nigris tege nubibus æthram:
 Irrita ventos: fluctusque ad sydera tolle.
 Quin age, & ipsa manu nostris jace classibus ignem,
 Sic pereant naves, & spes simul excidat omnis.

Non procul auratis quæ floribus arva rubebant,
 Argutum nemus, & crebris loca confixa sylvis
 Gratam præbebant mediis fervoribus umbram,
 Deliciæ Superum, & statio placidissima Divum.
 Huc fortè Uranie cœtu stipata Dearum
 Venerat ex alto nimio defessa labore:
 Ac nemora inter sacra Jovis, sedesque beatas
 Felicem Zephyrum, & frigus captabat opacum.

Quam

*Columbi
 sollicitudo.
 curaque de
 novo Orbe
 derogando.*

*Et ad Ma-
 trem Ura-
 niam n. quere-
 le.*

*Celestium
divarum,
et Ut
nidiusus.
Qui Colum-
bi quassu-
bas interci-
ditur.*

Quam circum Divæ centum, teneræque puellæ
 Suavi ludebant cantu, placidisque choreis,
 Purpureis formosa comis, & candida mammas
 Andromedæ, & roseis Helice succincta cothurnis,
 Nectebant primæ choreas: Cynosura sororem
 Ponè sequebatur, dulci placidissima visu,
 Cæsariemque effusa levem per candida colla.
 Eglesque, & soror Amphichrysis, Olympides ambæ,
 Ambæ auro, & stellis redimitæ ardentibus ambæ,
 Parte alia celeres iungebant orbibus orbes
 Erigoneque, & flava Pelorias (altera virgo,
 Altera tum primùm thalamo dotata jugali)
 Et Berenice, Ephyreque, atque aurea Cassiopeja;
 Ac demum niveas Erato nudata papillas.
 Illæ dum choreas ducebant, candida Clio,
 Pulchros Belidæ cantabat Agenoris hortos,
 Dulcia purpureis subreptaque pignora ab hortis,
 Dum choreas inter ludit chorus omnis, & almi
 Furta Jovis, toto & mutatas corpore formas,
 Ac pavidam Europam Taurò super æquora nantem,
 Quo blando Nymphæ mulcebant carmine mentem,
 Divarum luctus tum flebilis impulit aures,
 Ac simul audiri gemitus cœpere Columbi.
 Extemplò Nymphæ choreis, cantuque relicto,
 Obstupuere: sed ante alias Cynosura sorores
 Egreditur nemore, & nitidum caput exulit umbris.
 Et procul: ô, soror Uranie, tua cura, Columbus
 Tristis ad irriguas muscosi marginis undas
 Stat lacrymans altisque replet nemus omne querelis.
 Te crebrè vocat, & crudelem nomine dicit.

*Columbus
in nemus
introducitur,
mens
que aspidet.*

Hic iterum perculsa parens formidine mentem:
 Duc, ait, ô Cynosura soror, duc alta Columbum
 In nemora, & sacros liceat penetrare recessus.
 Tunc illum solata, jubet Cynosura sub umbras
 Sacra nemoris succedere. proxinus ille
 Exequitur data iussa Deæ, graditurque per arva.
 Utque nemus subiere, viro venit obvius omnis
 Nympharum chorus: ante alias procedit ovanti
 Uranie gnato, & sacra in penetralia ducit.

Postquam est in nemus argutum, saltusque beatus

Pet-

Perventum, & nati questus audivir inanes
 Uranie, manibus dant vitrea flumina Nympha,
 Canaque detonsis tendunt mantilia villis.
 Mox dulces mensis epulas, & pocula ponunt,
 Pocula felici spumantia nectare Divum.
 Accubuerunt Deæ mensis, seditque Columbus
 Vramien intergeniaricem, Opinique sororem.

Hinc epulis postquam expleti, mensæque remota,
 Uranie affari natum juber: incipit ille:
 Uranie mater, cœli pulcherrima Nympha,
 Unum oro (quando Superum mihi munere Divum
 Ingentes aperire datur mortalibus Orbes)
 Ire novum in Mundum trans longè Atlanta repositum
 Contingat: doceas iter: & maria invia pandas.

Cui contrà roscos mater sic ore locuta est:
 Nulla tui me unquam cepere oblivia, nate:
 Obstabant sed Fata: suis nec vellera fusis,
 Sollicitæ quanquam, expleant felicia Parcæ.
 Et nobis nihil invitis fas querere Divis.
 Nunc promissa, sinunt dum Fata, & Juppiter æquus,
 Implebo. Superi jam se per concava cœli
 Supra undas, montesque supra, & vaga nubila ducam:
 Cernere quod terras omnes, maria omnia possis,
 Et novus, intacti præter freta cœrula Atlantis
 Orbis ubi nigro sese sub Vespere condit;
 Et carpenda tibi quæ sit via tuta per undas,
 Expediam. Mora nulla: velut vada flava Caystri,
 Aut cùm Mæandri, vel Minci flumina relinquunt
 Candentes cygni, celerique per aëra lapsu
 Sydera summa petunt: niveum volat agmen in auras:
 Arripuerunt fugam Divæ, & pernicibus alis
 Alta secant, cœlumque petunt: præit agmina prima
 Uranie, & gnatum secum Dea tollit in altum
 Purpureæ innixum nubi: volat ille per auras
 Lætus, & ætherios gaudet contingere honores.
 Jam super aërias sedes, camposque liquentes
 Divarum pennata cohors conscenderat: & jam
 Incipiunt sensim concentum audire beatum,
 Et tractim resonare. novo modulamine captus
 Constitit extemplò Diva satus, & bibit aure

*Matris
 erat.*

*Matris Vra-
 mia ad Ca-
 lumbum ser-
 mo.*

*Matris pe-
 rone.*

R

Con-

*Abvorum
concentus.*

Concentum, pascitque avidos dulcedine sensus
 Infueta: longumque oculis mirantibus hæsit.
 Mox charam alloquitur genitricem, & talia dicit:
 Quisne hic concentus, genitrix, dulcisque susurrus,
 Qui nunc exoritur, sensimque accrescit eundo?
 An est hæc Superum sedes, ubi sydera cantu
 Mora sonant, placidisque ruunt concentibus orbes?

*Illius causa,
& de-
scriptio.*

Sic gnatus: sic orsa refert contrà aurea mater:
 Non longè hinc radiat stellati regia cœli,
 Mota ubi concentu Superis vaga sydera plaudunt.
 Mens sua syderibus, vastos quæ perciet orbes:
 Et paribus numeris, paribus rotat intervallis.
 Intus agit molem: concepto machina motu
 Labitur, & motis concurrant orbibus orbes,
 Fit sonus, & certis modulantur pulsibus astra.
 Percurrit numeros mens illa, & lege sequuntur
 Disparibus, paribusque modis vocalibus orbes.
 Subsultat, modulante polo, concentibus ætheris
 Et vario cœlum replet modulamine cantus.

*Septem ev-
vansia sy-
dera descri-
buntur.*

Janque propinquabat venientibus aurea Phœbe,
 Et major gemino splendebat lucida cornu.
 Inde jugis quondam eupressiferæ Cyllenes
 Patre Jove, & Maja genitus, summusque Deorum
 Nuncius, ardenti mortalibus igne videri
 Difficilis: quem ponè Venus fulgentibus astris,
 Orbis amor, placidique parens gratissima risus,
 Insequitur, blandoque oblectat lumine Divos:
 Proximus & Titan fulvo circumdatus auro
 Divarum ante oculos magnum dabat igneus orbem.
 Grandior apparet Mavors, latèque coruscat,
 Cui lateri gemma interrextum baltheus enseni
 Sustinet, & capiti cristis micat aurea cassis.
 Juppiter hinc sociis radians argenteus astris,
 Puraque diffundens sua lumina: proximus ibat
 Huic genitor, longo sed proximus intervallo.
 Attonitus stetit Uranie satus, aurea cœli
 Sydera dum spectat rutilis ardentia flammis.
 Miratur molem ingentem, celeresque rotatus
 Astrorum, & magnis se volvere cursibus orbes,
 Miraturque vagi suspendier ætheris ignes,

Lu-

Luminaque ardentis radiis imitata pyropos,
 Hic stetit Uranie, & cœtus stetit omnis ovantum
 Nympharum, & niveis librat se pendulus alis,
 Ipsa fugam veluti cum cepit ab arce columba,
 Et super æreas sedes se sustulit alis,
 Figit iter liquidum, & simul ære tuca quiesco,
 Pennarum iusto libratur pondere, nec se,
 Nec circum nutantæ candentes commover alas.

Ipsa sed interea Tellus minor æthere ab alto,
 Sub pedibusque Deæ, roseaque è nube videtur:
 Et simul ante oculos sensim curvata patescit,
 Apparet demissus Atlas, demissa Pyrene;
 Multum piniferis nec se cum montibus Alpes
 Attollunt, humiles quantum consurgere clivi
 Cernuntur, tantum se tollere cernitur Atlas,
 Et iuxta, atque Alpes, & montibus alta Pyrene,
 Contractus fertur spatiis Gæcis fertilis alveo.
 Et Tagus aurifera longè rarefcit arena:
 Contrahit Oceanus sua cornua, contrahit undas:
 Et placide fluitant contracto cœrula limbo.
 Qualis ubi picto spectatur scena theatro,
 In breve collecti spatium, montesque, lacusque,
 Ac fluvii, sylvæque, arcesque videntur, & urbes,
 Magna sub Occasum Oceani trans æquora vasti
 Terrarum moles dubia sub luce patescit,
 Ceu, cum prima aperit ferrugine lutea cælum
 Aurora, & Solem terris prænuncia pandit,
 Eminus apparent lustrati lumine montes
 Cærulei, & fusca cæli ferrugine tincti.

Has longè in terras sua lumina flectere natum,
 Protinus Uranie Deæ jussit: & ore profari
 Incipit: ille Deæ pendet dicentis ab ore,
 Terra, procul vasto quam cernis Atlante repostam,
 Et longè à nostris via dividit invia terris,
 Est novus Orbis, aquis latè circumfluis udus.
 (Ammericen dicent) quem noscere Fata negarunt
 Antiquis: intactus adhuc manet abditus ulera
 Oceani finis, sed nunc post secula sera

R 2

Jam

1 Galliz mons Sequanos ab Helvetiis discludens *Mons des Clands*,
 & *Juras*.

Jam visum est Superis aperire, & jungere tandem
 Noto Orbi, gentesque alias in fœdera nostra,
 In leges, & sacra Deum, moresque vocari.
 Teque opus in tantum felicia Fata repositunt
 Auctoremque, ducemque: inventi gloria Mundi
 Est uni concessa tibi: tu fœdera junges:
 Tu leges, & sacra dabis: tu nomina nostra
 Gentibus impones. Sed jam tibi singula paucis
 Expediam, nate: & quæ sint ventura, docebo.

*Americæ
 descriptio.*

Terra potens regnis, & gentibus inclyta mille,
 In geminos Orbes se dividit: alter in Austrum,
 Alter in Arctos latè se porrigit oras.
 Quos geminos Orbes hinc inde interlitus Isthmus
 Adnectit, maria alta secans discrimine parvo.
 Sed circum tota Oceano vastissima Tellus
 Cingitur. Æquator medius quam dividit orbis,
 Et læva secat Ægocæros, quæ strictior Austro
 Irrumpit: contra præter freta consita saxis
 Insula 1 respondet flagrantibus horrida flammis.
 At dextra Cancer rutilantibus igneus astris
 Percurrit mediam: longèque extensa sub Urfas
 Clauditur Arctoo gyro, glacieque rigescit.
 Dives opum, dives gemmarum, dives & auris
 Et cultu parens, & fertilis ubere glebæ.
 Flava Ceres campis: nascuntur collibus uvæ;
 Et nemora alta tegunt montes, vallesque perimas
 Irriguis centum labuntur fluctibus amnes,
 Ac loca læta rigant. Venientibus Insula magno
 Quæ prima Oceano occurrit (cognomine 2 Haytim
 Gens vocat) æratæ tuta in statione carinas
 Accipiet, concessa tibi quæ prima laboris
 Meta est, purpureis, illam, cum fulserit astris
 Candida Taygete, vectorque Athamantidos Helles
 Jam caput extulerit stellato in vellere fulgens:
 Aut longos cum Libra dies æquaverit umbris
 (Nam fortunatos faciunt duo tempora cursus)
 Nate, petes; auris nam tunc felicitibus Euri
 Aspirant, præbetque viam quoque prævius Atlas.
 Tende iter in Noton, & quæ circulus imminet alti

*Quo tempo-
 re adven-
 da a matre do-
 cetur Co-
 lunibus.*

Sol-

1 Terra del Fuoco ab ignivomis montibus dicta, 2 Hispaniæ.

Solstitii, quò cùm perveneris, agmen opacum
Dirige in Occasum, quà se currentibus undis
Pronus agit pelagus: nam sic, ducentibus ipsis
Fluctibus, Oceanum celeris cū puppe secabis.

Antè sed Oceanus placandus, & humida Doris,
Nate, tibi facilisque simul Dea divitis Orbis
Ammerice: per vasta dabunt tibi cœrula cursus
Felices illi; hæc felicia litora pandet.

Monstra maris magni vitulos in litore septem
Oceano mactabis, & æquoris insuper Orcam
Cæde ante aras; Oceanoque hæc munera mittes.
Dorida sed geminis quibus venerabere cæsis
Inde Deam: dicesque: Tibi, pulcherrima Dori,
Has geminas mactamus oves; tu gurgite puppes
Læta præi, & vitreas mecum, Dea, curre per undas,
At Divani, cui cura remoti contigit Orbis,
Ammericen, fuso vitulæ venerare cruore,
Effundesque preces, Numenque vocabis amicū.

Hæc dedit Uranie: & subito pernicipibus alis
In terras de lapsa volat, natumque reducit:
Et circum comites Nymphæque, Deæque sequuntur.
Ut sacrum venere nemus, sedesque beatas;
Natum iterum Uranie affatur, Dea syderis altij.

Te, nunc qui casus varii, durique labores,
Nate, manent, salvis venias quàm puppibus antè
Litus in ignotum, & dulci potiaris arena;
(Quippe ferunt secum magnarum exordia rerum
Difficiles casus, exudandosque labores)
Expediam. Indomiti per inhospita cœrula venti,
Et tempestates duræ, nimbique ferendi,
Et maris intoleranda quies, crudelior ipsa
Ventorum rabie; magnarum & longa viarum
Tædia, & ardentes Cancris sub sydere Soles.
Sæpius ambefas coget consumere quadras
Dlra fames: sæpe & vestras discordia puppes
Invadet, Stygiisque furet stipata manipulis:
Exacuetque iras, socios & in arma vocabit.
His ne cede malis, nec retrò vertere cursum
Inceptum tentes, superisque obstitere Fatis.
Cuncta feres animosè, & durando omnia vinctes.

*Dii primū
libanino
placandi.*

*Et labores
exantlan-
di.*

Finis erit: finem tandem properasse malorum
 Indicio tibi erunt volucres: tibi mitter & illas
 Conciliata tuis precibus, viculaque licata
 Ammerice. festo volucres clamore saluta,
 Et socii festo volucres clamore salutent:
 Quippè novo nptatos ostendent litore portus.
 Perge modo: & quâ te magnum via ducit in Orbem
 I, sequere: & tandem felicibus utere Factis
 Dux adero ipsa tibi, & præsenti Numine ducam.

Hæc ubi: confestim rosea cervice refulsit
 Avertens vultum: & cornu comitata sororum
 Se dedit in nubem: natumque reliquit. Arille,
 Matre Dea monstrante vias, init æquore cursum,
 Atque novigentes, urbesque, & litora mundi
 Lætus adit, jungitque aliis commercia terris.

Hoc nobis auctore novum: monstrata sub Orbem
 Solis ad Occasum, intactique per æquor Atlantis
 Est via, difficilis primùm, & vallata periculis
 Quam tandem crebri errores, ac tempora longa,
 Et facilem solent hominum experientia fecit.

Sed quanquam vicina ratem jam litora poscant:
 Ipse & amem merita puppim redimere corolla,
 Quam mihi 2 materna subrexit Olympica myrto:
 Et formosa sinu venienti Nefis, & omnis
 Cætus Olympiadum plausu gratur ovanti:
 Et nassas, & reziarara, novumque 3 laborem,
 Et nova sæta patet viridi florentia musco.
 Quamvis Heroam prætendant & mihi laurum
 Pierides, stremituque sonans Europa secundo
 Fortunata in bellâ vocet, quibus aurea laudem
 Proh quanta assutget Vari seges. Hinc furor, itæque,
 Indomitique animi, & superata feroela Thracum,
 Et tandem AUSTRACO devicta 4 Sicambria MARTE,
 Et Spes Regnorum ingentes: hinc celsa 5 Methone,
 Et Pylus Ausonias cesit quæ capta triumphis,

De-

1 Anno 1491. quo Kal. Aug. in novum Orbem solvit Columbus,
 2 Natus enim poeta est ex matre Olympica. 3 Halieutica scilicet,
 quæ nunc parantur. 4 Buda Hungarici Regni caput, capta ab Austria
 cis Lotharingio, & Bavaria Ducibus anno 1686-17. Non. Sept. 5 Me-
 done Peloponnesi, Mærea quæ nunc dicitur, Urbs.

Deditaque Odrysium bis fractis 1 Nauplia signis;
 Hinc & Sarmaticis concessa bipennibus horrens
 Taurica 2; Cimmericumque nemus, Tanaisque subactus,
 Jam veniant majore tuba celebranda per omnes
 Aetates, merita in terris quò fama perennet
 Magnanimum Heroum, primi qui fortibus ausis
 Res 3 Othomanidum conati evertere fundo,
 Infamisque 4 Arabi ritus abolere profanos.
 (Quæ laus, ò LEOPOLDE, tua est: est & tua, magne
 CAROLE 5, Thuejicio nomen fatale Tyranno,
 At Latio semper felix, & amabile Regno:
 Est tua &, 6 EMMANUEL, primis qui magnus ab annis
 Magna paras rerum molimina, te quoque possis
 Victor ut æternis Divorum ascribere fastis;
 Est tua Sarmaticæ 7 Rex invictissime gentis,
 Cui jam pronus aquis se subicit omnibus Ister;
 Et vestra, ò VENETI Proceres, qui Numine dextro
 Jam Byzantinis infertis turribus arma,
 Tarpeiosque iterum fascēs) ipsique nepotes
 Egregiis discant majorum insistere corpīs.
 Non tamen Atlante in magno, quæ cura magistro,
 Cum petis externas fusco sub Vespere gentes,
 Dicere præteream. Bætis trans ostia gaulos;
 Aut Gaditano mittes de litore in altum,
 Non propria sub veste nitens dum Juppiter Ammon,
 Aut geminæ surgunt æquato lumine Chelæ:
 Et Tarresiaci præter vada fervida ponti,
 In Fortunatas cursu contendere citato.
 Hinc fugiens mediæ propter consinia Zonz,
 In virides pleno laberis mense 8 Caribæ.
 Tunc & Lyfiadæ aurato de flumine solvant,
 Brasiiliæ si regna petant, vel divigis oræ
 Litora, quæ nitidis subtermicat amnis arenis.
 At novus occiduo si fors quærendus in Orbe
 Sit tibi Iber, seno cum cœtu 9 Eudora sororum

Exi-

Ex Europa
 in Amer-
 cam navi-
 gatio quo-
 modo, &
 quo tempo-
 re institua-
 da.

1 [Napoli di Romania.] 2 Barbaris Krim, & Crimea. 3 Turcæ ab Otho-
 manno primo Imperii dute sic didi. 4 Mahometes nefariæ Sædæ ter-
 rimum Patens. 5 V. hoc nomine Lotharingi & Dux, Austriaci exer-
 citus Summus Imperator. 6 Maximilianus Emmanuel Dux Bavarie.
 7 IOANNES III. Rex Poloniæ. 8 Insula America, quæ prima occurrit,
 9 Una ex Hyadibus.

Exilit Oceano, & rorantibus emicat astris,
Oram solve citus : nam si tardabis , iniqui
In proram venient commixta grandine nimbi.

At vero Austrinos terra in 1 Chryseide portus
Si quæras, da vela, madent cum præla Falerno,
Aut gravis ira Canis dum faucibus ardet hiulcis:
Nam tunc Eoi statim flant tempore venti,
Occiduam leni crispantes Tethya flabro.

Verum 2 Rupellæ è portu, portuque 3 Dieppes
Rectores Galli solvant, 4 Aravanæ petenda
Si fuerint nova regna, mari cum protinus Io
Assurgit dilecta Jovi, stellisque coruscat.
At si semotæ lustrent Arctoa 5 Canadæ
Regna, coronatis committant puppibus Euros,
Cum nitide prouum se subtrahit Isidis astrum,
Et face Tyndaridæ lustrantur Solis amici.

Ex America in
Europam.

Nun age, quæ reditu via sit, quo sydere cœli,
Dicamus. Medio properat quæ classis ab 6 Isthmo,
Et Mexicano veniunt qui litore gauli,
Quique ingens aurum terra è Chryseide vectant,
Havanæ 7 in portum contendant : hinc ubi cælo
Emicat Alcidae invisus Junonius ignis,
Dent placidæ classi Zephyros, & sine relicto
Ardentis Zonæ, dulcem mortalibus ægris
Temperiem quærant, sultantes cœca 8 Bahamæ
Cærule, & egelidas certens properare sub Urfas,
Arctous Mundi eadem quò partibus altus
Jam quadragenis consurgat ab equore vertex:
Nam sic occidui surgentia flamma Cauri
Intendent vela, & venti vitantur Eoi.
Mox iter arripiant, quæ matutina reducit
Assurgens primum nobis Aurora laborem;
Nanque sub exactum cernent de gurgite signum
Azoridas 9 tolli, & curores reserpere porcos:
Unde iter Europam ter quinque absolvitur orbe.

At

1 Castiglia del oro. Provincia meridionalis America. 2 Roccella
3 Dieppe. 4 Aravanæ in America, inter Pariam amnem, & Ama-
zonum. 5 Provincia America-Septentrionalis a fluvio dicta Ca-
nadæ, quæ & nova Francia. 6 Panamá. 7 Urbs insulæ Cubæ. 8 Insu-
læ contra Floridam. 9 Insula Azores, è Tercere, vulgò dictæ.

At Galli redeant, cūm Pampineus Autumnus
Dat pingues nobis uvas, & mitia poma.

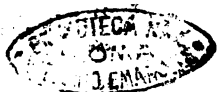
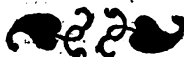
At dextro quicunque novi de litore Mundi
Parthenias 1 quæris terras, sparsasque 2 Baruffas
Per 3 mare pacis amans, venientes Solis ab ortu
Accipies quocunque libet sub sydere ventos :
Et prono cures pelago, quā semper ab igni
Cingulus incandet medius. Sed cūm micat astrum
Ledæum, aut nimio fervescit Carcinus æstu,
Eoos tunc linque sinus, Zephyroque secundo
Crede graves ebena, & felici merce carinas.
Eque Noto fugiens, æstus vitabis, & Euros:
Hinc fines ultra Cancri provectus adibis
Magdalios 4 portus, vel 5 Apollinis alta nivoli
Culmina: velivolis quæ cūm transmieris alnis,
Ditis 6 Acapulci venies servatus ad bras.

Puppibus hæc super, & Velis, Ventisque canebam,
Et super Oceano, CÆSAR dum magnus ad Istrum
Eulminat Odrysiis bello, victorque Tyrannum
Aurore pulsat, populosque averrit iniquos:
Atque illum submissi Avares, Hunnique rebelles,
Depositisque vagi venerantur lazyges armis.
Illo Parthenium me tempore patria Siren
Pausilypi ad colles, & Olympia dulcis alebat,
Uraniz studiis florentem, & Palladis artes:
Alter qui patria lusi piscator in ætæ:
Tityre, te vitreas cecini Crateris ad undas.

*Et tandem
ex America
in Philip-
pinas.*

1 Insulæ Marianæ, Hispaniæ *de los ladrones*. 2 Eudem, ac Philip-
pinæ. 3 Mare Pacificum, vulgò *del Sur*. 4 Porto della Magdalena in In-
sula California. 5 *Cape di S. Apollinare*, in eadem Insula. 6 Urbs
& portus America in Mexicano regno.

FINIS.

Ad Lectorem.

Habes, benivole lector, iterum excussam opel-
lam nostram, & auctiorem quidem illam,
& minus impolitam, quod & facturum me tibi
spononderam. Multa, quae propter nimiam festi-
nationem minus elegantia irrepperant, emendavi-
mus: addidimus multa scitu dignissima, quae mihi
festinanti exciderant. Et hinc purgatam mihi
persuadeo calumniam, quam eruditi quidam clā-
culi instruxerunt, me scilicet nimis jactanter scrip-
sisse opus intra sex menses absolutum, quod tamen
longo duodecim annorum curriculo elaboratum
sepius ad limam revocaui: idque eo consilio,
ut majorem popularis aura plausum conciliarem
mihi, & opellae nostrae maiorem existimationem.
Et quamquam iis gratias agerem, quod tam ma-
gnifice de nostro opere sentiant, quippe qui non fe-
stinantis ingenii, ac negligentis, sed accurati, so-
lertiq; elaboratum opus autument: absit tamen à
religioso viro vel levis mendacii suspicio, neque is
ego sum, qui non meritam hanc laudem aperte
cum pudore, tacitaque voluptate deuorem; cum
praecipue hic multos habeam rei testes oculos. Vale

I N D E X

Rerum Notabilium.

Actonoti, seu promontorii Bonæ	Arbores quando cadendæ.	5	
spei descriptio.	p. 226	Archimedææ machinæ descriptio.	
Aëris regionum descriptio.	96	89.	
Andræ Avali elogium.	186	Astrorum concentus, causa, & de	
Antliæ descriptio.	180	scilicet.	256
Arborum varius usus apud gentes.	55.	Atlantis quæ fuerit.	253
Arbores quæ aptæ navibus fabri-		Andax militis factum, & quot in	
candis,	56	Siculo freto ætus.	171
		Argo, à quib' & undè fabricata.	67.
		Acus	

<i>Acus quomodo Magnete imbu-</i> <i>da.</i>	105	<i>Latitudinis inventiendæ modus.</i>	216
<i>Accipitris columbam insectantis</i> <i>descriptio.</i>	137	<i>Longitudinis item.</i>	217
<i>Argonautæ Orpheo canente navi-</i> <i>gationis curas levant.</i>	138.	<i>LEOPOLDI Cæsaris elogium.</i>	21.
<i>Antenæ ad Pausylipum vitæ de-</i> <i>scriptio</i>	235. et 236.		21. 193.
<i>Arboris mirabilis descriptio.</i>	237.	<i>Lucanæ litora describuntur.</i>	268
<i>Britannici navarchi casus ex ven-</i> <i>torum inscitia.</i>	129.	<i>Liguris navarchi ingeniosum in-</i> <i>ventum contra Piratas.</i>	201
<i>Botellius Lembo ex India in Eu-</i> <i>ropam navigat.</i>	150	<i>Loci amoenissimi descriptio, ubi</i> <i>elegans vatis cœnula.</i>	260
<i>Calabræ litora describuntur.</i>	162	<i>Loca naufragiis suspecta.</i>	192
<i>Caroli Lotharingii elogium 193. &</i> <i>261.</i>		<i>Lusitanorum elogium.</i>	234
<i>Clavi vires, & usus.</i>	124	<i>Magnetis declinatio quomodo in-</i> <i>venienda,</i>	144
<i>Comorini promontorii descriptio.</i> <i>237.</i>		<i>Melanthi elogium.</i>	153
<i>Crateris (Golfo di Napoli) descrip-</i> <i>tio.</i>	155	<i>Magnetis montes vitandi.</i>	243
<i>Currus Velivoli per cœpestria.</i>	247	<i>Mapparum descriptio.</i>	125
<i>Colubus novi Orbis inventor. 250.</i> <i>Eius solertia, & studium</i>	250	<i>Marini Caracæ elogium.</i>	136
<i>Labores in novo Orbe detegen-</i> <i>do.</i>	259.	<i>Maris ætus descriptio, & causæ.</i> <i>201.</i>	
<i>Côchæ pulcherrimæ descriptio.</i>	10	<i>Monstrorû Oceani descriptio.</i>	213
<i>Cylindri Archimedæi descriptio.</i> <i>181.</i>		<i>Morganæ Rhæginorum descriptio.</i> <i>163.</i>	
<i>Circe, & Sirenes vitandæ.</i>	139	<i>Eius causæ.</i>	176
<i>Carybdis quæ.</i>	168	<i>Maurolyci elogium, & ephemer-</i> <i>ides ab ipso Austriacæ datæ.</i>	92
<i>Cur æfuet.</i>	169	<i>Maria florentia.</i>	222
<i>Cete iugentia in sulâ credita.</i>	215	<i>Navalis Neapolitani descriptio</i> <i>69.</i>	
<i>Cursus metiendi modus.</i>	219	<i>Naves variz, & variis gentium u-</i> <i>sus.</i>	70. et 71.
<i>Divi Thomæ vaticinium.</i>	236.	<i>Qua occasione inventum, & ter-</i> <i>rarum divisio.</i>	65
<i>Dracones qui.</i>	242	<i>Navis Viæoniz circuitus.</i>	61
<i>Emmanuelis Bavarî elogium.</i>	193.	<i>Navis Gallicæ prætoriz descriptio</i> <i>133.</i>	
<i>& 261.</i>		<i>Naupactæ pugnæ descriptio.</i>	92
<i>Flumina è mari manant.</i>	208	<i>Novi Orbis detecti hîstoria fabu-</i> <i>la adumbrata.</i>	250
<i>Glacies, & qua arte vitandæ.</i>	212	<i>Eiusdem descriptio.</i>	258
<i>Gallorum elogium.</i>	240	<i>Navis Venetæ, insignis ornata.</i>	78
<i>Herbæ cur in Oceano nascâtur.</i>	223	<i>Navis cum geminis pappi.</i>	76
<i>Iaponiz descriptio.</i>	247	<i>Naves monoxylæ.</i>	80
<i>Indicæ peninsulæ descriptio.</i>	234	<i>Navis ingens Hieronis.</i>	87
<i>Iosephi Marescalci elogium.</i>	132.	<i>Navigatio Arabum duce columba.</i> <i>100.</i>	
<i>Japetus primus navium inventor.</i>	67	<i>Nisi fabula, & maris errores dete-</i> <i>cti.</i>	140. & seq.
<i>Intemperies horridæ Zonæ.</i>	224	<i>Quomodo corrigendi.</i>	145.
<i>Isabellæ Spinellæ elogium.</i>	163	<i>Naufragiû igne miserrabile.</i>	158
<i>Insulæ natantes.</i>	195		Et
<i>Iunonis insula.</i>	252		

Et Siculi hominis, qui ex India	renati Rapini elogium.	219
redibat	Scytharum vitium in navibus fa-	197
Et Siculæ classis.	bricandis.	199
Nepetiz fabula.	Serum, seu Sinici imperii descrip-	164
Navigatio in Orientem quo tem-	tio.	245
pore instituenda.	Siculi freti descriptio.	167
Quæ continuanda.	Siculi motus narratio,	117
Ex Præfio in Indiam.	Silæ montis, & sylvæ descriptio.	54.
Ex Goa in ultimam Orientem.	Eiusdem alia.	58
233.	Sicambria capta.	160
Ex Malaca in Sinas.	Sosæ naufragium.	128
In Iaponiam.	Sylvæ ad Clanium descriptio.	63
In Americam ex Europa.	Solertia nautarum in tempestati-	277. & 183
Ex America in Philippinas.	bus.	195
Obliqua per accessus, recessusque	Syrtes præcipuæ.	183
navigatio (<i>Volteggiate</i> .)	Tempestatis descriptio, & vatis pe-	130.
Otia cantu frangenda.	næ naufragium.	138
Oceani descriptio.	Truncos vectadi facilis modus.	207
Navigatus primum Vespæi ducis	Typhonis descriptio.	207
auspicio.	Torridæ Zonæ horrendæ tempe-	209
Eius motus ab Ortum in Occa-	tes, & earum descriptio.	210
sum, & causæ.	Vates quæ cænæda promittat.	211
Item & obliquus, & quæ caus-	Vatis penè naufragium ex intem-	213
sa.	pestiva navigatione.	216
Alter à Septentrione in Austrum,	Ventorum causæ, & productiones.	97.
& eius causæ.	Eorundem nomina.	98
Physeteris descriptio.	Præfagia.	111. & seq.
Publicæ supplicationes.	Et usus in navigatione.	127
Pterkeris descriptio.	Naturæ.	106. & seq.
Fortunæ catalogus.	Venetiarum elogium.	77
Pyxidis inventæ historia fabula a-	Velorum inventio.	83
dumbrata.	Variarum genus, & usus.	84
Eius descriptio, & formandi mo-	Villæ Rhæginæ ad Cænym descrip-	132
dius.	tio.	132
Plantæ Lunæ imperio subiectæ.	Vatis per Meridionalem Italia-	154
Poloni Regis Elogium.	oram navigatio.	193
Poculi pulcherrimi descriptio ex	Vienæ liberatæ episodum.	156
Theocrito mutuata.	Vatis votum pro Indica expediti-	216
Parasemum, seu navis oculus.	tione.	216
Paliani fabella.		
Planetarum descriptio.		

Errata.

Pag. 35. vers. 50. Lege *aquore*. Pag. 71. vers. 31. Lege *generosa*. Pag. 94. vers. 1. lege *innoere*. Pag. 135. vers. 29. lege *nunc*. Pag. 139. vers. 15. *clangere*. Pag. 190. vers. 2. lege *fine more*. Pag. 197. vers. 13. lege *fregere*.

Et Siculi

